

INSTITUTUL NAȚIONAL DE
STATISTICĂ
NATIONAL INSTITUTE OF STATISTICS

Starea Economică și Socială a României

2022 - 2023

date statistice

ROMÂNIA

INS
ediția
2025
edition

sinteze

INSTITUTUL NAȚIONAL DE STATISTICĂ

Coordonatorul publicației:

Tudorel ANDREI - Președinte

Coordonatorii ediției:

Marian CHIVU - Vicepreședinte

Responsabil de publicație:

Daniel Celu VÎRDOL - Director
Direcția de Diseminare Date Statistice și Comunicare

Autori:

Silvia PISICĂ - Director general
Andoria Cristina IONIȚĂ, Lavinia BĂLTEANU, Steluta RĂDOI - Directori
Direcția Generală de Demografie și Statistică Socială

Florentina Viorica GHEORGHE - Director General
Nina ALEXEVICI, Ioana DIMA, Florica CÎRSTEĂ, Elena BĂNICĂ - Directori
Direcția Generală de Statistică Economică

Liliana PINTILIA - Director
Direcția Conturi Naționale

Laurențiu GAVRILĂ - Director
Direcția de Statistică Prețurilor

Tehnoredactare și machetare:

Elena TUDOR - Consilier
Compartimentul Analize și Sinteze Macroeconomice

Laura ENACHE - Referent
Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Redactare:

Elena TUDOR - Consilier
Alina ZAMFIR - Consilier
Genia MIHOC - Consilier
Andreea MESTEACĂN - Consilier
Claudiu CLIUS - Consilier
Compartimentul Analize și Sinteze Macroeconomice

Grafice:

Daniela POPESCU - Consilier
Gabriela ZAGALCA - Consilier
Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Pre-press și tipărire:

Direcția Generală de IT și Infrastructură Statistică
Direcția de Editare a Publicațiilor Statistice

Coordonatori:

Radu-Mugur OPREA - Director General
Vitty-Cristian CHIRAN - Director

Pre-press: Laurențiu MUNTEANU - Consilier

Publicația electronică pe CD-rom:

Laura ENACHE - Referent

© **Foto:** Alexandru POPESCU

Coperta: Alexandru POPESCU - Consilier

Institutul Național de Statistică
B-dul Libertății 16, sect. 5, București
Telefon: 021 3177770
Fax: 021 3124875
e-mail: romstat@insse.ro
<http://www.insse.ro>

© INS 2025

Reproducerea conținutului acestei publicații, integrală sau parțială, în forma originală sau modificată, precum și **stocarea** într-un sistem de regăsire sau **transmiterea** sub orice formă și prin orice mijloace **sunt interzise** fără autorizarea scrisă a **Institutului Național de Statistică**.

Utilizarea conținutului acestei publicații, cu titlu explicativ sau justificativ, în articole, studii, cărți este autorizată numai cu **indicarea clară și precisă a sursei**.

ISSN 2065 - 7153

Tiraj: 10

ISSN-L 1221 - 7077

Tipărit la Editura Institutului Național de Statistică

STAREA ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ
A ROMÂNIEI
2022 ȘI 2023

- DATE STATISTICE -

CUPRINS

	Pagina
A. CONTEXTUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL ÎN ANII 2022 ȘI 2023	5
1. Prezentare generală	5
1.1. Contextul internațional	5
1.2. Evoluția economiei românești	13
B. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI	23
2. Potențialul economiei românești	23
2.1. Resurse de energie primară	23
2.1.1. Producția de energie primară	24
2.1.2. Importul de energie primară	24
2.1.3. Consumul de energie	25
2.1.4. Producția de energie electrică	26
2.2. Resurse umane	28
2.2.1. Populația și fenomenele demografice	28
2.2.2. Sporul natural al populației rezidente	29
2.2.3. Natalitatea	29
2.2.4. Mortalitatea	31
2.2.5. Nupțialitatea	32
2.2.6. Divorțialitatea	33
2.2.7. Migrația internă	34
2.2.8. Migrația internațională	36
3. Evoluția macroeconomică	37
3.1. Produsul Intern Brut	37
3.1.1. Formarea Produsului intern brut (PIB)	37
3.1.2. Utilizarea Produsului intern brut (PIB)	39
3.2. Evoluția prețurilor și inflația	40
3.2.1. Indicele prețurilor de consum	40
3.2.2. Indicele prețurilor producției industriale	44
3.3. Evoluția principalilor indicatori bugetari	45
3.3.1. Bugetul public național	45
3.3.2. Bugetul de stat	47
3.3.3. Bugetele locale	49
3.3.4. Bugetul asigurărilor sociale de stat	50
4. Evoluții sectoriale	51
4.1. Agricultură și silvicultură	51
4.1.1. Sectorul producției vegetale	51
4.1.2. Sectorul creșterii animalelor	60
4.1.3. Silvicultură	64
4.2. Industrie	67
4.2.1. Industria extractivă	67
4.2.2. Industria prelucrătoare	67
4.2.3. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	69
4.2.4. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	69
4.3. Construcții	70
4.3.1. Lucrările de construcții, după modul de execuție	70
4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte	70
4.4. Transporturi și comunicații	71
4.4.1. Mijloace de transport	71
4.4.2. Infrastructura pentru transporturi	72
4.4.3. Transportul de mărfuri	74
4.4.4. Transportul de pasageri	76
4.4.5. Comunicații	77
4.5. Comerț internațional cu bunuri	78
4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale	79
4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2015)	79
4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenere	81
4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-27	82
4.5.5. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic	83
4.5.6. Comerțul exterior al României, în funcție de mărimea firmelor cu activitate de comerț internațional cu bunuri	85
4.6. Turism	86
4.6.1. Turism intern	86
4.6.2. Turism internațional	92
4.7. Comerț interior și servicii de piață	92
4.7.1. Comerțul cu amănuntul	92
4.7.2. Vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor	93
4.7.3. Comerțul cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete	94
4.7.4. Servicii de piață prestate în principal pentru populație	94
4.7.5. Servicii de piață, pe activități	95

C. DEZVOLTAREA SOCIALĂ A ROMÂNIEI	97
5. Forța de muncă	97
5.1. Populația ocupată	97
5.1.1. Caracteristici, structuri și tendințe	97
5.1.2. Nivelul de educație	100
5.1.3. Disparități în profil teritorial	101
5.1.4. Numărul de salariați în sectorul formal	102
5.2. Șomajul	107
5.2.1. Șomajul - conform definiției internaționale BIM	107
5.2.2. Șomajul înregistrat	110
6. Veniturile și consumul populației	112
6.1. Nivelul și structura veniturilor populației	112
6.1.1. Veniturile totale	112
6.1.2. Veniturile bănești	115
6.1.3. Veniturile disponibile (nete)	116
6.1.4. Câștigurile salariale în sectorul formal	117
6.1.5. Disparități în profil teritorial	119
6.2. Nivelul și structura cheltuielilor populației	119
6.2.1. Cheltuielile totale	119
6.2.2. Cheltuielile bănești	122
6.2.3. Cheltuielile de consum	123
6.3. Echilibrul balanței veniturilor și cheltuielilor gospodăriilor populației	132
7. Condiții de locuit și înzestrarea cu bunuri de folosință îndelungată	135
7.1. Fondul de locuințe	135
7.2. Sisteme de canalizare, rețele de distribuție a gazelor naturale și a apei potabile, precum și spații verzi	137
7.3. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată	138
8. Consumul alimentară și de băuturi al populației	140
9. Protecția socială	142
9.1. Protecția socială a șomerilor	142
9.2. Asigurările sociale pentru pensii	143
9.2.1. Numărul mediu al pensionarilor	143
9.2.2. Pensia medie lunară	145
9.2.3. Pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat	146
9.3. Asistența socială	147
10. Educație	149
10.1. Infrastructura sistemului de educație	149
10.1.1. Învățământul antepreșcolar și preșcolar	149
10.1.2. Învățământul primar și secundar inferior (gimnazial)	150
10.1.3. Învățământul secundar superior	150
10.1.4. Învățământul postliceal	151
10.1.5. Învățământul superior	151
10.2. Populația școlară	151
10.3. Personalul didactic	153
10.4. Gradul de cuprindere în învățământ	154
10.5. Performanțele sistemului de educație	155
11. Cercetare-dezvoltare	157
11.1. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare	157
11.2. Cheltuieli pentru activitatea de cercetare-dezvoltare	159
12. Sănătate	162
12.1. Infrastructura sistemului de sănătate	162
12.2. Personalul medico-sanitar	166
12.3. Principalii indicatori ai sistemului sanitar	168
13. Cultură	171
13.1. Activitatea bibliotecilor	171
13.2. Activitatea muzeelor și colecțiilor publice	175
13.3. Activitatea instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte	177
13.4. Producția, distribuția și exploatarea cinematografică	178
13.5. Structura programelor de radio și televiziune	180

A. CONTEXTUL ECONOMIC INTERNAȚIONAL

ÎN ANII 2022 ȘI 2023

1. PREZENTARE GENERALĂ

1.1. Contextul internațional¹⁾

În anul 2023, Banca Centrală Europeană (BCE) și-a consolidat progresele în combaterea inflației în zona euro. La începutul anului, inflația totală încă se situa aproape de nivelurile maxime. Deși erau în curs de atenuare, efectele negative generate de șocurile anterioare la nivelul ofertei și al cererii încă alimentau creșterea prețurilor. Două evoluții importante au creat însă premisele unei scăderi pronunțate a inflației pe parcursul anului.

În primul rând, efectele șocurilor anterioare au început să se estompeze. Prețurile produselor energetice s-au redus abrupt, după salturile înregistrate ca urmare a războiului nejustificat dus de Rusia în Ucraina, iar blocajele la nivelul ofertei pe plan mondial s-au diminuat în continuare. De remarcat că jumătate din scăderea inflației în anul 2023 a fost determinată de ajustarea prețurilor produselor energetice.

În al doilea rând, BCE a continuat să înăsprească politica monetară, ceea ce a contribuit la diminuarea inflației prin temperarea cererii. Cu toate acestea, inflația de bază s-a menținut ridicată.

În anul 2023 s-au înregistrat progrese considerabile într-un alt domeniu esențial pentru activitatea BCE: plățile. În luna martie s-a lansat noul sistem de plăți de mare valoare T2. Acesta contribuie la armonizarea și eficiența piețelor financiare europene, introducând un nou sistem de decontare pe bază brută în timp real, ce înlocuiește sistemul TARGET2 care a funcționat din anul 2007 și eficientizează gestionarea lichidității în banii băncii centrale.

S-a lansat etapa de pregătire a proiectului aferent euro digital. Această etapă a început în luna noiembrie după o investigație fructuoasă de doi ani și va pune bazele pentru o eventuală emisiune a monedei euro digitale. O monedă euro digitală nu ar înlocui numerarul, ci l-ar completa. Numerarul rămâne cel mai utilizat mijloc de plată în rândul cetățenilor zonei euro, marea majoritate a acestora considerând că este important să aibă opțiunea de a efectua plăți cu numerar.

Ca urmare a adoptării euro de către Croația în luna ianuarie, numărul țărilor din zona euro a ajuns la 20, dublându-se aproape față de momentul lansării monedei unice. Expansiunea zonei euro reflectă menținerea atractivității uniunii noastre monetare într-o lume din ce în ce mai imprevizibilă. În anul 2023, susținerea pentru moneda euro în rândul populației a continuat să se situeze aproape de niveluri record.

Inflația scade puternic, pe măsură ce întărirea politicii monetare a BCE continuă să fie transmisă de o manieră solidă

Economia mondială a înregistrat o evoluție peste așteptări în anul 2023, continuând să crească într-un ritm moderat. Expansiunea s-a datorat în principal creșterii economice consemnate de economiile de piață emergente și de Statele Unite, majoritatea celorlalte economii avansate fiind mai puternic afectate de condițiile restrictive de finanțare și de incertitudinea geopolitică considerabilă. Inflația globală s-a redus semnificativ în condițiile în care prețurile materiilor prime energetice au scăzut, în timp ce presiunile inflaționiste la nivelul inflației de bază s-au menținut ridicate. Euro s-a consolidat în termeni efectivi nominali și față de dolarul SUA.

Sectorul industrial a fost afectat în mod deosebit de condițiile mai restrictive de finanțare, de costurile ridicate de producție și de cererea globală scăzută, în timp ce sectorul serviciilor a continuat să fie inițial susținut de efectele persistente ale redeschiderii economiei după pandemie. Autoritățile guvernamentale din zona euro au continuat să retragă treptat măsurile de sprijin adoptate în contextul pandemiei și al șocurilor asociate prețurilor produselor energetice și inflației, anulând parțial relaxarea fiscală anterioară.

Inflația totală a scăzut puternic în zona euro, în special ca urmare a intrării dinamicii prețurilor produselor energetice în teritoriu negativ, pe măsura inversării creșterilor semnificative ale prețurilor produselor energetice din anul 2022. Inflația de bază a început, de asemenea, să se tempereze, susținând procesul dezinflaționist general și reflectând atenuarea impactului șocurilor anterioare și efectele tot mai vizibile ale întăririi politicii monetare.

¹⁾ **Sursa:** Raport anual 2023, Banca Centrală Europeană.

Cu toate acestea, presiunile din surse interne asupra prețurilor au înlocuit presiunile externe drept cei mai importanți factori inflaționiști, în condițiile în care piața forței de muncă a sprijinit creșterea puternică a salariilor nominale, lucrătorii căutând să compenseze pierderile anterioare ale puterii de cumpărare induse de inflație.

Activitatea economică globală a crescut într-un ritm moderat, în timp ce inflația totală a scăzut

Creșterea economică globală a fost moderată în contextul înăsprii politicii monetare și al incertitudinii ridicate
Economia mondială a continuat să crească într-un ritm moderat în anul 2023, dinamica menținându-se în linii mari la același nivel ca și în anul 2022, respectiv la 3,5%. Deși modestă din perspectivă istorică, creșterea economică a fost mai mare decât se preconizase la începutul anului, susținută de piețele puternice ale forței de muncă și de cererea solidă de servicii, în pofida întăririi continue a politicii monetare.

Principalul motor al economiei mondiale a fost activitatea economiilor de piață emergente și a Statelor Unite, în majoritatea celorlalte economii avansate condițiile restrictive de finanțare și efectele prelungite ale factorilor geopolitici asupra prețurilor produselor energetice afectând mai semnificativ cererea.

În Statele Unite, economia a fost mai rezilientă decât s-a anticipat, pe seama cererii interne robuste și a pieței solide a forței de muncă. Turbulențele consemnate de sectorul financiar din SUA la începutul anului nu au avut un impact macroeconomic semnificativ.

În China redresarea economică consemnată la începutul anului, a fost stopată de o nouă criză în sectorul imobiliar rezidențial, precum și de nivelul scăzut al cererii interne și externe. Cu toate acestea, economia chineză a atins ținta de creștere economică de aproximativ 5% anunțată de guvern.

Dinamica schimburilor comerciale internaționale s-a redus odată cu normalizarea tiparelor de consum după pandemie

Schimburile comerciale internaționale au avut o evoluție modestă în anul 2023, în condițiile în care dinamica importurilor a încetinit la 1,2%, cu mult sub rata de creștere de 5,5% din anul precedent și sub media pre-pandemică de 3,1%. Încetinirea a reflectat trei tendințe majore.

În primul rând, cererea de servicii a revenit în prim plan în defavoarea cererii de bunuri la nivel mondial, în condițiile eliminării complete a restricțiilor legate de pandemie.

În al doilea rând, consumul, bazat în general mai puțin pe importuri decât investițiile și-a majorat ponderea în cererea internă.

În al treilea rând, economiile de piață emergente, în care comerțul reacționează mai puțin la schimbările la nivelul activității economice, au avut o contribuție mai mare la activitatea economică globală în anul 2023. În pofida înmulțirii barierelor comerciale și a rezultatelor sondajelor de afaceri care sugerează o posibilă relocare a lanțurilor de valoare adăugată, numărul dovezilor privind fragmentarea fluxurilor comerciale agregate a rămas până în prezent limitat.

Inflația a scăzut, dar presiunile inflaționiste la nivelul inflației de bază s-au menținut ridicate

Inflația anuală măsurată prin indicele prețurilor de consum (IPC) în țările membre OCDE, cu excepția Turciei, a scăzut față de nivelurile înalte consemnate pe parcursul anului 2023, pe seama reducerii prețurilor produselor energetice, până la 3,9% în luna decembrie. Pe ansamblul anului 2023, aceasta s-a situat la 5,3%, față de 7,3% în anul 2022.

Tot în scădere a fost și inflația exclusiv produse energetice și alimente, dar într-o măsură mult mai mică, indicând faptul că presiunile inflaționiste la nivelul inflației de bază s-au menținut puternice și generalizate. Acest fapt a fost evident în special în economiile avansate, în care condițiile restrictive pe piețele forței de muncă au contribuit la ritmuri alerte de creștere a salariilor, astfel încât inflația la nivelul serviciilor a fost mai persistentă.

Prețurile materiilor prime energetice au scăzut pe măsură ce efectul diminuării cererii a devenit mai puternic decât constrângerile asupra ofertei

Prețurile materiilor prime energetice au scăzut pe parcursul anului 2023, ca urmare a diminuării cererii.

Prețul petrolului s-a redus cu 4,0%, în condițiile în care cererea scăzută de petrol din partea economiilor avansate a prevalat, ca efect, asupra cererii în creștere, pe fondul relaxării măsurilor de izolare din China. Cererea diminuată de petrol a dominat și efectele restrângerii ofertei de către grupul OPEC+, precum și riscurile pe partea de ofertă generate de factori geopolitici, inclusiv sancțiunile împotriva Rusiei și conflictul din Orientul Mijlociu.

Reducerea prețurilor gazelor naturale pe plan european a fost substanțială, întrucât aceste prețuri și-au continuat declinul început în anul 2022, cu o scădere de 58,0% în cursul anului 2023. Consumul european de gaze naturale s-a menținut sub cotele istorice, ca urmare a scăderii cererii industriale, reducerii consumului de gaze naturale la nivelul gospodăriilor populației și a condițiilor meteorologice blânde în lunile de iarnă.

Aprovizionarea constantă cu gaze naturale lichefiate (GNL) a permis, de asemenea, țărilor europene să înceapă sezonul de încălzire cu stocurile complet refăcute. În pofida unei mai mari stabilități pe piața europeană a gazelor naturale față de anul anterior, riscurile la nivelul ofertei, precum grevele de la terminalele GNL din Australia, au continuat să genereze perioade de volatilitate ridicată a prețurilor, ilustrând sensibilitatea pieței europene a gazelor naturale pe durata tranziției de la importurile de gaze din Rusia.

Euro s-a apreciat atât în termeni efectivi nominali, cât și față de dolarul SUA

Euro s-a apreciat atât în termeni efectivi nominali (+3,9%), cât și față de dolarul SUA (+3,4%) conform datelor statistice la sfârșitul anului 2023, în contextul unor fluctuații însemnate pe parcursul acestuia. Evoluția cursului de schimb a fost influențată în principal de așteptările pieței, ca urmare a modificărilor politicilor monetare și a perspectivelor economice volatile. Susținut inițial în primul semestru al anului de ameliorarea condițiilor macroeconomice din zona euro și de înăsprirea mai accelerată a politicii monetare, euro a început să piardă teren în fața dolarului SUA la jumătatea lunii iulie. Întărirea dolarului, care a fost generalizată, a fost pusă pe seama evoluțiilor favorabile neprevăzute ale indicatorilor economici și a așteptărilor pieței cu privire la o orientare mai restrictivă a politicii monetare pe o perioadă mai îndelungată în Statele Unite. Reevaluarea acestei conduite către finalul anului, în contextul diminuării ratelor inflației, a condus la o nouă apreciere a euro. În ceea ce privește monedele principalilor parteneri comerciali, euro a înregistrat o apreciere semnificativă față de lira turcească, rubla rusească, yenul japonez și coroana norvegiană. Cu toate acestea, a consemnat o depreciere în raport cu lira sterlină, francul elvețian și zlotul polonez.

Riscurile majore la adresa perspectivelor de creștere economică la nivel global au vizat, la finele anului 2023, o nouă escaladare a tensiunilor geopolitice, decelerarea mai rapidă a economiei Chinei și presiuni inflaționiste mai persistente care ar necesita înăsprirea peste așteptări a politicii monetare. Materializarea acestor riscuri ar conduce la restrângerea activității economice pe plan mondial. Totodată, piețele de mărfuri internaționale s-au menținut deosebit de sensitive la riscurile pe partea ofertei care, la rândul lor, ar putea alimenta inflația și limita creșterea economiei mondiale în anul curent.

Activitatea economică stagnează în zona euro

Creșterea economică în zona euro s-a temperat în condițiile extinderii impactului generat de majorarea ratelor dobânzilor

PIB real al zonei euro a crescut cu 0,4% în anul 2023, după o majorare cu 3,4% în anul 2022. Creșterea economică a reflectat contribuții pozitive din partea cererii interne și a exporturilor nete. Variația stocurilor a avut un impact inhibitor. La sfârșitul anului, producția din zona euro s-a situat cu 3,0% peste nivelul înregistrat înainte de pandemie (în trimestrul IV 2019) și cu 1,4% peste nivelul consemnat în trimestrul I 2022, când Rusia a invadat Ucraina. Încetinirea creșterii economice în anul 2023 s-a datorat în mare măsură repercusiunilor economice ale războiului, care s-au manifestat diferit de la o țară la alta, reflectând structurile economice specifice ale acestora.

Dacă sectorul industrial a fost afectat în mod deosebit de înăsprirea politicii monetare, de prețurile ridicate ale produselor energetice și de încetinirea cererii la nivel mondial, sectorul serviciilor a rezistat relativ bine, beneficiind în continuare de efectele redeschiderii postpandemice a economiei. Cu toate acestea, spre finele anului, temperarea dinamicii activității economice s-a generalizat, în condițiile în care impactul generat de majorarea ratelor dobânzilor s-a propagat la diferite sectoare, alături de efectele de contagiune de la sectorul industrial aflat în scădere la servicii.

Cheltuielile de consum s-au îndreptat mai mult către servicii decât către bunuri

Ritmul de creștere a consumului privat s-a atenuat semnificativ în anul 2023. În prima jumătate a anului s-a înregistrat o stagnare în condițiile în care diminuarea continuă a cheltuielilor cu bunurile, reflectată de volumul comerțului cu amănuntul, a compensat cererea încă pozitivă de servicii. În trimestrul III, consumul privat a crescut, ca urmare a consumului de servicii al gospodăriilor populației, care a fost stimulat de persistența efectelor redeschiderii economiei, și a revigorării cheltuielilor cu bunurile de folosință îndelungată. Cheltuielile totale cu bunurile (inclusiv bunurile semidurabile și bunurile de uz curent) au continuat să scadă pe fondul condițiilor mai restrictive de finanțare. Pe ansamblu, cheltuielile gospodăriilor populației au crescut cu 0,5% în anul 2023. Veniturile disponibile reale au sprijinit cheltuielile gospodăriilor populației într-o oarecare măsură în anul 2023, în condițiile în care dinamica salariilor nominale a crescut, inflația a încetinit treptat, iar gradul de ocupare a forței de muncă s-a menținut rezilient.

Cu toate acestea, transmisia condițiilor mai restrictive de finanțare la nivelul economiei reale pare să fi afectat cheltuielile gospodăriilor populației, economiile rămânând la un nivel ridicat.

Investițiile au fost afectate de condițiile mai restrictive de finanțare

Dinamica investițiilor în alte active decât construcțiile (un indicator care estimează investițiile private în obiective nerezidențiale) a încetinit pe tot parcursul anului 2023. Deși trimestrul I al anului a înregistrat o creștere robustă pe fondul diminuării blocajelor la nivelul ofertei, ratele trimestriale de creștere au scăzut treptat, iar investițiile s-au restrâns în trimestrul IV, în condițiile în care atât cererea internă, cât și cererea externă s-au diminuat, investițiile restante au fost finalizate, profiturile companiilor au consemnat o moderare, iar condițiile de finanțare s-au înăsprit. Incertitudinea generată de războiul Rusiei împotriva Ucrainei și de conflictul din Orientul Mijlociu, printre alți factori, a redus probabil, de asemenea, stimulentele de investiții pentru companii. Cu toate acestea, profiturile consistente, rezervele ample de lichidități și scăderea gradului de îndatorare au consolidat, în medie, bilanțurile corporative în ultimii ani și au contribuit, alături de fondurile acordate în cadrul programului „Next Generation EU” (NGEU) pentru finanțarea digitalizării și a investițiilor asociate schimbărilor climatice, la o oarecare reziliență a investițiilor în comparație cu alte componente de cheltuieli. Pe ansamblu, investițiile în alte active decât construcțiile au crescut cu 2,9% în anul 2023.

Investițiile în construcții au continuat, în linii mari, să se reducă pe parcursul anului 2023. Aceasta s-a datorat în principal scăderii consemnate de investițiile în construcții rezidențiale ca urmare a costurilor ridicate de construcție, a creșterii continue a ratelor dobânzilor la creditele ipotecare și a înăsprii standardelor de creditare bancară, ceea ce a îngreunat accesul populației la finanțare și a afectat cererea de proprietăți rezidențiale. Alte categorii de construcții, precum construcțiile inginerești, au continuat să fie mai reziliente, sprijinite de investițiile în infrastructura publică. La sfârșitul anului 2023, investițiile în construcții se situau cu aproximativ 2,1% peste nivelul înregistrat înainte de pandemie, scăzând cu 0,6% în total în anul 2023.

Balanța comercială cu bunuri a zonei euro a revenit pe surplus în anul 2023 pe fondul scăderii prețurilor produselor energetice importate. Dinamica exporturilor s-a menținut modestă în contextul cererii externe reduse. Exporturile industriei prelucrătoare au fost susținute de reducerea blocajelor la nivelul ofertei, în timp ce efectele persistente ale șocului asociat ofertei de produse energetice și aprecierea în termeni efectivi a monedei euro au contribuit la scăderea exporturilor.

Evoluția modestă a exporturilor s-a extins la exporturile de servicii în a doua jumătate a anului, în condițiile în care s-a estompat sprijinul din partea manifestării cererii reprimite după redeschiderea economiei mondiale. Pe măsură ce cererea internă s-a temperat, au scăzut și importurile zonei euro, ca urmare a restrângerii importurilor de bunuri intermediare, în condițiile în care firmele și-au redus stocurile, iar importurile de produse energetice s-au contractat. Pe ansamblu, contribuția schimburilor comerciale la creșterea PIB în zona euro a fost ușor pozitivă în anul 2023.

Piața forței de muncă

Piața forței de muncă din zona euro a continuat să fie rezilientă pe ansamblu în anul 2023, deși evoluțiile pieței forței de muncă și indicatorii din sondaje la sfârșitul anului au indicat o temperare. Rata șomajului s-a situat în medie la 6,5% în anul 2023; aceasta a scăzut de la 6,6% în ianuarie la 6,5% în martie și a rămas, în linii mari, stabilă la acest nivel până la finele anului.

Numărul total al persoanelor ocupate și numărul total de ore lucrate s-au menținut reziliente pe fondul stagnării economiei, urcând cu 1,4% și, respectiv, cu 1,6% în anul 2023. Numărul mediu de ore lucrate a crescut cu doar 0,2% în anul 2023 și, în trimestrul IV 2023 s-a situat cu 1,3% sub nivelul de dinaintea pandemiei, posibil ca urmare a unor factori precum retenția angajaților (și anume, păstrarea de către companii a unui număr mai mare de lucrători decât cel necesar în perioadele de recesiune) și o majorare a numărului de zile aferente concediului medical.

Rata de activitate pe piața forței de muncă în grupul de vârstă 15-74 de ani a crescut până la un nivel de 65,7% în trimestrul IV 2023, cu 1,1 puncte procentuale peste nivelul înregistrat înainte de pandemie.

În a doua jumătate a anului 2023, cererea de forță de muncă a dat unele semne de scădere, rata locurilor de muncă vacante fiind în continuare ridicată, dar în scădere față de nivelul maxim atins în trimestrul II 2022.

Pe ansamblu, deși majorările ratelor dobânzilor ale BCE au continuat să influențeze de o manieră solidă la nivelul economiei, numărul total al persoanelor ocupate și piața forței de muncă din zona euro, au rămas relativ reziliente.

Măsurile de politică fiscală într-un context macroeconomic dificil

Ponderea în PIB a deficitului bugetar din zona euro s-a diminuat pe măsură ce autoritățile guvernamentale au început să restrângă treptat măsurile discreționare de sprijin

Ponderea în PIB a deficitului bugetar agregat din zona euro a continuat să se reducă în anul 2023, urmând o traiectorie începută în perioada de vârf a pandemiei. Întărirea treptată a politicii fiscale se reflectă, de asemenea, în orientarea politicii fiscale, care a consemnat o înăsprire moderată în anul 2023 pentru al treilea an consecutiv.

O nouă înăsprire a orientării politicii fiscale ar fi adecvată

Din perspectiva sfârșitului anului 2023, o provocare pentru autoritățile fiscale va fi identificarea celei mai bune modalități de a inversa această expansiune fiscală cumulată din ultimii patru ani și de a reduce ponderile datoriei publice în PIB, mai ales în condițiile în care evoluțiile demografice, tranziția ecologică și cea digitală, precum și contextul geopolitic vor necesita o marjă de manevră bugetară în viitor. Bugetele publice aferente anului 2024 au indicat continuarea ciclului de înăsprire a politicii fiscale la nivelul zonei euro. Aceasta a reflectat, în mare măsură, o corecție a măsurilor fiscale discreționare care au fost adoptate anterior ca răspuns la șocurile inflaționiste și energetice. S-a estimat că măsurile respective s-au ridicat la peste 1% din PIB în anul 2023, anticipându-se însă că numai o mică parte din ele vor rămâne în vigoare în anul 2024. Cu toate acestea, în mod deosebit, unele dintre măsurile expansioniste adoptate de autoritățile guvernamentale în timpul pandemiei păreau să aibă un caracter mai durabil, neavând o dată de expirare stabilită pe termen scurt, conform bugetelor aferente anului 2024. Aici se încadrează majorarea transferurilor și a subvențiilor, dar, într-o anumită măsură, și reducerea unor impozite.

O nouă înăsprire a orientării politicii fiscale pare, de asemenea, adecvată din perspectiva politicii monetare. În condițiile în care, în prezent, criza energetică s-a atenuat în mare măsură, autoritățile guvernamentale ar trebui să continue retragerea măsurilor de sprijin aferente, ceea ce este esențial pentru a evita intensificarea presiunilor inflaționiste pe termen mediu. În caz contrar, s-ar impune o politică monetară mai restrictivă. Pe lângă retragerea măsurilor luate în contextul pandemiei și a celor asociate produselor energetice, autoritățile guvernamentale ar trebui, în general, să înregistreze progrese în direcția unor poziții fiscale mai solide pentru a asigura înscrierea finanțelor publice pe o traiectorie sustenabilă.

Uniunea Europeană are nevoie de un cadru solid și credibil pentru coordonarea politicilor economice și bugetare

Un cadru solid al Uniunii Europene pentru coordonarea și supravegherea politicilor economice și bugetare rămâne esențial. În urma unor discuții ample, în anul 2023 Consiliul Uniunii Europene a convenit asupra unei reforme a cadrului de guvernanță economică al UE, care a deschis calea unui dialog tripartit între Comisia Europeană, Consiliul UE și Parlamentul European. Anul 2024 va fi un an important pentru trecerea la implementarea acesteia.

Inflația totală a înregistrat o scădere abruptă pe parcursul întregului an

Inflația totală în zona euro, măsurată pe baza indicelui armonizat al prețurilor de consum (IAPC), a fost de 2,9% în decembrie 2023, consemnând o scădere de 6,3 puncte procentuale față de nivelul său din decembrie 2022. Aceasta s-a diminuat constant pe durata întregului an, procesul dezinflaționist manifestându-se pe parcursul anului și la nivelul inflației de bază. În luna noiembrie, inflația totală a atins un nivel minim temporar de 2,4%, cel mai redus din ultimii peste doi ani (înregistrând o scădere pronunțată de la nivelul maxim de 10,6%, raportat în octombrie 2022).

Totuși, inflația a revenit la valori ușor mai ridicate în luna decembrie, ca urmare a efectelor în sensul scăderii exercitate cu un an înainte asupra nivelurilor prețurilor de către măsurile fiscale asociate produselor energetice. În a doua jumătate a anului 2023, toate componentele principale ale inflației au înregistrat scăderi ale ratelor inflației în termeni anuali, reflectând disiparea impactului șocurilor anterioare la nivelul costurilor și diminuarea cererii pe fondul înăspririi politicii monetare. Cu toate acestea, la finele anului, ratele anuale ale inflației (altele decât cele măsurate prin prețurile produselor energetice) s-au situat în continuare cu mult peste mediile pe termen mai lung, în timp ce ratele trimestriale anualizate ale dobânzilor se apropiaseră deja mult mai mult de acești indici de referință.

Dinamica prețurilor bunurilor a consemnat o decelerare mai rapidă decât cea a prețurilor serviciilor, dat fiind că atenuarea blocajelor la nivelul ofertei și scăderea costurilor cu factorii de producție au redus considerabil presiunile. Inflația măsurată prin prețurile serviciilor a crescut până la jumătatea anului, pe seama cererii în continuare puternice din perioada postpandemică, a majorării costurilor cu forța de muncă și a factorilor temporari asociați măsurilor fiscale. Odată cu scăderea inflației măsurate prin prețurile produselor energetice și ale alimentelor, ecartul dintre ratele inflației înregistrate de țările din zona euro s-a restrâns, totodată, semnificativ.

Dinamica prețurilor produselor energetice a consemnat o scădere accentuată, iar cea a prețurilor alimentelor s-a moderat

Evoluțiile prețurilor produselor energetice au generat peste jumătate din scăderea inflației totale în perioada decembrie 2022 - decembrie 2023. Dinamica acestora era încă ridicată în ianuarie 2023, dar ulterior a intrat în trend negativ, la sfârșitul anului fiind inferioară cu 25,6 puncte procentuale. Evoluția a reflectat corecția creșterilor puternice consemnate în anul 2022 de prețurile angro ale produselor energetice. Cu toate acestea, componenta „produse energetice” a inflației a rămas caracterizată de un anumit grad de volatilitate, dată fiind sensibilitatea piețelor angro de energie la evenimente precum conflictul din Orientul Mijlociu.

În același timp, dinamica prețurilor alimentelor a atins un nivel maxim de 15,5% în martie 2023, consemnând ulterior o scădere substanțială pe parcursul anului, deși, către finele acestuia, se situa încă la valori de peste 6,0%. Aceasta s-a datorat impactului persistent al șocurilor anterioare la nivelul costurilor generate de prețurile produselor energetice și ale altor factori de producție, precum și presiunilor mai mari exercitate de profiturile unitare și de costurile cu forța de muncă.

Inflația de bază a început să se modereze, însă s-a menținut la un nivel ridicat la sfârșitul anului

Inflația de bază, măsurată prin inflația IAPC exclusiv componentele volatile „produse energetice” și „alimente”, a continuat să se majoreze în primul trimestru al anului, dar apoi a consemnat o moderare față de nivelul maxim de 5,7%, scăzând până la 3,4% în luna decembrie. Decelerarea a fost determinată inițial de dinamica prețurilor produselor industriale non-energetice, în condițiile diminuării cererii de bunuri pe fondul înăsprii condițiilor de finanțare și al dispărării treptate a presiunilor acumulate ca urmare a blocajelor anterioare la nivelul ofertei și a costurilor ridicate ale produselor energetice.

Inflația măsurată prin prețurile serviciilor a fluctuat în jurul unor valori ridicate până în luna august, pe seama atât a cererii încă puternice asociate redeschiderii economiei (în cazul serviciilor care presupun un grad ridicat de interacțiune fizică, cum ar fi sectorul activităților recreative și cel al turismului), cât și a majorării costurilor cu forța de muncă, mai ales în contextul ponderii mai consistente a forței de muncă în structura costurilor din sectorul serviciilor comparativ cu cea din industria prelucrătoare.

Către finele anului, inflația măsurată prin prețurile serviciilor a înregistrat, o relativă scădere și a confirmat procesul dezinflaționist general. Totodată, decalajul de dinamică a inflației măsurate prin prețurile serviciilor a reflectat faptul că multe componente ale serviciilor reacționează, de regulă, cu o anumită întârziere la evoluția inflației totale (de exemplu, serviciile imobiliare, poștale și medicale).

Toți ceilalți indicatori ai inflației de bază au consemnat, la rândul lor, o moderare semnificativă pe parcursul anului, reflectând atenuarea efectelor șocurilor anterioare și intensificarea impactului înăsprii politicii monetare. Valorile acestor indicatori au continuat însă să se situeze într-un interval larg, majoritatea depășind încă în mod evident nivelurile prepandemice.

Către finele anului, costurile cu forța de muncă au devenit cel mai important determinant al inflației interne

Dinamica deflatorului PIB (o măsură fiabilă a presiunilor din surse interne asupra prețurilor) a fost, în medie, de 6,0% în anul 2023, spre deosebire de dinamica medie de -2,9% a prețurilor importurilor, reflectând trecerea de la factorii determinanți externi ai inflației la cei interni.

Deși profiturile au jucat în continuare un rol important în presiunile din surse interne asupra prețurilor la sfârșitul anului 2022 și începutul anului 2023, costurile cu forța de muncă au devenit treptat factorul dominant, date fiind evoluțiile salariale robuste și reducerea productivității muncii.

În anul 2023, dinamica anuală a remunerării pe salariat a urcat la 5,1%, în medie, față de 4,5% în anul 2022, valori semnificativ peste media de 1,7% din perioada prepandemie (2015-2019), evoluția fiind facilitată de condițiile încă restrictive pe piețele forței de muncă.

Consolidarea în continuare a acestei dinamici a reflectat, printre altele, solicitarea de către angajați a unei compensări a pierderilor induse în trecut de inflație prin scăderea puterii de cumpărare a salariilor nominale.

Dinamica salariilor negociate s-a majorat, în medie, la 4,5% în anul 2023; diferența față de dinamica efectivă a salariilor implică o componentă încă semnificativă de deviație salarială, deși mai redusă decât în perioada 2021-2022.

Dinamica remunerării pe salariat și cea a salariilor negociate au început să se reducă ușor către finele anului, dar nivelurile acestora s-au menținut ridicate, semnalând persistența unor presiuni semnificative asupra salariilor nominale în anul 2024.

Această evoluție a reflectat mai degrabă o redresare a salariilor reale decât o dovadă a existenței unei spirale destabilizatoare prețuri-salarii.

Condițiile de creditare și de finanțare s-au înăsprit puternic, pe fondul creșterii ratelor dobânzilor

Scădere a randamentelor obligațiunilor, în pofida întăririi politicii monetare, reflectând modificarea anticipațiilor spre sfârșitul anului

În condițiile în care presiunile inflaționiste s-au menținut ridicate și au persistat pe tot parcursul anului 2023, BCE a continuat să întărească decisiv politica monetară până în luna septembrie, iar ulterior a păstrat ratele dobânzilor reprezentative la niveluri restrictive, pentru a asigura revenirea inflației la ținta de 2% pe termen mediu. Reducerea ratei OIS pe zece ani spre sfârșitul anului s-a datorat unui declin accentuat al anticipațiilor piețelor financiare privind ratele dobânzilor, în principal după ce datele cele mai recente au relevat un nivel sub așteptări al ratei inflației. Scăderea anticipațiilor a fost doar parțial compensată de majorarea primei de risc la termen. Randamentele nominale ale obligațiunilor suverane cu scadența la zece ani din zona euro, calculate ca medie ponderată cu PIB, s-au situat în medie la 2,7% în decembrie 2023, cu 10 puncte de bază sub nivelul înregistrat la finele anului precedent.

Piețele de acțiuni au fost susținute de scăderea primelor de risc

Cotațiile acțiunilor s-au majorat în anul 2023, atât în sectorul nefinanciar, cât mai ales în sectorul bancar. Scăderea primelor de risc aferente plasamentelor în acțiuni a sprijinit prețurile acțiunilor pe fondul unei volatilități scăzute și în diminuare, în pofida intensificării tensiunilor geopolitice. Indicele acțiunilor băncilor din zona euro a fost impulsivat în continuare de anticipațiile privind majorarea profiturilor bancare atât pe termen lung, cât și pe termen scurt, turbulențele din luna martie de pe piețele bancare din Statele Unite și Elveția având un impact negativ semnificativ, dar temporar. Randamentele obligațiunilor corporative s-au comprimat și s-au poziționat, în medie, în decembrie 2023 la niveluri inferioare celor din aceeași perioadă a anului anterior, atât în cazul categoriei investment grade, cât și în cel al categoriei cu randament ridicat, ca urmare a scăderii ratelor dobânzilor fără risc, la care s-a adăugat îngustarea spread-urilor aferente obligațiunilor corporative.

Evoluția masei monetare în sens larg și a intermedierei bancare a reflectat întărirea politicii monetare

Masa monetară în sens larg (M3) a stagnat, reflectând în principal întărirea politicii monetare. Variația sa anuală a fost de doar 0,1% în luna decembrie, în condițiile în care pe parcursul anului 2023 a consemnat un declin semnificativ și chiar a intrat temporar în teritoriu negativ, în premieră de la crearea uniunii monetare. Declinul s-a produs pe fondul nivelului redus al activității de creditare, costurilor de oportunitate ridicate aferente deținerii de active lichide și al reducerii bilanțului Eurosistemului. Deși bilanțurile băncilor s-au menținut robuste în ansamblu, rambursările fondurilor împrumutate în cadrul celei de-a treia serii de operațiuni ținute de refinanțare pe termen mai lung și restrângerea portofoliilor de active ale Eurosistemului au redus surplusul de lichiditate. Costurile de finanțare ale băncilor au crescut abrupt, deși cu mai puțin decât ratele dobânzilor de politică monetară, reflectând orientarea băncilor către surse de finanțare de pe piață mai costisitoare și concurența mai acerbă pe segmentul depozitelor atrase, prin oferirea de dobânzi mai atractive.

Ratele dobânzilor la creditele bancare s-au majorat abrupt atât pentru firme, cât și pentru populație, pe fondul întăririi politicii monetare

Sondajul privind creditul bancar în zona euro a indicat că standardele de creditare ale băncilor (respectiv ghidurile interne sau criteriile de aprobare) pentru împrumuturile acordate firmelor și populației au continuat să se înăsprească semnificativ. Această evoluție a fost confirmată în primul caz de *Sondajul privind accesul la finanțare al întreprinderilor*, iar în al doilea caz de *Sondajul privind așteptările consumatorilor*. Ratele nominale ale dobânzilor la creditele bancare au înregistrat o nouă majorare abruptă în anul 2023, atingând cele mai ridicate niveluri din ultimii aproape 15 ani. Rata agregată a dobânzii la creditele bancare acordate populației pentru achiziționarea de locuințe a fost de 4,0% la sfârșitul anului 2023, în creștere cu aproximativ 100 puncte de bază față de finele anului 2022, iar rata echivalentă pentru companiile nefinanciare s-a majorat cu 180 puncte de bază, la 5,2%, un avans aproape dublu față de cel consemnat în cazul populației. Creșterile ratelor dobânzilor active au fost mai rapide și mai ample decât în episoadele anterioare de întărire a politicii monetare, reflectând preponderent majorările mai rapide și mai ample ale ratelor dobânzilor de politică monetară începând din iulie 2022. Diferențele dintre ratele dobânzilor la credite de la o țară la alta s-au menținut reduse, sugerând o transmisie fără sincope a modificărilor politicii monetare a BCE la nivelul ratelor dobânzilor active din zona euro.

Creditarea bancară a populației și a firmelor s-a moderat semnificativ

Creditarea bancară a populației și a firmelor a consemnat un declin pronunțat în anul 2023, pe fondul înăsprii condițiilor de creditare. Fluxurile lunare nete de împrumuturi au fost aproape zero în ultimele trei trimestre ale anului. Ritmul anual de creștere a creditelor bancare acordate populației s-a redus, situându-se la 0,3% în luna decembrie, reflectând în principal încetinirea dinamicii creditelor ipotecare în contextul ieftinirii locuințelor pentru prima dată din anul 2014.

Rata anuală de creștere a creditelor bancare acordate firmelor s-a comprimat de asemenea, ajungând la 0,4% în luna decembrie, în timp ce fluxurile nete de finanțare din surse externe către firme au înregistrat minime istorice.

Politica monetară în teritoriu restrictiv

Pe parcursul anului 2023, BCE a continuat să majoreze ratele dobânzilor reprezentative și să le mențină la niveluri suficient de restrictive pentru a asigura revenirea la momentul oportun a inflației la nivelul țintei de 2% pe termen mediu. În primele nouă luni ale anului, ratele dobânzilor au fost majorate cu 200 puncte de bază, cea la facilitatea de depozit ajungând la 4%, în condițiile în care presiunile inflaționiste deosebit de mari generate de costurile ridicate cu energia s-au propagat la nivelul economiei.

Prețurile ridicate la produsele alimentare au avut, de asemenea, o contribuție semnificativă. În plus, efectele blocajelor la nivelul ofertei și ale cererii reprimite în contextul ridicării restricțiilor legate de pandemie, deși în atenuare, au acționat în continuare în sensul creșterii prețurilor, iar dinamica salarială s-a accelerat.

Deciziile BCE au reflectat o abordare bazată pe date și au fost determinate de evaluarea privind perspectivele inflației pe termen mediu pe baza noilor date economice și financiare, de dinamica inflației de bază, precum și de robustețea transmisiei politicii monetare. Pe parcursul perioadei analizate, informațiile disponibile au indicat tot mai mult că întărirea politicii monetare s-a transmis puternic la nivelul economiei.

Potrivit celor mai recente date, procesul de dezinflație semnalat mai ales de scăderea măsurilor inflației de bază a continuat să înregistreze progrese. În ultima parte a anului, Consiliul guvernatorilor a hotărât, în cadrul ședințelor din octombrie și decembrie, ca ratele dobânzilor reprezentative ale BCE să rămână nemodificate.

Evoluțiile economice excepționale ulterioare pandemiei explică creșterea puternică a profiturilor unitare în anul 2022 și la începutul anului 2023

Profiturile unitare urmăresc îndeaproape evoluțiile unor indicatori ciclici, precum PIB real. În plus, acestea sunt, de regulă, afectate de variațiile semnificative la nivelul raportului de schimb, datorate, de exemplu, fluctuațiilor ample ale prețurilor importurilor sau ale petrolului. Aceste caracteristici reflectă faptul că, atunci când cererea depășește PIB potențial, este mai ușor pentru firme să majoreze prețurile și profiturile unitare fără a pierde cote de piață, în timp ce în perioadele în care există șocuri la nivelul costurilor de producție, spre exemplu, din partea prețurilor la energie, profiturile sunt de regulă utilizate, cel puțin temporar, pentru a evita transferarea integrală a creșterii costurilor în prețurile de vânzare.

Încetinirea creșterii economice din perioada 2022-2023, în măsura în care a fost determinată de reducerea cererii în raport cu oferta, și deteriorarea pronunțată a raportului de schimb în anul 2022, aferentă majorării semnificative a prețurilor importurilor, presupuneau, prin urmare, evoluții mai modeste ale profiturilor unitare decât cele observate. Aceasta sugerează că în perioada respectivă au fost probabil implicate și alte mecanisme și factori excepționali.

Una dintre sursele robusteții profiturilor unitare în acești ani au fost dezechilibrele dintre cerere și ofertă în multe sectoare economice. Deși perturbările la nivelul lanțurilor de aprovizionare din timpul pandemiei au condus la constrângeri pe scară largă la nivelul ofertei, măsurile guvernamentale finanțate prin îndatorare au limitat impactul încetinirii creșterii economice asupra veniturilor disponibile și au contribuit la un nivel de economisire ridicat. Aceste economii și cererea reprimată aferentă au stimulat cererea de bunuri și servicii în numeroase sectoare în urma redeschiderii economiei după măsurile de izolare.

Într-un asemenea context caracterizat printr-o cerere agregată puternică în raport cu oferta, majorările pronunțate ale costurilor de producție pot determina firmele să crească prețurile fără a-și modifica neapărat strategia de stabilire a marjelor de profit. Aceasta implică o transmisie a costurilor de producție și o contribuție importantă a profiturilor unitare la presiunile din surse interne asupra prețurilor, după cum s-a observat recent.

Contextul stabilității financiare în anul 2023

Contextul stabilității financiare în zona euro a rămas fragil

Contextul stabilității financiare în zona euro a rămas fragil pe parcursul anului 2023, reflectând o combinație de provocări legate de inflația ridicată, condițiile financiare mai restrictive, perspectivele privind atenuarea ritmului de creștere economică și noile tensiuni geopolitice din Orientul Mijlociu, care accentuează impactul războiului actual declanșat de Rusia împotriva Ucrainei.

În martie 2023, intrarea în dificultate a unor bănci din Statele Unite și Elveția a generat un șoc financiar puternic, dar în cele din urmă de scurtă durată, ca urmare a măsurilor ferme de politică. Acestea au determinat reorientarea rapidă a preocupărilor privind stabilitatea financiară către alte probleme, cum ar fi implicațiile majorării ratelor dobânzilor și riscurile în sensul scăderii la adresa creșterii economice.

Majorarea ratelor dobânzilor de politică monetară ale BCE a continuat să alimenteze creșterea treptată a costurilor de finanțare în toate sectoarele economiei. Cu toate acestea, extinderea perioadelor de fixare a ratelor dobânzilor la împrumuturile acordate în anii anteriori, precum și reziliența piețelor forței de muncă și economiile acumulate au atenuat, pe întreg parcursul anului, implicațiile riscului de credit generate de costul mai ridicat al finanțării suportat de debitori.

În general, calitatea activelor băncilor din zona euro a rămas robustă, însă pierderile băncilor din activitatea de creditare au început să crească, deși de la niveluri reduse, iar entitățile care desfășoară activități de intermediere financiară nebancaară s-au confruntat în continuare cu un nivel ridicat al riscului de credit asociat numărului mai mare de retrogradări ale portofoliilor de obligațiuni ale acestora.

Condiții financiare mai restrictive și costuri mai mari ale serviciului datoriei pentru gospodăriile populației, firme și autorități guvernamentale

După ce au beneficiat de rate scăzute ale dobânzilor în anii precedenți și în contextul instrumentului BCE de protecție a transmisiei politicii monetare (Transmission Protection Instrument), țările din zona euro au înregistrat în anul 2023 o creștere generalizată a costurilor finanțării, dispersia fiind limitată la nivel de țară pe parcursul anului.

Cu toate acestea, întrucât autoritățile guvernamentale se confruntă cu necesitatea de reînnoire a datoriilor ajunse la scadență la rate mai ridicate ale dobânzii, costurile lor de finanțare rămân sensibile la evoluția fundamentelor fiscale, în special la riscul de derapaj fiscal, care ar putea realimenta preocupările legate de sustenabilitatea datoriei suverane.

Totodată, orice dinamică nejustificată și dezordonată a piețelor datoriilor suverane poate fi contracarată de flexibilitatea reinvestirilor în cadrul programului BCE de achiziționare în regim de urgență în caz de pandemie și de instrumentul de protecție a transmisiei politicii monetare, dacă sunt îndeplinite condițiile necesare.

În mod similar, înainte de pandemie și pe perioada acesteia, sectorul corporativ a beneficiat de rate scăzute ale dobânzilor, iar profiturile sale au rămas semnificative în anul 2023. Odată cu atenuarea efectelor redresării activității economice, înăsprirea condițiilor de creditare și majorarea costului serviciului datoriei, vulnerabilitățile companiilor s-au amplificat. Pe parcursul anului, falimentele corporative au început să crească, deși numărul acestora este încă scăzut, în general.

Companiile din sectorul imobiliar au fost deosebit de vulnerabile în contextul declinului constant înregistrat de piețele imobiliare comerciale din zona euro.

Sectorul gospodăriilor populației s-a confruntat cu o deteriorare a capacității de onorare a serviciului datoriei în anul 2023, ca urmare a ratelor de dobândă în creștere și a corecțiilor permanente de pe piețele imobiliare rezidențiale.

Creșterea abruptă a costului finanțării de la începutul ciclului de întărire a politicii monetare a avut, în mod evident, un impact negativ asupra cererii de credite ipotecare. În pofida acestui fapt, o piață robustă a forței de muncă, alături de constrângerile la nivelul ofertei de locuințe, a susținut o încetinire ordonată pe piețele imobiliare rezidențiale. Totuși, evaluările încă ridicate sugerează că vulnerabilitățile s-ar putea materializa în cazul în care corecțiile prețurilor devin mai dezordonate.

1.2. Evoluția economiei românești²⁾

Evoluții macroeconomice

În anul 2023, economia mondială și-a încetinit ritmul de creștere cu 0,3 puncte procentuale, până la 3,2%, pe fondul tensiunilor politice la nivel internațional și al fragmentării geoeconomice, precum și al întăririi politicii monetare în vederea combaterii presiunilor inflaționiste. De altfel, această conduită a numeroase bănci centrale din economii dezvoltate și emergente a contribuit la temperarea cererii și, alături de evoluția favorabilă a cotațiilor materiilor prime, la reducerea substanțială a ratei anuale a inflației la nivel global, după accelerarea consemnată în anul 2022.

În acest context internațional complicat, economia românească a înregistrat în anul 2023 o temperare a ritmului de creștere, care a rămas însă relativ solid (2,1%) din perspectivă europeană și regională.

Spre deosebire de anii anteriori, când cea mai consistentă contribuție la creșterea economică a revenit consumului privat, în anul 2023 aceasta a fost devansată net de cea a formării brute de capital fix. Preluarea de către aceasta din urmă a rolului de principal motor al expansiunii economice (cu un aport de 3,6 puncte procentuale) a fost favorizată de derularea simultană a mai multor mecanisme europene, intensificarea rambursărilor aferente exercițiului bugetar 2014-2020 (aflat în ultimul an al perioadei de eligibilitate a cheltuielilor), începerea prefinanțării aferente cadrului financiar 2021-2027, precum și de continuarea încasărilor de fonduri alocate prin Planul Național de Redresare și Reziliență.

Intensificarea acumulărilor de capital a fost determinată de investițiile publice, în bună măsură pe seama fondurilor europene consistente destinate lucrărilor de construcții ingineresti. Investițiile private, deși au avut o dinamică pozitivă, au înregistrat o pierdere de viteză față de anul precedent, în contextul nivelului încă ridicat al inflației și al profilului restrictiv al condițiilor de creditare.

Acești doi factori au acționat și în sensul limitării consumului populației, majorarea de 3,1% a acestuia fiind susținută de creșterea alertă a veniturilor salariale reale, de unele măsuri guvernamentale de protecție a consumatorilor, precum și de adoptarea de către populație a unor strategii menite să asigure o relativă stabilitate a volumului achizițiilor de bunuri, într-un context economic inflaționist (downtrading, interes mai pronunțat pentru magazine de tip discount, atenție sporită acordată campaniilor promoționale).

La creșterea PIB a avut un aport, în premieră în ultimii 10 ani și cererea externă netă de bunuri și servicii (0,1 puncte procentuale), ca urmare a unei restrângeri mai ample a volumului importurilor de bunuri comparativ cu cea înregistrată de exporturile de bunuri (-2,6%, respectiv -1,2%).

În condițiile atenuării cu 3 miliarde euro a dezechilibrului balanței bunurilor, evoluția favorabilă a componentei sale de volum fiind acompaniată de ameliorarea raportului de schimb, pe fondul relaxării presiunilor din partea cotațiilor internaționale, deficitul contului curent a consemnat în anul 2023 o reducere notabilă, ajungând la 7% din PIB, de la 9,2% din PIB în anul anterior.

În ceea ce privește poziția fiscală, România rămâne subiectul procedurii de deficit excesiv demarate în anul 2020, deficitul bugetului general consolidat depășind încă din anul 2019 plafonul de 3% din PIB prevăzut în Pactul de stabilitate și creștere.

În anul 2023 s-a consemnat o deviere considerabilă de la obiectivul de 4,4% din PIB din Programul de convergență 2023-2026, deficitul fiscal măsurat conform metodologiei SEC 2010 ajungând la 6,6% din PIB, nivel situat cu 0,3 puncte procentuale peste cel din anul 2022. Potrivit evaluărilor Comisiei Europene, această evoluție reflectă, alături de o înrăutățire a condițiilor ciclice, și o deteriorare marginală a componentei structurale a deficitului bugetar.

Riscurile sistemice la adresa stabilității financiare din România evaluate în anul 2023 la un nivel sever au fost, similar anului anterior, cel generat de incertitudinile la nivel global (în creștere către finalul anului, pe fondul izbucnirii conflictului din Orientul Mijlociu și al continuării războiului din Ucraina) și cel provocat de deteriorarea echilibrului macroeconomic, în contextul evoluțiilor geopolitice regionale și internaționale, precum și al incertitudinilor privind conduita politicii fiscale și a celei de venituri.

Alte riscuri sistemice importante, dar de intensitate relativ mai scăzută, sunt cel determinat de întârzierea reformelor și a absorbției fondurilor europene, în special prin Planul Național de Redresare și Reziliență (nivel ridicat), și cel de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental (nivel moderat).

Similar anilor anteriori, Banca Națională a României a acționat și în anul 2023 pentru asigurarea stabilității prețurilor și a stabilității financiare, precum și pentru îndeplinirea tuturor celorlalte atribuții prevăzute de lege, fără a se face apel la bugetul public.

²⁾ **Sursa:** Raport anual 2022, Banca Națională a României.

Mai mult, în condițiile preocupării manifestate pentru utilizarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, BNR a înregistrat la 31 decembrie 2023 un rezultat financiar pozitiv, virând la bugetul statului 1942,9 milioane lei.

Creșterea economică

Cu un avans de 2,1%, în anul 2023 economia românească s-a numărat printre cele mai dinamice la nivel european. Comparativ cu anul anterior, ritmul de creștere a cunoscut însă o temperare, localizată pe componenta de consum privat, în timp ce investițiile și-au accelerat variația (exclusiv pe seama proiectelor de infrastructură), iar cererea externă netă a avut un aport marginal pozitiv.

Consumul populației s-a majorat cu 3,1%, pârgghiile de susținere fiind reprezentate de creșterea alertă a veniturilor salariale reale și de unele măsuri guvernamentale. O influență favorabilă asupra consumului a fost exercitată și de adoptarea de către populație a unor strategii menite să asigure o anumită stabilitate a volumului achizițiilor de bunuri, într-un context economic inflaționist – downtrading, interes mai pronunțat pentru magazine de tip discount, atenție sporită acordată campaniilor promoționale.

Aceste coordonate ale comportamentului de consum au fost acomodate de extinderea în continuare a lanțurilor moderne de retail, caracterizate printr-o putere superioară de negociere în relația cu furnizorii și un plus de eficiență în procesul de distribuție.

Deși dinamica anuală a consumului populației a fost pozitivă pe tot parcursul anului, intensitatea acesteia a scăzut vizibil în trimestrele II-III, când atenuarea impulsului oferit de majorarea unor categorii de venituri la începutul anului 2023 (salariul minim, punctul de pensie) s-a conjugat cu acumularea unor incertitudini cu privire la evoluția economiei și a situației financiare proprii, determinate de nivelul încă ridicat al inflației și al ratelor dobânzilor bancare, precum și de prefigurarea unor măsuri fiscale corective.

Astfel, de la un ritm real de 6,5% în primele trei luni, cheltuielile de consum au avansat în medie cu numai 1,3% în următoarele două trimestre, ajustări consemnând îndeosebi achizițiile pe segmente cu sensibilitate ridicată în perioade de reconfigurare a bugetelor personale (bunuri electrocasnice, mobilier, activități culturale și recreative). Temperarea de ritm a cheltuielilor a fost însoțită de o extindere a economisirii bancare, stocul depozitelor la termen ale populației intensificându-și până la 44,0% avansul nominal în trimestrele II-III.

În schimb, ultima parte a anului a marcat o dinamizare a cererii de consum (până la 3,0% în termeni reali), pe fondul consolidării puterii de cumpărare (sub influența dezinflației și a celei de-a doua majorări a salariului minim) și al unei anumite relaxări a condițiilor de creditare.

Formarea brută de capital fix a înregistrat ritmuri alerte pe tot parcursul anului (în medie, 14,4%), devenind principalul motor al creșterii economice în anul 2023, cu o contribuție de 3,6 puncte procentuale.

Intensificarea acumulărilor de capital s-a datorat investițiilor publice, în bună măsură pe seama fondurilor europene consistente destinate lucrărilor de construcții ingineresti. Volumul acestora din urmă s-a amplificat (cu circa 32,0% în anul 2023), atât în cazul proiectelor de mari dimensiuni (în sectorul transportului rutier, al infrastructurii maritime, aeriene și feroviare), cât și în cel al lucrărilor pentru rețelele de utilități.

O dinamică pozitivă au consemnat și investițiile private, însă față de anul precedent s-a observat o atenuare, în principal pe seama sectorului companiilor nefinanciare, a cărui pondere în totalul formării brute de capital fix a scăzut sub nivelul prepandemic (cu aproape 7 puncte procentuale față de anul 2019, până la 45,0%).

Achizițiile de echipamente, inclusiv mijloace de transport și echipamente IT&C, s-au extins cu 8,8% (o treime din creșterea anului 2022), proiecte mai importante derulându-se în domenii precum metalurgia, fabricarea cauciucurilor, a electrocasnicelor și a altor echipamente electrice, a medicamentelor, a materialelor de construcții sau în sectorul de apărare.

Notabile au fost, de asemenea, investițiile circumscrise obiectivelor privind tranziția către o economie verde și scăderea dependenței energetice a economiei. Astfel, anul 2023 a marcat intensificarea investițiilor destinate creșterii capacităților de producție a energiei regenerabile, finalizarea unor proiecte noi de mari dimensiuni, inclusiv a primei centrale hibrid (solar/eolian), precum și derularea de proiecte adresate segmentului prosumatorilor (companii, instituții publice, populație).

Rețelele electrice de transport și distribuție perimate reprezintă însă un impediment în valorificarea acestui potențial care nu poate fi depășit decât prin investiții majore în infrastructura de profil. În sfera electromobilității, investițiile au vizat dezvoltarea parcului de mijloace ecologice de transport urban, pregătirea liniilor tehnologice pentru majorarea ofertei locale de modele de autoturisme hibride și electrice, extinderea rețelei de stații de încărcare a mașinilor electrice.

În ceea ce privește construcțiile de clădiri, alături de influențele limitative de natura cererii, piața a resimțit și o anumită reticență a dezvoltatorilor cu privire la demararea unor proiecte noi, cauzată de dificultăți asociate costurilor (niveluri încă ridicate în cazul inputurilor materiale, majorări ale salariilor), precum și de întârzierea soluționării unor probleme legislativ-juridice, care îngreunează procesul de autorizare. Acești factori au afectat îndeosebi lucrările rezidențiale (unde oferta de locuințe noi s-a restrâns cu 2,6% față de anul 2022, iar suprafața autorizată pentru construire și-a accentuat contracția, până la 22,0%).

În schimb, menținerea cererii ridicate pe segmentele logistic și comercial s-a reflectat într-un nou avans al volumului lucrărilor nerezidențiale (cu aproape 5,0%, mai temperat totuși decât cel din anul precedent).

La creșterea PIB a contribuit marginal și cererea externă netă de bunuri și servicii (0,1 puncte procentuale). Aportul pozitiv, o premieră pentru ultimii 10 ani, a fost determinat, în exclusivitate, de schimburile comerciale de bunuri, ca urmare a unei restrângeri mai ample a volumului importurilor comparativ cu cea înregistrată de exporturi (-2,6%, respectiv -1,2%), în principal sub influența unor factori de ofertă.

Astfel, recolta satisfăcătoare a anului 2023 (mai ales la grâu și rapiță), în bună măsură datorată condițiilor climatice prielnice, a favorizat majorarea surplusului comercial de materii prime Agricole, salt de 29,0% al cantităților exportate, respectiv reducere cu 23,0% a celor importate, aceasta din urmă inclusiv pe seama unui efect de bază.

Totodată, contribuții importante la corecția dezechilibrului comercial au revenit balanței energetice și fluxurilor de bunuri neenergetice asociate activității ramurilor energointensive. În primul caz, întreruperile de activitate în sectorul de rafinare a petrolului (parțial bazat pe țiței importat), survenite pe parcursul anului 2023 ca urmare a unor ample revizii tehnice, precum și scăderea consumului intern de gaze naturale au condus la îmbunătățirea poziției de importator net la petrol brut și gaze naturale.

Această evoluție a fost însă parțial contrabalansată de adâncirea deficitului comercial de produse petroliere prelucrate, ajustarea producției locale antrenând scăderea livrărilor externe și completarea necesarului intern cu bunuri importate.

Din perspectiva cererii (internă și externă), influențele manifestate pe parcursul anului au contribuit mai degrabă la frânarea creșterii economice. De pildă, fragilitatea cererii externe a fost probabil un important factor de reducere a surplusului comercial de bunuri durabile (mobilier, produse electrocasnice) sau de intrare pe deficit a balanței echipamentelor electrice (unul dintre segmentele cu grad ridicat de integrare în lanțurile de producție internaționale), în timp ce dinamica pozitivă a absorbției interne s-a regăsit în creșteri de volum ale importurilor de mașini și utilaje, de componente electronice (în special panouri fotovoltaice), de mijloace de transport.

Poziția externă

Deși în scădere față de anul 2022, cu până la 7,0% din PIB, deficitul contului curent rămâne o vulnerabilitate a economiei românești. Dezechilibrul extern din anul 2023 s-a datorat în întregime componentei guvernamentale, ceea ce s-a reflectat și într-o anumită deteriorare a indicatorilor de îndatorare. Creșterea rezervelor internaționale a favorizat însă consolidarea poziției adecvate din perspectiva riscurilor la adresa balanței de plăți.

Deficitul contului curent a atins 22,6 miliarde euro, valoare inferioară anului precedent cu circa 13,0%. Principala contribuție a revenit balanței bunurilor, al cărei dezechilibru s-a micșorat cu 3 miliarde euro (până la 29 miliarde euro), în contextul în care evoluția favorabilă a componentei de volum a fost completată de o ușoară îmbunătățire a raportului de schimb (pe fondul relaxării presiunilor din partea cotațiilor internaționale).

Balanța serviciilor și-a păstrat parcursul ascendent (până la un surplus de 13,5 miliarde euro), susținut în continuare de încasările nete din activitatea de transport de mărfuri, IT&C și alte servicii pentru afaceri.

Micșorarea deficitului contului curent s-a reflectat într-o mai bună acoperire pe seama fluxurilor stabile negeneratoare de datorie, constând în intrări nete sub forma participațiilor la capitalul companiilor mici investițiilor străine directe, cumulate cu surplusul contului de capital (alcătuit în principal din resurse europene nerambursabile destinate investițiilor). Gradul de finanțare asigurat de aceste fluxuri a urcat la 58,9%, fiind superior nivelului din anul 2022 cu peste 6 puncte procentuale.

Din perspectiva balanței economisire-investiții, atenuarea deficitului contului curent s-a datorat revenirii pe surplus a componentei private (pe fondul temperării absorbției interne, în special a investițiilor pe acest segment), componenta publică marcând o deteriorare până la -8,1% din PIB.

Finanțarea acestui dezechilibru s-a realizat în principal prin emisiuni de obligațiuni guvernamentale, fapt care a condus la amplificarea influxurilor nete aferente investițiilor de portofoliu (până la 14,3 miliarde euro, valoare care a depășit vârful istoric din anul izbucnirii pandemiei).

Creșterea datoriei publice a devenit astfel principalul canal al înrăutățirii gradului de îndatorare a economiei românești. Majorarea cu 18,2% a datoriei externe totale (până la 170,1 miliarde euro) a fost însoțită și de o deteriorare a unora dintre indicatorii utilizați, de regulă, pentru evaluarea capacității de rambursare, cum ar fi raportul datoriei externe brute față de PIB și cel față de exporturile de bunuri și servicii (nivelurile acestora s-au majorat până la 52,4% și, respectiv, 133,9%).

În schimb, lichiditatea externă a rămas confortabilă, după cum sugerează menținerea subunitară a raportului dintre serviciul datoriei externe și exporturile de bunuri și servicii (69,5%), precum și ameliorarea indicatorilor de adecvare a rezervelor internaționale. Creșterea acestora din urmă cu 13,7 miliarde euro, până la 66 miliarde euro la 31 decembrie 2023, a favorizat acoperirea a 5,2 luni de importuri prospective de bunuri și servicii, precum și acoperirea integrală a stocului datoriei externe pe termen scurt la scadență reziduală (indicatorul a atins 106,3%).

Piața muncii

Pe ansamblul anului 2023, piața muncii s-a menținut relativ tensionată, înregistrându-se o majorare a numărului de angajați, o rată scăzută a șomajului și un ritm alert de creștere a salariilor. În a doua jumătate a anului, au existat unele indicii timide de detensionare, ca urmare a încetinirii creșterii economice, dar acestea s-au estompat în primul trimestru din anul 2024.

Dinamica efectivului de salariați din economie a rămas pozitivă în anul 2023, dar s-a atenuat până la 1,3% (față de 1,7% în anul 2022), decelerarea fiind imprimată de segmentele servicii de piață (indeosebi IT&C, HoReCa și transporturi) și comerț, sub efectul temperării cererii.

Activitatea industrială autohtonă a continuat să se confrunte cu dificultăți, însă ajustarea forței de muncă a fost limitată, numărul angajărilor crescând ușor. În structură au existat evoluții mixte – unele ramuri manufacturiere cu un parcurs favorabil în anul 2023 au înregistrat extinderi de personal, precum industria fabricării produselor electronice, cea auto și industria alimentară; alte domenii au afișat fie un ritm modest al angajărilor, fie reduceri de personal (cu contracții mai ample în industria ușoară, fabricarea mobilei și în chimie), însă dimensiunea disponibilizărilor a rămas limitată comparativ cu cea a restrângerii activității.

În construcții, variația anuală a numărului de angajați s-a menținut relativ robustă (2,2%, în accelerare față de 1,9% în anul 2022), în contextul multiplelor proiecte de infrastructură aflate în derulare. În sectorul bugetar s-a consemnat o temperare a dinamicii numărului de angajați, imprimată de administrația publică.

Rata locurilor de muncă vacante s-a diminuat de la 0,9% în primele trei luni din anul 2023, până la 0,7% în trimestrul IV 2023. Evoluția a fost însoțită de o cvasistabilitate a ratei șomajului în anii 2022 și 2023 în jurul nivelului de 5,6%. De altfel, deficitul de personal calificat pare că reprezintă o trăsătură endemică a pieței muncii din România, indiferent de poziția în cadrul ciclului economic, explicația vizând o serie de probleme structurale: rata ridicată de emigrare din ultimele două decenii, îmbătrânirea populației, rata redusă de participare, neconcordanța dintre calificările candidaților și cerințele mediului de afaceri (număr scăzut al persoanelor cu studii superioare, incidență înaltă a abandonului școlar, infrastructură școlară deficientă, personal didactic slab calificat, mai ales în zonele rurale). În aceste condiții, oferta limitată de forță de muncă conduce la menținerea unor condiții relativ încordate pe piața muncii și orice detensionare va fi probabil graduală și mai ușor reversibilă.

Rata anuală de creștere a salariului mediu brut pe economie a accelerat vizibil în anul 2023, până la 14,5% (+3,3 puncte procentuale față de anul precedent). Așteptările inflaționiste au avut un rol semnificativ în procesul de negociere salarială, având în vedere creșterea alertă a prețurilor pe parcursul anului 2022, condițiile relativ tensionate de pe piața muncii favorizând, în general, acomodarea cerințelor salariale de către companii. De asemenea, o contribuție în sens ascendent a venit și creșterii repetate a salariului minim. Majorări au fost acordate și în sectorul bugetar (în învățământ și, într-o proporție mai moderată, în administrația publică), ritmul anual de creștere urcând la 16,0% în semestrul II (față de 4,2% în anul 2022 și 7,5% în prima jumătate a anului 2023).

Prețuri de consum

Rata anuală a inflației IPC s-a înscris pe o traiectorie descendentă pe parcursul anului 2023, poziționându-se însă deasupra limitei superioare a intervalului țintei. Dinamica prețurilor a coborât la 6,61% în luna decembrie 2023 (-9,76 puncte procentuale față de nivelul consemnat cu 12 luni în urmă), tendința dezinflaționistă primind susținere din partea segmentului bunurilor alimentare și a celui al bunurilor energetice.

O evoluție a avut loc pe fondul detensionării pieței materiilor prime agroalimentare, în contextul unor recolte favorabile la nivel intern și internațional și al derulării în condiții relativ adecvate a exportului de mărfuri agricole ucrainene.

O contribuție a revenit și intrării în vigoare, în august 2023, a schemei de plafonare a marjei comerciale pentru produsele alimentare de bază; inițial concepută pentru o perioadă de trei luni, inițiativa a fost prelungită ulterior până la sfârșitul anului 2024, deși presiunile din partea costurilor materiale de producție s-au atenuat simțitor.

În cadrul segmentului energetic, un aport notabil la declinul variației IPC l-au avut prețurile la electricitate și gaze naturale, preponderent pe fondul extinderii sferei de aplicabilitate a schemei de sprijin pentru plata facturilor la energie electrică începând cu 1 ianuarie 2023. Astfel, a fost introdus un preț plafonat de 1,3 lei/kWh pentru clienții casnici cu un consum lunar de energie electrică de peste 255 kWh (până la sfârșitul anului 2022 aceștia plăteau prețul pieței).

Ca atare, după un declin amplu al prețului mediu la electricitate în luna ianuarie (-15,8%), în restul anului au fost înregistrate creșteri/scăderi lunare restrânse ca amplitudine, exclusiv ca urmare a migrației consumatorilor între tranșele de consum. Suprapuse unor efecte de bază favorabile, asociate ieșirii din baza de calcul a scumpirilor din anul 2022 pe ambele segmente, acestea au împins dinamica anuală a inflației pentru grupa de energie electrică și gaze naturale până la -8,1% la finele anului. Reechilibrarea piețelor europene de energie a creat premisele reducerii prețurilor sub plafoanele impuse prin lege.

Influențe dezinflaționiste suplimentare, dar de o amplitudine mai modestă, au exercitat și prețurile combustibililor, anul 2023 fiind caracterizat de o relativă stabilitate a cotației Brent pe piețele internaționale, în jurul unor valori semnificativ inferioare față de cele consemnate în anul anterior (medie de 82,6 USD/baril în anul 2023, comparativ cu 99,8 USD/baril în anul 2022).

Pe plan intern, efectul inflaționist care a decurs din eliminarea măsurii de compensare cu 50 de bani a litrului de carburant în debutul anului a fost parțial contrabalansat de reducerea accizei la carburanți, intrată în vigoare la aceeași dată. Dinamica anuală a prețurilor de consum pentru combustibili a rămas astfel în teritoriul negativ în cea mai mare parte a anului 2023, revenind la o valoare pozitivă abia în decembrie (2,4%, cu 10 puncte procentuale sub valoarea înregistrată la finele anului precedent).

Traectoria descendentă a fost determinată de reducerea amplă a dinamicii prețurilor alimentelor procesate, până la 5,3% în decembrie 2023, comparativ cu 22,9% în decembrie 2022. În schimb, prețurile bunurilor nealimentare și ale serviciilor de piață au urmat o traiectorie preponderent ascendentă pe ansamblul anului 2023, atingând în general niveluri de peste 10,0%. Acestea au început să scadă lent abia în ultimul trimestru, variațiile lunare rămânând semnificativ superioare mediilor istorice, astfel încât valorile din decembrie 2023 s-au menținut în zona de două cifre (11,0% și, respectiv, 10,2%).

Anticipațiile inflaționiste ale operatorilor economici din comerț, industrie, construcții și servicii s-au ajustat descendent, în mare parte, pe parcursul anului 2023. Tendința s-a inversat însă în ultimul trimestru, în special în cazul comerțului, sub incidența inițiativelor de consolidare fiscală (majorări ale taxării indirecte în cazul combustibililor, tutunului, produselor alimentare care conțin zahăr și al activităților recreative, precum și creșteri de impozite directe), dar, într-o oarecare măsură, și ca urmare a revenirii cererii. Așteptările analiștilor bancari pe orizontul de un an s-au diminuat semnificativ, iar indicatorul aferent orizontului de doi ani se plasa, la finalul anului, în proximitatea limitei superioare a intervalului asociat țintei staționare.

Din perspectiva inflației medii anuale, ecartul față de Uniunea Europeană s-a extins până la 3,3 puncte procentuale în luna decembrie 2023 (față de 2,8 puncte procentuale la finele anului precedent), în contextul unui profil mai degrabă lent al dezinflației în România, spre deosebire de evoluțiile din cele mai multe state europene. Astfel, România ocupa în decembrie 2023 poziția a cincea în clasamentul statelor membre cu un nivel înalt al inflației medii IAPC, comparativ cu locul al nouălea deținut cu un an în urmă.

Prețuri de producție

Pe parcursul anului 2023, prețurile producției industriale pentru piața internă au înregistrat o decelerare abruptă a ratei anuale, coborând în teritoriul negativ începând cu a doua jumătate a anului; luna decembrie 2023 a consemnat minimul perioadei analizate (-7,1%, față de 43,5% în luna similară din anul 2022).

Această evoluție are la bază mai ales procesul de detensionare a piețelor internaționale ale materiilor prime energetice, al cărui efect s-a regăsit și în prețurile celorlalte grupe de bunuri, în același sens acționând și contextul relativ benign care a caracterizat, în general, piețele altor categorii de materii prime.

Determinantă pentru încetinirea dinamicii anuale a prețurilor de producție la nivel agregat a fost evoluția segmentului energetic, care a înregistrat comparativ cu ultima lună a anului 2022 o diminuare cu 102,1 puncte procentuale a variației anuale, până la -14,7% în luna decembrie 2023.

În linie cu tendința externă, cotațiile spot pe piețele interne en gros ale energiei electrice și gazelor naturale au revenit începând cu trimestrul II 2023 la valori apropiate de cele anterioare debutului crizei energetice în vara anului 2021, fluctuațiile ulterioare fiind relativ restrânse.

Traectoria este explicată de comprimarea consumului (atât din partea firmelor, cât și a gospodăriilor), de nivelul consistent al stocurilor de gaze naturale, respectiv de oferta abundentă de energie electrică (condițiile meteo au favorizat producția de energie regenerabilă, care beneficiază, de altfel, de investiții semnificative).

Decelerări de ritm anual au înregistrat și prețurile de producție ale bunurilor intermediare (-24,2 puncte procentuale, până la -6,7% în decembrie 2023), în special pe fondul evoluțiilor din ramurile energofage (metalurgie, chimie), susținute de traiectoria favorabilă a cotațiilor materiilor prime energetice și ale metalelor, precum și de costurile mai reduse de transport.

Diminuarea progresivă a prețurilor gazelor naturale a antrenat ieftinirea semnificativă a îngrășămintelor chimice, în timp ce prețurile multor categorii de materiale de construcții au coborât, odată cu reducerea presiunii din partea costurilor energetice și cu eliminarea treptată a întreruperilor în lanțurile de aprovizionare. Totodată, lipsa de vigoare din sectorul manufacturier la nivel internațional s-a reflectat în cotații mai reduse ale metalelor industriale (inclusiv produse minerale).

Și în ceea ce privește prețurile bunurilor de consum, rata anuală de creștere s-a diminuat pe tot parcursul anului 2023, ajungând în decembrie la 5,3% (-16,3 puncte procentuale față de sfârșitul anului 2022).

Principala contribuție a venit grupeii produselor de uz curent, dominată de industria alimentară, unde dinamica prețurilor s-a restrâns continuu, în corelație cu detensionarea pieței energiei și cu contextul prielnic de pe piețele de materii prime agroalimentare (mai ales în cazul cerealelor și plantelor oleaginoase, ca urmare a recoltelor agricole satisfăcătoare la nivel local și global și a fluidității tranzitului de produse ucrainene pe Marea Neagră).

În schimb, dinamica anuală a prețurilor bunurilor de capital a înregistrat o ușoară creștere (de 1,9 puncte procentuale), pe fondul evoluțiilor din industria auto, posibil determinate de pregătirea lansării unor noi modele de către principalii producători.

Costuri unitare cu forța de muncă

Dinamica anuală a costurilor unitare cu forța de muncă pe total economie a consemnat un salt până la aproape 15% în anul 2023 (+5,8 puncte procentuale comparativ cu anul anterior).

Remunerarea pe salariat a consemnat un avans sensibil în intervalul analizat, până la 18,2% (+4,9 puncte procentuale față de anul 2022), pe lângă efectele întârziate asupra salariilor exercitate de creșterea alertă a ratei inflației în anul 2022, o influență importantă în sens ascendent a venit politiciii veniturilor implementate de autorități.

Dinamica productivității muncii nu a reușit să compenseze această evoluție, diminuându-se în anul 2023 până la 3% (-1 punct procentual față de anul precedent), astfel încât persistența decalajului considerabil dintre cei doi indicatori întreține presiunile inflaționiste pe această filieră.

În industrie, variația anuală a costurilor salariale unitare a accelerat pe ansamblul anului 2023, până la 19,6% (+6,6 puncte procentuale comparativ cu anul 2022).

Presiunile asupra costurilor de producție s-au diminuat treptat în decursul anului, pe măsură ce piețele de materii prime s-au destins, însă activitatea industrială a trenat în absența tracțiunii economiei europene.

În ceea ce privește forța de muncă, în pofida unor ritmuri salariale în amplificare, generate inclusiv de creșterea salariului minim brut (în ianuarie și octombrie-noiembrie 2023), disponibilizările au fost modeste în raport cu restrângerea producției.

Dinamici anuale ample ale costurilor salariale unitare (de peste 20%) s-au înregistrat în ramuri precum prelucrarea lemnului, industria ușoară și cea a mobilei, fabricarea altor mijloace de transport, minerale nemetalice și construcții metalice.

În cazul industriei chimice a avut loc o temperare de ritm, până la 8,5% (față de 50% în anul 2022), pe fondul unor ajustări operate la nivelul forței de muncă, dar și al redresării ușoare a activității.

Variații ceva mai restrânse ale costurilor salariale unitare (sub 15%) au consemnat industria auto, fabricarea produselor electronice, cea a mașinilor și echipamentelor, industria alimentară și a băuturilor.

Politică monetară

Cadrul macroeconomic și financiar al anului 2023 a rămas dificil și marcat de aspecte mixte, în contextul efectelor de ansamblu generate pe plan intern și la nivel european/mondial de amplele șocuri globale pe partea ofertei produse în anii precedenți, precum și pe fondul măsurilor și politicilor economice aplicate ca răspuns de către autorități.

Acțiunea factorilor pe partea ofertei reprezentativi pentru șocurile adverse produse la nivel mondial a devenit puternic dezinflaționistă în anul 2023, pe seama efectelor de bază tot mai extinse, a descreșterii cotațiilor mărfurilor și a ameliorării funcționării lanțurilor globale de producție/aprovizionare, și a antrenat o scădere relativ alertă a ratei anuale a inflației, dar de la nivelul foarte ridicat atins în anul 2022, implicând menținerea acesteia considerabil deasupra intervalului țintei pe parcursul întregului an.

Influențe dezinflaționiste suplimentare, dar mai modeste, au decurs din măsurile de plafonare a prețurilor la energie și a adaosului comercial la produse alimentare de bază, precum și din ajustarea descendentă a anticipațiilor inflaționiste pe termen scurt în prima parte a anului, iar ulterior din descreșterea dinamicii prețurilor importurilor.

Dinamica anuală a costurilor salariale unitare din economie s-a mărit considerabil și s-a consolidat apoi pe palierul de două cifre, inclusiv în sectorul privat, în contextul tensiunilor ridicate de pe piața muncii, ce au tins să se atenueze totuși în a doua parte a anului, precum și ca efect al majorărilor aplicate salariului minim brut în anul 2023, dar și pe fondul pierderilor de productivitate a muncii.

Conduita politicii fiscale și a celei de venituri a constituit în anul 2023 o sursă de incertitudini și riscuri crescute la adresa evoluției și perspectivei inflației, date fiind caracteristicile execuției bugetare de pe parcursul anului, precum și implicațiile majorării salariilor din sectorul public și ale noii legi a pensiilor adoptate în trimestrul IV, dar și posibila suplimentare în viitor a pachetului de măsuri fiscal-bugetare corective, inclusiv din perspectiva angajamentelor asumate în cadrul procedurii de deficit excesiv și a condiționalităților atașate altor acorduri încheiate cu Comisia Europeană.

Incertitudini și riscuri semnificative la adresa perspectivei activității economice, implicit a evoluției pe termen mediu a inflației, au generat însă și războiul din Ucraina și conflictul din Orientul Mijlociu declanșat în toamnă, precum și absorbția fondurilor europene, îndeosebi a celor aferente programului „Next Generation EU”, dar și slăbirea peste așteptări a creșterii economice în zona euro, pe fondul nivelului ridicat, deși în descreștere, al ratei inflației și al întăririi politicii monetare.

Pe acest fond, cursul de schimb leu/euro și-a amplificat întrucâtva fluctuațiile în anul 2023, coborând și tinzând să se mențină în primele trei trimestre sub nivelurile prevalente în semestrul II 2022, pentru ca ulterior să urce dar să se și stabilizeze apoi pe un palier ceva mai înalt, în condițiile atractivității încă relativ ridicate a plasamentelor în monedă națională și ale ameliorării soldului balanței comerciale.

Autoritatea monetară a continuat totodată să utilizeze intens instrumentele și mijloacele specifice de comunicare și explicare detaliată a rațiunilor deciziilor de politică monetară. Prin intermediul lor, au fost evidențiate resorturile majore ale scăderii dinamicii inflației în anul 2023 și în perspectivă, precum și rolul conduitei politicii monetare și determinarea băncii centrale de a acționa pentru asigurarea stabilității prețurilor pe termen mediu. Totodată, au fost subliniate în mod repetat importanța unui mix echilibrat de politici macroeconomice și a absorbției fondurilor europene, în principal a celor aferente programului „Next Generation EU”, considerate esențiale pentru stabilitatea macroeconomică, precum și pentru potențialul de creștere pe termen lung și capacitatea economiei românești de a face față unor eventuale evoluții adverse.

Adecvarea conduitei politicii monetare și acțiunile întreprinse de BNR au susținut descreșterea relativ alertă a dinamicii inflației în anul 2023 și perspectiva menținerii acesteia pe o traiectorie compatibilă cu atingerea pe termen mediu a țintei de inflație, inclusiv prin ancorarea așteptărilor inflaționiste pe termen mai lung, în contextul unei creșteri economice încă solide, mai ales în plan regional, deși în decelerare semnificativă față de anul 2022, în principal pe fondul slăbirii accentuate a cererii externe.

În același timp, costul unitar cu forța de muncă și-a accelerat considerabil creșterea pe ansamblul economiei în semestrul I 2023, iar la nivelul industriei a continuat să-și mărească dinamica anuală de două cifre deosebit de înaltă, inclusiv pe fondul majorării salariului minim brut și al pierderilor de productivitate.

Războiul din Ucraina și sancțiunile instituite continuau să genereze totuși incertitudini și riscuri semnificative la adresa perspectivei activității economice, implicit a evoluției pe termen mediu a inflației, similar absorbției fondurilor europene, în principal a celor aferente programului „Next Generation EU”, în contextul condiționalităților atașate.

Incertitudini și riscuri crescute erau asociate însă conduitei politicii fiscale și celei de venituri, având în vedere datele privind execuția bugetară din primele luni ale anului, precum și noile majorări salariale acordate în sectorul public, dar și procedura de deficit excesiv și angajamentele asumate în cadrul acesteia, de natură să reclame adoptarea unor măsuri fiscal-bugetare consistente în vederea continuării consolidării bugetare conform calendarului stabilit.

În același timp, conduita viitoare a politicii fiscale și de venituri, precum și pachetul de măsuri fiscal-bugetare aflat în discuție în vederea continuării consolidării bugetare, induceau incertitudini și riscuri majore la adresa noii previziuni privind inflația.

Datele și evaluările ulterioare au arătat că rata anuală a inflației și-a accelerat peste așteptări descreșterea în trimestrul IV 2023, coborând în decembrie 2023 la 6,61%, în condițiile în care dinamica prețurilor alimentelor și ale energiei au continuat să se reducă relativ alert, iar plusul de ritm înregistrat în acest interval de prețul combustibililor, pe seama unui efect de bază, a fost compensat integral ca impact de decelerarea creșterii prețurilor administrate și a prețului produselor din tutun.

Creșterea economică a continuat însă să depășească previziunile în trimestrul III 2023, încetinind totuși semnificativ, la 0,9%, de la 1,6% în precedentele trei luni, evoluție ce făcea probabilă o restrângere mai temperată a excedentului de cerere agregată în acest interval față de cea anticipată.

Totodată, dinamica anuală a PIB s-a mărit marginal, rămânând modestă din perspectivă istorică, la 1,1%, dar exclusiv pe seama evoluției variației stocurilor și a consumului administrației publice, în timp ce formarea brută de capital fix și-a reamplificat dinamica anuală la un nivel de două cifre, consumul gospodăriilor populației și-a reaccelerat creșterea, iar evoluția exportului net a continuat să-și majoreze influența expansionistă.

Pe piața muncii, tensiunile au rămas ridicate în a doua parte a anului, dar au tins să se atenueze ușor, îndeosebi în trimestrul IV, în condițiile în care efectivul salariaților din economie și-a încetinit și și-a stopat apoi creșterea, iar rata șomajului BIM a rămas relativ constantă. De asemenea, intențiile de angajare pe orizontul apropiat de timp au scăzut accentuat, iar deficitul de forță de muncă raportat de companii s-a redus semnificativ în ultimele trei luni din an, corectându-și în mare parte creșterea din intervalul precedent.

Dinamica anuală de două cifre a câștigului salarial mediu brut nominal și-a reaccelerat însă ascensiunea în trimestrul IV, în principal sub impactul majorării salariului minim brut, iar cea a costului unitar cu forța de muncă din industrie a crescut relativ abrupt în noiembrie, după șase luni de descreștere ușoară, inclusiv ca efect al amplificării pierderilor de productivitate a muncii.

În același timp, dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat și-a stopat în luna octombrie trendul descendent din precedentele cinci trimestre, mărindu-se treptat pe parcursul trimestrului IV, până la 6,4% în luna decembrie, în condițiile în care noile scăderi pronunțate de ritm consemnate în acest interval de componenta în valută au fost mai mult decât contrabalansate de reaccelerarea creșterii creditului în lei.

Evoluții fiscal-bugetare

Deficitul bugetului general consolidat măsurat conform metodologiei SEC 2010 s-a majorat în anul 2023, nivelul consemnat, de 6,6% din PIB (mai mare cu 0,3 puncte procentuale față de cel din anul 2022), deviind puternic de la obiectivul de 4,4% din PIB prevăzut în Programul de convergență 2023-2026, stabilit în concordanță cu Recomandarea Consiliului din 2 iunie 2021 în vederea încetării situației de deficit excesiv.

Deficitul măsurat conform metodologiei naționale (cash) s-a diminuat marginal, de la 5,8% la 5,6% din PIB, însă a înregistrat la rândul său o deviație de proporții de la ținta asumată (de asemenea de 4,4% din PIB). Ecartul considerabil, de 1 punct procentual, între nivelurile consemnate ale deficitului conform SEC 2010 și, respectiv, conform metodologiei naționale, a avut două surse principale: pe de o parte, includerea în cheltuielile aferente execuției SEC 2010 a unor obligații de plată în cuantum de circa 0,5% din PIB asociate unor sentințe judecătorești (acestea urmează să fie achitate eșalonat pe parcursul următorilor ani), iar pe de altă parte, reflectarea în execuția SEC 2010 a unui volum considerabil de cheltuieli angajate în anul 2023 a căror plată a fost amânată pentru începutul anului 2024.

Derapajul fiscal-bugetar înregistrat nu a fost unul neașteptat, slăbiciuni serioase în construcția bugetară inițială fiind evidențiate de la bun început în Opinia Consiliului fiscal privind Legea bugetului de stat pe anul 2023, Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2023 și Strategia fiscal-bugetară pentru perioada 2023-2025.

Ținând cont de majorarea substanțială a cheltuielilor cu dobânzile exprimate ca procent în PIB (cu 0,5 puncte procentuale), un efort de ajustare structurală de mici dimensiuni (0,4 puncte procentuale din PIB) devine aparent la nivelul deficitului structural primar, departe însă de nivelul pe care l-ar fi implicat un parcurs compatibil cu corectarea deficitului excesiv la finele anului 2024.

Sursele de ajustare structurală din anul 2022, și anume evoluțiile de la nivelul anvelopei salariale și al cheltuielilor cu consumul intermediar, ambele cu dinamici inferioare la acel moment inflației măsurate prin deflatorul PIB, au încetat să acționeze în acest sens în anul 2023, în condițiile în care majorările acestor agregate de cheltuieli au fost echivalente (în cazul anvelopei salariale din sectorul public) ori chiar au depășit (în cazul consumului intermediar) dinamica încă extrem de alertă a PIB nominal (14,6%). Trenarea procesului de consolidare fiscală s-ar putea reflecta și asupra dezechilibrului extern.

La finele anului 2023, România a înregistrat al treilea cel mai ridicat deficit bugetar din Uniunea Europeană (după Italia, cu 7,4% din PIB, și Ungaria, cu 6,7% din PIB) și cel mai ridicat deficit bugetar primar (4,6% din PIB), la o distanță considerabilă (0,8 puncte procentuale) de următoarele două state clasate, respectiv Franța și Malta.

Dimensiunea deviației de la traiectoria de ajustare a deficitului formulată în contextul procedurii de deficit excesiv a condus la abandonul oficial al obiectivului de a reduce deficitul sub valoarea de referință de 3% din PIB la finele anului 2024, Strategia fiscal-bugetară 2024-2026 avansând un obiectiv revizuit privind nivelul deficitului bugetar conform SEC 2010 de 4,9% din PIB pentru acest an.

Potrivit proiecției bugetare oficiale pe termen mediu, deficitul excesiv ar urma să fie corectat la finele anului 2027. O eventuală validare a noului termen propus inclusiv din perspectiva actualizării parametrilor procedurii de ajustare a deficitului excesiv ar putea avea loc odată cu transmiterea de către Comisia Europeană a noii traiectorii de referință și, respectiv, odată cu formalizarea acesteia în planul bugetar-structural național pe termen mediu, în concordanță cu prevederile noului cadru privind guvernanta fiscal-bugetară europeană.

Volumul fondurilor europene care tranzitează bugetul general consolidat a crescut puternic în anul 2023, de la 2,5% la 3,4% din PIB, dat fiind că anul anterior a fost ultimul în care absorbția fondurilor aferente cadrului financiar multianual 2014-2020 putea fi realizată. Cu toate acestea, față de anul 2022, veniturile totale ale bugetului general consolidat exprimate ca procent în PIB au scăzut marginal (cu 0,1 puncte procentuale), în timp ce cheltuielile totale au înregistrat doar o ușoară creștere (cu 0,2 puncte procentuale).

Excluzând fondurile europene nerambursabile, veniturile și cheltuielile bugetului general consolidat exprimate ca procent în PIB au scăzut cu 1 punct procentual, respectiv 0,7 puncte procentuale comparativ cu anul anterior. Evoluțiile de la nivelul veniturilor și cheltuielilor reflectă în bună măsură normalizarea prețurilor produselor energetice de pe parcursul anului 2023, care a condus atât la disiparea veniturilor extraordinare, cât și la reducerea subvențiilor aferente schemei de plafonare și compensare a prețurilor energiei electrice și gazelor naturale în vigoare până la finele lunii martie 2025.

Veniturile fiscale (inclusiv cele din contribuții sociale, dar excluzându-le pe cele aferente contribuțiilor sociale imputate) exprimate ca procent în PIB au scăzut cu 0,8 puncte procentuale (de la 26,7% în anul 2022 la 25,9% în anul 2023). Reducerea veniturilor fiscale a avut drept sursă exclusivă diminuarea cu 0,9 puncte procentuale a încasărilor din impozite pe venit și avere (impozite directe).

Evoluția cheltuielilor bugetare exprimate ca procent în PIB (creștere de la 40% la 40,2% din PIB) este rezultanta unor influențe de sens contrar de la nivelul cheltuielilor curente și al celor de capital. Raportul cheltuieli curente/PIB a scăzut cu 0,6 puncte procentuale (ajustând pentru transferurile curente de la UE în anii 2022 și 2023, reducerea ar fi de 0,7 puncte procentuale), cu diminuări semnificative localizate la nivelul cheltuielilor cu subvențiile (-0,8 puncte procentuale) și la cel al transferurilor de asistență socială (-0,5 puncte procentuale). Reduceri de mai mică amploare au avut loc la nivelul altor transferuri curente (-0,2 puncte procentuale) și al transferurilor sociale în natură (-0,1 puncte procentuale).

În sens contrar au evoluat cheltuielile cu dobânzile (+0,5 puncte procentuale), reflectând majorarea costurilor de finanțare și a nivelului datoriei publice și cheltuielile de consum intermediar (+0,4 puncte procentuale), în timp ce cheltuielile de personal exprimate ca procent în PIB au rămas nemodificate în raport cu anul anterior.

Raportul cheltuieli de capital/PIB a crescut cu 0,8 puncte procentuale, majorarea consemnată reflectând în totalitate creșterea transferurilor de capital nerambursabile de la UE. În structură, investițiile publice au crescut puternic (+0,9 puncte procentuale), în timp ce transferurile de capital s-au redus cu 0,1 puncte procentuale.

Datoria publică exprimată ca procent în PIB a crescut cu 1,3 puncte procentuale în anul 2023 (de la 47,5% în anul 2022 la 48,8% în anul 2023). La majorarea raportului datoriei publice/PIB au contribuit deficitul primar foarte ridicat (4,6% din PIB) și înregistrarea unei ajustări stoc-flux pozitive, creșterea stocului datoriei publice (cu 118 miliarde lei) fiind superioară cu 11,5 miliarde lei deficitului SEC 2010 înregistrat.

Ponderea în total a datoriei publice deținute de nerezidenți a crescut în anul 2023 cu 1,2 puncte procentuale (de la 49,62% la 50,85%), concomitent însă cu o reducere semnificativă a ponderii datoriei publice denominate în valută (-2 puncte procentuale, de la 53,8% la 51,8%), ceea ce indică faptul că acoperirea necesarului net de finanțare s-a realizat predominant prin emisiuni în lei pe piața internă, în contextul unui interes crescut din partea investitorilor străini.

B. DEZVOLTAREA ECONOMICĂ A ROMÂNIEI

2. POTENȚIALUL ECONOMIEI ROMÂNEȘTI

În analiza potențialului economiei românești s-au avut în vedere *resursele de energie primară, inclusiv producția, importul și consumul, precum și resursele umane*.

2.1. Resurse de energie primară

Economia românească este într-un activ proces de restructurare, în vederea eficientizării utilizării resurselor interne și a sporirii gradului ei de atractivitate, atât pentru investitorii privați interni, cât și pentru cei străini, în condițiile respectării standardelor europene de mediu și a creșterii calității produselor oferite beneficiarilor. Experți ai Comisiei Europene apreciază că:

„... în Europa Centrală și de Est, sectorul energetic reprezintă cheia restructurării economice...”, deoarece sectorul energetic este cel care influențează fundamental evoluția întregii societăți.

În acest context, cerințele strategiilor pentru sectorul energetic se referă la:

- accelerarea materializării condițiilor pentru liberalizarea pieței de energie;
- îmbunătățirea eficienței energetice și creșterea importanței utilizării surselor de energie regenerabilă;
- realizarea, în condiții de înaltă fiabilitate, a alimentării cu energia necesară structurilor economice existente;
- reducerea treptată a impactului negativ exercitat asupra mediului, de către unele activități din sectorul de producere și distribuire a energiei.

În acest mod se creează premise realiste pentru o energie sigură și accesibilă. Totodată, acestea reprezintă și principalele provocări la care este supus sectorul energetic în condițiile în care România trebuie să recupereze decalajul de performanță economică față de țările dezvoltate ale Uniunii Europene.

În anul 2023 resursele de energie primară au reprezentat 40578 mii tone echivalent petrol¹⁾, din care producția a deținut 54,0%. Structura resurselor de energie primară a fost următoarea: 38,5% țiței și produse petroliere din import; 29,2% gaze naturale; 13,1% energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldură nucleară; 8,1% lemne de foc (inclusiv biomasă); 6,9% cărbuni și cocs din import; 2,3% energie provenită de la alți combustibili; 1,8% energie electrică din import; 0,1% energie provenită din surse neconvenționale.

Tabel 2.1.1. Resursele de energie primară

- mii tone echivalent petrol¹⁾ -

	Energie primară		din care:			
	- total -		Producție		Import	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Resurse	41068	40578	22262	21918	16400	15500
Cărbuni	3312	2597	2775	2245	339	175
din care:						
Lignit	2860	2349	2709	2201	2	4
Cocs din import	420	212	-	-	420	212
Gaze naturale ²⁾	11160	11833	7523	7652	2294	2151
Țiței ³⁾	12547	11159	3049	2908	8702	7370
Produse petroliere din import	3445	4453	-	-	3445	4453
Lemne de foc (inclusiv biomasă)	3577	3286	3471	3165	64	73
Alți combustibili	986	938	559	590	400	324
Energie hidroelectrică și căldură nucleară ⁴⁾	4831	5314	4831	5314	-	-
Energie electrică din import	736	742	-	-	736	742
Energie din surse neconvenționale	54	44	54	44	-	-

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

²⁾ Exclusiv gazolină și etanol din schelele de extracție.

³⁾ Inclusiv gazolină și etanol din schelele de extracție.

⁴⁾ Inclusiv energia eoliană și solar fotovoltaică.

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

În anul 2023, structura resurselor energetice pe cele două principale surse de proveniență ale energiei primare, a înregistrat următoarele aspecte:

- la producția internă, structura a fost dominată de gazele naturale (34,9% din total), urmată de energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldura nucleară (24,3%), lemne de foc, inclusiv biomasă (14,4%), țiței (13,3%), de cărbuni (10,2%), alți combustibili (2,7%) și energie din surse neconvenționale (0,2%);
- la import, cea mai mare pondere au deținut-o țițeiul și produsele petroliere (76,3%), gazele naturale (13,9%), energia electrică (4,8%), cărbunii și cocsul au avut o pondere de 2,5%.

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, resursele de energie primară au înregistrat o scădere de 490 mii tone echivalent petrol (-1,2%).

Astfel, comparativ cu anul 2022 pe categorii de resurse de energie primară s-au înregistrat următoarele modificări:

- s-au majorat resursele de: produse petroliere din import cu 1008 mii tone echivalent petrol (+29,3%), gaze naturale cu 673 mii tone echivalent petrol (+6,0%), energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldura nucleară cu 483 mii tone echivalent petrol (+10,0%), energie electrică din import cu 6 mii tone echivalent petrol (+0,8%);
- s-au micșorat în principal resursele de: cărbuni cu 715 mii tone echivalent petrol (-21,6%), țiței cu 1388 mii tone echivalent petrol (-11,1%).

2.1.1. Producția de energie primară

În anul 2023, producția de energie primară a însumat 21918 mii tone echivalent petrol și comparativ cu anul 2022 a înregistrat o scădere de 344 mii tone echivalent petrol (-1,5%).

Analiza evoluției producției de energie primară, pe categorii, în anul 2023 comparativ cu anul 2022, evidențiază următoarele modificări:

- s-a majorat producția de: energie hidroelectrică, solară, eoliană și căldură nucleară cu 483 mii tone echivalent petrol (+10,0%), gaze naturale cu 129 mii tone echivalent petrol (+1,7%);
- s-a micșorat producția de cărbune cu 530 mii tone echivalent petrol (-19,1%) și de țiței cu 141 mii tone echivalent petrol (-4,6%).

2.1.2. Importul de energie primară

În anul 2023, importul de energie primară a înregistrat o scădere de 5,5% față de anul 2022.

Analiza evoluției importurilor de energie primară, pe categorii de surse de energie primară, evidențiază următoarele aspecte:

- s-au majorat cantitățile importate de produse petroliere cu 1008 mii tone echivalent petrol (+29,3%), energie electrică cu 6 mii tone echivalent petrol (+0,8%);
- s-au micșorat în principal cantitățile importate de: țiței cu 1332 mii tone echivalent petrol (-15,3%), gaze naturale cu 143 mii tone echivalent petrol (-6,2%).

Gradul de independență energetică

În anul 2023, gradul mediu de independență energetică (determinat ca raport între producția de energie primară și cantitatea de energie primară disponibilă în perioada de referință) a fost de 72,2%, în creștere față de anul anterior (+1,5 puncte procentuale).

Tabel 2.1.2. Gradul de independență energetică

- procente -

	2022	2023	2023 față de 2022, pp ¹⁾ (+/-)
Total²⁾	70,7	72,2	+1,5
Cărbune (inclusiv cocs)	78,6	86,3	+7,7
Țiței	26,2	28,0	+1,8
Gaze naturale ³⁾	90,1	97,6	+7,5

¹⁾ Puncte procentuale.²⁾ Inclusiv produsele energetice obținute și consumate în gospodăriile populației.³⁾ Exclusiv gazolina și etanul din schelele de extracție care sunt cuprinse la țiței.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, gradul de independență energetică, pe principalele categorii de resurse energetice, a crescut la cărbuni cu 7,7 puncte procentuale, gaze naturale cu 7,5 puncte procentuale și țiței cu 1,8 puncte procentuale.

2.1.3. Consumul de energie

2.1.3.1. Consumul intern brut de energie

În anul 2023, consumul intern brut de energie a fost de 30351 mii tone echivalent petrol.

Structura consumului intern brut de energie, pe principalele componente a fost următoarea: 35,4% țiței și produse petroliere, 25,8% gaze naturale, 8,6% cărbune (inclusiv cocs) și 7,2% energie electrică.

Tabel 2.1.3. Consumul intern brut de energie- mii tone echivalent petrol¹⁾ -

	2022	2023	Structura, %		2023 față de 2022	
			2022	2023	+/-	%
Total²⁾	31462	30351	100,0	100,0	-1111	96,5
din care:						
Energie electrică	2115	2187	6,7	7,2	+72	103,4
Cărbune (inclusiv cocs)	3530	2602	11,2	8,6	-928	73,7
Țiței și produse petroliere	10249	10731	32,6	35,4	+482	104,7
Gaze naturale ³⁾	8350	7838	26,5	25,8	-512	93,9

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).²⁾ Inclusiv produsele energetice obținute și consumate în gospodăriile populației.³⁾ Exclusiv gazolina și etanul din schelele de extracție care sunt cuprinse la țiței.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, consumul intern brut de energie a înregistrat o scădere de 1111 mii tone echivalent petrol (-3,5%).

Consumul intern brut de energie a crescut pe principalele componente: țiței și produse petroliere cu 482 mii tone echivalent petrol (+4,7%), energie electrică cu 72 mii tone echivalent petrol (+3,4%).

Scăderi în consumul intern brut de energie au fost înregistrate pe principalele componente: cărbune inclusiv cocs cu 928 mii tone echivalent petrol (-26,3%), gaze naturale cu 512 mii tone echivalent petrol (-6,1%).

2.1.3.2. Consumul final energetic

În anul 2023, consumul final energetic a fost de 23266 mii tone echivalent petrol, având următoarea structură pe principalele activități: 33,7% transporturi, 32,5% populație, 21,3% industrie (inclusiv construcții), 10,2% alte activități, 2,3% agricultură, silvicultură și pescuit.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, consumul final energetic a scăzut cu 765 mii tone echivalent petrol.

Tabel 2.1.4. Consumul final energetic- mii tone echivalent petrol¹⁾ -

	2022	2023	2023 față de 2022		Structura, %	
			+/-	%	2022	2023
Consumul final energetic	24031	23266	-765	96,8	100,0	100,0
Industrie (inclusiv construcții)	5735	4946	-789	86,2	23,9	21,3
Agricultură, silvicultură și pescuit	555	540	-15	97,3	2,3	2,3
Transporturi	7555	7849	+294	103,9	31,4	33,7
Alte activități	2290	2378	+88	103,8	9,5	10,2
Populație	7896	7553	-343	95,7	32,9	32,5

¹⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, evoluția consumului final energetic pe principalele activități din economie a fost următoarea:

- a crescut consumul final energetic în transporturi cu 294 mii tone echivalent petrol (+3,9%) și în alte activități cu 88 mii tone echivalent petrol (+3,8%);
- au scăzut ponderile celorlalte domenii în total consum final energetic.

2.1.3.3. Consumul de energie, pe locuitor

În anul 2023, consumul intern brut de energie pe locuitor a fost de 1,592 tone echivalent petrol, în scădere față de anul anterior cu 0,060 tone echivalent petrol pe locuitor (-3,6%).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, consumul final energetic pe locuitor s-a micșorat în sectorul rezidențial și al altor activități cu 2,6%.

Tabel 2.1.5. Consumul de energie, pe locuitor¹⁾- tone echivalent petrol²⁾/ locuitor -

	2022	2023 ³⁾	2023 față de 2022	
			+/-	%
Consum intern brut de energie	1,652	1,592	-0,06	96,4
Consum final energetic:				
- industrie (inclusiv construcții)	0,301	0,259	-0,042	86,0
- agricultură, silvicultură și pescuit	0,029	0,028	-0,001	96,6
- transporturi	0,397	0,412	+0,015	103,8
- rezidențial și al altor activități	0,535	0,521	-0,014	97,4

¹⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.²⁾ Echivalent petrol (10000 kcal/kg).³⁾ Date provizorii.

2.1.4. Producția de energie electrică

2.1.4.1. Puterea instalată a grupurilor electrogene la sfârșitul anului

La sfârșitul anului 2023, puterea instalată a grupurilor electrogene a fost de 19845 mii kW, din care 36,5% în centralele termoelectrice, 33,2% în centralele hidroelectrice și 30,3% în centrale eoliene și solar fotovoltaice.

Tabel 2.1.6. Puterea instalată a grupurilor electrogene (la sfârșitul anului)

- mii kW -

	2022	2023	2023 față de 2022		Structura, %	
			+/-	%	2022	2023
Total	19346	19845	+499	102,6	100,0	100,0
Termoelectrică	7951	7234	-717	91,0	41,1	36,5
Hidroelectrică	6571	6596	+25	100,4	34,0	33,2
Eoliană ¹⁾	4824	6015 ²⁾	+1191	124,7	24,9	30,3
Pe locuitor ³⁾ (W)	1016	1041	+25	102,5	x	x

¹⁾ Inclusiv energia solară fotovoltaică.²⁾ Inclusiv prosumatorii.³⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, puterea instalată a grupurilor electrogene a crescut cu 2,6%.

Puterea instalată a grupurilor electrogene pe locuitor în anul 2023 era de 1041 W, în creștere cu 2,5% față de cea înregistrată în anul anterior.

2.1.4.2. Producția de energie electrică

În anul 2023, producția de energie electrică a fost de 57981 milioane kWh, din care 51,0% a reprezentat energie termoelectrică, 32,2% energie hidroelectrică și 16,8% energie eoliană și solară fotovoltaică.

Tabel 2.1.7. Producția de energie electrică

- milioane kWh -

	2022	2023	2023 față de 2022		Structura, %	
			+/-	%	2022	2023
Total	56003	57981	+1978	103,5	100,0	100,0
Termoelectrică	32658	29558	-3100	90,5	58,3	51,0
Hidroelectrică	14360	18649	+4289	129,9	25,7	32,2
Eoliană ¹⁾	8985	9774 ²⁾	+789	108,8	16,0	16,8
Pe locuitor ³⁾ (kWh)	2940	3041	+101	103,4	x	x

¹⁾ Inklusiv energia solară fotovoltaică.

²⁾ Inklusiv prosumatorii.

³⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

În anul 2023, față de anul anterior, producția de energie electrică a crescut cu 1978 milioane kWh (+3,5%); pe tipuri de unități de producție se constată creșterea producției hidroelectrice cu 4289 milioane kWh (+29,9%), de energie eoliană și solară cu 789 milioane kWh (+8,8%) și scăderea producției de energie termoelectrică cu 3100 milioane kWh (-9,5%).

În anul 2023, producția de energie electrică pe locuitor a fost de 3041 kWh. Comparativ cu anul anterior acest indicator a crescut cu 101 kWh (+3,4%).

2.1.4.3. Structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat

În anul 2023, structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat a fost următoarea: 31,0% energia produsă din gaze naturale, 27,3% din producție s-a obținut din cărbune (în special din lignit 26,5%) și 0,1% energie din produse petroliere lichide.

Tabel 2.1.8. Structura producției de energie termoelectrică, după felul combustibilului consumat

- procente -

	2022	2023	2023 față de 2022, pp ¹⁾ +/-
Energie termoelectrică - total	100,0	100,0	x
din care, produsă cu:			
Cărbune	31,7	27,3	-4,4
din acesta: lignit	30,4	26,5	-3,9
Produse petroliere lichide	0,1	0,1	-
Gaze naturale	28,6	31,0	+2,4

¹⁾ Puncte procentuale.

2.2. Resurse umane

2.2.1. Populația și fenomenele demografice

La **1 ianuarie 2024**, populația rezidentă a României a fost de 19067,58 mii locuitori, din care 9271,37 mii bărbați (48,6%) și 9796,21 mii femei (51,4%). În perioada 2022-2024 (1 ianuarie), valorile negative ale sporului natural împreună cu soldul pozitiv al migrației internaționale au determinat creșterea populației țării cu aproape 24,5 mii locuitori.

Tabel 2.2.1. Populația rezidentă pe sexe și medii

- persoane -

Data	Total	Masculin	Feminin	Urban	Rural
1 ianuarie 2022 ¹⁾	19043098	9240114	9802984	9959432	9083666
1 iulie 2022 ²⁾	19052694	9245067	9807627	9952061	9100633
1 ianuarie 2023 ²⁾	19054548	9246151	9808397	9940887	9113661
1 iulie 2023 ²⁾	19065215	9260849	9804366	9920822	9144393
1 ianuarie 2024 ²⁾	19067576	9271370	9796206	9896535	9171041

¹⁾ Date revizuite.

²⁾ Date definitive.

Schimbările care au avut loc în dinamica populației sunt rezultatul direct al tendințelor înregistrate la nivelul fenomenelor demografice (natalitate, mortalitate și migrație).

Structura pe vârste a populației poartă amprenta caracteristică a unui proces de îmbătrânire demografică. Creșterea speranței de viață a determinat creșterea în această perioadă a numărului populației vârstnice de 65 ani și peste cu 110,7 mii persoane.

În perioada 2022-2024, ponderea populației tinere de 0-14 ani a înregistrat o ușoară scădere, de la 16,2% la 1 ianuarie 2022 la 15,9% la 1 ianuarie 2024. Ponderea populației vârstnice a crescut de la 19,5% la 1 ianuarie 2022, la 20,0% la 1 ianuarie 2024.

La 1 ianuarie 2024, populația adultă de 15-64 ani reprezenta 64,1% din populația totală, în timp ce la aceeași dată a anului 2022 ponderea a fost de 64,3%, scăderea fiind de 29,7 mii persoane.

La începutul anului 2024, persoanele vârstnice de 80 ani și peste, „longevivii”, dețineau 4,4% din totalul populației, proporția fiind superioară la femeile vârstnice (5,7%), față de bărbații vârstnici (3,0%).

Implicațiile sociale și economice ale creșterii rapide, mai ales a segmentului populației „foarte bătrâne” (peste 80 ani) sunt foarte importante. Dacă grupele „mai tinere” (65-69 ani) ale populației vârstnice pot fi încă active din punct de vedere economic, fiind capabile să se întrețină singure, cei „foarte bătrâni” (80 ani și peste), sunt tot mai dependenți de ceilalți, necesitând suport social și medical special.

Structura populației pe vârste și medii rezidențiale confirmă faptul că procesul de îmbătrânire demografică este mai accentuat în mediul urban, unde ponderea populației vârstnice de 65 ani și peste este mai mare decât a celei din mediul rural.

La 1 ianuarie 2024, raportul de masculinitate a fost de 946 persoane de sex masculin la 1000 persoane de sex feminin. Până la vârsta de 54 ani, numărul bărbaților a fost mai mare decât cel al femeilor. Începând cu această vârstă, numărul femeilor devine mai mare, ajungând la grupa de vârstă de 80 ani și peste, de 2,0 ori mai mare decât cel al bărbaților.

Indicele de îmbătrânire demografică²⁾ și raportul de dependență demografică³⁾ au fost direct influențate de scăderea natalității și de creșterea populației vârstnice. În perioada 2022-2024 indicele de îmbătrânire a crescut de la 120,0 persoane în anul 2022, la 125,8 persoane vârstnice la 100 persoane tinere în anul 2024, iar raportul de dependență demografică a crescut de la 55,5 persoane în anul 2022, la 56,1 persoane tinere și vârstnice la 100 persoane adulte în anul 2024.

Vârsta medie a populației țării a crescut de la 42,3 ani la 1 ianuarie 2022 la 42,5 ani la 1 ianuarie 2024, vârstă medie ce caracterizează țările cu o populație „adultă”. Vârsta medie a populației feminine a fost de 44,1 ani, la începutul anului 2024, cu 3,2 ani mai mare decât cea masculină.

²⁾ Indicele de îmbătrânire demografică - reprezintă numărul persoanelor vârstnice (65 ani și peste) care revin la 100 persoane tinere (0-14 ani).

³⁾ Raportul de dependență demografică - reprezintă numărul persoanelor tinere (0-14 ani) și vârstnice (65 ani și peste) care revin la 100 persoane în vârstă de muncă (15-64 ani).

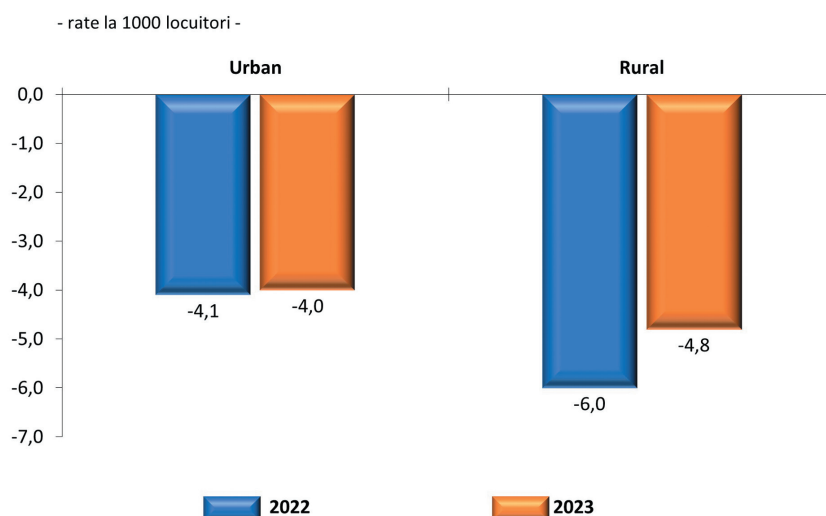
La începutul anului 2024, contingentul feminin fertil (de 15 - 49 ani) a fost de 4053 mii (41,4% din totalul populației feminine), în scădere cu 20,0 mii persoane față de 1 ianuarie 2022.

2.2.2. Sporul natural al populației rezidente

Evoluția natalității și a mortalității a determinat, în anul 2023 o rată a sporului natural negativ de -4,4 persoane la 1000 locuitori.

În anul 2023, decalajul dintre rata sporului natural pe medii de rezidență s-a menținut, în mediul urban evidențiindu-se o rată a sporului natural de -4,0‰, față de -4,1‰ în anul 2022, iar în mediul rural o rată a sporului natural de -4,8‰ (-6,0‰ în anul 2022).

Grafic 2.2.1. Rata sporului natural al populației rezidente pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

Sunt incluși numai născuții-vii ai căror mame aveau, la momentul nașterii, reședința obișnuită în România și decedații care au avut reședința obișnuită în România.

2.2.3. Natalitatea⁴⁾

În anul 2023 s-au născut 160,1 mii copii, în scădere cu 18,1 mii copii față de anul 2022, iar rata natalității a scăzut de la 9,4 născuți-vii la 1000 locuitori, în anul 2022, la 8,4 născuți-vii la 1000 locuitori, în anul 2023.

După mediul de rezidență, în anul 2023, rata natalității din mediul rural (8,7‰) a fost superioară celei din mediul urban (8,1‰). Față de anul anterior, în mediul urban rata natalității a scăzut de la 9,3‰ la 8,1‰, la fel ca în mediul rural unde rata de natalitate a scăzut de la 9,4‰, la 8,7‰.

⁴⁾ Indicatorul se referă la populația rezidentă.

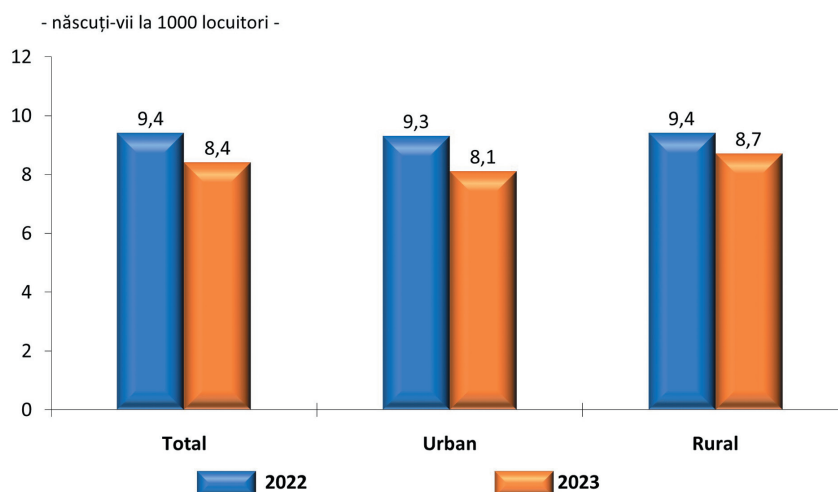
Tabel 2.2.2. Principalii indicatori ai natalității

	2022	2023
Număr născuți-vii (mii persoane)	178,2	160,1
Rata de natalitate (născuți-vii la 1000 locuitori)	9,4	8,4
Vârsta medie a mamei (ani), pentru născuții-vii cu reședința obișnuită în România		
- la prima naștere	27,6	27,5
- la toate nașterile	28,8	28,9

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la **1 iulie** a fiecărui an.

Sunt incluși numai născuții-vii ai căror mame aveau, la data nașterii, reședința obișnuită în România și a căror naștere a fost înregistrată la oficiile de stare civilă din România.

Vârsta medie a femeilor care au născut se referă la mamele cu reședința obișnuită în România.

Grafic 2.2.2. Rata natalității pentru născuții-vii cu reședința obișnuită în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la **1 iulie** a fiecărui an.

Sunt incluși numai născuții-vii ai căror mame aveau, la data nașterii, reședința obișnuită în România.

În anul 2023, vârsta medie a mamei la naștere (28,9 ani) a fost în creștere față de anul precedent (28,8 ani), menținându-se tendința de amânare a nașterii. Vârsta medie a mamei la prima naștere a fost de 27,5 ani în anul 2023 și de 27,6 ani în anul 2022.

În anul 2023, femeile din mediul rural au născut la o vârstă mai tânără (27,5 ani), comparativ cu cele din mediul urban (30,2 ani). Decalajul între urban și rural se menține și în cazul vârstei mamelor care sunt la prima naștere (29,2 ani în urban și 25,5 ani în rural).

Din punct de vedere al situației juridice, în anul 2023, ponderea copiilor născuți-vii în afara căsătoriei a fost de 33,9% din numărul total al născuților-vii. În mediul rural, frecvența nașterilor în afara căsătoriei (37,5%) a fost mai mare, comparativ cu cea din mediul urban (30,3%). Jumătate dintre copiii născuți în afara căsătoriei (51,8%) provin de la tinerele sub 25 ani.

În anul 2023, din numărul total al născuților-vii, 26,9% au avut mame cu vârsta între 25-29 ani, iar 28,7% dintre născuții-vii au avut tați cu vârsta între 30-34 ani. Starea de sănătate și calitatea vieții copiilor depind, esențial, de nivelul de pregătire al mamelor. În anul 2023, ponderea născuților-vii ai căror mame au avut un nivel de pregătire scăzut (cel mult studii gimnaziale) a fost de 26,2%, iar 40,7% din totalul născuților-vii au avut mame cu o pregătire de nivel mediu (profesional, liceal și postliceal). În anul 2023, ponderea născuților-vii ai căror mame au un nivel de pregătire ridicat (universitar sau mai mult) a crescut față de cea din anul 2022 (30,1% în anul 2023 și 29,0% în anul 2022). Pentru 3,0% dintre născuții-vii mamele nu și-au declarat nivelul educațional.

2.2.4. Mortalitatea⁴⁾

În anul 2023 s-au înregistrat 244,1 mii decese, în scădere cu 28,9 mii decese față de anul 2022, iar rata mortalității a scăzut de la 14,3 decedați la 1000 locuitori în anul 2022, la 12,8 decedați la 1000 locuitori în anul 2023.

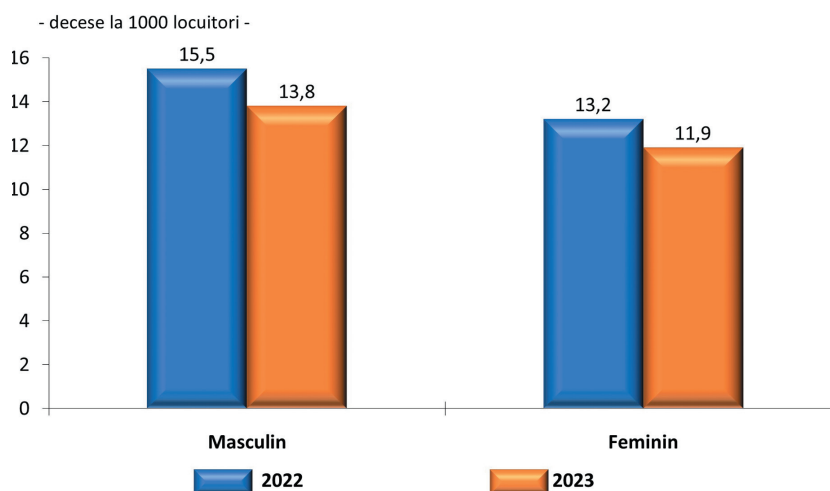
Tabel 2.2.3. Principalii indicatori ai mortalității

	2022	2023
Număr decese (mii persoane)	273,0	244,1
Rata de mortalitate (decadați la 1000 locuitori)		
Total	14,3	12,8
- Masculin	15,5	13,8
- Feminin	13,2	11,9
- Urban	13,4	12,1
- Rural	15,4	13,5

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.
Sunt incluși numai decedații cu reședința obișnuită în România.

În anul 2023, în mediul urban, rata mortalității a scăzut față de anul 2022 de la 13,4‰ la 12,1‰, iar în mediul rural a scăzut față de anul 2022 de la 15,4‰ la 13,5‰. În aceeași perioadă, rata mortalității feminine a scăzut de la 13,2‰ la 11,9‰, iar rata mortalității masculine a scăzut de la 15,5‰ la 13,8‰.

Grafic 2.2.3. Rata mortalității pentru decedații cu reședința obișnuită în România, pe sexe

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.
Sunt incluși numai decedații cu reședința obișnuită în România.

Ratele mortalității specifice pe principalele cauze de deces au continuat să difere pe sexe.

Mortalitatea feminină a avut valori superioare celei masculine în cazul bolilor aparatului circulator, al bolilor endocrine, de nutriție și metabolism și al bolilor sistemului nervos, boli ale ochiului și anexe sale, boli ale urechii și apofizei mastoide, dar și în cazul bolilor cerebro-vasculare. Pentru celelalte cauze de deces se manifestă o „supramortalitate masculină”, mai accentuată în cazul tumorilor, bolilor aparatului respirator, bolilor aparatului digestiv și leziunilor traumatiche, otrăvirilor și a altor consecințe ale cauzelor externe.

Decesele înregistrate în anul 2023 au continuat să aibă ca principale cauze, bolile aparatului circulator, 53,9% (în principal boala ischemică a inimii 17,8%, și bolile cerebro-vasculare 13,0%), urmate de tumori (19,0%), bolile aparatului respirator (8,8%) și bolile aparatului digestiv (5,8%).

⁴⁾ Indicatorul se referă la populația rezidentă.

În anul 2023, speranța de viață la naștere a ajuns la 75,52 ani, în creștere cu 1,24 ani față de anul anterior, femeile având o durată medie a vieții mai mare cu 7,20 ani decât bărbații, diferența dintre sexe fiind în scădere față de anul anterior (când era de 7,29 ani).

Tabel 2.2.4. Speranța de viață la naștere¹⁾

- ani -

	Total	Masculin	Feminin
2022	74,28	70,73	78,02
2023	75,52	71,96	79,16

Notă: Speranța de viață la naștere în anul de referință s-a calculat pe baza numărului populației după domiciliu și al decedaților cu domiciliul sau cu reședința obișnuită în România.

¹⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Una dintre consecințele nivelului diferențiat al mortalității pe medii de rezidență, înregistrat și în anul 2023, o reprezintă durata medie de viață mai ridicată a populației din mediul urban cu 2,92 ani față de cea înregistrată în mediul rural. Pentru ambele sexe, durata medie a vieții în mediul urban a fost mai mare decât cea din rural, o diferență mai accentuată înregistrându-se la populația masculină (3,20 ani).

Tabel 2.2.5. Speranța de viață la naștere pe sexe și medii

- ani -

	Urban			Rural		
	Total	Masculin	Feminin	Total	Masculin	Feminin
2022	75,48	72,06	78,81	72,72	69,13	76,95
2023	76,80	73,43	79,98	73,88	70,23	78,08

Notă: Speranța de viață la naștere în anul de referință s-a calculat pe baza numărului populației după domiciliu și al decedaților cu domiciliul sau cu reședința obișnuită în România.

2.2.5. Nupțialitatea⁵⁾

În anul 2023, numărul căsătoriilor a fost de 111,1 mii, în scădere cu 7,2 mii căsătorii față de anul 2022, iar rata nupțialității a fost mai mică decât cea din anul 2022, înregistrându-se 5,1 căsătorii la 1000 locuitori, față de 5,4 căsătorii la 1000 locuitori înregistrate în anul 2022.

Tabel 2.2.6. Principalii indicatori ai nupțialității

	2022	2023
Număr căsătorii (mii căsătorii)	118,3	111,1
din care:		
- la prima căsătorie ¹⁾	89,0	83,7
Rata de nupțialitate (căsătorii la 1000 locuitori)	5,4	5,1
Vârsta medie la căsătorie (ani)		
Masculin	34,4	34,7
Feminin	31,4	31,7
Vârsta medie la prima căsătorie (ani)		
Masculin	32,1	32,4
Feminin	28,8	29,1

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la **1 iulie** a fiecărui an.

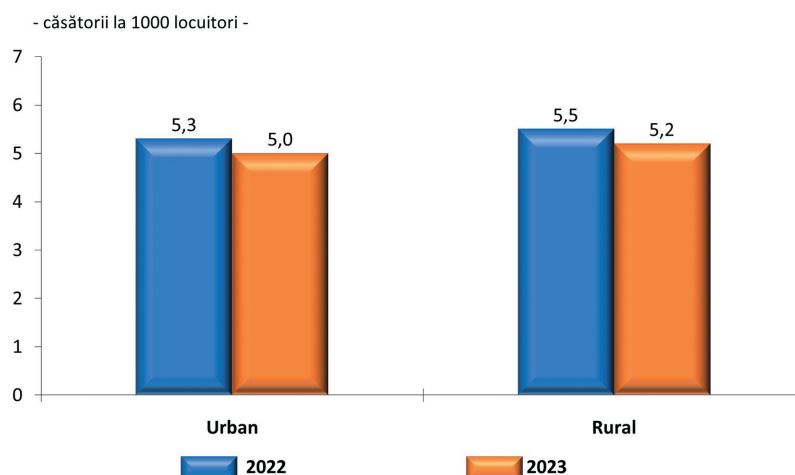
Sunt incluse căsătoriile persoanelor care aveau, la data încheierii căsătoriei, domiciliul în România, precum și căsătoriile persoanelor de cetățenie română care se căsătoresc în străinătate și care sunt înregistrate la Oficiile de Stare Civilă din România.

¹⁾ Pentru ambii soți.

În anul 2023 s-a menținut decalajul pe medii de rezidență, numărul de căsătorii din mediul urban fiind de 1,2 ori mai mare față de cel înregistrat în mediul rural.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Grafic 2.2.4. Rata nupțialității pentru populația cu domiciliul în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la **1 iulie** a fiecărui an.

Pe grupe de vârstă și sexe se evidențiază că, în anul 2023, cele mai multe căsătorii s-au încheiat de bărbați și femeile din grupa de vârstă 25-29 ani.

În anul 2023, vârsta medie la căsătorie a crescut față de anul precedent, cu 0,3 ani atât la bărbați cât și la femei. Astfel, vârsta medie la căsătorie, în anul 2023, a fost de 34,7 ani la bărbați și de 31,7 la femei, decalajul între vârsta medie a soților fiind de 3,0 ani.

Vârsta medie înregistrată la prima căsătorie, în anul 2023, a fost de 32,4 ani pentru bărbați și 29,1 ani pentru femei. De menționat că vârsta medie la prima căsătorie a înregistrat o ușoară creștere față de anul 2022 atât pentru bărbați, cât și pentru femei (cu 0,3 ani).

2.2.6. Divorțialitatea⁵⁾

În anul 2023 s-au înregistrat 22,7 mii divorțuri, cu 0,6 mii divorțuri mai puține decât în anul 2022. Rata divorțialității a scăzut de la 1,06 divorțuri la 1000 locuitori în anul 2022 la 1,04 divorțuri la 1000 locuitori în anul 2023.

Tabel 2.2.7. Principalii indicatori ai divorțialității

	2022	2023
Număr divorțuri (mii divorțuri)	23,3	22,7
Rata de divorțialitate (divorțuri la 1000 locuitori)	1,06	1,04
Divorțuri la 1000 căsătorii	197	204
Durata medie a căsătoriei desfăcute prin divorț (ani)	15,6	15,5
Vârsta medie a soților la divorț (ani)		
Masculin	44,3	44,5
Feminin	40,7	41,0

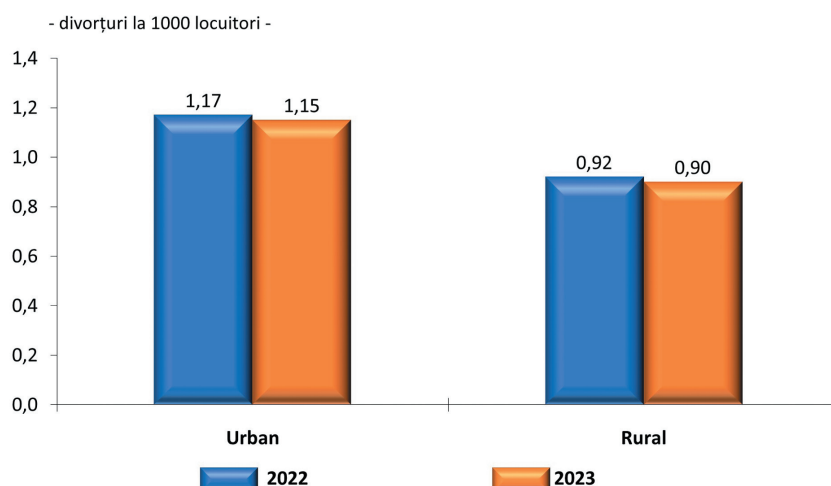
Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la **1 iulie** a fiecărui an.

Sunt incluse divorțurile persoanelor ale căror divorțuri s-au încheiat la judecătoria, stări civile sau notari publici, în conformitate cu prevederile Legii nr.202/2010, precum și divorțurile cetățenilor români care au divorțat în străinătate, ale căror divorțuri au fost transcrise la oficiile de stare civilă din România.

În anul 2023, aproape două treimi din numărul total al divorțurilor s-au înregistrat în mediul urban, proporția la 1000 locuitori fiind de 1,6 ori mai mare în mediul urban decât în mediul rural.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Grafic 2.2.5. Rata divorțialității pentru populația cu domiciliul în România, pe medii de rezidență

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an.

În anul 2023, analizată pe grupe de vârstă și sexe, ponderea divorțurilor este cea mai ridicată la grupa de vârstă 45-49 ani, în cazul bărbaților (17,8% dintre divorțuri), și în cazul femeilor la grupa de vârstă 35-39 ani (18,5% dintre divorțuri).

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, vârsta medie a soților la divorț a crescut cu 0,2 ani la bărbați și cu 0,3 ani la femei. Vârsta medie a soților la data desfacerii căsătoriei a fost mai mare în mediul urban, decât în mediul rural, atât în cazul femeilor (41,5 ani în urban, față de 40,2 ani în rural), cât și în cazul bărbaților (44,6 ani în urban, față de 44,4 ani în rural).

Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii minori au reprezentat 39,3% din totalul divorțurilor pronunțate în anul 2023. Din totalul divorțurilor pronunțate în anul 2023, două treimi s-au realizat cu acordul părților (66,8%). Alte cauze de divorț invocate au fost: infidelitatea conjugală (1,5%), alcoolismul (1,3%), violențele fizice (1,6%), cauzele combinate (2,0%) și alte situații (26,8%).

Procentul căsătoriilor desfăcute din vina unuia dintre soți reprezintă 12,5% din totalul divorțurilor, iar în 41,6% din cazuri vina a fost declarată ca fiind a ambilor soți.

2.2.7. Migrația internă⁵⁾

În anul 2023 și-au schimbat domiciliul 430,1 mii persoane, cu 27,7 mii persoane mai puține față de anul 2022. Rata migrației interne, a scăzut comparativ cu anul 2022, fiind de 19,6 schimbări de domiciliu la 1000 locuitori în anul 2023 (20,8 schimbări de domiciliu la 1000 locuitori în anul 2022).

În anul 2023, fluxurile migratorii urban-rural (34,9%) și urban-urban (25,3%) au deținut cele mai mari ponderi în structura migrației interne.

Tabel 2.2.8. Principalii indicatori ai migrației interne

	2022	2023
Schimbări de domiciliu (la 1000 locuitori)	20,8	19,6
Ponderea fluxurilor de migrație (%)		
- din rural în urban	21,5	20,4
- din rural în rural	19,5	19,4
- din urban în rural	31,6	34,9
- din urban în urban	27,4	25,3

Notă: Ratele la 1000 locuitori au fost calculate cu populația după domiciliu la 1 iulie a fiecărui an.

În anul 2023, tinerii cu vârsta între 25-34 ani au fost cei mai mobili (valoarea maximă a fost de 46,9 mii persoane pentru grupa de vârstă 25-29 ani). După vârsta de 40 ani, nivelul schimbărilor de domiciliu este mai redus.

⁵⁾ Indicatorul se referă la populația după domiciliu.

Tabelul 2.2.9. Migrația internă pe grupe de vârstă și sexe

- procente -

Grupa de vârstă - ani -	2022		2023	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
sub 15	25,6	20,1	24,8	20,0
15-19	5,5	6,6	5,1	6,8
20-24	5,1	10,1	5,1	11,1
25-29	9,6	13,2	8,9	14,5
30-34	11,0	11,0	9,2	11,8
35-39	10,3	9,2	10,9	8,5
40-44	9,3	7,4	9,9	7,0
45-49	6,6	5,6	7,1	5,2
50-54	5,8	5,2	5,7	4,8
55-59	3,2	3,1	4,1	2,8
60 și peste	8,0	8,5	9,2	7,5

În anul 2023, din numărul total al persoanelor care și-au schimbat domiciliul, bărbații au avut o pondere de 45,4%, iar femeile de 54,6%, menținându-se mobilitatea feminină mai accentuată, în principal datorită intensităților mai mari înregistrate la femeile cu vârste între 20 și 34 de ani (cu intensitatea maximă la grupa de vârstă 25-29 ani).

Fluxul migrației urban-rural are efecte pozitive asupra structurii populației din mediul rural. Populația din mediul rural primește mai mulți copii (sub 15 ani) și persoane adulte cu vârsta peste 40 ani. În anul 2023, numărul cel mai mare al persoanelor adulte care și-au schimbat domiciliul a fost înregistrat la grupa de vârstă 25-29 ani, atât în mediul urban (24,8 mii persoane), cât și în mediul rural (22,1 mii persoane).

Tabel 2.2.10. Fluxurile migrației interne cu schimbarea domiciliului între mediile de rezidență, pe grupe mari de vârstă și sexe, în anul 2023

- procente -

Grupa de vârstă	Urban-Rural		Rural-Urban	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
0-14 ani	22,2	27,5	20,3	20,5
15-59 ani	64,0	67,1	64,8	73,0
60 ani și peste	13,8	5,4	14,9	6,5

Cele mai multe schimbări de domiciliu s-au înregistrat, în anul 2023 la populația feminină în vârstă de muncă, în principal în cazul celor care și-au schimbat domiciliul din mediul urban în mediul rural.

Procentual, peste 50,0% din populația care își schimbă domiciliu este reprezentată de femei, în principal în cazul migrării din mediul rural în mediul urban (56,4%) și schimbarea domiciliului între localități din mediul rural (59,7%).

Tabelul 2.2.11. Structura fluxurilor migrației cu schimbarea domiciliului, pe sexe

- procente -

Fluxuri migratorii	Masculin		Feminin	
	2022	2023	2022	2023
- din urban în urban	46,7	46,4	53,3	53,6
- din urban în rural	47,5	48,5	52,5	51,5
- din rural în urban	43,9	43,6	56,1	56,4
- din rural în rural	40,1	40,3	59,9	59,7

În anul 2023, peste jumătate (52,2%) din numărul persoanelor în vârstă de 15 ani și peste, care și-au schimbat domiciliul, erau căsătorite. Din cele 337,3 mii persoane în vârstă de 15 ani și peste, care și-au schimbat domiciliul, persoanele cu studii liceale și superioare au fost cele mai mobile categorii de populație, 43,3% fiind absolvenți ai învățământului liceal și 29,5% absolvind studii universitare de licență.

2.2.8. Migrația internațională

Transformările profunde din sistemul legislativ, respectiv libera circulație a persoanelor, au constituit, în special în perioada post-aderării României la Uniunea Europeană, premisele accentuării creșterii nivelului migrației internaționale.

Statele membre ale Uniunii Europene au reprezentat și în anul 2023 destinația preferată a emigranților care și-au schimbat reședința obișnuită⁶⁾, pe primele locuri situându-se Spania (16,7%), Germania (14,6%) și Italia (10,1%). Chiar și după ieșirea din Uniunea Europeană, Marea Britanie (7,6%) rămâne o destinație favorită.

Tabel 2.2.12. Principalii indicatori ai migrației internaționale temporare cu stabilirea reședinței obișnuite

	2022	2023
Emigranți		
număr persoane	202311	239244
- Masculin	118653	149357
- Feminin	83658	89887
Imigranți		
număr persoane	293024	324091
- Masculin	168215	213594
- Feminin	124809	110497
Soldul migrației internaționale		
număr persoane	90713	84847
- Masculin	49562	64237
- Feminin	41151	20610

Notă: Emigranții - persoane din România care și-au schimbat reședința obișnuită, pentru cel puțin 12 luni în străinătate, în cursul anului de referință.

Imigranții - persoane de cetățenie română, străină sau fără cetățenie care au imigrat în România, respectiv care au avut anterior reședința obișnuită în străinătate și și-au stabilit / restabilit reședința obișnuită, pentru cel puțin 12 luni, pe teritoriul României, în cursul anului de referință.

Comparativ cu fluxurile de migrație înregistrate în anul 2022, în anul 2023 **numărul emigranților** (239,2 mii persoane) cât și **numărul imigranților** (324,1 mii persoane) a crescut. Ca urmare a agresiunii militare a Rusiei împotriva Ucrainei, în martie 2022, Comisia Europeană a activat Directiva de protecție temporară 2001/55/CE pentru persoanele din Ucraina care caută refugiu. Prin urmare, pe perioada conflictului din Ucraina, având la bază precizările suplimentare elaborate de Eurostat, în estimarea populației rezidente a României sunt incluși și cetățenii ucrainieni care beneficiază de protecție temporară.

În anul 2023, cele mai multe persoane care și-au schimbat reședința obișnuită au fost de sex masculin, reprezentând 62,4% din emigranți și 65,9% din imigranți.

Cea mai mare parte a persoanelor care au emigrat (89,4% bărbați și 84,0% femei) sunt din categoria populației în vârstă de muncă (15-64 ani), migrația în această perioadă având, probabil, în cea mai mare parte, motivație economică.

Tabel 2.2.13. Principalii indicatori ai migrației internaționale definitive

	2022	2023
Emigranți		
număr persoane	48438	48612
- Masculin	23195	23276
- Feminin	25243	25336
Imigranți		
număr persoane	54839	29830
- Masculin	29201	15583
- Feminin	25638	14247
Soldul migrației internaționale		
număr persoane	6401	-18782
- Masculin	6006	-7693
- Feminin	395	-11089

Notă: Emigranții – cetățeni români care și-au schimbat domiciliul în străinătate în cursul anului de referință.

Imigranții - persoane de cetățenie română, care și-au stabilit / restabilit domiciliul în România, în cursul anului de referință.

Nu sunt cuprinși cetățenii străini sau fără cetățenie care și-au stabilit domiciliul în România.

În anul 2023, **numărul imigranților** care și-au stabilit domiciliul în România a fost de 29,8 mii persoane, iar **numărul emigranților** care și-au stabilit domiciliul în altă țară a fost de 48,6 mii persoane. Soldul migrației internaționale definitive a fost negativ, numărul emigranților fiind de 1,6 ori mai mare decât numărul imigranților.

⁶⁾ Persoane care au emigrat din România, respectiv și-au stabilit reședința obișnuită în străinătate pentru o perioadă de cel puțin 12 luni.

Cea mai mare parte a persoanelor care au emigrat definitiv sunt din categoria populației în vârstă de muncă. Dintre femeile care au părăsit definitiv România, 55,7% au vârsta cuprinsă între 25 și 54 ani, în timp ce bărbații din aceeași grupă de vârstă au emigrat în proporție de 51,4%.

În anul 2023, distribuția pe sexe arată că au emigrat mai multe femei (52,1%), iar cei mai mulți dintre cei care au imigrat au fost bărbații (52,2%).

3. EVOLUȚIA MACROECONOMICĂ

3.1. Produsul intern brut (PIB)

Conturile naționale au fost elaborate pe baza principiilor metodologice ale Sistemului European de Conturi 2010 (SEC 2010).

3.1.1. Formarea Produsului intern brut

În anul 2023, nivelul Produsului intern brut, în termeni nominali, a fost de 1604554,0 milioane lei prețuri curente, revenind 84161,3 lei pe locuitor. Produsul intern brut în anul 2023 a fost, în termeni reali, mai mare cu 2,4% comparativ cu anul 2022. Produsul intern brut pe locuitor s-a majorat cu 2,3% față de anul anterior.

Tabel 3.1.1. Produsul intern brut și Produsul intern brut pe locuitor

	2022	2023 ¹⁾
Produsul intern brut (milioane lei)	1389450,0	1604554,0
Creșterea PIB în termeni reali (în procente față de anul anterior)	104,0	102,4
Produsul intern brut pe locuitor²⁾ (lei)	72926,7	84161,3
Creșterea PIB pe locuitor în termeni reali (în procente față de anul anterior)	104,4	102,3

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinitive.

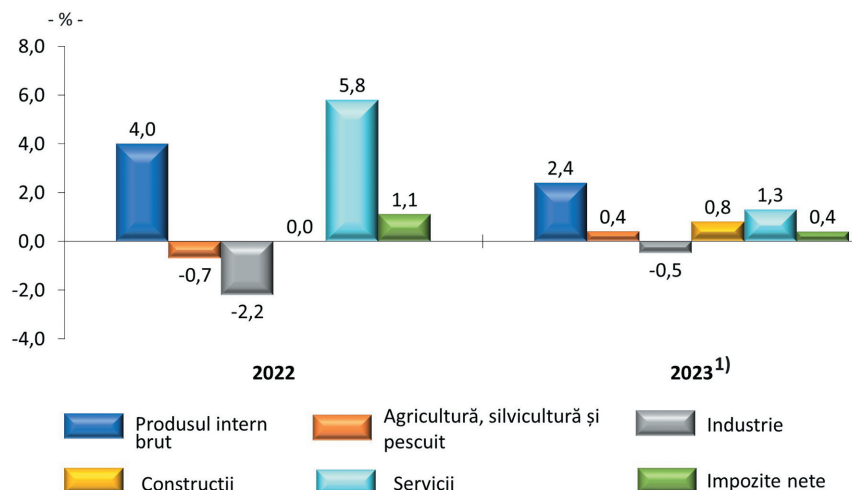
²⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

În anul 2023, evoluția Produsului intern brut pe principalele ramuri de activitate a avut următoarele caracteristici:

- serviciile⁷⁾ au înregistrat cea mai mare contribuție la formarea PIB (974498,6 milioane lei, respectiv 60,7% din total); la această componentă, contribuții importante și-au adus următoarele activități: comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante (20,4% din PIB), administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială (12,1% din PIB), activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport (8,5% din PIB);
- pe locul secund s-a situat industria (306414,5 milioane lei; respectiv 19,1% la formarea PIB);
- construcțiile (121798,1 milioane lei) au contribuit cu 7,6% la formarea PIB;
- cel mai mic aport l-a avut agricultura, silvicultura și pescuitul (62212,5 milioane lei, respectiv 3,9% din PIB).

⁷⁾ Serviciile includ activitatea de comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport, administrație publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială și activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii.

Grafic 3.1.1. Contribuții la creșterea Produsului intern brut, pe categorii de resurse

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinite.

Tabel 3.1.2. Produsul intern brut, pe categorii de resurse

	Milioane lei prețuri curente		Structura %	
	2022	2023 ¹⁾	2022	2023 ¹⁾
Agricultură, silvicultură și pescuit	52978,4	62212,5	3,8	3,9
Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	285426,3	306414,5	20,5	19,1
Construcții	94383,7	121798,1	6,8	7,6
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante Informații și comunicații	290318,4	327087,5	20,9	20,4
Intermedieri financiare și asigurări	96112,1	111469,1	6,9	6,9
Tranzacții imobiliare	40319,9	44281,3	2,9	2,8
Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport	103804,1	115989,4	7,5	7,2
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială	107303,1	136825,9	7,7	8,5
Activități de spectacole, culturale și recreative; reparații de produse de uz casnic și alte servicii	168808,1	193776,8	12,2	12,1
Valoare adăugată brută	1275643,2	1464923,7	91,8	91,3
Impozite pe produs ²⁾	132257,1	150744,7	9,5	9,4
Drepturi asupra importurilor (taxe vamale)	3928,4	3691,5	0,3	0,2
Subvenții pe produs	-22378,7	-14805,9	-1,6	-0,9
Produs intern brut (PIB)	1389450,0	1604554,0	100,0	100,0
Produs intern brut pe locuitor³⁾ (lei)	72926,7	84161,3		
Venit național brut	1346640,4	1558980,2		

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinite.

²⁾ Inclusiv TVA.

³⁾ S-a utilizat populația rezidentă la **1 iulie** a fiecărui an.

În anul 2023, valoarea adăugată brută înregistrată a fost de 1464923,7 milioane lei prețuri curente și a reprezentat 91,3% din PIB.

Comparativ cu anul 2022, valoarea adăugată brută în anul 2023 a fost, în termeni reali, mai mare cu 2,1%.

În anul 2023, creșterea economică de 2,4% a fost susținută în principal, de evoluția sectorului construcții cu o dinamică de 12,0%, de agricultură cu o dinamică de 9,6% și de servicii cu o creștere de 2,0% față de anul precedent. Impozitele nete au avut un impact pozitiv asupra PIB (contribuție de +0,4% la creșterea PIB).

Tabel 3.1.3. Indicii Produsului intern brut, pe categorii de resurse

- în procente față de anul precedent -

	2022	2023 ¹⁾
Produsul intern brut	104,0	102,4
Valoarea adăugată brută în agricultură, silvicultură și pescuit	85,9	109,6
Valoarea adăugată brută în industrie	88,6	97,8
Valoarea adăugată brută în construcții	99,3	112,0
Valoarea adăugată brută în servicii	109,6	102,0

¹⁾ Date semidefinitive.

3.1.2. Utilizarea Produsului intern brut

În anul 2023, consumul final efectiv a fost de 1267791,0 milioane lei, reprezentând 79,0% din Produsul intern brut, pondere mai mică față de anul anterior cu 1,0 punct procentual.

Tabel 3.1.4. Produsul intern brut, pe categorii de utilizări

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023 ¹⁾	Structura, %	
			2022	2023 ¹⁾
Produsul intern brut	1389450,0	1604554,0	100,0	100,0
Consumul final efectiv	1110623,5	1267791,0	80,0	79,0
Consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației	984621,2	1110428,4	70,9	69,2
Consumul final colectiv efectiv al administrațiilor publice	126002,3	157362,6	9,1	9,8
Formarea brută de capital	374688,3	413551,6	26,9	25,8
Formarea brută de capital fix	347865,8	432886,3	25,0	27,0
Variația stocurilor ²⁾	26822,5	-19334,7	1,9	-1,2
Exportul net ³⁾	-95861,8	-76788,6	-6,9	-4,8

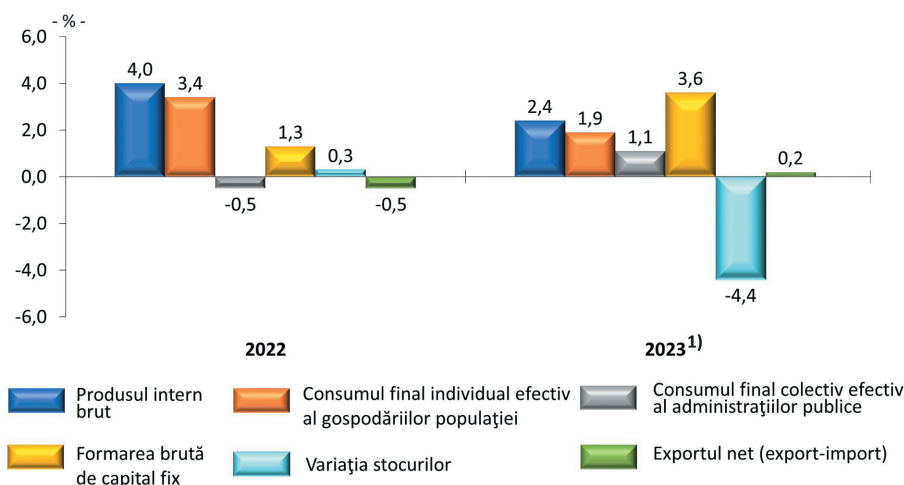
Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinitive.

²⁾ Inklusiv achiziții minus cedări de obiecte de valoare.

³⁾ Export-Import.

Grafic 3.1.2. Contribuții la creșterea Produsului intern brut, pe categorii de utilizări

Notă: Datele au fost calculate conform metodologiei Sistemului European de Conturi (SEC) - 2010.

¹⁾ Date semidefinitive.

În anul 2023, *consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației* (cea mai importantă componentă a consumului final efectiv) a fost de 1110428,4 milioane lei, reprezentând 69,2% din Produsul intern brut, pondere mai mică cu 1,7 puncte procentuale față de anul 2022 (70,9% din Produsul intern brut în anul 2022). Evoluția *consumului final individual efectiv al gospodăriilor populației* indică o dinamică pozitivă a acestui indicator (2,6% în anul 2023 față de anul 2022).

În anul 2023, *consumul final colectiv efectiv al administrației publice* a fost de 157362,6 milioane lei, acest indicator a reprezentat 9,8% din Produsul intern brut, cu 0,7 puncte procentuale mai mare față de cel din anul anterior (9,1% din Produsul intern brut în anul 2022).

În anul 2023, *rata de investiție*⁸⁾ a avut valoarea de 29,6%, cu 2,3 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în anul 2022 (27,3%).

Comparativ cu anul precedent, formarea brută de capital fix s-a majorat cu 14,5%.

În anul 2023, sumele ce au fost alocate pentru *formarea brută de capital fix* au reprezentat 432886,3 milioane lei. Ponderea formării brute de capital fix în total PIB a fost mai mare cu 2,0 puncte procentuale față de anul anterior (de la 25,0% din PIB în anul 2022, la 27,0% în anul 2023).

În anul 2023, atât exporturile cât și importurile de bunuri și servicii au avut o evoluție negativă față de anul anterior (-0,8% exporturi, respectiv -1,1% importuri de bunuri și servicii).

În anul 2023, *exportul net de bunuri și servicii* a avut o valoare de -76788,6 milioane lei.

Tabel 3.1.5. Indicii Produsului intern brut, pe categorii de utilizări

- în procente față de anul precedent -

	2022	2023 ¹⁾
Produsul intern brut	104,0	102,4
Consumul final efectiv	103,6	103,7
Consumul final individual efectiv al gospodăriilor populației	104,9	102,6
Consumul final colectiv efectiv al administrațiilor publice	94,5	112,1
Formarea brută de capital (FBCF + variația stocurilor)	106,0	97,2
Formarea brută de capital fix (FBCF)	105,4	114,5
Variația stocurilor ²⁾	113,7	-128,1
Export net	108,9	96,7
Import	109,3	98,9
Export	109,3	99,2
Cererea internă	104,2	102,0

¹⁾ Date semidefinitive.

²⁾ Inclusiv achiziții minus cedări de obiecte de valoare.

3.2. Evoluția prețurilor și inflația

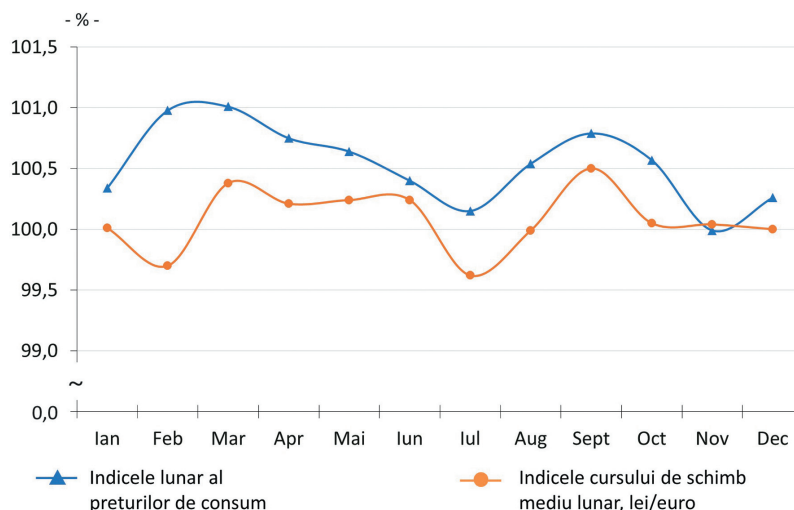
3.2.1. Indicele prețurilor de consum

Pe parcursul anului 2023, evoluția ratei inflației a fost influențată de o serie de procese și fenomene, printre care se enumeră:

- detensionarea pieței materiilor prime agroalimentare, în condițiile obținerii de recolte bune pe plan intern și internațional și al îmbunătățirii condițiilor de realizare a exportului de mărfuri agricole din Ucraina;
- intrarea în vigoare, în august 2023, a schemei de plafonare a adaosurilor comerciale pentru produsele alimentare de bază;
- extinderea sferei de aplicabilitate a schemei de sprijin pentru plata facturilor la energie electrică, începând cu 1 ianuarie 2023;
- variația cotațiilor internaționale ale petrolului;
- evoluția cursului de schimb leu/euro.

⁸⁾ Rata investiției s-a determinat prin raportarea FBCF la VAB.

Grafic 3.2.1. Indicii cursului de schimb mediu lunar și ai prețurilor de consum, pentru anul 2023 (luna precedentă = 100)

Creșterea lunară a prețurilor de consum (pe total) a avut doar valori pozitive pe tot parcursul anului 2023, la sfârșitul anului rata inflației fiind de 6,6%, cu 9,8 puncte procentuale mai mică față de cea înregistrată în anul anterior, când a fost de 16,4%.

În anul 2023, *rata medie anuală a inflației* a fost de 10,4%, cu 3,4 puncte procentuale sub nivelul mediu înregistrat în anul 2022, când rata medie anuală a inflației a fost de 13,8%.

În anul 2023, *rata medie lunară a inflației* a fost de 0,5%, cu 0,8 puncte procentuale sub valoarea înregistrată în anul 2022 (1,3%).

Tabel 3.2.1. Evoluția lunară a indicilor prețurilor de consum

- decembrie an precedent = 100 -

Luna	Total		Mărfuri alimentare		Mărfuri nealimentare		Servicii	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Ianuarie	101,48	100,34	101,15	101,50	101,73	99,01	101,37	101,82
Februarie	102,07	101,32	103,13	103,38	101,42	99,46	101,98	102,53
Martie	103,99	102,34	105,75	105,33	103,31	99,81	102,66	103,64
Aprilie	107,88	103,11	108,46	106,49	108,94	100,29	103,63	104,44
Mai	109,15	103,77	110,34	107,34	110,03	100,65	104,26	105,57
Iunie	109,98	104,19	111,02	107,23	111,04	101,27	104,82	106,46
Iulie	110,96	104,35	112,04	106,70	112,01	101,57	105,74	107,54
August	111,58	104,91	114,08	104,58	111,80	104,04	106,13	108,01
Septembrie	113,06	105,74	116,04	104,93	113,23	105,08	106,89	109,15
Octombrie	114,51	106,34	118,70	105,68	114,14	105,49	107,64	110,01
Noiembrie	115,94	106,33	120,53	105,51	115,32	105,42	109,05	110,44
Decembrie	116,37	106,61	122,05	105,82	114,95	105,51	109,78	111,21

La grupa **mărfuri alimentare** (inclusiv băuturile alcoolice) la sfârșitul lunii decembrie 2023, indicele prețurilor de consum a fost de 105,82% (cu 0,79 puncte procentuale sub nivelul înregistrat de indicele general al prețurilor de consum).

Mărfurile alimentare au deținut 32,26% în structura cheltuielilor medii lunare efectuate de o gospodărie pentru cumpărarea bunurilor și pentru plata serviciilor necesare satisfacerii nevoilor de trai.

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, s-a înregistrat o ușoară scădere a cheltuielilor pentru aceste produse în total (au scăzut cu 0,76 puncte procentuale), fenomen datorat tendinței gospodăriilor de realocare a resurselor disponibile.

În decembrie 2023, indicii prețurilor de consum (față de decembrie 2022) pentru diferite produse alimentare s-au situat în majoritate sub nivelul indicelui general al prețurilor de consum, cu diferențe cuprinse între 0,74 puncte procentuale (fructe și conserve din fructe) și 34,08 puncte procentuale (ulei comestibil). În această categorie s-au situat următoarele mărfuri și grupe de mărfuri alimentare: pâine, produse de franzelărie, specialități, subproduse grâu, porumb, secară (-2,64 puncte procentuale), carne de pasăre (-2,86 puncte procentuale), unt (-5,93 puncte procentuale), ouă (-7,18 puncte procentuale), lapte de vacă (-10,67 puncte procentuale), zahăr (-12,08 puncte procentuale), făină (-33,45 puncte procentuale).

S-au situat peste nivelul indicelui total al prețurilor de consum indicii de preț pentru produse și grupe de produse cum ar fi brânză-total (0,87 puncte procentuale), cartofi (2,58 puncte procentuale), carne de porcine (2,81 puncte procentuale), fructe proaspete (5,04 puncte procentuale), carne de bovine (5,13 puncte procentuale), băuturi alcoolice (5,62 puncte procentuale), pește și conserve din pește (6,77 puncte procentuale).

Analiza evoluției indicilor prețurilor la produsele alimentare față de nivelul grupei produse alimentare, în decembrie 2023 față de decembrie 2022, relevă următoarele aspecte: la unele mărfuri alimentare, indicii de preț s-au situat sub nivelul grupei de produse alimentare cu diferențe cuprinse între 2,07 puncte procentuale (carne de pasăre) și 33,29 puncte procentuale (ulei comestibil). La alte mărfuri alimentare, indicii de preț s-au situat peste nivelul grupei de produse alimentare cu diferențe cuprinse între 0,05 puncte procentuale (fructe și conserve din fructe) și 8,77 puncte procentuale (bere).

Tabel 3.2.2. Indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri alimentare, în decembrie 2023

- decembrie 2022 = 100 -

	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
Total	106,61		
Mărfuri alimentare	105,82	-0,79	
din care:			
Produse de morărit și panificație	101,97	-4,64	-3,85
din care:			
Produse de morărit	76,10	-30,51	-29,72
din care: Făină	73,16	-33,45	-32,66
Pâine, produse de franzelărie, specialități, subproduse grâu, porumb, secară	103,97	-2,64	-1,85
Legume și conserve de legume	108,60	1,99	2,78
din care: Cartofi	109,19	2,58	3,37
Fructe și conserve din fructe	105,87	-0,74	0,05
din care: Fructe proaspete	111,65	5,04	5,83
Ulei, slănină, grăsimi	74,68	-31,93	-31,14
din care: Ulei comestibil	72,53	-34,08	-33,29
Carne, preparate din carne și conserve din carne	108,51	1,90	2,69
din care:			
Carne de bovine	111,74	5,13	5,92
Carne de porcine	109,42	2,81	3,60
Carne de pasăre	103,75	-2,86	-2,07
Preparate din carne	110,18	3,57	4,36
Conserve din carne	109,28	2,67	3,46
Pește și conserve din pește	113,38	6,77	7,56
din care:			
Pește proaspăt și congelat	114,11	7,50	8,29
Conserve din pește și alte produse din pește	111,95	5,34	6,13
Lapte și produse lactate	103,73	-2,88	-2,09
din care:			
Lapte - total	98,86	-7,75	-6,96
din care: Lapte de vacă	95,94	-10,67	-9,88
Brânză - total	107,48	0,87	1,66
Unt	100,68	-5,93	-5,14
Ouă	99,43	-7,18	-6,39
Zahăr, produse zaharoase și miere de albine	105,56	-1,05	-0,26
din care: Zahăr	94,53	-12,08	-11,29
Băuturi alcoolice	112,23	5,62	6,41
din care:			
Vin	109,31	2,70	3,49
Bere	114,59	7,98	8,77
Țuică, rachiuri și alte băuturi alcoolice	109,85	3,24	4,03

¹⁾ Puncte procentuale.

La grupa **mărfuri nealimentare** la sfârșitul lunii decembrie 2023, indicele prețurilor de consum a fost 105,51% (cu 1,10 puncte procentuale sub nivelul înregistrat de indicele general al prețurilor de consum).

În decembrie 2023 față de aceeași lună a anului anterior, majoritatea indicilor prețurilor de consum pentru diferite produse nealimentare s-au situat sub nivelul indicelui general al prețurilor de consum cu diferențe cuprinse între 0,82 puncte procentuale (produse de uz casnic, mobilă) și 21,55 puncte procentuale (energie electrică).

Sub nivelul indicelui general al prețurilor de consum se mai situează indicii de preț pentru energie termică (-2,14 puncte procentuale), combustibili (-4,17 puncte procentuale), gaze naturale (-6,61 puncte procentuale).

Peste nivelul indicelui general al prețurilor s-au situat indicii pentru tutun, țigări (0,84 puncte procentuale), confecții (2,60 puncte procentuale), încălțăminte (4,73 puncte procentuale) și articole de igienă, cosmetice și medicale (8,77 puncte procentuale).

Analiza evoluției prețurilor la produsele nealimentare față de nivelul grupei produselor nealimentare, în decembrie 2023 față de decembrie 2022, relevă următoarele aspecte: la unele mărfuri nealimentare, indicii de preț s-au situat sub nivelul grupei de produse nealimentare, cu diferențe cuprinse între 1,04 puncte procentuale (energie termică) și 20,45 puncte procentuale (energie electrică). În cazul altor mărfuri nealimentare, indicii de preț s-au situat peste nivelul grupei de produse nealimentare, diferențele situându-se între 1,94 puncte procentuale pentru tutun, țigări și 9,87 puncte procentuale pentru articole de igienă, cosmetice și medicale.

Tabel 3.2.3. Indicii prețurilor de consum la principalele mărfuri nealimentare, în decembrie 2023

- decembrie 2022 = 100 -

	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicelui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
Total	106,61		
Mărfuri nealimentare	105,51	-1,10	
din care:			
Îmbrăcăminte, articole de galanterie, mercerie, pasmanterie	109,41	2,80	3,90
din care: Confecții	109,21	2,60	3,70
Încălțăminte	111,34	4,73	5,83
Produse de uz casnic, mobilă	105,79	-0,82	0,28
Articole de igienă, cosmetice și medicale	115,38	8,77	9,87
Combustibili	102,44	-4,17	-3,07
Tutun, țigări	107,45	0,84	1,94
Energie electrică, gaze și încălzire centrală	92,49	-14,12	-13,02
din care:			
Energie electrică	85,06	-21,55	-20,45
Gaze naturale	100,00	-6,61	-5,51
Energie termică	104,47	-2,14	-1,04

¹⁾ Puncte procentuale.

La grupa **servicii**, indicele prețurilor de consum, în decembrie 2023 față de decembrie 2022, a fost 111,21% (cu 4,60 puncte procentuale peste nivelul indicelui prețurilor pe total).

Serviciile pentru care indicele prețurilor s-a situat peste nivelul indicelui prețurilor de consum au prezentat față de acesta diferențe cuprinse între 0,75 puncte procentuale (transport rutier) și 14,20 puncte procentuale (apă, canal, salubritate).

Sub nivelul IPC pe total s-au situat indicii pentru telefon (-0,95 puncte procentuale) și cei pentru transport urban (-4,45 puncte procentuale).

În cadrul grupei, comparând indicii prețurilor de consum pentru principalele servicii cu indicele mediu al prețurilor la servicii, în decembrie 2023 față de luna decembrie 2022, rezultă următoarele:

- peste nivelul mediu al indicelui prețurilor de consum la servicii au fost indicii prețurilor înregistrați pentru servicii poștale (4,91 puncte procentuale) și apă, canal, salubritate (9,60 puncte procentuale);
- sub nivelul indicelui mediu al serviciilor s-au situat indicii prețurilor pentru chirii (-1,30 puncte procentuale), alte servicii (-1,42 puncte procentuale), telefon (-5,55 puncte procentuale), transport interurban (-5,57 puncte procentuale), abonament televiziune (-8,63 puncte procentuale), transport urban (-9,05 puncte procentuale).

Tabel 3.2.4. Indicii prețurilor de consum la principalele servicii, în decembrie 2023

- decembrie 2022 = 100 -

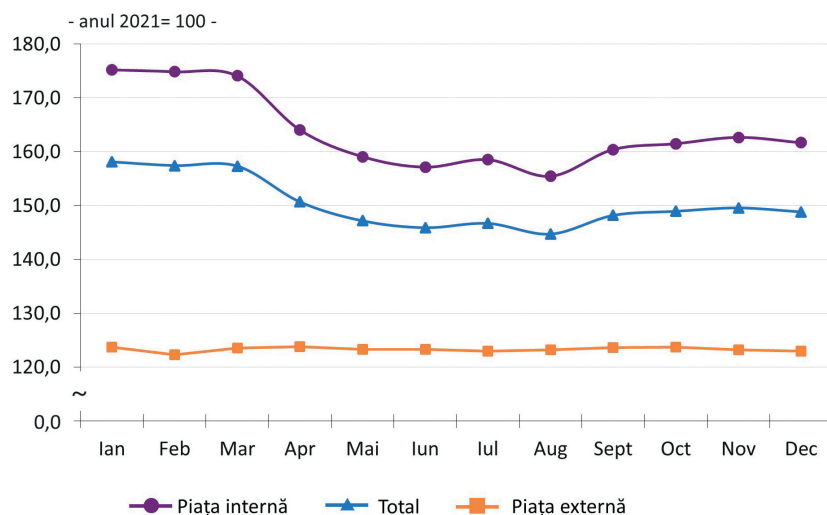
	Indicii prețurilor de consum - % -	Diferențe (+/-) față de nivelul indicielui prețurilor de consum ¹⁾	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾
Total	106,61		
Servicii	111,21	4,60	
din care:			
Chirii	109,91	3,30	-1,30
Apă, canal, salubritate	120,81	14,20	9,60
Transport urban	102,16	-4,45	-9,05
Transport interurban	105,64	-0,97	-5,57
din care:			
C.F.R.	108,44	1,83	-2,77
Rutier	107,36	0,75	-3,85
Abonamente auto	104,74	-1,87	-6,47
Poștă și telecomunicații	104,61	-2,00	-6,60
din care:			
Servicii poștale	116,12	9,51	4,91
Telefon	105,66	-0,95	-5,55
Abonament televiziune	102,58	-4,03	-8,63
Alte servicii	109,79	3,18	-1,42

¹⁾ Puncte procentuale.

3.2.2. Indicele prețurilor producției industriale

În anul 2023, indicele prețurilor producției industriale pentru ansamblul produselor fabricate și comercializate la intern și extern, a fost în luna decembrie 148,84%, în scădere cu 8,4 puncte procentuale față de cel înregistrat în luna decembrie a anului anterior, în condițiile menținerii bazei de comparație (anul 2021=100).

Grafic 3.2.2. Evoluția indicilor prețurilor producției industriale pe total, piața internă și piața externă, în anul 2023

Pentru cele două tipuri de piețe, acest indicator a avut următoarele caracteristici:

- în luna decembrie 2023 față de luna decembrie 2022, indicele prețurilor producției industriale pentru piața internă și indicele prețurilor producției industriale pentru piața externă au scăzut cu 12,5 puncte procentuale, respectiv 0,4 puncte procentuale.

Tabel 3.2.5. Indicii prețurilor producției industriale pe total (piața internă și piața externă)

- anul 2021 = 100 -

	Decembrie 2022 %	Decembrie 2023 %	Diferențe (+/-) față de nivelul mediu al grupei ¹⁾ în luna decembrie 2023
Industrie – total	157,28	148,84	8,44
Destinații ale producției industriale			
Piața internă	174,14	161,69	12,9
Piața externă	123,38	122,98	-25,9
Secțiuni CAEN Rev.2			
Industrie extractive	170,23	142,43	-6,4
Industrie prelucrătoare	125,18	124,45	-24,4
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	326,32	278,84	130,0
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	126,01	148,06	-0,8
Marile grupe industriale:			
Industria bunurilor intermediare	130,12	122,78	-26,1
Industria bunurilor de capital	114,52	120,99	-27,9
Industria bunurilor de folosință îndelungată	121,03	125,21	-23,6
Industria bunurilor de uz curent	125,98	131,57	-17,3
Industria energetică	275,12	235,07	86,2

¹⁾ Puncte procentuale.

În luna decembrie 2023, indicii prețurilor producției industriale pe secțiuni CAEN Rev.2, comparativ cu indicele general al prețurilor producției industriale au înregistrat următoarea evoluție:

- au crescut indicii prețurilor producției industriale la producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat cu 130,0 puncte procentuale;
- s-au redus indicii prețurilor producției industriale din industria prelucrătoare, cei din industria extractivă și indicii prețurilor producției industriale la distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare cu 24,4 puncte procentuale, 6,4 puncte procentuale, respectiv 0,8 puncte procentuale.

Analiza situației indicilor prețurilor producției industriale pe marile grupe industriale, la nivelul lunii decembrie 2023 față de indicele general al prețurilor producției industriale, relevă următoarele fenomene:

- se constată creșteri peste nivelul înregistrat pe total în industria energetică cu 86,2 puncte procentuale;
- sub nivelul înregistrat pe total se situează industria bunurilor de capital cu -27,9 puncte procentuale, industria bunurilor intermediare cu -26,1 puncte procentuale, industria bunurilor de folosință îndelungată cu -23,6 puncte procentuale și industria bunurilor de uz curent cu -17,3 puncte procentuale.

3.3. Evoluția principalilor indicatori bugetari

3.3.1. Bugetul public național⁹⁾

Economia mondială s-a aflat în anul 2023 sub influența mai multor crize suprapuse (energetică, inflaționistă, a lanțurilor de aprovizionare). Perspectiva revenirii economiei după criza SARS-COV 2 a fost afectată de șocul conflictului din Ucraina, provocând o scumpire a produselor petroliere și a gazelor naturale, ceea ce a determinat o creștere accentuată a prețurilor tuturor bunurilor și produselor, inflația atingând niveluri ridicate.

În prima jumătate a anului 2023 provocările cu care s-a confruntat economia românească s-au accentuat în contextul continuării agresiunii Rusiei împotriva Ucrainei. Pe fondul conflictului existent aproape de granița României, fenomene care deja se manifestau încă din anul 2022 s-au agravat, în special creșterea accelerată a prețurilor, problemele cu aprovizionarea în industrie, criza energetică, etc.

⁹⁾ Cuprinde: Execuția bugetului de stat, Execuția bugetelor locale și Execuția bugetului asigurărilor sociale de stat.

Astfel, cheltuielile bugetului public național au reprezentat 564299,9 milioane lei în anul 2023 și respectiv 503199,1 milioane lei în anul 2022, nivelul nu a putut fi acoperit de veniturile încasate (451848,5 milioane lei în anul 2023 și respectiv 410662,9 milioane lei în anul 2022).

Tabel 3.3.1. Execuția bugetului public național

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023	Structura, %		Ponderea în PIB, %	
			2022	2023	2022	2023 ¹⁾
Venituri	410662,9	451848,5	100,00	100,00	29,55	28,16
Bugetul de stat	222202,7	233461,2	54,11	51,67	15,99	14,55
Bugete locale	90050,2	108321,7	21,93	23,97	6,48	6,75
Bugetul asigurărilor sociale de stat	98410,0	110065,6	23,96	24,36	7,08	6,86
Cheltuieli	503199,1	564299,9	100,00	100,00	36,21	35,16
Bugetul de stat	315367,3	345306,8	62,67	61,19	22,70	21,52
Bugete locale	88556,3	106928,4	17,60	18,95	6,37	6,66
Bugetul asigurărilor sociale de stat	99275,5	112064,7	19,73	19,86	7,14	6,98
Deficit / Excedent	-92536,2	-112451,4	100,00	100,00	-6,66	-7,01
Bugetul de stat	-93164,6	-111845,6	100,68	99,46	-6,70	-6,97
Bugete locale	1493,9	1393,3	-1,61	-1,23	0,10	0,08
Bugetul asigurărilor sociale de stat	-865,5	-1999,1	0,93	1,77	-0,06	-0,12

¹⁾ Date semidefinitive.

3.3.1.1. Veniturile realizate la bugetul public național

În anul 2023, veniturile realizate la bugetul public național au fost de 451848,5 milioane lei, fiind structurate astfel: 51,67% din veniturile totale au provenit de la bugetul de stat; 24,36% de la bugetul asigurărilor sociale de stat și 23,97% de la bugetele locale.

În termeni nominali, în anul 2023 față de anul 2022, veniturile realizate la bugetul public național au avut o creștere de 41185,6 milioane lei (+10,03 puncte procentuale).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în evoluția veniturilor realizate la bugetul național s-au înregistrat creșteri ale ponderii, în total venituri, a aportului bugetelor locale (+18271,5 milioane lei) a bugetului asigurărilor sociale de stat (+11655,6 milioane lei) și a bugetului de stat (+11258,5 milioane lei).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022 s-a înregistrat creșterea ponderii în PIB a veniturilor de la bugetele locale (+0,27 puncte procentuale) și scăderi la bugetul de stat (-1,44 puncte procentuale) și la bugetul asigurărilor sociale de stat (-0,22 puncte procentuale).

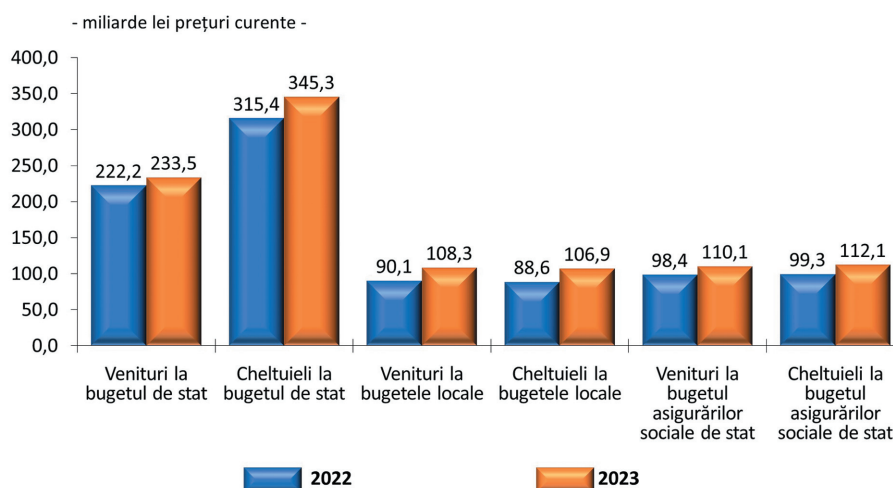
3.3.1.2. Cheltuielile realizate la bugetul public național

În anul 2023, cheltuielile realizate la bugetul public național au fost de 564299,9 milioane lei și au avut următoarea structură: 61,19% din cheltuielile totale au fost realizate de bugetul de stat, 19,86% de bugetul asigurărilor sociale de stat și 18,95% de bugetele locale.

În termeni nominali, în anul 2023 comparativ cu anul 2022, cheltuielile realizate la bugetul public național au crescut cu 61100,8 milioane lei. În perioada analizată, structura cheltuielilor bugetului național a înregistrat următoarele tendințe: a crescut ponderea în total a cheltuielilor de la bugetul de stat (+29939,5 milioane lei), de la bugetele locale (+18372,1 milioane lei) și de la bugetul asigurărilor sociale de stat (+12789,2 milioane lei).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022 s-a înregistrat o ușoară creștere a ponderii în PIB a cheltuielilor de la bugetele locale (+0,29 puncte procentuale), precum și scăderi ale cheltuielilor de la bugetul de stat (-1,18 puncte procentuale) și a celor de la bugetul asigurărilor sociale de stat (-0,16 puncte procentuale).

Grafic 3.3.1. Veniturile și cheltuielile totale realizate la bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale de stat și bugetele locale

3.3.1.3. Soldul bugetului public național

Comparând veniturile totale înregistrate la bugetul public național cu cheltuielile totale rezultă că în anul 2023 s-a înregistrat un deficit de -112451,4 milioane lei prețuri curente iar în anul 2022 deficitul a fost de -92536,2 milioane lei prețuri curente.

La bugetul de stat s-a înregistrat în anul 2023, un deficit de -111845,6 milioane lei, în timp ce în anul 2022 deficitul a fost de -93164,6 milioane lei.

La bugetele locale s-a înregistrat în anul 2023 un excedent 1393,3 milioane lei, iar în anul 2022 un excedent de 1493,9 milioane lei.

La bugetul asigurărilor sociale de stat, în anul 2023 s-a înregistrat un deficit de -1999,1 milioane lei, iar în anul 2022 deficitul a fost de -865,5 milioane lei.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în termeni nominali, deficitul bugetului public național a crescut cu -19915,2 milioane lei.

Ponderea deficitului bugetului public național în produsul intern brut a fost de -7,01% în anul 2023 și -6,66% în anul 2022.

Diferența dintre ponderea în PIB a deficitului bugetului public național în anul 2023 și 2022 a fost de -0,35 puncte procentuale.

3.3.2. Bugetul de stat

3.3.2.1. Veniturile totale ale bugetului de stat

În anul 2023, veniturile totale realizate la bugetul de stat au fost de 233461,2 milioane lei, ponderea lor în produsul intern brut fiind de 14,55%.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în termeni nominali, veniturile totale ale bugetului de stat au crescut cu 11258,5 milioane lei.

În anul 2023, în structura veniturilor totale ale bugetului de stat, veniturile fiscale au reprezentat 73,05% din veniturile totale.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în structura veniturilor totale ale bugetului de stat s-a înregistrat o creștere a ponderii veniturilor din: veniturile curente (+2,36 puncte procentuale), venituri fiscale (+1,21 puncte procentuale), contribuțiile de asigurări (+0,68 puncte procentuale), venituri nefiscale (+0,46 puncte procentuale), alte sume primite de la UE (+0,26 puncte procentuale), sume aferente asistenței financiare nerambursabile alocate pentru PNRR (+0,24 puncte procentuale), sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări (+0,06 puncte procentuale), dar în același timp și diminuări la: operațiuni financiare (-2,08 puncte procentuale), sumele primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020 (-0,67 puncte procentuale), venituri din capital și sume în curs de distribuire (-0,08 puncte procentuale).

Tabel 3.3.2. Veniturile realizate la bugetul de stat

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023	Structura, %	
			2022	2023
VENITURI - total	222202,7	233461,2	100,00	100,00
Venituri curente	190492,6	205647,0	85,73	88,09
Venituri fiscale	159619,0	170550,2	71,84	73,05
Impozit pe venit, profit și câștiguri din capital	32268,4	34746,0	14,52	14,88
Contribuții de asigurări	10748,5	12875,5	4,84	5,52
Venituri nefiscale	20125,1	22221,3	9,06	9,52
Venituri din capital	470,9	311,3	0,21	0,13
Operațiuni financiare	5877,4	1328,2	2,65	0,57
Subvenții	28,2	-	0,01	-
Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	29,2	166,5	0,01	0,07
Alte sume primite de la UE	1236,3	1910,3	0,56	0,82
Sume în curs de distribuire	274,6	101,3	0,12	0,04
Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020	23727,5	23378,0	10,68	10,01
Sume aferente asistenței financiare nerambursabile alocate pentru PNRR	66,0	618,6	0,03	0,27

3.3.2.2. Cheltuielile bugetului de stat

În anul 2023, cheltuielile bugetului de stat au fost de 345306,8 milioane lei și au reprezentat 21,52% din PIB. Structura cheltuielilor bugetului de stat a fost următoarea: 36,23% din cheltuielile totale au reprezentat cheltuielile social-culturale; 27,72% cheltuielile aferente serviciilor publice generale; 17,70% cheltuieli pentru acțiuni economice; 14,53% cheltuielile pentru apărare, ordine publică și siguranță națională; 3,82% cheltuieli pentru servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în termeni nominali, cheltuielile bugetului de stat au crescut cu 29939,5 milioane lei (+8,67%).

Tabel 3.3.3. Cheltuielile bugetului de stat

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023	Structura, %	
			2022	2023
CHELTUIELI - total	315367,3	345306,8	100,00	100,00
Servicii publice generale	92460,8	95727,1	29,32	27,72
Apărare, ordine publică și siguranță națională	43684,0	50163,9	13,85	14,53
Cheltuieli social-culturale	113776,9	125102,8	36,08	36,23
Servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape	10099,0	13200,3	3,20	3,82
Acțiuni economice	55346,6	61112,7	17,55	17,70

3.3.3. Bugetele locale

3.3.3.1. Veniturile bugetelor locale

În anul 2023, veniturile bugetelor locale au fost de 108321,7 milioane lei și au reprezentat 6,75% din PIB. Structura veniturilor totale ale bugetelor locale a fost următoarea: 74,71% venituri curente; 69,09% venituri fiscale; 13,82% sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020; 10,42% subvenții; 5,61% venituri nefiscale; 0,47% operațiuni financiare; 0,39% venituri din capital; 0,11% reprezentând sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări; 0,08% alte sume primite de la UE.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în termeni nominali, veniturile totale ale bugetelor locale au crescut cu 18271,5 milioane lei (+16,87%).

Tabel 3.3.4. Veniturile bugetelor locale

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023	Structura, %	
			2022	2023
VENITURI - VENITURI - total	90050,2	108321,7	100,00	100,00
Venituri curente	71178,8	80926,5	79,04	74,71
Venituri fiscale	66096,9	74844,0	73,40	69,09
Venituri nefiscale	5081,9	6082,5	5,64	5,61
Venituri din capital	443,3	424,3	0,49	0,39
Operațiuni financiare	212,6	515,7	0,24	0,47
Subvenții	9646,4	11282,5	10,71	10,42
Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	-19,1	119,7	-0,02	0,11
Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020	8555,3	14967,7	9,50	13,82
Alte sume primite de la UE	32,9	85,3	0,04	0,08

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, analiza evoluției structurii componentelor veniturilor totale ale bugetelor locale, evidențiază următoarele aspecte:

- s-a majorat ponderea în totalul veniturilor bugetelor locale a: sumelor primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020 (+4,32 puncte procentuale), operațiunilor financiare (+0,23 puncte procentuale), sumelor primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări (+0,13 puncte procentuale), alte sume primite de la UE (+0,04 puncte procentuale);
- s-au redus ponderile: veniturilor curente (-4,33 puncte procentuale), veniturilor fiscale (-4,31 puncte procentuale), subvențiilor (-0,29 puncte procentuale), veniturilor din capital (-0,10 puncte procentuale), veniturilor nefiscale (-0,03 puncte procentuale).

3.3.3.2. Cheltuielile bugetelor locale

În anul 2023, cheltuielile bugetelor locale au fost de 106928,4 milioane lei și au reprezentat 6,66% din PIB. Structura principalelor componente a fost următoarea: cheltuieli social-culturale 38,30% din total; 26,41% acțiuni economice; 16,86% servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape; 16,78% servicii publice generale, 1,65% apărare, ordine publică și siguranță națională.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în termeni nominali, cheltuielile bugetelor locale au crescut cu 18372,1 milioane lei (+17,18%).

Tabel 3.3.5. Cheltuielile bugetelor locale

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023	Structura, %	
			2022	2023
CHELTUIELI - total	88556,3	106928,4	100,00	100,00
Servicii publice generale	15600,5	17946,0	17,61	16,78
Apărare, ordine publică și siguranță națională	1579,3	1767,1	1,78	1,65
Cheltuieli social-culturale	34808,5	40952,7	39,31	38,30
Servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape	14378,4	18025,5	16,24	16,86
Acțiuni economice	22189,6	28237,1	25,06	26,41

Comparativ cu anul 2022, structura cheltuielilor bugetelor locale a înregistrat în anul 2023 creșteri astfel: pentru acțiuni economice de 26,41% față de 25,06% (+1,35 puncte procentuale), pentru servicii și dezvoltare publică, locuințe, mediu și ape de 16,86% față de 16,24% (+0,62 puncte procentuale).

Scăderi s-au înregistrat la: cheltuieli social-culturale de la 39,31% la 38,30% (-1,01 puncte procentuale), servicii publice generale de la 17,61% la 16,78% (-0,83 puncte procentuale), apărare, ordine publică și siguranță națională de la 1,78% la 1,65% (-0,13 puncte procentuale).

3.3.4. Bugetul asigurărilor sociale de stat

3.3.4.1. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat

În anul 2023, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat, în termeni nominali, au fost de 110065,6 milioane lei, din care 89,55% au fost venituri curente, 89,40% contribuții de asigurări și 10,36% subvenții. În anul 2023, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat au reprezentat 6,86% din PIB.

Tabel 3.3.6. Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023	Structura, %	
			2022	2023
VENITURI - total	98410,0	110065,6	100,00	100,00
Venituri curente	86103,3	98568,3	87,50	89,55
Contribuții de asigurări	85964,4	98394,2	87,35	89,40
Contribuțiile angajatorilor	1006,0	1084,7	1,02	0,99
Contribuțiile asiguraților	84958,4	97309,5	86,33	88,41
Venituri nefiscale	138,9	174,1	0,14	0,15
Subvenții	11938,2	11403,2	12,13	10,36
Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	0,7	-	-	-
Alte sume primite de la UE	41,6	-	0,04	-
Sume în curs de distribuire	268,9	66,1	0,27	0,06
Sume primite de la UE / alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări aferente cadrului financiar 2014-2020	0,3	7,0	-	0,01
Sume aferente asistenței financiare nerambursabile alocate pentru PNRR	57,0	21,0	0,06	0,02

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au crescut în valoare absolută cu 11655,6 milioane lei (+10,60%).

În termeni nominali au crescut veniturile curente cu 12465,0 milioane lei (+12,65%) și veniturile nefiscale cu 35,2 milioane lei (+20,22%). Subvențiile au scăzut cu 535,0 milioane lei (-4,69%), sumele în curs de distribuire cu 202,8 milioane lei (-306,81%).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, creșterea veniturilor curente s-a datorat majorării contribuțiilor de asigurări cu 12429,8 milioane lei (+12,63%) din care contribuțiile asiguraților cu 12351,1 milioane lei.

3.3.4.2. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat

În anul 2023, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au fost de 112064,7 milioane lei și au reprezentat 6,98% din PIB. În anul 2023, cheltuielile social-culturale au absorbit întreaga sumă a bugetului asigurărilor sociale de stat. Dintre acestea, cea mai mare parte a fost orientată către susținerea asigurărilor și asistenței sociale (99,87% din total).

Tabel 3.3.7. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat

- milioane lei prețuri curente -

	2022	2023	Structura, %	
			2022	2023
CHELTUIELI - total	99275,5	112064,7	100,00	100,00
Cheltuieli social-culturale	99275,5	112064,7	100,00	100,00
Asigurări și asistență socială	99140,7	111913,6	99,86	99,87
Asigurări și asistență socială pentru accidente de muncă și boli profesionale	134,8	151,1	0,14	0,13

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat au crescut cu 12789,2 milioane lei (+11,41%). Creșterea volumului cheltuielilor s-a datorat în principal creșterii costului asigurărilor și asistenței sociale cu 12772,9 milioane lei.

4. EVOLUȚII SECTORIALE

4.1. Agricultură și silvicultură

În anul 2023, producția ramurii agricole a fost de 109891,9 milioane lei, în creștere în termeni reali, cu 0,6% față de anul 2022. Producția vegetală a crescut cu 2,1%, iar producția animală a înregistrat o scădere de 2,5%.

În anul 2023, structura valorică a producției ramurii agricole prezintă modificări față de anul precedent, în sensul scăderii ponderii producției vegetale și a creșterii ponderii producției animale și a serviciilor agricole.

Tabel 4.1.1. Producția ramurii agricole

	2022		2023	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Mii lei prețuri curente				
Total	109567691	104155182	109891931	106162011
Vegetală	71915376	68045117	66266420	64290486
Animală	34863190	34689725	40650082	40458721
Servicii agricole	2789125	1420340	2975429	1412804
Structura (%)				
Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Vegetală	65,6	65,3	60,3	60,6
Animală	31,8	33,3	37,0	38,1
Servicii agricole	2,6	1,4	2,7	1,3
Indicii producției ramurii agricole (anul precedent = 100)				
Total	84,2	81,0	100,6	102,7
Vegetală	77,2	73,1	102,1	105,5
Animală	99,5	99,4	97,5	97,5
Servicii agricole	129,2	132,5	100,4	93,9

Notă: Producția ramurii agricole este calculată conform metodologiei Eurostat privind "Conturile Economice pentru Agricultură".

4.1.1. Sectorul producției vegetale

4.1.1.1. Parcul de tractoare și mașini agricole

La sfârșitul anului 2023, pe ansamblul agriculturii, parcul de tractoare și mașini agricole principale cuprindea: 245,3 mii tractoare; 161,1 mii pluguri pentru tractor; 26,4 mii cultivate mecanice; 69,9 mii semănători mecanice; 4,7 mii mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică; 26,4 mii combine autopropulsate pentru recoltat cereale; 20,6 mii prese pentru balotat paie și fân.

Totodată, trebuie menționat că, parcul de tractoare și mașini agricole deținut de sectorul majoritar privat din totalul existent la sfârșitul anului 2023 (pe componentele parcului) a reprezentat între 98,2% (mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică) și 99,4% (prese pentru balotat paie și fân).

La sfârșitul anului 2023, comparativ cu sfârșitul anului 2022, evoluția parcului de tractoare și mașini agricole a înregistrat cele mai mari creșteri la cultivate mecanice (+1340 bucăți), prese pentru balotat paie și fân (+653 bucăți), tractoare agricole fizice (+553 bucăți), semănători mecanice (+233 bucăți) și combine autopropulsate pentru recoltat furaje (+29 bucăți), iar scăderi importante s-au înregistrat la pluguri pentru tractor (-894 bucăți).

Tabel 4.1.2. Parcul de tractoare și mașini agricole principale din agricultură¹⁾
(la sfârșitul anului)

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)			
	bucăți		bucăți		bucăți		%	
	din care: proprietate Total majoritar privată		din care: proprietate Total majoritar privată		din care: proprietate Total majoritar privată		din care: proprietate Total majoritar privată	
Tractoare agricole fizice	244795	242609	245348	243198	553	589	0,2	0,2
Pluguri pentru tractor	162000	161221	161106	160338	-894	-883	-0,6	-0,5
Cultivatoare mecanice	25072	24850	26412	26205	1340	1355	5,3	5,5
Semănători mecanice	69706	69230	69939	69451	233	221	0,3	0,3
Mașini de stopit și prăfuit cu tracțiune mecanică	4759	4677	4664	4578	-95	-99	-2,0	-2,1
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale	26418	26248	26384	26244	-34	-4	-0,1	-
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje	1143	1117	1172	1146	29	29	2,5	2,6
Vindrovere autopropulsate pentru recoltat furaje	1210	1186	1190	1172	-20	-14	-1,7	-1,2
Prese pentru balotat paie și fân	19916	19784	20569	20440	653	656	3,3	3,3

¹⁾ Aferent unităților care au agricultura ca activitate principală (inclusiv exploatațiile agricole fără personalitate juridică).

Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

Tabel 4.1.3. Suprafața ce revine pe un tractor / mașină agricolă

- hectare -

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe (+/-)
Tractoare agricole fizice ¹⁾	59,8	59,6	-2,0
Pluguri pentru tractor ¹⁾	90,3	90,8	0,5
Cultivatoare mecanice ¹⁾	583,5	553,9	-29,6
Semănători mecanice ¹⁾	209,9	209,2	-0,7
Mașini de stopit și prăfuit cu tracțiune mecanică ¹⁾	3074,2	3136,8	62,6
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale ²⁾	355,6	356,1	0,5
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje ²⁾	8219,9	8016,5	-203,4
Vindrovere autopropulsate pentru recoltat furaje ²⁾	7764,7	7895,2	130,5
Prese pentru balotat paie și fân ¹⁾	734,6	711,3	-23,3

Notă: Raportările s-au făcut la ultimele date disponibile blocate la nivelul anului 2014.

¹⁾ Raportările s-au făcut la suprafața agricolă.

²⁾ Raportările s-au făcut la suprafața arabilă.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, suprafața agricolă/arabilă ce revine pe un utilaj agricol a înregistrat creșteri la majoritatea componentelor parcului, de la 130,5 hectare (vindrovere autopropulsate pentru recoltat furaje), la 0,5 hectare (pluguri pentru tractor și combine autopropulsate pentru recoltat cereale), ca urmare a creșterii gradului de dotare cu tractoare și mașini agricole din agricultură.

4.1.1.2. Consumul de îngrășăminte chimice și naturale

În anul 2023 comparativ cu anul 2022 s-au sesizat următoarele aspecte mai importante:

- consumul de îngrășăminte chimice în agricultură a crescut cu 3,9% (+29 mii tone);
- consumul de îngrășăminte naturale folosite în agricultură a scăzut cu 33,4% (-6085 mii tone);
- consumul de îngrășăminte chimice a crescut la îngrășămintele potasice (+15,7%), fosfatice (+5,5%) și azotoase (+1,1%).

Tabel 4.1.4. Îngrășăminte chimice (substanță activă) și naturale utilizate în agricultură

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Consum - mii tone						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	741	732	770	762	29	30
Azotoase	459	452	464	458	5	6
Fosfatice	199	197	210	208	11	11
Potasice	83	83	96	96	13	13
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	18205	18013	12120	12073	-6085	-5940
Consum mediu la un hectar teren agricol utilizat – kg						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	58,4	61,4	60,6	62,8	2,2	1,4
Azotoase	36,2	37,9	36,5	37,7	0,3	-0,2
Fosfatice	17,7	16,5	16,5	17,1	-1,2	0,6
Potasice	6,5	7,0	7,6	7,9	1,1	0,9
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	1436,0	1511,5	953,2	995,0	-482,8	-516,5
Consum mediu la un hectar teren arabil – kg						
Îngrășăminte chimice - s.a.						
Agricultură - total	91,0	90,0	91,6	91,3	0,6	1,3
Azotoase	55,9	55,6	55,2	54,9	-0,7	-0,7
Fosfatice	24,2	24,2	25	24,9	0,8	0,7
Potasice	10,1	10,2	11,4	11,5	1,3	1,3
Îngrășăminte naturale						
Agricultură - total	2217,2	2214,9	1441,7	1446,4	-775,5	-768,5

Sursa: Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, consumurile medii de îngrășăminte chimice la un hectar de teren agricol utilizat pe total au crescut cu 3,8%, iar în sectorul majoritar privat cu 2,3%.

Consumurile medii de îngrășăminte chimice la un hectar de teren arabil pe total și în sectorul majoritar privat au crescut cu 0,7%, respectiv 1,4%.

În anul 2023 față de anul 2022, consumurile medii de îngrășăminte naturale la un hectar de teren agricol utilizat pe total și în sectorul majoritar privat au scăzut cu 33,6%, respectiv cu 34,2%; consumurile medii de îngrășăminte naturale la un hectar de teren arabil au scăzut atât pe total, cât și în sectorul majoritar privat cu 35,0% respectiv cu 34,7%.

4.1.1.3. Suprafețele amenajate pentru irigat

În anul 2023 suprafața totală amenajată pentru irigat nu a suferit modificări majore (3176,6 mii hectare), iar suprafața agricolă efectiv irigată a scăzut cu 13,5 mii hectare, respectiv -2,6%.

Tabel 4.1.5. Suprafața agricolă efectiv irigată

- mii ha -

	Suprafața agricolă efectiv irigată		2023 față de 2022, diferențe (±)
	2022	2023	
Suprafața agricolă efectiv irigată	528,2	514,7	-13,5
din care:			
Arabilă	526,1	511,9	-14,2

Notă: Suprafețele amenajate pentru irigat și suprafețele efectiv irigate reprezintă numai suprafețele din sistemele administrate de Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare.

În directă corelație cu aceste rezultate, indicatorul gradul de utilizare a suprafețelor amenajate pentru irigat (determinat ca raport între suprafețele agricole efectiv irigate și suprafețele agricole amenajate pentru irigat) a fost de 16,2% în anul 2023, față de 16,7% în anul 2022.

4.1.1.4. Suprafața cultivată

În anul 2023, suprafața totală cultivată cu principalele culturi a crescut cu 2,6% față de anul anterior, *sectorul majoritar privat* deținând 99,3% din suprafața totală cultivată, fiind mai mare cu 2,8% față de anul 2022.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, analiza suprafețelor totale cultivate cu principalele culturi, evidențiază următoarele aspecte mai importante:

- s-au înregistrat creșteri ale suprafețelor cultivate la: sfecla de zahăr (+39,3%), rapiță (+36,8%), mazăre boabe (+36,5%), orz și orzoaică (+16,9%), pepeni verzi (+11,6%), grâu (+6,9%), fasole boabe (+4,5%), soia boabe (+4,3%), furaje perene (+3,5%), lucernă (+3,2%), tomate (+0,9%), furaje verzi anuale (+0,8%), trifoi (+0,4%), varză albă (+0,3%), cartofi de toamnă (+0,1%);
- scăderi ale suprafețelor cultivate s-au înregistrat la: plante textile (-37,5%), rădăcinoase furajere (-30,0%), secară (-15,7%), porumb boabe (-9,7%), ovăz (-2,4%), floarea soarelui (-1,4%), ceapă uscată (-0,7%), iar la pepeni galbeni s-a menținut la nivelul anului anterior.

Suprafața cultivată cu cereale pentru boabe a scăzut cu (-0,3%) față de anul anterior, datorită scăderii suprafeței cultivate cu secară (-15,7%), porumb boabe (-9,7%) și ovăz (-2,4%).

Suprafețele cultivate cu porumb boabe dețin o pondere de 42,5% în total grupă, iar cele cu grâu dețin o pondere de 44,8%.

În anul 2023, suprafețele cultivate cu floarea soarelui dețin o pondere de 57,8% în suprafața totală a grupei, mai mică față de anul 2022, când dețineau 64,3%.

Suprafața cultivată cu plante industriale a crescut cu (+9,7%), datorită plantelor uleioase care dețin cea mai importantă pondere în cadrul grupei (99,7%).

Suprafața cultivată cu plante uleioase a înregistrat pe total, o creștere de (+9,6%), datorită suprafeței cultivate cu rapiță care a avut o creștere de (+36,8%).

În anul 2023, analiza distribuției pe regiuni de dezvoltare, a suprafețelor cultivate relevă următoarele aspecte mai importante:

- regiunile Sud-Muntenia și Sud-Est dețin cele mai mari ponderi în suprafața cultivată totală (23,5%, respectiv 20,6%), acestea fiind urmate de regiunile: Nord-Est (15,4%), Sud-Vest Oltenia (13,5%) și Nord-Vest (9,8%). Regiunile: Vest, Centru și București-Ilfov dețin împreună 17,1% din suprafața cultivată totală;
- regiunile care dețin cele mai mari suprafețe cultivate cu cereale pentru boabe, în total grupă au fost: Sud-Muntenia (24,8%), Sud-Est (21,2%), Sud-Vest Oltenia (14,7%) și Nord-Est (13,8%);
- la grâu, marile regiuni cultivatoare au fost: Sud-Muntenia (27,0%), Sud-Est (22,1%), Sud-Vest Oltenia (18,2%), Vest (10,9%) și Nord-Est (9,9%);
- la porumb boabe, marile regiuni cultivatoare au fost: Sud-Muntenia (22,2%), Nord-Est (19,6%), Sud-Est (18,2%), Nord-Vest (11,2%) și Sud-Vest Oltenia (11,0%).

Aceeași tendință se observă și în evoluția suprafețelor cultivate în cadrul *sectorului majoritar privat*.

Tabel 4.1.6. Suprafața cultivată, cu principalele culturi

- mii ha -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Total	8005,9	7933,9	8211,2	8156,1	205,3	222,2
Cereale pentru boabe	5183,8	5145,0	5168,5	5144,7	-15,3	-0,3
din care:						
Grâu	2168,7	2148,9	2317,7	2305,1	149,0	156,2
Secară	12,7	12,6	10,7	10,6	-2,0	-2,0
Orz și orzoaică	425,9	422,9	497,8	495,3	71,9	72,4
Ovăz	78,5	77,4	76,6	75,3	-1,9	-2,1
Porumb boabe	2431,1	2417,5	2195,3	2188,9	-235,8	-228,6
Leguminoase pentru boabe	76,1	75,0	101,7	100,6	25,6	25,6
din care:						
Mazăre boabe	69,1	68,1	94,3	93,2	25,2	25,1
Fasole boabe	6,6	6,6	6,9	6,8	0,3	0,2
Rădăcinoase	92,6	92,1	93,9	93,6	1,3	1,5
Cartofi - total	80,7	80,3	79,4	79,2	-1,3	-1,1
din care:						
Cartofi de toamnă	70,7	70,4	70,8	70,7	0,1	0,3
Sfeclă de zahăr	8,9	8,8	12,4	12,3	3,5	3,5
Rădăcinoase furajere	3,0	3,0	2,1	2,1	-0,9	-0,9
Plante industriale	1706,5	1690,7	1871,2	1860,7	164,7	170,0
Plante textile	0,8	0,8	0,5	0,5	-0,3	-0,3
Plante uleioase	1701,3	1685,7	1865,4	1855,2	164,1	169,5
din care:						
Floarea soarelui	1093,3	1083,2	1077,9	1071,9	-15,4	-11,3
Rapiță	468,9	464,6	641,4	638,1	172,5	173,5
Soia boabe	135,9	134,5	141,7	140,7	5,8	6,2
Legume ¹⁾	177,6	177,2	179,7	179,6	2,1	2,4
din care:						
Tomate	33,6	33,6	33,9	33,9	0,3	0,3
Ceapă uscată	27,8	27,8	27,6	27,6	-0,2	-0,2
Varză alba	36,6	36,5	36,7	36,7	0,1	0,2
Pepeni verzi	6,9	6,9	7,7	7,6	0,8	0,7
Pepeni galbeni	2,6	2,6	2,6	2,6	-	-
Furaje verzi din teren arabil	848,0	832,9	873,1	854,2	25,1	21,3
din care:						
Furaje verzi anuale	172,8	170,3	174,2	172,3	1,4	2,0
Furaje perene	675,2	662,6	698,9	681,9	23,7	19,3
din care:						
Lucernă	422,2	418,5	435,9	432,9	13,7	14,4
Trifoi	96,0	94,7	96,4	96,2	0,4	1,5

¹⁾ Inclusiv suprafețele cultivate cu legume din grădinile familiale, sere și solarii, culturi intercalate și succesive.

Tabel 4.1.7. Suprafața viilor pe rod

- mii ha -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod¹⁾	161,0	159,9	165,0	163,7	4,0	3,8
Vii altoite pe rod	87,0	86,0	91,7	90,6	4,7	4,6
Vii hibride pe rod	74,0	73,9	73,3	73,1	-0,7	-0,8

¹⁾ Inklusiv suprafața de struguri din grădinile familiale.

În anul 2023, suprafețele ocupate cu plantații de vii au următoarea distribuție: 55,6% vii altoite și 44,4% vii hibride.

Suprafețele cu vii pe rod, în anul 2023, au crescut față de anul precedent cu (+2,5%). Suprafețele cu vii altoite pe rod au crescut cu (+5,4%), iar cele cu vii hibride pe rod au scăzut cu (-0,9%).

Pe regiuni de dezvoltare, aproximativ 90% din suprafețele cu vii pe rod s-au înregistrat în regiunile: Sud-Est (41,4%), Nord-Est (17,3%), Sud-Vest Oltenia (17,1%) și Sud-Muntenia (12,4%).

Analiza distribuției suprafețelor cu vii altoite pe regiuni de dezvoltare evidențiază faptul că, patru regiuni dețin peste 85% din suprafața totală cu vii altoite: Sud-Est (55,3%), Nord-Est (13,8%), Sud-Vest Oltenia (9,9%) și Sud-Muntenia (8,2%), iar în cazul suprafețelor cu vii hibride pe rod, patru regiuni dețin aproximativ 90% din suprafața totală cu vii hibride pe rod: Sud-Vest Oltenia (26,1%), Sud-Est (23,9%), Nord-Est (21,7%), Sud-Muntenia (17,6%).

În anul 2023, în sectorul majoritar privat, suprafețele totale cu vii pe rod au înregistrat o creștere de 2,4%, evoluția în structură a suprafețelor cultivate cu viță de vie relevă faptul că, suprafețele cu vii altoite au crescut cu 5,3%, iar suprafețele cultivate cu vii hibride au scăzut cu 1,1% față de anul 2022.

4.1.1.5. Producția vegetală totală

În anul 2023, producția vegetală totală obținută a fost influențată de: suprafețele cultivate la unele culturi, producțiile medii la hectar, utilizarea materialului semincer de calitate, aplicarea îngrășămintelor chimice, pesticidelor și irigațiilor.

Comparativ cu anul 2022 s-au obținut producții totale mai mari la: în pentru fibră de 2,5 ori, tutun 2,5 ori, plante medicinale și aromatice (+63,2%), rapiță (+45,6%), sfeclă de zahăr (+43,5%), mazăre boabe (+41,0%), sorg (+40,5%), soia boabe (+24,1%), alte plante industriale (+19,4%), orz și orzoaică (+17,0%), în pentru ulei (+16,0%), grâu (+10,8%), porumb boabe (+8,8%), pepeni verzi (+1,8%), fasole boabe (+1,4%) și mai mici la: orez (-28,7%), secară (-15,2%), lucernă (-11,3%), cartofi de toamnă (-10,8%), rădăcinoase furajere (-9,7%), ovăz (-9,6%), usturoi uscat (-8,8%), furaje perene (-8,6%), cânepă pentru fibră (-7,7%), tomate (-6,9%), varză albă (-6,7%), pepeni galbeni (-5,5%), trifoi (-5,0%), floarea soarelui (-4,3%), ceapă uscată (-3,8%), furaje verzi anuale (-3,5%), ardei (-1,7%).

Tabel 4.1.8. Producția agricolă vegetală, la principalele culturi

- mii tone -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Cereale pentru boabe	18860,7	18736,5	20784,7	20686,6	1924,0	1950,1
din care:						
Grâu	8684,2	8612,3	9624,1	9571,6	939,9	959,3
Secară	34,9	34,7	29,6	29,4	-5,3	-5,3
Orz și orzoaică	1706,7	1695,0	1997,6	1987,8	290,9	292,8
Ovăz	171,6	169,0	155,2	152,0	-16,4	-17,0
Porumb boabe	8037,1	8003,3	8744,0	8715,7	706,9	712,4
Sorg	14,8	14,7	20,8	20,6	6,0	5,9
Orez	17,1	17,1	12,2	12,2	-4,9	-4,9
Leguminoase pentru boabe	118,8	117,0	164,0	162,1	45,2	45,1
din care:						
Mazăre boabe	110,6	108,8	155,9	154,1	45,3	45,3
Fasole boabe	7,4	7,4	7,5	7,4	0,1	-
Rădăcinoase	~	~	~	~	~	~
Cartofi - total	1345,8	1340,8	1183,5	1180,4	-162,3	-160,4
din care:						
Cartofi de toamnă	1179,9	1175,1	1052,1	1049,1	-127,8	-126,0
Sfeclă de zahăr	281,3	277,7	403,7	400,2	122,4	122,5
Rădăcinoase furajere	60,9	60,9	55,0	54,8	-5,9	-6,1
Plante industriale	~	~	~	~	~	~
Plante textile	1,5	1,5	1,6	1,6	0,1	0,1
din care:						
În pentru fibră	0,2	0,2	0,5	0,5	0,3	0,3
Câneapă pentru fibră	1,3	1,3	1,2	1,2	-0,1	-0,1
Plante uleioase	3584,5	3554,1	4114,9	4093,5	530,4	539,4
din care:						
Floarea soarelui	2106,6	2087,3	2015,6	2004,0	-91,0	-83,3
Rapiță	1229,5	1220,3	1789,7	1781,3	560,2	561,0
Soia boabe	244,3	242,4	303,2	301,7	58,9	59,3
În pentru ulei	2,5	2,5	2,9	2,9	0,4	0,4
Alte plante industriale	6,2	6,0	7,4	7,2	1,2	1,2
din care:						
Tutun	0,2	0,2	0,5	0,5	0,3	0,3
Plante medicinale și aromatice	1,9	1,7	3,1	2,9	1,2	1,2
Legume ¹⁾	2426,1	2422,8	2313,0	2311,8	-113,1	-111,0
din care:						
Tomate	509,5	508,8	474,2	474,1	-35,3	-34,7
Ceapă uscată	263,1	262,7	253,1	253,0	-10,0	-9,7
Usturoi uscat	50,2	50,1	45,8	45,8	-4,4	-4,3
Varză albă	689,7	689,0	643,3	643,1	-46,4	-45,9
Ardei	182,9	182,5	179,7	179,6	-3,2	-2,9
Pepeni verzi	145,6	145,3	148,2	147,6	2,6	2,3
Pepeni galbeni	32,7	32,7	30,9	30,9	-1,8	-1,8
Furaje verzi din teren arabil	10514,0	10378,7	9724,1	9550,0	-789,9	-828,7
din care:						
Furaje verzi anuale	2282,5	2243,0	2202,3	2172,5	-80,2	-70,5
Furaje perene	8231,5	8135,7	7521,8	7377,5	-709,7	-758,2
din care:						
Lucernă	5701,7	5665,1	5058,6	5027,5	-643,1	-637,6
Trifoi	1106,0	1094,6	1050,5	1049,1	-55,5	-45,5

¹⁾ Inclusiv producțiile din grădinile familiale, sere și solarii, culturi intercalate și succesive.

~ Date neînsumabile.

Producția totală de furaje verzi din teren arabil obținută în anul 2023 este de 9724,1 mii tone, din care 98,2% s-a înregistrat în sectorul majoritar privat.

Comparativ cu anul anterior, în anul 2023, producția totală de furaje verzi din teren arabil a scăzut cu 789,9 mii tone, respectiv (-7,5%), datorită producției de furaje perene (-8,6%) și furaje verzi anuale (-3,5%).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, evoluția producției vegetale obținută în sectorul majoritar privat a urmat tendințele înregistrate pe total agricultură.

Producția totală de furaje verzi cultivate în teren arabil, în sectorul majoritar privat, în anul 2023, a fost de 9550,0 mii tone, mai mică cu 828,7 mii tone față de anul anterior. Scăderea producției de furaje provine atât de la furajele perene (-758,2 mii tone), cât și de la furajele verzi anuale (-70,5 mii tone).

De asemenea, producțiile obținute în acest sector, comparativ cu anul precedent, au crescut la în pentru fibră de 2,5 ori, tutun de 2,5 ori, plante medicinale și aromatice (+70,6%), rapiță (+46,0%), sfeclă de zahăr (+44,1%), mazăre boabe (+41,6%), sorg (+40,1%), soia boabe (+24,5%), alte plante industriale (+20,0%), orz și orzoaică (+17,3%), în pentru ulei (+16,0%), grâu (+11,1%), porumb boabe (+8,9%), pepeni verzi (+1,6%) și au scăzut la: orez (-28,7%), secară (-15,3%), lucernă (-11,3%), cartofi de toamnă (-10,7%), ovăz (-10,1%), rădăcinoase furajere (-10,0%), furaje perene (-9,3%), usturoi uscat (-8,6%), cânepă pentru fibră (-7,7%), tomate (-6,8%), varză albă (-6,7%), pepeni galbeni (-5,5%), trifoi (-4,2%), floarea soarelui (-4,0%), ceapă uscată (-3,7%), furaje verzi anuale (-3,1%), ardei (-1,6%) iar fasolea boabe s-a menținut la nivelul anului anterior.

Tabel 4.1.9. Producția de struguri

- mii tone -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	din care: proprietate majoritar privată		din care: proprietate majoritar privată		din care: proprietate majoritar privată	
	Total		Total		Total	
Vii pe rod ¹⁾	808,1	802,2	813,4	805,4	5,3	3,2
Vii altoite pe rod	513,2	507,3	544,3	537,4	31,1	3,0
Vii hibride pe rod	294,9	294,9	269,1	268,0	-25,8	-26,9

¹⁾ Inclusiv producția de struguri din grădinile familiale.

Producția totală de struguri a fost mai mare cu 0,7% în anul 2023 comparativ cu anul precedent. Producția de struguri obținută din viile altoite reprezintă 66,9%, iar cea obținută din viile hibride reprezintă 33,1%.

Producția totală de struguri obținută în sectorul majoritar privat a reprezentat 99,1% din total.

În anul 2023 comparativ cu anul anterior, producția de struguri la viile altoite a crescut cu 6,1% iar la cele hibride a scăzut cu 8,7%.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, producția totală de fructe a scăzut cu 1,2%. Producții mai mari s-au înregistrat la: căpșuni (+16,9%), nuci (+8,5%), alte fructe (+7,6%), caise și zarzăre (+4,1%), cireșe și vișine (+3,2%), piersici și nectarine (+1,6%) și mai mici la: prune (-3,1%), mere (-1,8%) și pere (-1,8%).

Tabel 4.1.10. Producția totală de fructe

- mii tone -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	din care: proprietate majoritar privată		din care: proprietate majoritar privată		din care: proprietate majoritar privată	
	Total		Total		Total	
Total¹⁾	1484,1	1478,0	1466,0	1459,6	-18,1	-18,4
Prune	677,0	676,4	655,9	654,9	-21,1	-21,5
Mere	551,9	547,8	542,2	538,6	-9,7	-9,2
Pere	45,2	45,1	44,4	44,4	-0,8	-0,7
Piersici și nectarine	12,8	12,2	13,0	12,6	0,2	0,4
Cireșe și vișine	66,6	66,4	68,7	68,2	2,1	1,8
Caise și zarzăre	24,6	24,5	25,6	25,6	1,0	1,1
Nuci	55,3	55,2	60,0	59,3	4,7	4,1
Căpșuni	17,7	17,7	20,7	20,7	3,0	3,0
Alte fructe	33,0	32,7	35,5	35,3	2,5	2,6

¹⁾ Inclusiv producția de struguri din grădinile familiale.

Producția de fructe din *sectorul majoritar privat* a reprezentat 99,6% din producția totală, iar structura pe specii a producției de fructe din *sectorul majoritar privat* a fost apropiată de cea a producției totale, cu creșteri la: căpșuni (+16,9%), alte fructe (+8,0%), nuci (+7,4%), caise și zăzăre (+4,5%), piersici și nectarine (+3,3%) cireșe și vișine (+2,7%) și scăderi la: prune (-3,2%), mere (-1,7%) și pere (-1,6%).

4.1.1.6. Principalele producții medii

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, producția medie a crescut la: in pentru ulei (+37,1%), tutun (+36,9%), porumb boabe (+20,7%), soia boabe (+19,0%), sorg (+16,4%), rapiță (+6,4%), grâu (+3,7%), mazăre boabe (+3,3%), sfeclă de zahăr (+2,5%), secară (+0,8%), orz și orzoaică (+0,1%) și a scăzut la: furaje perene (-11,7%), cartofi de toamnă (-10,9%), pepeni verzi (-8,1%), tomate (-7,6%), ovăz (-7,4%), varză albă (-7,1%), usturoi uscat (-6,0%), pepeni galbeni (-5,6%), ardei (-3,9%), fasole boabe (-3,7%), orez (-3,4%), floarea soarelui (-3,0%), ceapă uscată (-2,9%).

Producțiile medii obținute la principalele culturi, în cadrul sectorului majoritar privat au avut evoluții apropiate de cele înregistrate pe total agricultură.

Tabel 4.1.11. Producția medie la hectar, la principalele culturi

- kg/ha -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Grâu	4004	4008	4152	4152	148	144
Secară	2749	2760	2772	2771	23	11
Orz și orzoaică	4007	4008	4013	4014	6	6
Ovăz	2187	2184	2026	2018	-161	-166
Porumb boabe	3298	3303	3982	3981	684	678
Sorg	2601	2623	3028	3022	427	399
Orez	5208	5208	5031	5031	-177	-177
Mazăre boabe	1600	1599	1653	1652	53	53
Fasole boabe	1104	1105	1063	1064	-41	-41
Cartofi - total	16668	16676	14893	14887	-1775	-1789
din care:						
Cartofi de toamnă	16666	16673	14842	14835	-1824	-1838
Sfeclă de zahăr	31655	31650	32434	32491	779	841
Floarea soarelui	1927	1927	1870	1870	-57	-57
Rapiță	2622	2627	2790	2792	168	165
Soia boabe	1798	1802	2140	2144	342	342
In pentru ulei	1348	1348	1848	1848	500	500
Tutun	683	683	935	935	252	252
Tomate	15148	15154	14003	14003	-1145	-1151
Ceapă uscată	9449	9457	9174	9174	-275	-283
Usturoi uscat	5590	5592	5256	5257	-334	-335
Varză albă	18866	18883	17520	17520	-1346	-1363
Ardei	10980	10986	10555	10554	-425	-432
Pepeni verzi	21070	21093	19368	19357	-1702	-1736
Pepeni galbeni	12625	12631	11918	11918	-707	-713
Furaje perene	12190	12276	10761	10817	-1429	-1459

Tabel 4.1.12. Producția medie la hectar, la struguri

- kg/ha -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Vii pe rod	5018	5018	4929	4921	-89	-97
Vii altoite pe rod	5895	5901	5934	5932	39	31
Vii hibride pe rod	3986	3990	3672	3668	-314	-322

Producția medie de struguri în anul 2023, a fost de 4929 kg/ha, înregistrându-se diferențe între producțiile medii de la viile altoite (5934 kg/ha, respectiv 20,4% peste media pe total) și cele de la viile hibride (3672 kg/ha, respectiv 25,5% sub media pe total).

În anul 2023 față de anul 2022, producția medie de struguri a scăzut cu 1,8%, randamentul la viile altoite a crescut cu 0,7% iar la viile hibride a scăzut cu 7,9%.

4.1.2. Sectorul creșterii animalelor

4.1.2.1. Efectivele de animale

Activitatea de creștere a animalelor se realizează într-o diversitate de sisteme de exploatare, în funcție de categoria de producători agricoli, respectiv de puterea economică a exploatațiilor agricole.

Dintre sistemele de exploatare practicate, predominante sunt:

- sistemele de tip *tradițional* cu dotare tehnică scăzută, incomplete și cu predominarea muncilor executate manual, regăsindu-se în principal, în zonele de deal, de munte și în zonele preorășenești;
- sistemele de tip *gospodăresc*, în asociațiile și societățile agricole, cu nivel mediu de dotare tehnică, cu activități predominant manuale care se regăsesc numai în anumite secvențe tehnologice;
- sistemele de tip *industrial*, în complexe sau alte unități specializate (de exemplu, cele pentru taurine, porcine, ovine și păsări), în care nivelul de dotare tehnică este mediu sau înalt și în cadrul cărora se asigură respectarea strictă a tehnologiilor de creștere și îngrijire.

Tabel 4.1.13. Efectivele de animale (la 1 decembrie)

- mii capete -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Bovine	1834	1825	1815	1806	-19	-19
din care:						
Vaci, bivolițe și juninci	1194	1189	1177	1172	-17	-17
Porcine	3329	3316	3154	3153	-175	-163
din care:						
Scroafe de prăsilă	285	283	273	272	-12	-11
Ovine	10247	10233	10300	10228	53	-5
din care:						
Oi și mioare	8879	8868	8902	8881	23	13
Caprine	1483	1482	1422	1420	-61	-62
din care:						
Capre	1215	1214	1162	1161	-53	-53
Cabaline	323	322	290	290	-33	-32
Păsări						
din care:						
Păsări ouătoare adulte	78221	78198	77750	77699	-471	-499
Albine (mii familii)	41883	41863	44102	44053	2219	2190
	1936	1936	1898	1898	-38	-38

**Tabel 4.1.14. Densitatea animalelor, pe principalele specii, la 100 hectare teren¹⁾
(la 1 decembrie)**

- capete -

	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Bovine	14,9	15,8	14,7	15,4	-0,2	-0,4
din care:						
Vaci, bivolițe și juninci	9,7	10,3	9,6	10,0	-0,1	-0,3
Porcine	40,5	40,8	37,5	37,8	-3,0	-3,0
din care:						
Scroafe de prăsilă	3,5	3,5	3,2	3,3	-0,3	-0,2
Ovine și caprine	95,5	101,6	95,2	99,3	-0,3	-2,3
din care:						
Oi, mioare și capre	82,2	87,5	81,8	85,6	-0,4	-1,9

¹⁾ Efectivele de bovine, ovine și caprine s-au raportat la suprafața arabilă + pășuni + fânețe, iar efectivul de porcine la suprafața arabilă. Suprafața luată în calcul este cea obținută din cercetarea statistică privind suprafața cultivată și producția vegetală.

La 1 decembrie 2023 comparativ cu aceeași dată a anului precedent, *efectivele totale de bovine* au scăzut cu 1,0%.

Realizarea indicatorilor tehnico-economici performanți este dependentă, într-o măsură foarte mare, de structura efectivului de bovine, care la rândul ei este dependentă de ponderea efectivului matcă în efectivul total de bovine. În acest context, efectivele de animale matcă (vaci, bivolițe și juninci) au scăzut cu 1,4% deținând o pondere de 64,9% din efectivele totale.

Cele mai mari efective de bovine au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 22,0% din efectivul total în regiunea Nord-Est, 21,3% în regiunea Centru, 21,1% în regiunea Nord-Vest, 9,9% în regiunea Sud-Muntenia și 9,8% în regiunea Sud-Est.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, *densitatea bovinelor la 100 hectare teren (arabil + pășuni + fânețe)* a scăzut atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*, cu 1,3%, respectiv cu 2,5%. Indicatorul privind *densitatea vacilor, bivolițelor și junincilor la 100 hectare teren (arabil + pășuni + fânețe)* a scăzut cu 1,0% pe total țară și cu 2,9% în *sectorul majoritar privat*.

La 1 decembrie 2023 față de 1 decembrie 2022, numărul total de porcine a scăzut atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*, cu 5,3%, respectiv cu 4,9%. Cele mai mari *efective de porcine* au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 21,6% din efectivul total în regiunea Vest, 15,1% în regiunea Nord-Vest, 14,7% în regiunea Sud-Vest Oltenia, 13,9% în regiunea Sud-Est, 12,8% în regiunea Sud-Muntenia și 11,4% în regiunea Nord-Est.

Efectivul matcă de porcine în anul 2023 a scăzut față de anul precedent atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*, cu 4,2%, respectiv cu 3,9%.

În perioada analizată, *densitatea porcinelor la 100 hectare teren arabil* a scăzut atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*, cu 7,4%.

La 1 decembrie 2023, comparativ cu 1 decembrie 2022, *efectivele de ovine* au crescut pe total țară cu 0,5% și au scăzut în *sectorul majoritar privat* cu 0,1%, iar *efectivele de caprine* au scăzut cu 4,1% pe total țară și în *sectorul majoritar privat* cu 4,2%. Cele mai mari efective de ovine au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 22,4% din efectivul total în regiunea Centru, 17,9% în regiunea Nord-Vest, 15,6% atât în regiunea Vest, cât și în regiunea Sud-Est și 13,5% în regiunea Nord-Est. Ponderea cea mai mare a efectivului de caprine din total o deține regiunea Sud-Est (24,1%), urmată de regiunea Sud-Vest Oltenia (19,5%), regiunea Sud-Muntenia (16,8%) și de regiunea Nord-Est (15,3%).

Densitatea efectivului de ovine și caprine la 100 ha teren (*arabil + pășuni + fânețe*) a scăzut față de anul precedent atât pe total țară cât și în *sectorul majoritar privat*, cu 0,3%, respectiv cu 2,3%.

Densitatea efectivului de oi fătătoare, mioare și capre (matcă) la 100 hectare (*arabil + pășuni + fânețe*), a scăzut atât pe total țară cât și în *sectorul majoritar privat*, cu 0,5%, respectiv cu 2,2%.

La 1 decembrie 2023 față de nivelul anului precedent, *efectivele de păsări* au fost mai mici atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat* cu 0,6%, iar numărul total de păsări ouătoare adulte a crescut atât pe total țară cât și în sectorul majoritar privat, cu 5,3%, respectiv cu 5,2% față de anul 2022.

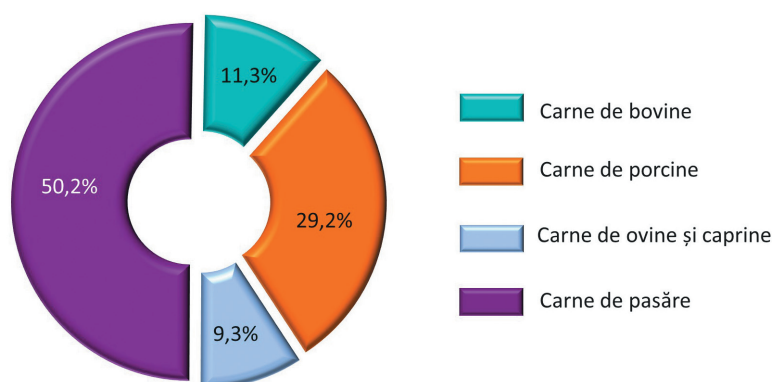
Cele mai mari efective de păsări au fost concentrate în următoarele regiuni de dezvoltare: 25,0% din efectivul total în regiunea Sud-Muntenia, 18,5% în regiunea Sud-Est, 17,8% în regiunea Nord-Est, 11,8% în regiunea Centru, 10,8% în regiunea Sud-Vest Oltenia și 9,4% în regiunea Nord-Vest.

4.1.2.2. Producția animală

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, *producția totală de carne* (greutate în viu) a scăzut atât pe total țară, cât și în *sectorul majoritar privat*, cu 0,3%, respectiv cu 0,6%.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, analiza evoluției structurii pe sortimente a *producției totale de carne*, relevă faptul că s-au produs modificări; astfel s-au înregistrat creșteri ale ponderii producției de carne de pasăre (+1,7 puncte procentuale) și scăderi ale ponderii producției de carne de porcine (-1,1 puncte procentuale), ale ponderii producției de carne de ovine și caprine (-0,3 puncte procentuale), de carne de bovine (-0,2 puncte procentuale) și ale ponderii producției de carne la alte specii (-0,1 puncte procentuale).

Grafic 4.1.1. Structura producției totale de carne, în anul 2023

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, pentru producția totală de lapte (inclusiv consumul vițelilor), tendința generală a fost de creștere, cu 0,3% atât pe total țară cât și în sectorul majoritar privat, iar pentru producția de lapte (exclusiv consumul vițelilor), cu 1,3% pe total țară și cu 1,4% în sectorul majoritar privat.

În anul 2023, din cantitatea totală de lapte, *producția de lapte de vacă și bivoliță* a reprezentat 85,5% (inclusiv consumul vițelilor), respectiv 84,3% (fără consumul vițelilor). Cantitatea totală de lapte de vacă și bivoliță a scăzut în anul 2023 cu 0,1%, față de nivelul înregistrat în anul 2022. Restul producției de lapte (14,5%) a fost reprezentat de producția de lapte de oaie și capră, care a crescut cu 8,7% față de anul precedent.

În anul 2023, producția totală de lână a crescut față de cea din anul 2022, atât pe total țară, cât și în sectorul majoritar privat, cu 6,0%, respectiv cu 5,8%.

Comparativ cu anul 2022, în anul 2023 producția totală de ouă a scăzut cu 2,3% pe total țară și cu 2,6% în sectorul majoritar privat.

În anul 2023, producția totală de miere a crescut cu 6,0% față de anul precedent. Sectorul majoritar privat a contribuit cu aproape 100% la producția totală de miere.

Producția totală de pește a crescut cu 2,9% în anul 2023, față de anul 2022, întreaga producție fiind realizată în sectorul majoritar privat.

Tabel 4.1.15 Producția animală la principalele produse

	U.M.	2022		2023		2023 față de 2022, diferențe (+/-)	
		Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată	Total	din care: proprietate majoritar privată
Carne ¹⁾	mii tone						
greutate în viu		1445	1443	1441	1435	-4	-8
din care:							
Carne de bovine ¹⁾	mii tone						
greutate în viu		166	165	163	162	-3	-3
Carne de porcine ¹⁾	mii tone						
greutate în viu		438	438	421	420	-17	-18
Carne de ovine și caprine ¹⁾	mii tone						
greutate în viu		139	139	134	132	-5	-7
Carne de pasăre ¹⁾	mii tone						
greutate în viu		701	701	723	720	22	19
Lapte ²⁾	mii hl	45224	45030	45354	45178	130	148
	mii hl	41360	41181	41907	41745	547	564
din care:							
Lapte de vacă și bivoliță ³⁾	mii hl	39164	38991	38769	38615	-395	-376
	mii hl	35300	35143	35322	35181	22	38
Lână	tone	24191	24158	25638	25560	1447	1402
din care:							
Lână fină și semifină	tone	5351	5330	4876	4854	-475	-476
Ouă	mil.buc.	6005	6001	5869	5844	-136	-157
din care:							
Ouă de găină	mil.buc.	5753	5748	5590	5582	-163	-166
Miere extrasă	tone	29760	29751	31541	31539	1781	1788
Pește ⁴⁾	tone	17411	17411	17916	17916	505	505

¹⁾ Datele reprezintă greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum.

²⁾ Datele de pe rândul 1 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (inclusiv consumul vițelilor), laptele de oaie și capră muls; datele de pe rândul 2 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (fără consumul vițelilor), laptele de oaie și capră muls.

³⁾ Datele de pe rândul 1 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (inclusiv consumul vițelilor); datele de pe rândul 2 reprezintă laptele de vacă și bivoliță (fără consumul vițelilor).

⁴⁾ Datele reprezintă cantitatea pescuită în apele interioare ale țării (inclusiv din Dunăre și Marea Neagră).

4.1.2.3. Producția principalelor produse agricole, pe locuitor

Unul din indicatorii sintetici de caracterizare a nivelului producțiilor agricole obținute este reprezentat de producția principalelor produse obținute pe locuitor.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022 s-au înregistrat creșteri la produsele de origine vegetală, pe locuitor, la:

- *cereale pentru boabe* producția a fost de 1090,3 kg, mai mare cu 10,1% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 100,4 kg pe locuitor);
- *grâu* producția a fost de 504,8 kg pe locuitor, mai mare cu 10,8% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 49,0 kg pe locuitor);
- *porumb boabe* producția obținută pe locuitor a fost de 458,7 kg, mai mare cu 8,7% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 36,9 kg pe locuitor);
- *sfecla de zahăr* producția obținută pe locuitor a fost de 21,2 kg, mai mare cu 43,2% față de anul anterior (respectiv cu 6,4 kg pe locuitor).

Scăderi ale cantităților de produse de origine vegetală, pe locuitor, în anul 2023 față de anul 2022 s-au înregistrat la:

- *secară* producția a fost de 1,6 kg mai mică cu 11,1% față de anul anterior (respectiv cu 0,2 kg pe locuitor);

- *floarea soarelui* producția obținută pe locuitor a fost de 105,7 kg, mai mică cu 4,4% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 4,9 kg pe locuitor);
- *cartofi* producția a fost de 62,1 kg, mai mică cu 12,0% față de anul anterior (respectiv cu 8,5 kg pe locuitor);
- *legume* producția obținută pe locuitor a fost de 121,3 kg, mai mică cu 4,7% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 6,0 kg pe locuitor);
- *fructe* producția a fost de 76,9 kg, mai mică cu 1,3% comparativ cu anul anterior (respectiv cu 1,0 kg pe locuitor).

Tabel 4.1.16. Producția principalelor produse agricole, pe locuitor

	U.M.	2022	2023 ¹⁾	2023 față de 2022, diferențe (±)
Produse de origine vegetală				
Cereale pentru boabe	kg	989,9	1090,3	100,4
din care:				
Grâu	kg	455,8	504,8	49,0
Secară	kg	1,8	1,6	-0,2
Porumb boabe	kg	421,8	458,7	36,9
Floarea soarelui	kg	110,6	105,7	-4,9
Sfeclă de zahăr	kg	14,8	21,2	6,4
Cartofi	kg	70,6	62,1	-8,5
Legume	kg	127,3	121,3	-6,0
Fructe	kg	77,9	76,9	-1,0
Produse de origine animală				
Carne ²⁾	kg	75,8	75,6	-0,2
Lapte	litri	237,4	237,9	0,5
Lână	kg	1,3	1,3	-
Ouă	bucăți	315	308	-7

Notă: S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la **1 iulie** a fiecărui an.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ La carne, se ia în calcul greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, principalele producții de origine animală pe locuitor au evoluat astfel: a crescut producția de lapte (+0,2%), au scăzut producțiile de ouă (-2,2%) și producțiile de carne (-0,3%), iar producția de lână a rămas constantă.

4.1.3. Silvicultură

4.1.3.1. Fondul forestier

În anul 2023, fondul forestier al României a fost de 6616 mii hectare, înregistrând o creștere cu 3 mii de hectare (0,1%) față de anul 2022 și a avut următoarea structură: suprafața pădurilor 97,6% și alte terenuri 2,4%. Suprafața pădurilor are următoarea structură: 32,5% suprafețe ocupate cu păduri de fag, 29,6% cu păduri de rășinoase, 20,5% cu păduri de diverse specii, 17,4% cu păduri de stejari (cvercinee).

Comparativ cu anul 2022 se constată, pe de o parte, creșterea cu 5 mii hectare (+0,4%) a suprafețelor cu păduri de diverse specii, iar pe de altă parte, scăderea suprafețelor cu păduri de rășinoase cu 6 mii hectare (-0,3%).

Tabel 4.1.17. Fondul forestier (la sfârșitul anului)

	Mii hectare		Structura ¹⁾ , %	
	2022	2023	2022	2023
Fondul forestier	6613	6616	100,0	100,0
Suprafața pădurilor	6457	6460	97,6	97,6
Rășinoase	1915	1909	29,7	29,6
Fag	2100	2102	32,5	32,5
Stejari (Cvercinee)	1120	1122	17,3	17,4
Diverse specii	1322	1327	20,5	20,5
Alte terenuri	156	156	2,4	2,4

¹⁾ Structura este calculată raportat la fondul forestier.

În anul 2023 s-au executat tăieri de regenerare pe o suprafață totală de 193,4 mii hectare, care reprezintă 2,9% din suprafața fondului forestier.

Față de anul 2022 au scăzut suprafețele cu operațiuni de igienă și curățire a pădurilor cu 125,9 mii hectare, tăieri de îngrijire în păduri tinere cu 9 mii hectare, tăieri de conservare cu 6,4 mii hectare, tăieri progresive cu 4 mii hectare, tăieri rase cu 0,8 mii hectare, tăieri în crâng cu 0,6 mii hectare, tăieri grădinarite cu 0,4 mii hectare, tăieri de substituiri-refaceri a arboretelor slab productive și degradate cu 0,2 mii hectare și au crescut suprafețele cu tăieri de produse accidentale cu 114,5 mii hectare și tăieri succesive cu 0,2 mii hectare.

Tabel 4.1.18. Suprafața parcursă cu tăieri

- mii hectare -

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Suprafața parcursă cu tăieri de regenerare	205,6	193,4	-12,2	-5,9
În codru	77,2	72,2	-5,0	-6,5
Tăieri succesive	2,3	2,5	0,2	8,7
Tăieri progresive	65,3	61,3	-4,0	-6,1
Tăieri grădinarite	5,4	5,0	-0,4	-7,4
Tăieri rase	4,2	3,4	-0,8	-19,0
În crâng	4,4	3,8	-0,6	-13,6
Tăieri de substituiri-refaceri a arboretelor slab productive și degradate	0,6	0,4	-0,2	-33,3
Tăieri de conservare	123,4	117,0	-6,4	-5,2
Operațiuni de igienă și curățire a pădurilor	330,7	204,8	-125,9	-38,1
Tăieri de îngrijire în păduri tinere	177,2	168,2	-9,0	-5,1
Tăieri de produse accidentale	354,0	468,5	114,5	32,3

În anul 2023 suprafața regenerată totală a fost de 26,6 mii hectare (din care pe 7,3 mii hectare s-au executat regenerări artificiale), reprezentând 0,4% din fondul forestier total.

Comparativ cu anul 2022, suprafața totală regenerată a fost mai mică cu 1,4 mii hectare (la rășinoase s-a înregistrat scădere cu 1,5 mii hectare, iar la foioase creștere cu 0,1 mii hectare). Suprafața regenerată artificial a scăzut cu 0,9 mii hectare în anul 2023 față de anul 2022.

Tabel 4.1.19. Suprafața regenerată

- mii hectare -

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Suprafața regenerată – total	28,0	26,6	-1,4	-5,0
Rășinoase	9,1	7,6	-1,5	-16,5
Foioase	18,9	19,0	0,1	0,5
din care:				
Suprafața regenerată artificial	8,2	7,3	-0,9	-11,0
Rășinoase	4,6	4,0	-0,6	-13,0
Foioase	3,6	3,3	-0,3	-8,3

4.1.3.2. Volumul de lemn recoltat

În anul 2023, volumul de lemn recoltat a fost de 19170 mii metri cubi (volum brut), cu 1068 mii metri cubi mai mic decât în anul 2022 și a avut următoarea structură sortimentală: lemn de rășinoase (37,5%), fag (32,3%), diverse specii (19,6%), stejar (10,6%).

Tabel 4.1.20. Volumul de lemn recoltat

	Mii metri cubi ¹⁾		2023 față de 2022, diferențe		Structura, %	
	2022	2023	+/-	%	2022	2023
Volumul de lemn recoltat	20238	19170	-1068	-5,3	100,0	100,0
Rășinoase	7334	7179	-155	-2,1	36,2	37,5
Fag	6469	6195	-274	-4,2	32,0	32,3
Stejar	2215	2035	-180	-8,1	11,0	10,6
Diverse specii tari	2532	2280	-252	-10,0	12,5	11,9
Diverse specii moi	1688	1481	-207	-12,3	8,3	7,7

¹⁾ Volum brut.

În anul 2023, volumul de lemn exploatat de către operatorii economici atestați a fost de 17982 mii metri cubi, cu 2% mai puțin decât în anul 2022.

Volumul de lemn rotund, exploatat de către operatorii economici atestați, a fost orientat în special spre bușteni (47,4%) și lemn pentru foc (38,6%).

Din analiza datelor se constată că s-au înregistrat mici modificări în structura utilizării volumului de lemn rotund, în anul 2023 față de anul 2022, majorându-se cantitatea de lemn pentru bușteni și micșorându-se cantitatea pentru lemn rotund și despicat, lemn pentru foc și alte sortimente de lemn rotund.

Tabel 4.1.21. Volumul de lemn exploatat de către operatorii economici atestați

	Mii metri cubi ¹⁾		2023 față de 2022, diferențe		Structura, %	
	2022	2023	+/-	%	2022	2023
Volumul de lemn exploatat - total	18348	17982	-366	-2,0	100,0	100,0
Volumul de lemn rotund - total	16870	16549	-321	-1,9	91,9	92,0
Bușteni	7676	7845	169	2,2	45,5	47,4
Lemn rotund și despicat	1389	1192	-197	-14,2	8,2	7,2
Alte sortimente de lemn rotund	1125	1118	-7	-0,6	6,7	6,8
Lemn pentru foc	6680	6394	-286	-4,3	39,6	38,6
Volumul coji	770	796	26	3,4	4,2	4,4
Volumul altor sortimente secundare	708	637	-71	-10,0	3,9	3,6

¹⁾ Volum brut. Structura este calculată raportat la volumul de lemn exploatat.

4.2. Industrie

În anul 2023, cifra de afaceri realizată în industrie a fost de 791284,4 milioane lei.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, în termeni nominali, s-a înregistrat o scădere cu 53795,4 milioane lei (respectiv -6,4%).

Tabel 4.2.1 Cifra de afaceri a industriei

CAEN Rev. 2	Milioane lei prețuri curente		2023 ¹⁾ față de 2022, diferențe		Structura, %	
	2022	2023 ¹⁾	+/-	%	2022	2023 ¹⁾
Total	845079,8	791284,4	-53795,4	-6,4	100,0	100,0
Industrie extractivă	26919,8	20203,4	-6716,4	-24,9	3,2	2,6
Industrie prelucrătoare	642448,1	625336,0	-17112,1	-2,7	76,0	79,0
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	149513,8	119115,2	-30398,6	-20,3	17,7	15,0
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	26198,1	26629,9	431,8	1,6	3,1	3,4

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2023 față de anul 2022, cele mai însemnate scăderi s-au înregistrat în industria extractivă care a înregistrat o scădere cu 24,9% și în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (20,3%).

4.2.1. Industria extractivă

În anul 2023, nivelul cifrei de afaceri înregistrat în industria extractivă a fost de 20203,4 milioane lei, deținând 2,6% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, ponderea industriei extractive în total a scăzut cu 0,6 puncte procentuale.

Tabel 4.2.2. Cifra de afaceri a industriei extractive, pe activități

CAEN Rev. 2	Milioane lei prețuri curente		2023 ¹⁾ față de 2022, diferențe		Structura ²⁾ , %	
	2022	2023 ¹⁾	+/-	%	2022	2023 ¹⁾
Industria extractivă	26919,8	20203,4	-6716,4	-24,9	3,2	2,6
Extracția cărbunelui superior și inferior	84,6	102,9	18,3	21,6	**)	**)
Extracția petrolului brut și a gazelor naturale	18341,4	11360,2	-6981,2	-38,1	2,2	1,4
Extracția minereurilor metalifere	558,1	401,5	-156,6	-28,1	0,1	0,1
Alte activități extractive și servicii anexe extracției ³⁾	7935,7	8338,8	403,1	5,1	0,9	1,1

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

³⁾ Inclusiv „Extracția și prepararea minereurilor radioactive”.

***) Sub 0,05%.

Analiza pe sectoare componente, în perioada studiată evidențiază faptul că, ponderea sectorului de extracție a petrolului brut și a gazelor naturale a scăzut de la 2,2% la 1,4%, iar extracția cărbunelui superior și inferior a rămas sub 0,05%.

4.2.2. Industria prelucrătoare

În anul 2023, în industria prelucrătoare, valoarea cifrei de afaceri a fost de 625336,0 milioane lei, în termeni nominali, înregistrând o scădere față de anul anterior, cu 17112,1 milioane lei.

Cele mai semnificative creșteri valorice nominale ale cifrei de afaceri în anul 2023 față de anul 2022 s-au înregistrat în: fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (12329,3 milioane lei), fabricarea băuturilor (2984,5 milioane lei), fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (2002,6 milioane lei), repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor (1710,6 milioane lei), fabricarea altor mijloace de transport (1057,1 milioane lei).

Scăderile valorice nominale ale cifrei de afaceri cele mai semnificative s-au înregistrat în: fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului (-26130,2 milioane lei), industria metalurgică (-6894,4 milioane lei), prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite (-4362,4 milioane lei), fabricarea substanțelor și a produselor chimice de bază (-1976,8 milioane lei).

Tabel 4.2.3. Cifra de afaceri a industriei prelucrătoare, pe activități

CAEN Rev. 2	Milioane lei prețuri curente		2023 ¹⁾ față de 2022, diferențe		Structura ²⁾ , %	
	2022	2023 ¹⁾	+/-	%	2022	2023 ¹⁾
Industrie prelucrătoare	642448,1	625336,0	-17112,1	-2,7	76,0	79,0
Industria alimentară	75683,7	76076,2	392,5	0,5	9,0	9,6
Fabricarea băuturilor	17197,3	20181,8	2984,5	17,4	2,0	2,6
Fabricarea produselor din tutun	2483,2	3038,0	554,8	22,3	0,3	0,4
Fabricarea produselor textile	9470,6	9374,9	-95,7	-1,0	1,1	1,2
Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte	9879,4	10137,4	258,0	2,6	1,2	1,3
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte;						
prepararea și vopsirea blănurilor	5440,5	5130,9	-309,6	-5,7	0,6	0,6
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale						
vegetale împletite	23331,9	18969,5	-4362,4	-18,7	2,8	2,4
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	10385,9	9611,4	-774,5	-7,5	1,2	1,2
Tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	5332,2	5404,9	72,7	1,4	0,6	0,7
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului	80124,3	53994,1	-26130,2	-32,6	9,5	6,8
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice de bază	19735,8	17759,0	-1976,8	-10,0	2,3	2,2
Fabricarea substanțelor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	5658,1	6525,7	867,6	15,3	0,7	0,8
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	43645,4	43952,4	307,0	0,7	5,2	5,6
Fabricarea altor produse din minerale nemetalice	25100,9	25205,4	104,5	0,4	3,0	3,2
Industria metalurgică	31825,4	24931,0	-6894,4	-21,7	3,8	3,2
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	37391,9	37056,4	-335,5	-0,9	4,4	4,7
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	16708,0	18710,6	2002,6	12,0	2,0	2,4
Fabricarea echipamentelor electrice	37936,6	38946,2	1009,6	2,7	4,5	4,9
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	26805,3	27326,2	520,9	1,9	3,2	3,5
Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor	123150,0	135479,3	12329,3	10,0	14,6	17,1
Fabricarea altor mijloace de transport	9883,1	10940,2	1057,1	10,7	1,2	1,4
Fabricarea de mobilă	13930,0	13163,3	-766,7	-5,5	1,6	1,7
Alte activități industriale n.c.a.	4291,0	4652,8	361,8	8,4	0,5	0,6
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	7057,6	8768,2	1710,6	24,2	0,8	1,1

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

În anul 2023, în structura valorii cifrei de afaceri realizate, următoarele activități din industria prelucrătoare au înregistrat ponderi de peste 5%: fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (17,1% din valoarea cifrei de afaceri totale), industria alimentară (9,6% din valoarea cifrei de afaceri totale), fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țițeiului (6,8% din valoarea cifrei de afaceri totale) și fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice (5,6% din valoarea cifrei de afaceri totale).

În anul 2023, s-au înregistrat ponderi sub 1% din valoarea cifrei de afaceri în următoarele activități din industria prelucrătoare: fabricarea substanțelor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (0,8%), tipărirea și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor (0,7%), tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțămintei; prepararea și vopsirea blănurilor și alte activități industriale n.c.a. (0,6%) și fabricarea produselor din tutun (0,4%).

4.2.3. Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat

În cadrul sectorului producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat, valoarea cifrei de afaceri realizate de 119115,2 milioane lei în anul 2023, a fost în scădere față de anul anterior cu 30398,6 milioane lei și reprezintă 15,0% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri din sectorul industrie.

4.2.4. Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare

Tabel 4.2.4. Cifra de afaceri a distribuției apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, pe activități

CAEN Rev. 2	Milioane lei prețuri curente		2023 ¹⁾ față de 2022, diferențe		Structura ²⁾ , %	
	2022	2023 ¹⁾	+/-	%	2022	2023 ¹⁾
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	26198,1	26629,9	431,8	1,6	3,1	3,4
Captarea, tratarea și distribuția apei	5706,4	6974,8	1268,4	22,2	0,7	0,9
Colectarea și epurarea apelor uzate	411,9	483,7	71,8	17,4	**)	0,1
Colectarea, tratarea și eliminarea deșeurilor; activități de recuperare a materialelor reciclabile	19909,2	18920,2	-989,0	-5,0	2,4	2,4
Activități și servicii de decontaminare	170,6	251,2	80,6	47,2	**)	**)

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Structura s-a determinat în funcție de cifra de afaceri totală.

**) Sub 0,05%.

În anul 2023, în sectorul distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, valoarea cifrei de afaceri în termeni nominali a fost de 26629,9 milioane lei, în creștere față de anul anterior cu 431,8 milioane lei.

Sectorul distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare a reprezentat, în anul 2023, 3,4% din valoarea nominală totală a cifrei de afaceri din industrie.

4.3. Construcții

4.3.1. Lucrările de construcții, după modul de execuție

În anul 2023, valoarea lucrărilor de construcții a fost de 217913,4 milioane lei, din care 74,7% construcții noi și reparații capitale și 25,3% lucrări de întreținere și reparații curente.

Tabel 4.3.1. Lucrările de construcții după modul de execuție

- milioane lei prețuri curente -		
	2022	2023 ¹⁾
Total	176193,5	217913,4
Construcții noi și reparații capitale	146544,6	162869,6
Antrepriză	146315,5	162557,2
Regie	229,0	312,3
Întreținere și reparații curente	29648,8	55043,9

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2023, lucrările de construcții noi și reparații capitale în antrepriză au deținut o pondere de (74,6% din valoarea lucrărilor de construcții, respectiv 162557,2 milioane lei).

Lucrările de construcții noi și reparații capitale în regie au deținut circa 0,1% din valoarea lucrărilor de construcții (respectiv 312,3 milioane lei).

În anul 2023 față de anul 2022, în termeni nominali, s-a înregistrat o creștere a valorii lucrărilor de construcții cu 41719,9 milioane lei (respectiv +23,7%). În ceea ce privește valoarea lucrărilor de construcții, în funcție de modul de execuție, s-a înregistrat următoarea dinamică: valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale a crescut cu 16325,0 milioane lei (respectiv +11,1%), iar valoarea lucrărilor de întreținere și reparații curente a crescut cu 25395,1 milioane lei (respectiv +85,7%).

În anul 2023 față de anul 2022, valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale executate în antrepriză a crescut cu 16241,7 milioane lei (respectiv +11,1%), iar valoarea lucrărilor de construcții noi și reparații capitale executate în regie a crescut cu 83,3 milioane lei (respectiv 36,4%).

4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte

În anul 2023, valoarea lucrărilor de construcții în antrepriză a fost de 217308,7 milioane lei.

Pe categorii de obiecte, valoarea lucrărilor de construcții în antrepriză s-a situat între 86065,8 milioane lei, în cazul clădirilor rezidențiale și 1105,2 milioane lei, în cazul construcțiilor complexe din zonele industriale.

Pe categorii de obiecte, structura valorii lucrărilor totale de construcții în antrepriză a fost următoarea: 39,6% clădiri rezidențiale; 23,9% clădiri nerezidențiale; 22,3% infrastructuri de transport; 9,1% alte lucrări de inginerie civilă; 4,6% conducte, linii electrice și de comunicații; 0,5% construcții complexe în zone industriale.

Tabel 4.3.2. Lucrările de construcții în antrepriză, pe categorii de obiecte

- milioane lei prețuri curente -		
Categorii de obiecte	2022	2023 ¹⁾
Total	175797,4	217308,7
Clădiri rezidențiale	76095,6	86065,8
Clădiri nerezidențiale	44338,0	51800,4
Infrastructuri de transport	34136,6	48471,5
Conducte, linii electrice și de comunicații	7497,8	10049,3
Construcții complexe în zone industriale	987,0	1105,2
Alte lucrări de inginerie civilă	12742,4	19816,5

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

În anul 2023 față de anul 2022, pe categorii de obiecte, valoarea lucrărilor totale de construcții în antrepriză a înregistrat următoarele modificări:

- s-au majorat valorile alocate pentru: infrastructuri de transport (14334,9 milioane lei); clădiri rezidențiale (9970,2 milioane lei); clădiri nerezidențiale (7462,4 milioane lei); alte lucrări de inginerie civilă (7074,1 milioane lei); conducte, linii electrice și de comunicații (2551,5 milioane lei); construcții complexe în zone industriale (118,2 milioane lei).

4.4. Transporturi și comunicații

4.4.1. Mijloace de transport

4.4.1.1. Mijloace de transport feroviar, pe căi navigabile interioare și maritim

La sfârșitul anului 2023, mijloacele de transport feroviar înmatriculate în Registrul European al Vehiculelor – R.E.V. cuprindeau 2189 locomotive, cu o putere de 6406 mii kW. Dintre acestea, 1258 locomotive, respectiv 57,5% erau locomotive Diesel de cale normală.

De asemenea, echipamentele de transport feroviar numărau 40540 vagoane pentru trenuri de marfă, cu o capacitate de 2188 mii tone și 2311 vagoane pentru trenuri de pasageri, cu o capacitate de 131 mii locuri.

La finele anului 2023, numărul navelor pentru transportul de pasageri pe căi navigabile interioare era de 332, cu o capacitate de 12737 locuri.

În ceea ce privește navele fără propulsie pentru transportul mărfurilor a fost înregistrată creștere cu un număr de 1 navă și cu 0,9% în ceea ce privește capacitatea.

Față de finalul anului 2022, numărul de nave maritime pentru transportul mărfurilor a scăzut cu 1 navă, înregistrându-se 22 de nave, capacitatea de transport în mii tdw scăzând și ea cu 33,3%.

Tabel 4.4.1. Mijloacele de transport feroviar, pe căi navigabile interioare și maritim

	U.M.	2022	2023
Transport feroviar			
Locomotive - total	număr mii KW	2167 6299	2189 6406
din care:			
Electric	număr mii KW	892 4271	915 4381
Diesel de orice fel, de cale normală	număr mii KW	1259 2011	1258 2009
din care: peste 350 CP	număr mii KW	1259 2011	1258 2009
Vagoane pentru trenuri de marfă - total	număr mii tone capacitate	40302 2173	40540 2188
Vagoane pentru trenuri de pasageri - total	număr mii locuri	2281 131	2311 131
Transport pe căi navigabile interioare			
Nave fără propulsie pentru transportul mărfurilor	număr mii tone capacitate	1000 1439	1001 1452
Remorchere și împingătoare	număr mii KW	293 194	290 194
Nave pentru transportul pasagerilor	număr mii locuri	327 13	332 13
Transport maritim			
Nave pentru transportul mărfurilor - total	număr mii tdw	23 33	22 22
din care:			
Nave pentru mărfuri generale	număr mii tdw	3 27	2 15

4.4.1.2. Autovehicule înmatriculate în circulație

La 31 decembrie 2023, autovehiculele înmatriculate în circulație cuprindeau 56 mii autobuze și microbuze, 8107 mii autoturisme, 1260 mii autovehicule pentru transportul mărfurilor și 209 mii mopede și motociclete. Comparativ cu finalul anului 2022, parcul autovehiculelor de transport rutier a înregistrat creșteri, astfel: numărul autoturismelor a crescut cu 241 mii, numărul de autovehicule pentru transportul mărfurilor cu 32 mii, iar numărul de mopede și motociclete cu 17 mii.

Tabel 4.4.2. Autovehiculele înmatriculate în circulație (la sfârșitul anului)

- număr -

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Autobuze și microbuze	54713	55994	1281	2,3
Autoturisme	7865186	8106570	241384	3,1
Mopede și motociclete (inclusiv mototricicluri și cvadricicluri)	191737	208672	16935	8,8
Autovehicule pentru transportul mărfurilor	1228104	1259888	31784	2,6

4.4.1.3. Aeronave civile înmatriculate

La sfârșitul anului 2023 erau certificate pentru transportul pasagerilor și mixt, un număr de 89 de aeronave, cu o capacitate totală de 9349 locuri.

Comparativ cu finalul anului 2022, numărul de aeronave civile pentru transportul pasagerilor și mixt a crescut cu 4 aeronave, numărul de locuri crescând cu 1588.

Tabel 4.4.3. Aeronavele civile înmatriculate¹⁾ (la sfârșitul anului)

	U.M.	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
				+/-	%
Aeronave pentru transportul pasagerilor și mixt	număr	85	89	4	4,7
	locuri ²⁾	7761	9349	1588	20,5

¹⁾ Cu certificat de navigabilitate.

²⁾ Capacitate disponibilă de transport.

4.4.2. Infrastructura pentru transporturi

4.4.2.1. Liniile de cale ferată în exploatare¹⁾

La sfârșitul anului 2023, lungimea liniilor de cale ferată, în exploatare era de aproape 11 mii km, din care liniile electrificate reprezentau 38%. Liniile de cale ferată cu ecartament normal erau predominante (99,1% din lungimea totală a liniilor de cale ferată), iar dintre acestea, liniile "cu o cale" dețineau o pondere de 72,2%.

La finalul anului 2023, densitatea medie a liniilor de cale ferată, era de 44,5 km la 1000 km² teritoriu, cu diferențieri între regiunile de dezvoltare. Astfel, peste nivelul mediu al densității liniilor de cale ferată se situau următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov (cu un plus de 161,8 km cale ferată la 1000 km² teritoriu); Vest (cu un plus de 15,5 km la 1000 km²) și Nord-Vest (cu un plus de 3,3 km la 1000 km²). Sub densitatea medie pe țară a liniilor de cale ferată se aflau regiunile de dezvoltare: Sud-Vest Oltenia (cu 10,1 km de cale ferată la 1000 km² teritoriu sub nivelul mediu); Sud-Est (cu un minus de 8,9 km la 1000 km²); Nord-Est (cu 4,9 km la 1000 km² sub nivelul mediu); Centru (cu 2,3 km la 1000 km² sub nivelul mediu); precum și regiunea Sud-Muntenia (cu 0,7 km la 1000 km² sub medie).

¹⁾ Începând cu anul 2022 managerul de Infrastructură Feroviară din România furnizează date privind lungimea de cale ferată, conforme cu datele din baza de date RINF (Registrul de Infrastructură Feroviară al Agenției Uniunii Europene pentru Căile Ferate).

Tabel 4.4.4. Liniile de cale ferată în exploatare¹⁾ (la sfârșitul anului)

	2022	2023
- km -		
Total	10615	10611
din care: electrificate	4032	4032
din total:		
Linii cu ecartament normal²⁾	10519	10515
Cu o cale	7601	7597
Cu două căi	2918	2918
Linii cu ecartament îngust	5	5
Linii cu ecartament larg	91	91
- în procente față de total -		
Total	100,0	100,0
din care: electrificate	38,0	38,0
din total:		
Linii cu ecartament normal²⁾	99,1	99,1
Cu o cale	71,6	71,6
Cu două căi	27,5	27,5
Linii cu ecartament îngust	**)	**)
Linii cu ecartament larg	0,9	0,9

¹⁾ Începând cu anul 2022 managerul de Infrastructură Feroviară din România furnizează date privind lungimea de cale ferată, conforme cu datele din baza de date RINF (Registrul de Infrastructură Feroviară al Agenției Uniunii Europene pentru Căile Ferate).

²⁾ Linii la care distanța între șine este de 1435 mm.

**) Sub 0,05%.

4.4.2.2. Drumurile publice

La sfârșitul anului 2023, lungimea drumurilor publice a fost de peste 86 mii km, din care drumurile modernizate au reprezentat 49,4%.

Tabel 4.4.5. Drumurile publice (la sfârșitul anului)

- kilometri -				
	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Drumuri publice - total	86336	86388	52	0,1
din care:				
Modernizate	41653	42692	1039	2,5
Cu îmbrăcămînți ușoare rutiere	20956	20671	-285	-1,4
Din total drumuri publice:				
Drumuri naționale ¹⁾	17582	17677	95	0,5
din care:				
Modernizate	16813	16917	104	0,6
Cu îmbrăcămînți ușoare rutiere	639	631	-8	-1,3
Drumuri județene și comunale	68754	68711	-43	-0,1
din care:				
Modernizate	24840	25775	935	3,8
Cu îmbrăcămînți ușoare rutiere	20317	20040	-277	-1,4
Densitatea drumurilor publice pe 100 km²	36,2	36,2	-	-

¹⁾ Inclusiv autostrăzi și drumuri europene.

La finalul anului 2023, drumurile județene și comunale reprezentau 79,5% din lungimea drumurilor publice, iar drumurile naționale 20,5%. Din lungimea drumurilor județene și comunale, 37,5% erau drumuri modernizate și 29,2% cu îmbrăcămînți ușoare rutiere.

Structura lungimii drumurilor publice prezintă următoarea distribuție între regiunile de dezvoltare: Nord-Est 17,3% din lungimea totală a drumurilor publice; Sud-Muntenia 14,9%; Nord-Vest 14,8%; Centru 13,3%; Sud-Vest Oltenia 13,2%; Sud-Est 12,8%; Vest 12,6% și București-Ilfov 1,1%.

Lungimea drumurilor naționale a avut următoarea structură, pe regiuni de dezvoltare: Sud-Muntenia 16,1%; Nord-Est 15,5%; Centru 14,4%; Nord-Vest 13,7%; Sud-Est 13,0%; Sud-Vest Oltenia 12,7%; Vest 12,5% și București-Ilfov 2,1%.

Lungimea drumurilor județene și comunale la sfârșitul anului 2023, avea următoarea structură pe regiuni de dezvoltare: Nord-Est 17,8%; Nord-Vest 15,1%; Sud-Muntenia 14,6%; Sud-Vest Oltenia 13,4%; Centru 13,0%; Sud-Est 12,7%; Vest 12,6% și București-Ilfov 0,8%.

La sfârșitul anului 2023, *densitatea drumurilor publice la 100 km² teritoriu* era de 36,2 km.

Valori peste media densității drumurilor publice la 100 km² teritoriu au înregistrat următoarele regiuni de dezvoltare: București-Ilfov (cu un plus de 14,6 km la 100 km² teritoriu); Nord-Est (cu un plus de 4,5 km la 100 km²); Sud-Vest Oltenia (cu 2,9 km la 100 km² peste valoarea medie a densității); Nord-Vest (cu 1,3 km la 100 km² peste medie) și Sud-Muntenia (cu 1,2 km la 100 km²). Sub media densității se situau regiunile: Sud-Est (cu 5,4 km la 100 km² sub valoarea medie); Centru (cu 2,5 km la 100 km² sub medie) și Vest (cu 2,3 km la 100 km²).

4.4.3. Transportul de mărfuri

4.4.3.1. Transportul de mărfuri, pe moduri de transport

În anul 2023, volumul de mărfuri transportate a fost în creștere comparativ cu anul 2022 în transportul maritim (cu 9035 mii tone, respectiv cu 15,0%) și în transportul pe căi navigabile interioare (cu 3549 mii tone, respectiv cu 12,4%). A fost înregistrată scădere în transportul feroviar (cu 6321 mii tone, respectiv 11,5%), în transportul rutier (cu 3178 mii tone, respectiv cu 1,0%), în transportul prin conducte petroliere magistrale (cu 901 mii tone, respectiv cu 13,1%) și în transportul aerian (cu o mie tone, respectiv cu 2,0%).

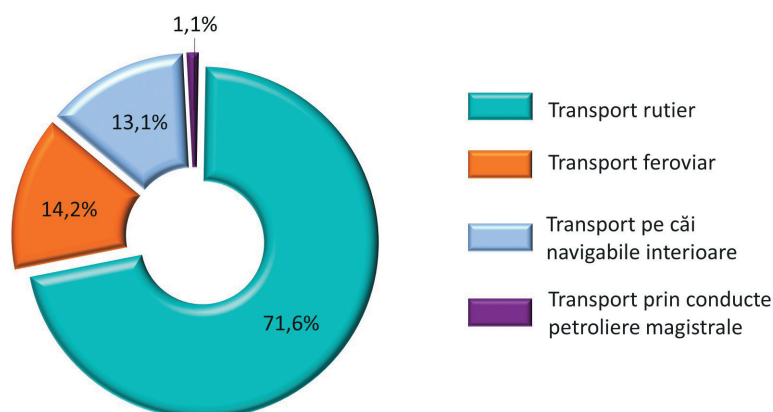
Față de anul 2022, în anul 2023 parcursul mărfurilor a înregistrat creștere în transportul pe căi navigabile interioare (cu 1200 milioane tone-km, respectiv cu 11,2%) și în transportul rutier (cu 896 milioane tone-km, respectiv cu 1,4%). Scădere a fost înregistrată în transportul feroviar (cu 446 milioane tone-km, respectiv cu 3,3%) și în transportul prin conducte petroliere magistrale (cu 227 milioane tone-km, respectiv cu 18,1%).

Tabel 4.4.6. Transportul de mărfuri, pe moduri de transport

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Mărfuri transportate - mii tone				
Transport feroviar	55188	48867	-6321	-11,5
Transport rutier	324526	321348	-3178	-1,0
Transport pe căi navigabile interioare	28620	32169	3549	12,4
Transport maritim ¹⁾	60260	69295	9035	15,0
Transport aerian	51	50	-1	-2,0
Transport prin conducte petroliere magistrale	6902	6001	-901	-13,1
Parcursul mărfurilor – mii tone-km				
Transport feroviar	13323601	12878024	-445577	-3,3
Transport rutier	64351840	65247809	895969	1,4
Transport pe căi navigabile interioare	10756709	11957197	1200488	11,2
Transport prin conducte petroliere magistrale	1251367	1024264	-227103	-18,1

¹⁾ Date conforme cu metodologia Eurostat privind evitarea "dublei înregistrări" pentru transportul maritim național.

Grafic 4.4.1. Structura parcursului mărfurilor, pe moduri de transport, în anul 2023

Tabel 4.4.7. Transportul rutier de mărfuri, pe destinații

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Mărfuri transportate - mii tone				
Transport național	269146	267188	-1958	-0,7
Transport internațional ¹⁾	55380	54160	-1220	-2,2
Parcursul mărfurilor - mii tone-km				
Transport național	21993235	22312785	319550	1,5
Transport internațional ¹⁾	42358605	42935025	576420	1,4

¹⁾ Inclusiv transport între state terțe și cabotaj.

Din totalul de 321 milioane tone mărfuri transportate în anul 2023, 83,1% au fost înregistrate în transport național și 16,9% în transport internațional (inclusiv transport între state terțe și cabotaj). Structura parcursului mărfurilor a inclus transport național în proporție de 34,2% și transport internațional 65,8%.

Tabel 4.4.8. Transportul rutier de mărfuri, pe capacități și tipuri de transport, în anul 2023

	Total	din care:		Structura, %		
		Cont propriu	Contra plată	Total	Cont propriu	Contra plată
Mărfuri transportate - mii tone						
Toate vehiculele - total	321348	180473	140875	100,0	100,0	100,0
3,5 - 7,5 tone	5821	4047	1774	1,8	2,2	1,3
7,6 - 12,0 tone	130607	48750	81857	40,6	27,0	58,1
12,1 - 17,0 tone	69122	33210	35913	21,5	18,4	25,5
peste 17,0 tone	115798	94466	21332	36,1	52,4	15,1
Parcursul mărfurilor - mii tone-km						
Toate vehiculele - total	65247809	13321897	51925912	100,0	100,0	100,0
3,5 - 7,5 tone	1065821	396059	669761	1,6	3,0	1,3
7,6 - 12,0 tone	44654600	7201747	37452854	68,4	54,0	72,1
12,1 - 17,0 tone	15822371	3353180	12469192	24,3	25,2	24,0
peste 17,0 tone	3705017	2370911	1334106	5,7	17,8	2,6

În anul 2023, în transportul rutier de mărfuri 180 milioane tone, respectiv 56,2%, au fost transportate în regimul în "cont propriu". În ceea ce privește parcursul mărfurilor transportate, 51926 milioane tone-kilometri, respectiv 79,6% au fost înregistrate în regimul "contra plată".

În transport rutier, 40,6% din volumul mărfurilor și 68,4% din parcursul mărfurilor au fost înregistrate în transportul cu autovehicule de 7,6-12,0 tone.

4.4.3.2. Principalele tipuri de mărfuri transportate

În anul 2023, în volumul total de mărfuri transportate pe cale rutieră, cele mai însemnate ponderi au fost înregistrate pentru următoarele tipuri de mărfuri (conform Clasificării Standard pentru Statistica Transporturilor, NST 2007): minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră; turbă; uraniu și thoriu 36,6% și alte produse minerale nemetalice 16,7%.

Cele mai însemnate locuri în structura principalelor tipuri de mărfuri transportate pe căile ferate au fost deținute de: cocs, produse rafinate din petrol 23,0% și cărbune și lignit; țiței și gaze naturale 21,1%.

În ceea ce privește transportul maritim, cele mai însemnate ponderi ale tipurilor de mărfuri transportate au fost marcate de produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit 43,8% și cărbune și lignit; țiței și gaze naturale 14,2%.

În transportul pe căi navigabile interioare, cele mai însemnate ponderi au fost înregistrate pentru următoarele tipuri de mărfuri: produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit 44,4% și minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră; turbă; uraniu și thoriu 24,7%.

În ceea ce privește parcursul mărfurilor înregistrate în transport rutier, diviziunea mărfuri grupate: un amestec de tipuri de mărfuri transportate împreună (31,5%) și diviziunea produse alimentare, băuturi și tutun (14,1%) au deținut cele mai mari ponderi în total parcurs.

În transport feroviar, ponderile cele mai importante în parcursul principalelor tipuri de mărfuri transportate au fost înregistrate de: cocs, produse rafinate din petrol 29,5% și produse agricole, din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit 24,5%.

Ponderile cele mai însemnate în transport pe căi navigabile interioare (valori în mii tone-kilometri) au fost înregistrate de următoarele tipuri de mărfuri: produse agricole din vânătoare și silvicultură; pește și alte produse din pescuit 41,7% și minereuri metalifere și alte produse de minerit și exploatare de carieră: turbă, uraniu și thoriu 21,2%.

4.4.4. Transportul de pasageri

4.4.4.1. Transportul interurban și internațional de pasageri

În anul 2023 comparativ cu anul precedent, numărul de pasageri a înregistrat creșteri în transportul aerian de pasageri cu 17,0%, în transportul rutier 8,3%, în transportul feroviar cu 5,4% și în transportul pe căi navigabile interioare cu 3,1%.

De asemenea, parcursul pasagerilor a înregistrat creșteri în transportul rutier cu 15,0% și în transportul feroviar cu 6,1%.

Tabel 4.4.9. Transportul de pasageri, pe moduri de transport

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Transportul interurban și internațional de pasageri - mii pasageri				
Transport feroviar	70464	74279	3815	5,4
Transport rutier	278092	301105	23013	8,3
Transport pe căi navigabile interioare	97	100	3	3,1
Transport aerian	20972	24537	3565	17,0
Parcursul pasagerilor din transportul interurban și internațional de pasageri - mii pasageri-km -				
Transport feroviar	5794889	6151232	356343	6,1
Transport rutier	14589913	16774354	2184441	15,0
Transport pe căi navigabile interioare	5780	5436	-344	-6,0

Tabel 4.4.10. Transportul aerian de pasageri

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Pasageri - număr	20971809	24536803	3564994	17,0
Îmbarcați	10560238	12288267	1728029	16,4
Debarcați	10411571	12248536	1836965	17,6
Curse aeriene regulate - număr	19981046	23517729	3536683	17,7
Îmbarcați	10058212	11782377	1724165	17,1
Debarcați	9922834	11735352	1812518	18,3
Curse aeriene neregulate - număr	990763	1019074	28311	2,9
Îmbarcați	502026	505890	3864	0,8
Debarcați	488737	513184	24447	5,0

În evoluția transportului aeroportuar de pasageri, în anul 2023 comparativ cu anul 2022, se remarcă creșterea cu 17,7% a numărului de pasageri transportați prin curse aeriene regulate și cu 2,9% a celor transportați prin curse aeriene neregulate.

În anul 2023, 95,8% din totalul pasagerilor au fost transportați prin curse aeriene regulate.

4.4.5. Comunicații

4.4.5.1. Poștă și telefonie

În anul 2023 au funcționat 5148 subunități de poștă C.N.P.R., cu 500 mai puține față de anul 2022. Dintre acestea 86,1%, respectiv 4431 unități, erau situate în mediul rural.

Tabel 4.4.11. Unitățile de poștă (la sfârșitul anului)¹⁾

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Unități - număr	5648	5148	-500	-8,9
din care:				
în localități rurale	4814	4431	-383	-8,0

¹⁾ Date furnizate de Compania Națională Poșta Română (CNPR).

În anul 2023, corespondența și imprimarele au însumat peste 24 milioane bucăți, reprezentând 28,9% din totalul serviciului poștal universal. Coletele și pachetele mici au însumat aproape 29 milioane bucăți, reprezentând 34,0 % din total, în timp ce numărul altor categorii de trimiteri a depășit 31 milioane bucăți.

La 31 decembrie 2023, numărul total de conexiuni la serviciile de telefonie a fost de peste 25 milioane, din care, 92,2% conexiuni la serviciile de telefonie mobilă și 7,8% conexiuni la serviciile de telefonie fixă.

Analiza evoluției mijloacelor de telefonie la 31 decembrie 2023 comparativ cu 31 decembrie 2022, relevă o scădere a numărului total de conexiuni la serviciile de telefonie cu 0,1 milioane, respectiv cu 0,4%.

Ponderile numărului de conexiuni la serviciile de telefonie fixă înregistrate la data de 31 decembrie 2023, pentru regiunile de dezvoltare, au fost după cum urmează: București-Ilfov (25,6%), Centru (13,0%), Nord-Vest (12,6%), Nord-Est (11,1%), Sud-Est (10,0%), Vest (9,9%), Sud-Muntenia (9,8%) și Sud-Vest Oltenia (8,0%).

Tabel 4.4.12. Activitățile de poștă și telefonie

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe	
			+/-	%
Activități de poștă din sfera serviciului universal ¹⁾				
Correspondență și imprimate (mil.buc.)	23,0 ²⁾	24,6	1,6	7,0
Colete și pachete mici (mil.buc.)	28,7 ²⁾	28,9	0,2	0,7
Alte categorii de trimiteri (mil.buc.)	30,3	31,5	1,2	4,0
Mijloace de telefonie și Internet				
Numărul de conexiuni la serviciile de telefonie - total (milioane)	25,7 ²⁾	25,6	-0,1	-0,4
din care:				
la serviciile de telefonică fixă	2,2	2,0	-0,2	-9,1
la serviciile de telefonică mobilă	23,5 ²⁾	23,6	0,1	0,4
Numărul de conexiuni Internet (milioane)	24,6 ²⁾	25,2	0,6	2,4

¹⁾ Începând cu anul 2019 indicatorii noi diseminați de către Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM), conform Deciziei 388/2020, privind activitatea din sfera serviciului poștal universal a Companiei Națională Poșta Română (CNPR) și a furnizorilor alternativi.

²⁾ Date rectificate față de cele publicate anterior de către ANCOM.

4.5. Comerț internațional cu bunuri

Statisticile de comerț internațional cu bunuri reprezintă parte a statisticilor oficiale ale Uniunii Europene (UE) și ale fiecărui stat membru, care furnizează date statistice referitoare la comerțul cu bunuri între statele membre UE (sistemul statistic Intrastat), precum și date referitoare la comerțul cu bunuri între statele membre UE și țările terțe, din afara UE (sistemul statistic Extrastat).

Statisticile de comerț internațional cu bunuri servesc nevoilor diferiților utilizatori, inclusiv operatorilor economici, academicienilor, cercetătorilor și publicului larg. Interesul pentru statisticile de comerț internațional cu bunuri este în creștere, prin urmare, producerea în timp util și de înaltă calitate a datelor este de primă importanță pentru Institutul Național de Statistică.

Statisticile de comerț internațional cu bunuri ale României se stabilesc prin însumarea datelor obținute din sistemele statistice Intrastat și Extrastat.

Importanța celor două sisteme statistice, Intrastat și Extrastat, din punct de vedere al ponderii informațiilor furnizate în totalul comerțului internațional cu bunuri al României este net în favoarea sistemului Intrastat, sistem care gestionează un număr foarte mare de tranzacții, a căror valoare acoperă peste 70% din volumul comerțului internațional cu bunuri al României¹⁰⁾.

4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale

În anul 2023 exporturile FOB de bunuri au înregistrat o valoare de 93093 milioane euro (în creștere cu 1,2% față de anul 2022), iar importurile CIF au fost de 122062 milioane euro (în scădere cu 3,2% față de anul 2022), soldul balanței comerciale FOB-CIF fiind de -28969 milioane euro, în scădere cu 5120 milioane euro comparativ cu anul 2022.

Tabel 4.5.1. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale

	2022	2023
Milioane lei		
Export FOB	453543	460381
Import CIF	621695	603690
Sold balanță comercială (FOB - CIF)	-168152	-143309
Milioane euro		
Export FOB	91945	93093
Import CIF	126034	122062
Sold balanță comercială (FOB - CIF)	-34089	-28969

Notă: Datele pentru anul 2022 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Pentru anul 2023 datele au caracter semidefinitiv.

Grafic 4.5.1. Evoluția comerțului internațional cu bunuri

4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2015)

În anul 2023 cele mai importante contribuții la creșterea exporturilor au fost înregistrate la: mașini, utilaje și echipamente, inclusiv electrice (20183 milioane euro, respectiv 21,7% din exporturile totale), autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (17130 milioane euro, respectiv 18,4%), produse ale agriculturii și vânătorii (7043 milioane euro, respectiv 7,6%), calculatoare și produse electronice și optice (5756 milioane euro, respectiv 6,2%), produse din cauciuc și mase plastice (5182 milioane euro, respectiv 5,6%), produse ale industriei metalurgice (4622 milioane euro, respectiv 5,0%).

¹⁰⁾ Toate dinamica și ponderile au fost calculate din valori exprimate în mii euro.

Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

Tabel 4.5.2. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale conform Clasificării Produselor și Serviciilor asociate Activităților (CPSA 2015)

- milioane euro -

Cod CPSA	Denumire cod CPSA	Export FOB		Import CIF		Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
		2022	2023	2022	2023	2022	2023
	Total	91945	93093	126034	122062	-34089	-28969
1	Produse ale agriculturii și vânătorii	7099	7043	4028	3539	3071	3504
2	Produse ale silviculturii și exploatării forestiere	32	27	195	108	-163	-81
3	Pește și alte animale acvatice, produse de acvacultură	10	14	108	121	-98	-107
5	Cărbune și lignit	13	12	174	66	-161	-54
6	Petrol brut și gaze naturale	1425	999	8963	5263	-7538	-4264
7	Minereuri metalifere	78	38	296	113	-218	-75
8	Alte minerale și produse de carieră	94	62	135	130	-41	-68
10	Produse alimentare	3095	3179	8046	8642	-4951	-5463
11	Băuturi	316	394	732	832	-416	-438
12	Produse din tutun	1479	1680	365	401	1114	1279
13	Produse ale industriei textile	1494	1470	2999	2834	-1505	-1364
14	Articole de îmbrăcăminte	2139	2224	2574	2584	-435	-360
15	Piei și produse din piele	1396	1398	1953	1956	-557	-558
16	Produse rezultate din prelucrarea lemnului (exclusiv mobilier), articole din paie și din alte materiale vegetale împletite	2383	1826	928	778	1455	1048
17	Hârtie și produse din hârtie	765	705	1962	1777	-1197	-1072
19	Produse de cocserie; produse obținute din prelucrarea șteiului	3812	2613	3678	3798	134	-1185
20	Substanțe și produse chimice	3053	2671	12393	10165	-9340	-7494
21	Produse farmaceutice de bază și preparate farmaceutice	1036	1240	4931	5390	-3895	-4150
22	Produse din cauciuc și mase plastice	4830	5182	5255	5357	-425	-175
23	Alte produse din materiale nemetalice	675	673	1892	1843	-1217	-1170
24	Produse ale industriei metalurgice	5855	4622	8617	7528	-2762	-2906
25	Produse ale industriei construcțiilor metalice și produselor din metal (exclusiv mașini, utilaje și echipamente)	2993	4285	5557	6051	-2564	-1766
26	Calculatoare și produse electronice și optice	5183	5756	11283	11604	-6100	-5848
27	Echipamente electrice	11386	12433	9908	10364	1478	2069
28	Mașini, utilaje și echipamente neclasificate în altă parte	7398	7750	10369	11232	-2971	-3482
29	Autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci	15319	17130	11157	12893	4162	4237
30	Alte mijloace de transport	1776	1527	973	1415	803	112
31	Mobilă	2557	2476	1217	1231	1340	1245
32	Alte produse industriale neclasificate în altă parte	842	918	2171	2219	-1329	-1301
35	Energie electrică, gaze, apă caldă și aer condiționat	1784	1235	2503	1187	-719	48
	Alte produse necuprinse în altă parte	1625	1511	675	643	950	868

Notă: Datele pentru anul **2022** au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Pentru anul **2023** datele au caracter semidefinitiv.

Cele mai importante contribuții la creșterea importurilor în anul 2023, au fost înregistrate la: mașini, utilaje și echipamente, inclusiv electrice (21596 milioane euro, respectiv 17,7% din importurile totale), autovehicule de transport rutier, remorci și semiremorci (12893 milioane euro, respectiv 10,6%), calculatoare și produse electronice și optice (11604 milioane euro, respectiv 9,5%), substanțe și produse chimice (10165 milioane euro, respectiv 8,3%), produse alimentare (8642 milioane euro, respectiv 7,1%), produse ale industriei metalurgice (7528 milioane euro, respectiv 6,2%), produse ale industriei construcțiilor metalice și produselor din metal (6051 milioane euro, respectiv 5,0%).

4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenerere

Principalii parteneri comerciali ai României în anul 2023 au fost statele membre UE, cu o pondere de 72,6% în total exporturi și 73,3% în total importuri. Comerțul cu restul țărilor lumii este distribuit între celelalte țări ale Europei (14,7% din exporturi și 10,9% din importuri), Asia (6,4% din exporturi și 12,2% din importuri), Africa (2,8% din exporturi și 1,7% din importuri), America (3,2% din exporturi și 1,9% din importuri) și Oceania (0,2% din exporturi și sub 0,05% din importuri).

Tabel 4.5.3. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale, pe continente și principale țări partenerere

- milioane euro -

Denumire continent / țară	Export FOB		Import CIF		Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	91945	93093	126034	122062	-34089	-28969
EUROPA	79538	81257	106390	102835	-26852	-21578
din care:						
UE-27	66456	67575	89336	89501	-22880	-21926
AELS	1090	1113	1397	1351	-307	-238
ALTE ȚĂRI DIN EUROPA	11992	12569	15658	11983	-3666	586
ASIA	6292	5992	16127	14919	-9835	-8927
din care:						
Arabia Saudită	324	574	123	205	201	369
China	1083	857	7382	6764	-6299	-5907
Coreea de Sud	402	536	674	578	-272	-42
Emiratele Arabe Unite	430	403	95	82	335	321
Georgia	297	188	35	19	262	169
India	283	322	757	1280	-474	-958
Iordania	622	348	54	12	568	336
Irak	56	81	353	174	-297	-93
Israel	777	404	181	358	596	46
Japonia	661	761	396	408	265	353
Kazahstan	51	107	3221	2742	-3170	-2635
Liban	202	92	5	5	197	87
Malaesia	48	70	230	181	-182	-111
Pakistan	178	167	56	44	122	123
Republica Islamică Iran	230	185	87	60	143	125
Taiwan	53	55	484	422	-431	-367
Thailanda	43	87	325	296	-282	-209
Turkmenistan	4	3	146	67	-142	-64
Vietnam	57	103	359	258	-302	-155
AFRICA	2820	2652	1306	1987	1514	665
Africa de Sud	161	137	78	52	83	85
Algeria	394	389	45	102	349	287
Egipt	766	541	436	482	330	59
Libia	152	202	*)	609	152	-407
Maroc	786	927	424	499	362	428
Sudan	108	41	*)	*)	108	41
Tunisia	282	174	209	95	73	79
AMERICA	3068	2954	2160	2279	908	675
din care:						
Argentina	41	39	78	55	-37	-16
Brazilia	179	170	442	342	-263	-172
Canada	194	222	62	91	132	131
Mexic	246	263	115	152	131	111
Statele Unite	2265	2150	1347	1377	918	773
OCEANIA	129	143	37	31	92	112
din care:						
Australia	109	106	24	18	85	88

Notă: Datele pentru anul 2022 au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Pentru anul 2023 datele au caracter semidefinitiv.

Repartizarea pe țări a schimburilor internaționale de bunuri se realizează astfel:

- pentru comerțul intra-UE, pe baza principiului "țara de destinație" (la expedieri) și "țara de expediere" (la introduceri);

- pentru comerțul extra-UE, pe baza principiului "țara de destinație" (la export) și "țara de origine" (la import, cu excepția cazului în care țara de origine este un stat membru UE, caz în care se ia în considerare țara de expediere).

*) Sub 0,5.

Schimburile comerciale între România și statele membre UE au crescut în anul 2023 față de 2022 cu 1,7% la export (+1119 milioane euro) și respectiv cu 0,2% la import (+165 milioane euro). Exporturile către statele AELS au crescut cu 2,2% (+23 milioane euro), iar importurile au scăzut cu 3,3% (-46 milioane euro). În rândul țărilor din Europa (cu excepția UE), o pondere însemnată în valoarea totală a exporturilor României din anul 2023 o dețin Turcia (cu 3,3% din total) și Regatul Unit (cu 2,9% din total).

În anul 2023 față de anul 2022, exporturile către Asia au scăzut cu 4,8%. Țările partenere din Asia către care România a înregistrat cele mai mari exporturi au fost: China (857 milioane euro), Japonia (761 milioane euro), Arabia Saudită (574 milioane euro), Coreea de Sud (536 milioane euro), Israel (404 milioane euro), Emiratele Arabe Unite (403 milioane euro), Iordania (348 milioane euro), India (322 milioane euro), Georgia (188 milioane euro), Republica Islamică Iran (185 milioane euro) și Pakistan (167 milioane euro).

Exporturile către Africa au scăzut în anul 2023 cu 5,9% față de anul 2022, cele mai importante țări partenere fiind: Maroc (927 milioane euro), Egipt (541 milioane euro), Algeria (389 milioane euro), Libia (202 milioane euro) și Tunisia (174 milioane euro).

Exporturile către America au scăzut cu 3,7% (-114 milioane euro) în perioada analizată. Țările partenere din America către care România a înregistrat cele mai mari exporturi au fost: Statele Unite (2150 milioane euro), Mexic (263 milioane euro), Canada (222 milioane euro) și Brazilia (170 milioane euro).

Importurile din țările partenere situate în Europa (cu excepția UE) au înregistrat cele mai mari niveluri.

În anul 2023, în cazul Turciei (6366 milioane euro, respectiv 5,2% din importurile totale), Ucrainei (1469 milioane euro, respectiv 1,2%), Regatului Unit (1115 milioane euro, respectiv 0,9%), Republicii Moldova (1085 milioane euro, respectiv 0,9%) și Elveției (1081 milioane euro, respectiv 0,9%).

În anul 2023 importurile din Asia au scăzut cu 7,5% (-1208 milioane euro) față de anul 2022. Țările partenere din Asia din care au fost înregistrate cele mai mari importuri au fost: China (6764 milioane euro, respectiv 5,5% din total importuri), Kazahstan (2742 milioane euro, respectiv 2,2%), India (1280 milioane euro, respectiv 1,0%) și Coreea de Sud (578 milioane euro, respectiv 0,5%).

În anul 2023 față de anul 2022, importurile din Africa au crescut cu 52,2%, cele mai importante țări partenere fiind: Libia (609 milioane euro), Maroc (499 milioane euro) și Egipt (482 milioane euro).

Importurile din America au crescut în anul 2023 comparativ cu anul 2022 cu 119 milioane euro, ajungând la 2279 milioane euro. Cei mai importanți parteneri comerciali au fost Statele Unite (1377 milioane euro) și Brazilia (342 milioane euro).

4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-27

Din analiza pe țări a exporturilor Intra-UE se observă că cele mai mari ponderi în total exporturi au fost deținute în anul 2023 de: Germania (20,8% din total exporturi), Italia (10,2%), Franța (6,3%), Ungaria (5,7%), Bulgaria (4,2%), Polonia (3,7%), Țările de Jos (3,4%), Spania (3,2%), Cehia (3,2%), iar cele mai mici ponderi le-au deținut: Estonia, Letonia (cu 0,1% fiecare), Malta și Luxemburg (sub 0,05% fiecare). Restul statelor membre UE-27 au avut ponderi cuprinse între 2,4% (Belgia) și 0,2% (Irlanda, Finlanda, Lituania, Cipru).

Din analiza pe țări a importurilor Intra-UE în anul 2023 se observă că cele mai mari ponderi în totalul importurilor României au revenit: Germaniei (19,4% din importul total), Italiei (8,7%), Ungariei (6,5%), Poloniei (6,2%), Bulgariei (4,7%), Țărilor de Jos (4,3%) și Franței (4,3%). Cele mai mici ponderi au revenit: Luxemburgului, Ciprului și Estoniei (cu 0,1% fiecare), Letoniei și Maltei (sub 0,05% fiecare). Restul statelor membre UE-27 au avut ponderi cuprinse între 0,2% (Finlanda, Lituania) și 3,5% (Austria).

În anul 2023 în relațiile comerciale cu statele din Uniunea Europeană s-a înregistrat o scădere a deficitului comercial, care a ajuns la -21926 milioane euro, cu 954 milioane euro mai mic decât cel din anul 2022.

În anul 2023, balanța comercială Intra-UE:

- a înregistrat deficite de peste 100 milioane euro cu: Germania (-4283 milioane euro), Polonia (-4198 milioane euro), Ungaria (-2624 milioane euro), Austria (-2288 milioane euro), Țările de Jos (-2095 milioane euro), Bulgaria (-1823 milioane euro), Italia (-1093 milioane euro), Belgia (-845 milioane euro), Grecia (-727 milioane euro), Slovenia (-664 milioane euro), Cehia (-637 milioane euro), Spania (-432 milioane euro), Irlanda (-423 milioane euro), Slovacia (-402 milioane euro) și Danemarca (-297 milioane euro);
- a înregistrat excedente de peste 100 milioane euro cu Franța (696 milioane euro).

Tabel 4.5.4. Exporturile, importurile și soldul balanței comerciale Intra UE-27

- milioane euro -

Denumire țară	Export FOB		Import CIF		Sold balanță comercială (FOB - CIF)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	91945	93093	126034	122062	-34089	-28969
Uniunea Europeană (UE-27)	66456	67575	89336	89501	-22880	-21926
Austria	2213	1982	3980	4270	-1767	-2288
Belgia	1881	2221	3021	3066	-1140	-845
Bulgaria	3563	3869	8805	5692	-5242	-1823
Cehia	2657	2998	3396	3635	-739	-637
Cipru	168	177	58	98	110	79
Croația	417	427	317	330	100	97
Danemarca	409	368	551	665	-142	-297
Estonia	123	80	78	91	45	-11
Finlanda	245	207	254	245	-9	-38
Franța	5535	5909	4904	5213	631	696
Germania	18259	19400	22436	23683	-4177	-4283
Grecia	1080	1093	1626	1820	-546	-727
Irlanda	173	214	545	637	-372	-423
Italia	9261	9468	10311	10561	-1050	-1093
Letonia	65	76	56	61	9	15
Lituania	211	200	270	262	-59	-62
Luxemburg	28	25	149	121	-121	-96
Malta	19	41	41	53	-22	-12
Țările de Jos	3223	3147	5025	5242	-1802	-2095
Polonia	3500	3424	7442	7622	-3942	-4198
Portugalia	543	567	518	551	25	16
Slovacia	1788	2018	2393	2420	-605	-402
Slovenia	467	428	1044	1092	-577	-664
Spania	2866	3004	3223	3436	-357	-432
Suedia	770	751	702	737	68	14
Ungaria	6788	5271	8190	7895	-1402	-2624

Notă: Datele pentru anul **2022** au fost revizuite față de cele publicate anterior și au caracter definitiv. Pentru anul **2023** datele au caracter semidefinitiv.

4.5.5. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic

Indicii valorii unitare pentru exporturi în perioada 2000-2023 calculați față de media anului precedent au avut evoluții diferite, înregistrând un maxim de 116,8% în anul 2022 și un minim de 89,3% în anul 2009.

O evoluție asemănătoare au avut și indicii valorii unitare pentru importuri, cu un maxim de 117,7% în anul 2022 și un minim de 89,3% în anul 2009.

Indicii anuali ai volumului fizic au fost în general supraunitari, cu excepția anilor 2009, 2012 și 2020, când au fost subunitari atât pentru exporturi, cât și pentru importuri, iar în anul 2023 a fost subunitar doar pentru importuri.

Indicele raportului de schimb, calculat ca raport între indicele valorii unitare la export și indicele valorii unitare la import a fost supraunitar, cu excepția anilor 2002, 2013, 2017 și 2022, când a fost subunitar.

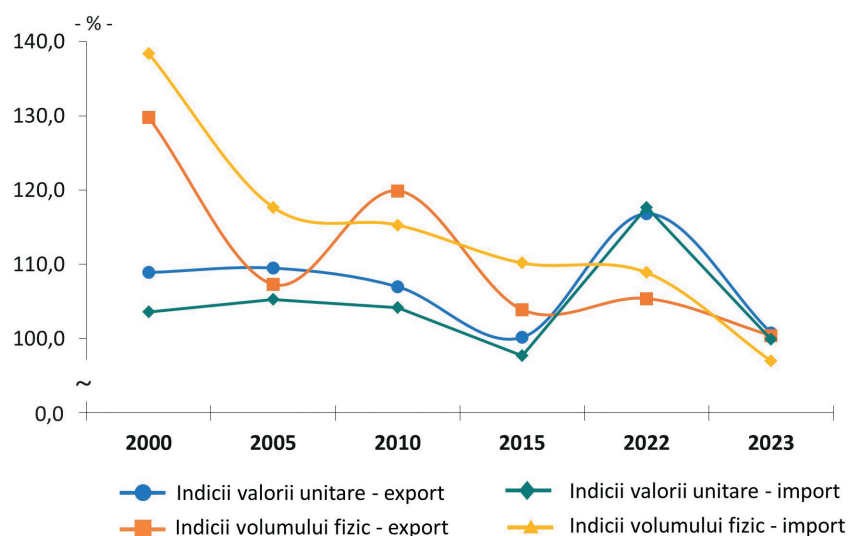
Tabel 4.5.5. Indicii valorii unitare, raportul de schimb și indicii volumului fizic

- anul precedent = 100 -

	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Indicii valorii unitare (IVU)¹⁾												
EXPORTURI	108,9	109,5	107,0	100,2	98,2	101,6	103,8	101,4	98,8	109,4	116,8	100,8
IMPORTURI	103,6	105,3	104,2	97,7	97,6	102,9	102,4	100,1	95,8	108,4	117,7	99,9
Raportul de schimb												
IVUEXP / IVUIMP	105,1	104,0	102,7	102,5	100,6	98,7	101,3	101,3	103,2	101,0	99,3	101,0
Indicii volumului fizic												
EXPORTURI	129,8	107,3	119,9	103,9	107,1	107,5	104,2	100,4	91,2	109,8	105,4	100,4
IMPORTURI	138,4	117,7	115,3	110,2	109,7	109,0	107,0	104,0	97,5	112,7	108,9	97,0

¹⁾ Indici calculați din valori exprimate în euro.

Grafic 4.5.2. Indicii valorii unitare și indicii volumului fizic

4.5.6. Comerțul exterior al României, în funcție de mărimea firmelor cu activitate de comerț internațional cu bunuri

Tabel 4.5.6. Firme exportatoare după clase de mărime, în funcție de numărul de salariați

Clase de mărime după numărul salariaților	2022		2023	
	Număr	Valoare (milioane euro)	Număr	Valoare (milioane euro)
Total	27457	91945	28085	93093
0-4 salariați	10864	13523	11348	14477
5-9 salariați	4052	1266	4085	1288
10-249 salariați	10581	21612	10646	21945
250 de salariați și peste	987	51233	971	51960
Necunoscut	973	4312	1035	3432

Tabel 4.5.7. Firme importatoare după clase de mărime, în funcție de numărul de salariați

Clase de mărime după numărul salariaților	2022		2023	
	Număr	Valoare (milioane euro)	Număr	Valoare (milioane euro)
Total	120222	126034	133886	122062
0-4 salariați	69654	15360	79270	15303
5-9 salariați	18520	5195	20374	4518
10-249 salariați	29387	40484	31478	41989
250 de salariați și peste	1502	59431	1500	56747
Necunoscut	1159	5565	1264	3505

Numărul companiilor cu activitate de comerț internațional cu bunuri a crescut în perioada analizată cu 2,3% în cazul exporturilor și cu 11,4% în cazul importurilor.

În anii 2022 și 2023, peste 55% din exporturi și peste 46% din importurile României au fost realizate de firmele mari (cu peste 250 salariați).

Deficitul comercial înregistrat de firmele mici și mijlocii (număr de salariați mai mic de 250) a scăzut de la 24,6 mld.euro în anul 2022 la 24,1 mld.euro în anul 2023.

Firmele mari au înregistrat un deficit comercial de 8,2 mld.euro în anul 2022 și de 4,8 mld.euro în anul 2023.

4.6. Turism

4.6.1. Turism intern

4.6.1.1. Numărul unităților de cazare turistică

Prin poziția sa geografică România dispune de o varietate de resurse naturale care dau posibilitatea practicării unei largi game de activități turistice.

În anul 2023 numărul total al structurilor de cazare turistică a fost de 12697 unități, înregistrându-se, comparativ cu anul 2022, o creștere cu 496 unități (respectiv +4,1%).

În anul 2023, 92,8% din numărul de unități de cazare turistică existente se regăsesc în apartamente și camere de închiriat (28,3%), pensiuni agroturistice (27,5% din numărul total de unități existente), hoteluri și moteluri (14,4%), pensiuni turistice (12,9%), vile turistice și bungalouri (9,7%).

În anul 2023, numărul total de locuri existente în aceste unități a fost de 433487, cu 11373 locuri mai multe decât în anul anterior; din acestea, în funcțiune au fost 98293 mii locuri-zile, în creștere cu 5,7% față de anul 2022.

În ceea ce privește numărul de locuri existente în unitățile de cazare turistică, în anul 2023 se constată că majoritatea se regăsesc în hoteluri și moteluri (49,3%), apartamente și camere de închiriat (14,5%), pensiuni agroturistice (13,4%), pensiunile turistice (7,8%), vile turistice și bungalouri (5,0%).

Tabel 4.6.1. Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică¹⁾, capacitatea de cazare turistică existentă și indicii de utilizare netă ai capacității de cazare turistică în funcțiune

	Unități existente, număr		Număr de locuri existente		Indicii de utilizare netă ai capacității de cazare turistică în funcțiune %	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	12201	12697	422114	433487	29,1	30,2
Hoteluri și moteluri	1836	1826	212324	213846	36,8	38,5
Hosteluri	313	316	13551	13496	18,3	19,4
Hanuri turistice	4	5	90	120	8,4	6,5
Cabane turistice	220	223	6256	6067	15,9	17,6
Campinguri și unități tip căsuță	198	239	14195	15418	19,6	17,6
Vile turistice și bungalouri	1251	1231	21425	21535	24,4	26,2
Tabere de elevi și preșcolari	47	46	5173	4817	11,8	14,3
Pensiuni turistice	1696	1642	34587	33930	19,9	20,7
Pensiuni agroturistice	3484	3498	56850	58086	17,1	18,1
Popasuri turistice	39	41	1640	1672	18,5	19,8
Sate de vacanță	8	10	456	688	17,6	39,4
Spații de cazare pe nave	24	29	839	897	20,9	17,6
Apartamente și camere de închiriat	3081	3591	54728	62915	23,4	23,7

¹⁾ La 31 iulie. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

4.6.1.2 Structura capacității totale de cazare existente, după gradul de confort

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, structura capacității totale de cazare existentă, după gradul de confort al unităților din sistem, relevă următoarele aspecte mai importante:

- a continuat să fie predominant confortul de tip 3 stele (52,7% din total);
- s-a menținut la același nivel față de anul precedent, confortul de tip 5 stele (2,8% din total);
- s-au înregistrat creșteri ale ponderii locurilor și în unitățile de 3 stele și unitățile de 5 stele (52,7% din total, respectiv 2,8%);
- totodată s-a redus ponderea locurilor din unitățile de 2 stele și 4 stele (fiecare cu câte 19,3% din total, iar la 1 stea 4,3%).

Tabel 4.6.2. Structura capacității de cazare în funcție de gradul de confort

- procente -

	Categorii de confort					
	5 stele	4 stele	3 stele	2 stele	1 stea	Neclasificate ¹⁾
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică²⁾ (număr)						
2022						
Total	1,2	10,2	59,0	23,3	5,6	0,7
Hoteluri	2,2	25,0	54,7	16,1	1,8	0,2
Vile turistice și bungalouri	2,7	12,1	48,2	18,4	18,4	0,2
Pensiuni agroturistice ³⁾	1,6	11,2	60,1	25,4	1,7	-
2023						
Total	1,6	10,0	60,3	22,1	4,9	1,1
Hoteluri	2,7	25,6	54,5	15,4	1,6	0,2
Vile turistice și bungalouri	3,5	13,3	50,0	17,4	11,5	4,3
Pensiuni agroturistice	2,6	12,2	59,9	23,8	1,5	-
Capacitatea de cazare existentă²⁾ (locuri)						
2022						
Total	2,5	18,8	52,5	19,8	4,6	1,8
Hoteluri	4,1	30,7	46,5	17,1	1,5	0,1
Campinguri și unități tip căsuță	-	0,8	25,1	23,7	41,2	9,2
Vile turistice și bungalouri	0,6	12,5	53,0	23,5	10,1	0,3
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	-	-	100,0
2023						
Total	2,8	19,3	52,7	19,3	4,3	1,6
Hoteluri	4,8	31,9	45,3	16,8	1,1	0,1
Campinguri și unități tip căsuță	-	2,5	24,2	26,0	38,6	8,7
Vile turistice și bungalouri	1,0	14,3	53,0	20,6	9,9	1,2
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	2,8	-	97,2
Capacitatea de cazare în funcțiune (mii locuri-zile)						
2022						
Total	3,6	22,7	54,1	16,0	2,7	0,9
Hoteluri	5,8	35,0	46,0	11,9	1,2	0,1
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	-	-	-
2023						
Total	3,8	22,8	54,2	15,6	2,7	0,9
Hoteluri	6,3	36,0	45,1	11,6	0,9	0,1
Tabere de elevi și preșcolari	-	-	-	2,4	-	97,6

¹⁾ Reprezintă unitățile neclasificate sau în curs de clasificare și/sau reclasificare.

²⁾ La **31 iulie**. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

³⁾ Din anul **2009** pensiunile turistice rurale s-au asimilat la pensiunile agroturistice.

Creșteri semnificative ale numărului de structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică s-au înregistrat în următoarele zone: în alte localități cu 192 unități, în zona montană cu 176 unități, în zona București și orașele reședință de județ cu 71 unități, în stațiunile balneare cu 45 de unități, în zona litorală cu 14 unități, iar în zona Delta Dunării s-a înregistrat o scădere cu 2 unități. Numărul de apartamente și camere de închiriat a crescut cu 510 unități.

În anul 2023 față de anul 2022, capacitatea de cazare existentă a crescut cu +2,7% (11373 locuri). Creșteri mai însemnate s-au înregistrat în zona litorală (cu 4011 locuri). În anul 2023, pentru principalele capacități de cazare existente, tendințele înregistrate în ceea ce privește structura acestora, după gradul de confort al unităților din sistem, se prezintă astfel: cele mai multe hoteluri au fost de 3 stele (54,5% din total hoteluri), iar pe locul al doilea, ca importanță, s-au situat hotelurile de 4 stele (25,6%), precum și cele de 2 stele (15,4%).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, la hoteluri s-a înregistrat o creștere a gradului de confort a hotelurilor de 5 stele (+22,2%), de 4 stele (+2,5%), precum și diminuarea gradului de confort la unitățile clasificate cu 1 stea (-13,3%), la cele de 2 stele (-4,6%), la 3 stele (-0,3%), iar la unitățile neclasificate s-a menținut aceeași valoare.

În structura capacității de cazare în funcțiune, în anul 2023, cea mai mare pondere a fost deținută de unitățile cu 3 stele (54,2% din total), 4 stele (22,8%), precum și 2 stele (15,6%).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, structura capacității de cazare în funcțiune a înregistrat creșteri semnificative în totalul capacității de cazare în funcțiune la următoarele categorii de confort: la unitățile de 5 stele (+12,8%), la unitățile neclasificate (+8,1%), la 4 stele (+6,2%), la 2 stele (+3,2%), iar la o stea (+2,7%). În anul 2023, pe regiuni de dezvoltare, unitățile de primire turistică cu funcțiuni de cazare, au înregistrat următoarea structură: Centru 25,0%, Sud-Est 19,4%, Nord-Vest 16,7%, Nord-Est 12,1%, Sud-Muntenia 8,7%, Vest 8,5%, Sud-Vest Oltenia 7,2%, București-Ilfov 2,5%.

4.6.1.4. Numărul de sosiri ale turiștilor în unitățile de cazare

În anul 2023 s-au înregistrat 13911 mii sosiri, din care 2120 mii (15,2% din total) au fost sosiri ale turiștilor străini. Analiza repartizării sosirilor, pe categorii de unități reflectă preferința turiștilor pentru hoteluri și moteluri (65,0% din total); pe locurile următoare, dar la diferențe semnificative, situându-se sosirile în pensiuni agroturistice (9,4%), în pensiuni turistice (7,5%) și în vile turistice și bungalouri (3,4%). În anul 2023 comparativ cu anul 2022, numărul turiștilor străini a crescut cu 446 mii. Cele mai semnificative sosiri de turiști străini s-au înregistrat în hoteluri și moteluri (1754 mii turiști, respectiv 19,4% din numărul total al turiștilor sosiți în aceste unități).

Diferențe pozitive semnificative de ponderi ale sosirilor turiștilor străini în cadrul diverselor categorii de unități de cazare (față de anul 2022), s-au înregistrat în apartamente și camere de închiriat (+3,0 puncte procentuale), hoteluri și moteluri (+2,2 puncte procentuale).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, numărul de sosiri a crescut cu 1323 mii, din care cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat în București și orașele reședință de județ cu 680 mii sosiri și în zona montană cu 246 mii sosiri. În anul 2023, turiștii străini au înregistrat o creștere față de anul 2022 (mai mult cu 838 mii). Cea mai semnificativă creștere a sosirilor turiștilor străini s-a înregistrat în București și orașele reședință de județ, cu 330 mii sosiri.

Tabel 4.6.3. Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

	Sosiri, mii turiști		2023 față de 2022		Ponderea sosirilor turiștilor străini în total tip structură, %		
	2022	2023	mii turiști +/-	%	2022	2023	pp ¹⁾ +/-
Total - din care:	12588	13911	1323	110,5	13,3	15,2	1,9
Hoteluri și moteluri	8293	9036	743	109,0	17,2	19,4	2,2
Hosteluri	253	278	25	109,9	7,5	9,0	1,5
Hanuri turistice	1	2	1	200,0	-	-	-
Cabane turistice	132	137	5	103,8	3,8	5,1	1,3
Campinguri și unități tip căsuță	79	92	13	116,5	7,6	7,6	0
Vile turistice și bungalouri	455	479	24	105,3	5,5	6,9	1,4
Tabere de elevi și preșcolari	16	21	5	131,3	-	-	-
Pensiuni turistice	977	1037	60	106,1	6,1	7,3	1,2
Pensiuni agroturistice	1181	1307	126	110,7	3,6	4,7	1,1
Popasuri turistice	18	18	-	100,0	-	-	-
Sate de vacanță	8	39	31	487,5	5,0	5,1	0,1
Spații de cazare pe nave	3	3	-	100,0	-	-	-
Apartamente și camere de închiriat	1172	1462	290	124,7	7,5	10,5	3,0

¹⁾ Puncte procentuale.

4.6.1.5. Numărul de înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare

În anul 2023 s-au înregistrat 29692 mii înnoptări ale turiștilor în unitățile de cazare, mai multe cu 2648 mii înnoptări față de anul 2022 (27044 mii înnoptări). Creșteri semnificative ale numărului de înnoptări în unitățile de cazare s-au înregistrat la următoarele tipuri de unități: hoteluri și moteluri (+1481 mii înnoptări), apartamente și camere de închiriat (+586 mii înnoptări), pensiuni agroturistice (+263 mii înnoptări).

În anul 2023, în unitățile de cazare au înnoptat un număr de 4505 mii turiști străini, respectiv 15,2% din numărul total de înnoptări înregistrat. Comparativ cu anul anterior s-a produs o creștere a numărului de înnoptări ale turiștilor străini cu 22,9%. Turiștii străini care au înnoptat în structurile de primire turistică au preferat hotelurile și motelurile (83,0% din numărul de înnoptări aferente turiștilor străini).

Cele mai mari creșteri s-au înregistrat în București și în orașele reședință de județ (+1123 mii înnoptări) și în stațiunile montane (+508 mii înnoptări).

Tabel 4.6.4. Înnoptări ale turiștilor în structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

	Înnoptări, mii turiști		2023 față de 2022		Ponderea înnoptărilor turiștilor străini în total tip structură, %		
	2022	2023	mii turiști +/-	%	2022	2023	pp ¹⁾ +/-
Total	27044	29692	2648	109,8	13,6	15,2	1,6
Hoteluri și moteluri	18500	19981	1481	108,0	17,1	18,7	1,6
Hosteluri	509	557	48	109,4	7,5	9,3	1,8
Hanuri turistice	2	2	-	100,0	-	-	-
Cabane turistice	219	240	21	109,6	3,7	5,0	1,3
Campinguri și unități tip căsuță	218	218	-	100,0	6,0	7,8	1,8
Vile turistice și bungalouri	964	1051	87	109,0	5,4	6,9	1,5
Tabere de elevi și preșcolari	55	79	24	143,6	5,5	1,3	-4,2
Pensiuni turistice	1754	1837	83	104,7	6,6	8,0	1,4
Pensiuni agroturistice	2266	2529	263	111,6	3,6	4,9	1,3
Popasuri turistice	38	42	4	110,5	-	-	-
Sate de vacanță	20	72	52	360,0	5,0	4,2	-0,8
Spații de cazare pe nave	6	5	-1	83,3	-	-	-
Apartamente și camere de închiriat	2493	3079	586	123,5	7,8	10,8	3,0

¹⁾ Puncte procentuale.

4.6.1.6. Indicii de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune

În anul 2023, indicele de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune¹⁾ a fost de 30,2%, cu 1,1 puncte procentuale mai mare decât nivelul înregistrat în anul anterior. Comparativ cu anul precedent, în anul 2023, valorile înregistrate au fost: sate de vacanță (39,4%, respectiv +21,8 puncte procentuale), hoteluri și moteluri (38,5%, respectiv +1,7 puncte procentuale), vile turistice și bungalouri (26,2%, respectiv +1,8 puncte procentuale), apartamente și camere de închiriat (23,7%, respectiv +0,3 puncte procentuale), pensiuni turistice (20,7%, respectiv +0,8 puncte procentuale), popasuri turistice (19,8%, respectiv +1,3 puncte procentuale), hosteluri (19,4%, respectiv +1,1 puncte procentuale), pensiuni agroturistice (18,1%, respectiv +1,0 puncte procentuale), spațiile de cazare pe nave, cabane turistice și campinguri și unități tip căsuțe (fiecare cu câte 17,6%, respectiv, în aceeași ordine: -3,3 puncte procentuale, +1,7 puncte procentuale și -2,0 puncte procentuale), tabere de elevi și preșcolari (14,3%, respectiv +2,5 puncte procentuale) și hanuri turistice (6,5%, respectiv -1,9 puncte procentuale).

În anul 2023, indicele de utilizare netă a capacităților de cazare turistică în funcțiune, a variat cu valori cuprinse între 39,4% (sate de vacanță) și 6,5% (hanuri turistice).

¹⁾ Stabilizat prin raportarea numărului de înnoptări realizate la capacitatea de cazare în funcțiune.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, pe ansamblu, indicele de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune prezintă următoarele aspecte:

- scăderi cu -3,3 puncte procentuale la spațiile de cazare pe nave și cu -2,0 puncte procentuale la campinguri și unități tip căsuță;
- creșteri cu 21,8 puncte procentuale la sate de vacanță, 2,5 puncte procentuale la tabere de elevi și preșcolari și 1,8 puncte procentuale la vile turistice și bungalouri.

4.6.1.7. Destinațiile turistice

În medie, în anul 2023, distribuția structurilor de primire turistică cu funcțiuni de cazare pe destinații turistice a fost următoarea: 29,1% în zona montană, 16,1% în București și orașele reședință de județ, 10,9% în zona litorală, 7,4% în stațiuni balneare, 3,9% în Delta Dunării, 32,6% în alte localități.

Tabel 4.6.5. Capacitatea și activitatea de cazare turistică, pe destinații turistice, în anul 2023

	U.M.	Total	Destinații turistice					
			Litoral ¹⁾	Balneare	Montan	Delta Dunării ²⁾	București și orașe reședință de județ ³⁾	Alte localități
Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică	număr	12697	1380	935	3691	493	2052	4146
din care: hoteluri ⁴⁾	număr	1628	311	138	203	21	666	289
Capacitatea existentă ⁴⁾	locuri	433487	106918	40283	82911	10942	99630	92803
din care: hoteluri	locuri	205521	71517	25195	18144	2172	67815	20678
Capacitatea în funcțiune	mii							
din care: hoteluri	locuri-zile	98293	11077	10624	21961	1094	31244	22293
	mii							
	locuri-zile	49905	8046	7401	5788	542	22554	5574
Sosiri	mii	13911	1395	1171	2689	137	6130	2389
din care: străini	mii	2120	26	33	155	9	1636	261
Înnoptări	mii	29692	4794	4172	5290	287	10828	4321
din care: străini	mii	4505	83	108	291	19	3544	460
Indicii de utilizare netă a capacității în funcțiune	%	30,2	43,3	39,3	24,1	26,2	34,7	19,4
Durata medie a șederii	zile	2,1	3,4	3,6	2,0	2,1	1,8	1,8

¹⁾ Exclusiv orașul Constanța.

²⁾ Inclusiv municipiul Tulcea.

³⁾ Inclusiv municipiul București și exclusiv municipiul Tulcea.

⁴⁾ La **31 iulie**. Structuri de cazare turistică cu cel puțin 5 locuri-pat.

În directă corelație cu această distribuție s-au aflat și ceilalți indicatori, și anume:

- hotelurile au înregistrat următoarea repartizare: 40,9% în București și orașele reședință de județ; 19,1% în zona litorală; 17,7% în alte localități; 12,5% în stațiuni montane; 8,5% în zona balneară; 1,3% în Delta Dunării;
- capacitatea de cazare în funcțiune, exprimată prin numărul de locuri-zile pe destinații, a fost de: 31,8% în București și orașele reședință de județ; 22,7% în alte localități; 22,3% în zona montană; 11,3% în zona litorală; 10,8% în zona balneară; 1,1% în Delta Dunării;
- capacitatea de cazare în funcțiune din hoteluri a fost reprezentată, în special de București și orașele reședință de județ (45,2% din capacitatea totală de cazare în funcțiune din hoteluri), și zona litorală (16,1%);

- cele mai multe sosiri s-au înregistrat în București și orașele reședință de județ (44,1% din totalul sosirilor) precum și în zona montană (19,3% din totalul sosirilor); de asemenea, cei mai mulți străini au sosit în București și orașele reședință de județ (77,2% din numărul total de străini sosiți);
- înnopțările au înregistrat următoarea structură: 36,5% în București și orașele reședință de județ; 17,8% în zona montană; 16,1% în zona litorală; 14,6% în alte localități; 14,0% în zone balneare; 1,0% în Delta Dunării; cei mai mulți străini au înnopțat în București și orașele reședință de județ, respectiv 3544 mii turiști străini (78,7% din total înnopțări ale turiștilor străini).

4.6.1.8. Durata medie a șederii turiștilor în diferite locații

În anul 2023, durata medie a șederii turiștilor în diferite locații a fost de 2,1 zile; au existat unele particularități ale nivelului acestui indicator, în funcție de destinațiile turistice, astfel: în stațiunile balneare, durata medie a șederii turiștilor a fost 3,6 zile cu 1,5 zile mai mare decât media, în zona litorală a fost 3,4 zile cu 1,3 zile mai mare decât media; în Delta Dunării durata medie a șederii s-a situat pe medie (2,1 zile); pe celelalte destinații turistice, durata medie a șederii turiștilor în diferite locații s-a situat sub medie: 2,0 zile în stațiunile montane, și 1,8 zile atât în București și orașele reședință de județ cât și în alte localități.

În anul 2023, indicele mediu de utilizare netă a capacității în funcțiune a fost de 30,2%; pe destinații turistice situându-se peste nivelul mediu în zona litorală (+13,1 puncte procentuale), zona balneară (+9,1 puncte procentuale), în București și orașele de reședință (+4,5 puncte procentuale); totodată, sub nivelul mediu de utilizare netă a capacității în funcțiune, s-au aflat: alte localități (-10,8 puncte procentuale), stațiunile din zona montană (-6,1 puncte procentuale), zona Delta Dunării (-4,0 puncte procentuale).

4.6.1.9. Turismul organizat de agențiile de turism, pe acțiuni turistice și zone turistice

În anul 2023, un număr de 3026,2 mii persoane au participat la acțiuni turistice organizate de agențiile de turism cu activitate de organizare și de către cele cu activitate intermediară, comparativ cu anul 2022, când au participat 2308,8 mii turiști, înregistrându-se o creștere cu 31,1%.

În anul 2023, turiștii români participanți la acțiunile turistice interne organizate de agențiile de turism cu activitate de organizare au optat în principal pentru zona litorală (48,2%), pentru zona balneară (11,5%) și pentru zona montană (10,1%).

Turiștii români participanți la acțiunile turistice interne organizate de agențiile de turism cu activitate intermediară au optat în general pentru zona litorală (29,2%), zona balneară (9,3%) și zona montană (6,8%).

4.6.1.10. Turismul pe destinații turistice externe organizate de agențiile de turism

Turiștii români care au călătorit în afara țării în sejururi organizate de agențiile de turism cu activitate de organizare (1325,3 mii turiști) au fost în proporție de 79,8% în Europa, în țările Uniunii Europene călătorind în proporție de 53,3%.

În anul 2023, cele mai importante destinații turistice au fost în următoarele țări: Bulgaria (26,0% din total turiști participanți la acțiunile turistice externe ale agențiilor cu activitate de organizare), Turcia (25,8%), Grecia (15,0%), Egipt (11,4%), Tunisia (3,6%) și Spania (3,5%).

Turiștii români care au călătorit în afara țării în sejururi organizate de agențiile de turism cu activitate intermediară (155,6 mii turiști¹²⁾) au fost în proporție de 83,9% în Europa, în țările Uniunii Europene călătorind în proporție de 50,8%.

Cele mai importante destinații turistice din total turiști participanți la acțiunile organizate de agențiile cu activitate intermediară în anul 2023 au fost în următoarele țări: Turcia (32,6% din total turiști participanți la acțiunile turistice externe ale agențiilor cu activitate intermediară), Grecia (19,8%), Spania (11,8%), Egipt (8,4%), Bulgaria (7,1%), Franța (4,5%) și Thailanda (3,2%).

¹²⁾ Sunt luate în calcul primele zece destinații turistice (după numărul de turiști plecați) de la fiecare agenție turistică.

4.6.2. Turism internațional

În anul 2023 s-au înregistrat 14777 mii sosiri ale vizitatorilor străini în România, cu 2080 mii sosiri mai multe decât în anul 2022 (respectiv +16,4%). Cele mai multe sosiri au fost din Europa (93,8% din numărul total de sosiri).

Tabel 4.6.6. Sosirile vizitatorilor străini în România și plecările vizitatorilor români în străinătate, pe tipuri de mijloace de transport utilizate

	2022	2023	2023 față de 2022, diferențe ¹⁾		Structura, %	
			+/-	%	2022	2023
Sosirile vizitatorilor străini în România - mii sosiri						
Total ²⁾	12697	14777	2080	116,4	100,0	100,0
Rutiere	9547	10714	1167	112,2	75,2	72,5
Feroviare	152	185	33	121,4	1,2	1,2
Aeriene	2547	3351	804	131,6	20,0	22,7
Navale	451	527	76	116,9	3,6	3,6
Plecările vizitatorilor români în străinătate - mii plecări						
Total ²⁾	17265	19449	2184	112,6	100,0	100,0
Rutiere	10194	11323	1129	111,1	59,0	58,2
Feroviare	100	136	36	135,3	0,6	0,7
Aeriene	6939	7960	1021	114,7	40,2	40,9
Navale	32	30	-2	95,0	0,2	0,2

¹⁾ Indicii pot să difere din cauza rotunjirii informațiilor primare care stau la baza calculului.

²⁾ Include și călătoriile efectuate pe jos.

În anul 2023, numărul total de plecări a fost de 19449 mii, mai mare cu 2184 mii plecări față de anul 2022.

În anul 2023, vizitatorii străini care au sosit în România au utilizat mijloace de transport, astfel: rutier în proporție de 72,5%, aerian 22,7%, naval 3,6% și feroviar 1,2%.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, ponderile numărului de sosiri ale turiștilor străini în funcție de mijloacele de transport utilizate, au înregistrat creșteri, după cum urmează: la transportul aerian (+31,6%), la transportul feroviar (+21,4%), la transportul naval (+16,9%) și la transportul rutier (+12,2%).

În anul 2023, plecările vizitatorilor români în străinătate au însumat 19449 mii plecări; din numărul total de plecări, acestea s-au efectuat în proporție de 58,2% pe căile de transport rutier, 40,9% pe căile de transport aerian, 0,7% pe căile de transport feroviar și 0,2% pe căile de transport naval.

4.7. Comerț interior și servicii de piață

4.7.1. Comerțul cu amănuntul

În anul 2023, în comerțul cu amănuntul au activat 103562 întreprinderi, cu 2041 mai multe decât în anul 2022. Acest domeniu din economia națională este reprezentat de întreprinderile mici și mijlocii, în proporție semnificativă (99,9% din numărul total de unități active).

În anul 2023, cifra de afaceri realizată de întreprinderile cu activitate principală de comerț cu amănuntul a fost de 392415,8 milioane lei. În anul 2023 comparativ cu anul 2022, comerțul cu amănuntul a înregistrat o creștere cu 6,1% în prețuri curente.

Ponderea cea mai mare, 53,5% a fost deținută de întreprinderile mari (cu 250 de salariați și peste), în timp ce întreprinderile mici și mijlocii au realizat 46,5% din valoarea totală a cifrei de afaceri.

În anul 2023, cea mai mare pondere a cifrei de afaceri înregistrată din activitatea de comerț cu amănuntul o dețin mărfurile nealimentare, care reprezintă 41,9% din cifra de afaceri totală, în creștere cu 1,3 puncte procentuale față de anul precedent. Mărfurile alimentare au reprezentat 38,9% din cifra de afaceri totală, în creștere cu 2,3 puncte procentuale față de anul precedent, iar ponderea comerțului cu amănuntul al carburanților a scăzut cu 3,6 puncte procentuale.

Tabel 4.7.1. Cifra de afaceri din comerțul cu amănuntul, pe grupe de mărfuri

	Milioane lei prețuri curente		Structura, %	
	2022	2023 ¹⁾	2022	2023 ¹⁾
Total²⁾	369810,7	392415,8	100,0	100,0
Mărfuri alimentare	135300,4	152685,4	36,6	38,9
Mărfuri nealimentare	150091,3	164566,2	40,6	41,9
Comerț cu amănuntul al carburanților	84419,1	75164,3	22,8	19,2

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Exclusiv vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor, a motocicletelor.

Tabel 4.7.2. Indicii volumului comerțului cu amănuntul¹⁾, pe grupe de mărfuri

- anul precedent = 100 -

CAEN Rev.2	2022	2023
Total	104,5	101,6
Mărfuri alimentare	101,7	103,5
Mărfuri nealimentare	104,5	102,8
Comerț cu amănuntul al carburanților	109,6	95,6

Notă: Date rezultate din cercetări statistice infraanuale.

¹⁾ Exclusiv vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor, a motocicletelor.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, rețeaua comercială a întreprinderilor care au desfășurat activitate de comerț cu amănuntul a crescut cu 4396 magazine.

Ponderea cea mai însemnată este deținută de magazinele sub 120 m², respectiv 91,6%, în timp ce magazinele cu suprafața de 10.000 m² și peste reprezintă 0,1% din numărul total al rețelei comerciale.

Tabel 4.7.3. Numărul de magazine, pe categorii de suprafață¹⁾

Categorii de suprafață	Număr de magazine	
	2022	2023 ²⁾
Total	114393	118789
Până la 120 m ²	104702	108801
121 - 399 m ²	5506	5697
400 - 999 m ²	2767	2830
1000 - 2499 m ²	939	920
2500 - 4999 m ²	248	290
5000 - 9999 m ²	126	136
10000 m ² și peste	105	115

¹⁾ Cuprinde totalitatea punctelor de vânzare indiferent de activitatea principală a întreprinderilor.

²⁾ Date provizorii.

4.7.2. Vânzarea, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor

În anul 2023, numărul de întreprinderi cu activitate principală de vânzare, întreținere și reparare a autovehiculelor și a motocicletelor a fost de 26042, cu 1630 întreprinderi mai mult, comparativ cu anul precedent. În ceea ce privește structura pe clase de mărime a întreprinderilor, din această categorie de activități, menționăm că ponderea cea mai însemnată (99,9% din total) este deținută de întreprinderile mici și mijlocii.

În anul 2023, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de vânzare, întreținere și reparare a autovehiculelor și a motocicletelor a fost de 101262,2 milioane lei, din care 21,3% s-a realizat în întreprinderile mari.

Tabel 4.7.4. Cifra de afaceri din comerțul cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și motocicletelor

	Milioane lei prețuri curente		Structura, %	
	2022	2023 ¹⁾	2022	2023 ¹⁾
Total	85163,5	101262,2	100,0	100,0
Comerț cu autovehicule	47555,4	58299,7	55,8	57,6
Întreținerea și repararea autovehiculelor	11086,8	12690,7	13,0	12,5
Comerț cu piese și accesorii pentru autovehicule	25453,5	28933,7	29,9	28,6
Comerț cu motociclete, piese și accesorii aferente; întreținerea și repararea motocicletelor	1067,8	1338,1	1,3	1,3

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

4.7.3. Comerțul cu ridicata cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete

În anul 2023, numărul de întreprinderi active din domeniul comerțului cu ridicata a fost de 51330, cu 1063 mai multe întreprinderi față de anul 2022.

Domeniul este caracterizat prin ponderea semnificativă a întreprinderilor mici și mijlocii (circa 99,8% din numărul total de întreprinderi cu activitate principală de comerț cu ridicata).

În anul 2023, valoarea cifrei de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de comerț cu ridicata a fost de 551635,1 milioane lei, din care 77,6% a fost realizată în întreprinderi mici și mijlocii și 22,4% în întreprinderi mari.

Tabel 4.7.5. Puncte de vânzare cu ridicata¹⁾

	Birouri (număr)		Antrepozite, altele decât cash & carry		Autoserviri (cash & carry)			
	2022	2023 ²⁾	2022	2023 ²⁾	Număr		Suprafața (m ²)	
					2022	2023 ²⁾	2022	2023 ²⁾
Total	51290	52446	881	891	218	231	464079	467038

¹⁾ Cuprinde totalitatea magazinelor indiferent de activitatea principală a întreprinderilor.

²⁾ Date provizorii.

Rețeaua comercială a întreprinderilor cu activitate principală de comerț cu ridicata include birouri (97,9% din numărul total de unități), antrepozite, altele decât cash & carry (1,7%) și autoserviri (0,4%).

În anul 2023 față de anul 2022, numărul de autoserviri (cash & carry) a înregistrat o creștere de 6,0%, în cazul numărului de birouri s-a înregistrat o creștere de 2,3%, iar numărul de antrepozite, altele decât cash & carry a crescut cu 1,1%.

4.7.4. Servicii de piață prestate în principal pentru populație

În anul 2023, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de servicii de piață prestate în principal pentru populație a fost de 50316,9 milioane lei. Ponderea cea mai mare a fost deținută de întreprinderile mici și mijlocii, circa 87,2% în timp ce, 12,8% a fost realizată în întreprinderile mari.

Tabel 4.7.6. Cifra de afaceri din servicii prestate în principal pentru populație, pe activități
- milioane lei prețuri curente -

CAEN Rev.2	2022	2023 ¹⁾
Total	43130,0	50316,9
Hoteluri și alte facilități de cazare similare	7639,4	8728,1
Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată	1290,3	1545,3
Parcuri pentru rulote, campinguri și tabere	77,0	91,8
Alte servicii de cazare	951,2	1101,4
Restaurante	20877,2	24035,1
Activități de alimentație (catering) pentru evenimente și alte servicii de alimentație	2342,7	2764,9
Baruri și alte activități de servire a băuturilor	4320,1	4694,1
Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor	5352,3	6985,4
Alte servicii de rezervare și asistență turistică	279,7	370,8

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Date provizorii.

Tabel 4.7.7. Indicii volumului cifrei de afaceri pentru servicii de piață prestate populației

serie brută - anul precedent = 100 -

	2022	2023
Total	129,5	107,7
din care:		
Hoteluri și restaurante	134,6	111,7
Jocuri de noroc și alte activități recreative	118,3	95,6
Activități ale agențiilor turistice și a tur-operatorilor;		
alte servicii de rezervare și asistență turistică	129,9	94,8
Coafură și alte activități de înfrumusețare	129,6	96,7
Spălarea, curățarea (uscată) articolelor textile și a produselor din blană	122,4	132,4
Alte activități	110,8	113,2

Notă: Date rezultate din cercetări statistice infraanuale.

În anul 2023, în total servicii pentru populație, cea mai mare pondere o dețin restaurantele (47,8% din cifra de afaceri totală realizată), hotelurile și alte facilități de cazare similare (17,3% din cifra de afaceri totală realizată), activitățile agențiilor turistice și ale tur-operatorilor (13,9% din cifra de afaceri totală realizată) și activitățile barurilor și alte activități de servire a băuturilor (9,3% din cifra de afaceri totală realizată).

Totodată, cele mai mici ponderi ale cifrei de afaceri s-au înregistrat în activitățile de alimentație (catering) pentru evenimente și alte servicii de alimentație (5,5% din cifra de afaceri totală realizată), în activitățile privind facilitățile de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată (3,1% din cifra de afaceri totală realizată), în alte servicii de cazare (2,2% din cifra de afaceri totală realizată), în alte servicii de rezervare și asistență turistică (0,7% din cifra de afaceri totală realizată) și în activitatea parcurilor pentru rulote, campinguri și tabere (0,2% din cifra de afaceri totală realizată).

4.7.5. Servicii de piață, pe activități

În anul 2023, cifra de afaceri a întreprinderilor cu activitate principală de servicii prestate în principal pentru întreprinderi, inclusiv transporturi, depozitare și comunicații a fost de 451485,9 milioane lei.

Ponderea întreprinderilor mari a fost de aproximativ 29,8% din totalul cifrei de afaceri.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, valoarea cifrei de afaceri din servicii prestate în principal întreprinderilor a crescut în termeni nominali cu 43798,1 milioane lei (cu 10,7% mai mult față de anul precedent).

Tabel 4.7.8. Cifra de afaceri din servicii de piață, pe activități¹⁾

	Milioane lei prețuri curente		Structura, %	
	2022	2023 ²⁾	2022	2023 ²⁾
Total	407687,8	451485,9	100,0	100,0
Transporturi pe calea ferată	6044,1	8186,1	1,5	1,8
Transporturi terestre	84513,7	86023,4	20,7	19,1
Transporturi prin conducte	2911,1	2518,2	0,7	0,6
Transporturi pe apă	1873,5	1663,0	0,5	0,4
Transporturi aeriene	2813,4	3499,6	0,7	0,8
Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi	35105,1	35500,4	8,6	7,9
Activități de poștă și curier	8341,7	8756,4	2,0	1,9
Activități de editare	10833,7	12284,4	2,7	2,7
Activități de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală	2849,7	3123,4	0,7	0,7
Activități de difuzare și transmitere de programe	2777,8	3064,3	0,7	0,7
Telecomunicații	26787,4	28011,7	6,6	6,2
Activități de servicii în tehnologia informației	53208,8	64376,0	13,1	14,3
Activități de servicii informatice	6670,3	7924,1	1,6	1,8
Tranzacții imobiliare	25514,4	27900,0	6,2	6,1
Activități juridice și de contabilitate	5070,0	5783,9	1,2	1,3
Activități de management și de consultanță în management	19333,7	21734,6	4,7	4,8
Activități de arhitectură și inginerie, activități de testări și analiză tehnică	22769,1	28722,7	5,6	6,4
Cercetare-dezvoltare	2666,3	3098,6	0,7	0,7
Publicitate și activități de studiere a pieței	14954,2	18038,7	3,6	4,0
Alte activități profesionale, științifice și tehnice	4490,1	5051,8	1,1	1,1
Activități veterinare	1892,5	2176,0	0,5	0,5
Activități de închiriere și leasing	6980,3	7813,9	1,7	1,7
Activități de servicii privind forța de muncă	5855,1	6540,6	1,4	1,4
Activități de investigație și protecție	7144,4	8305,9	1,8	1,8
Activități de peisagistică și servicii pentru clădiri	5326,6	6344,4	1,3	1,4
Activități de secretariat, servicii suport și alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	16654,4	20066,4	4,1	4,4
Alte servicii (activități de creație și interpretare artistică, activități ale bibliotecilor, muzeelor, activități de jocuri de noroc și pariuri, activități sportive, recreative și distractive, reparații de calculatoare, articole personale și de uz gospodăresc, alte activități de servicii)	24306,3	24977,5	6,0	5,5

Notă: Diferențele între datele pe total și valorile obținute din însumarea diverselor structuri utilizate sunt datorate rotunjirilor.

¹⁾ Cu excepția serviciilor prestate în principal pentru populație.

²⁾ Date provizorii.

În anul 2023, ponderile cele mai însemnate ale cifrei de afaceri s-au înregistrat pentru activitățile: transporturi terestre (19,1%), activități de servicii în tehnologia informației (14,3%), depozitare și activități auxiliare pentru transporturi (7,9%), activități de arhitectură și inginerie, activități de testări și analiză tehnică (6,4%), telecomunicații și tranzacții imobiliare (6,2%).

Contribuție sub 1,0% la valoarea totală a cifrei de afaceri au înregistrat activitățile de transporturi aeriene (0,8%), activitățile de producție cinematografică, video și de programe de televiziune; înregistrări audio și activități de editare muzicală, activități de difuzare și transmitere de programe, cercetare-dezvoltare, (0,7%), transporturi prin conducte (0,6%), activitățile veterinare (0,5%) și transporturile pe apă (0,4%).

C. DEZVOLTAREA SOCIALĂ A ROMÂNIEI

5. FORȚA DE MUNCĂ

5.1. Populația ocupată¹⁾

În anul 2023, 52,0% din populația țării locuia în mediul urban, 43,2% erau persoane active, iar o pondere de 40,8% era deținută de persoanele ocupate.

Comparativ cu anul 2022, în anul 2023, populația ocupată a scăzut cu 110,0 mii persoane, numărul persoanelor inactive a crescut cu 60,6 mii persoane, în timp ce numărul persoanelor aflate în șomaj s-a redus cu 8,8 mii.

5.1.1. Caracteristici, structuri și tendințe

În anul 2023, populația ocupată cuprindea 7696,5 mii persoane; dintre acestea, persoanele în vârstă de muncă (15-64 ani) reprezentau 98,9%.

Analiza comparativă cu anul anterior pune în evidență faptul că numărul populației ocupate a scăzut în mediul urban (cu 289,3 mii persoane), dar a crescut în mediul rural (cu 179,3 mii persoane). Pe sexe, a scăzut atât numărul bărbaților ocupați (cu 80,5 mii persoane) cât și cel al femeilor ocupate (cu 29,5 mii persoane).

Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (proporția persoanelor ocupate în vârstă de muncă în populația totală în vârstă de muncă) a fost în anul 2023 de 63,0%, având valori mai ridicate pentru persoanele ocupate de sex masculin (71,7%, față de numai 54,3% în cazul femeilor). Rata de ocupare a bărbaților o depășește pe cea a femeilor la toate grupele de vârstă.

Pe medii de rezidență, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă din mediul urban a fost de 68,6%, mai ridicată decât cea înregistrată în mediul rural (57,1%). Comparativ cu anul 2022, valoarea acestui indicator a rămas constantă în mediul urban și a crescut în mediul rural (cu 0,8 puncte procentuale).

Tabel 5.1.1. Rata de ocupare, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2023 față de 2022, pp ¹⁾
	2022	2023	
Populația în vârstă de muncă (15-64 ani)	63,1	63,0	-0,1
Tineri (15-24 ani)	19,7	18,7	-1,0
Adulți (25-54 ani)	78,3	78,1	-0,2
Vârșnici (55-64 ani)	46,7	51,0	4,3
Adulți (20-64 ani)	68,5	68,7	0,2
Femei în vârstă de muncă (15-64 ani)	54,4	54,3	-0,1
Tineri (15-24 ani)	14,3	13,7	-0,6
Adulți (25-54 ani)	69,5	69,1	-0,4
Vârșnici (55-64 ani)	36,1	40,3	4,2
Adulți (20-64 ani)	59,1	59,1	-
Bărbați în vârstă de muncă (15-64 ani)	71,5	71,7	0,2
Tineri (15-24 ani)	24,8	23,4	-1,4
Adulți (25-54 ani)	86,7	86,7	-
Vârșnici (55-64 ani)	58,0	62,8	4,8
Adulți (20-64 ani)	77,7	78,2	0,5

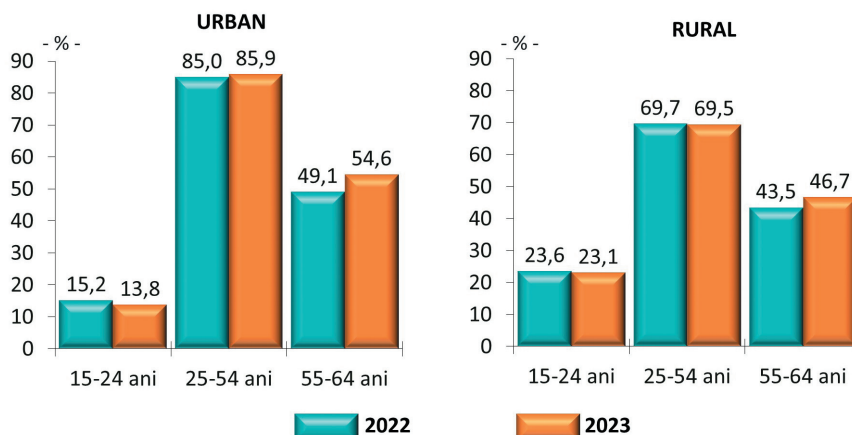
¹⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

¹⁾ Indicatorii privind populația ocupată rezultați din Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO) au fost calculați în funcție de populația rezidentă având în vedere criteriul reședinței obișnuite.

Rata de ocupare a populației de 20-64 ani a fost de 68,7%, cu diferențieri pe sexe și medii: mai redusă la femei, decât la bărbați (59,1%, față de 78,2%) și în mediul rural, comparativ cu cel urban (62,3%, față de 74,7%).

Grafic 5.1.1. Rata de ocupare, pe medii de rezidență și grupe de vârstă

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

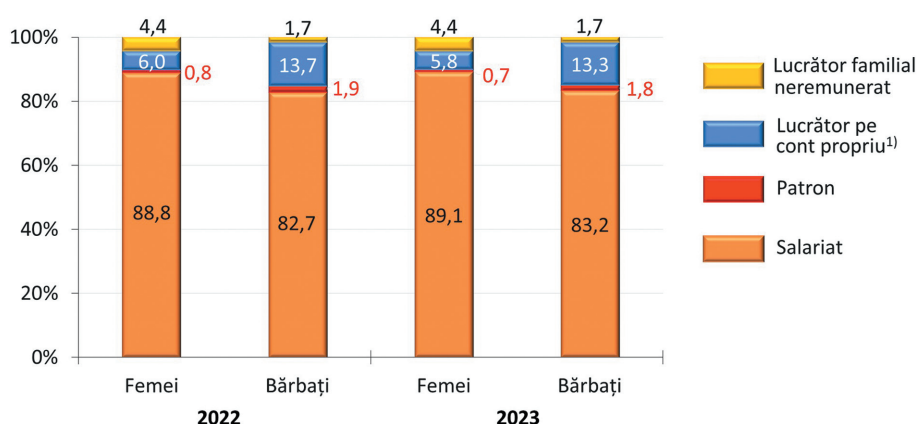
Analiza distribuției pe grupe de vârstă a populației ocupate indică faptul că, în anul 2023, ponderile cele mai mari erau deținute de persoanele din grupele de vârstă adultă: 31,0% dintre persoanele ocupate aveau vârsta cuprinsă în intervalul 45-54 ani, 28,0% erau persoane în vârstă de 35-44 ani, iar 19,7% erau persoane 25-34 de ani. Tinerii au reprezentat 4,8% din populația ocupată, fiind mai numeroși în mediul rural (64,5%). Persoanele ocupate din grupa de vârstă adultă (25-54 ani) se regăseau cu precădere (57,4%) în mediul urban, iar dintre persoanele ocupate de 55 ani și peste, 57,1% locuiau în mediul urban.

Structura pe grupe de vârstă a populației ocupate diferă ușor atât pe sexe, cât și pe medii. Din totalul persoanelor ocupate de sex masculin, 77,7% aparțineau grupei de vârstă 25-54 ani. În cazul populației ocupate de sex feminin, ponderea celor de 25-54 ani a fost mai mare, de 80,1%.

În mediul urban, 80,3% din populația ocupată avea vârsta de 25-54 ani, în timp ce în mediul rural această grupă de vârstă înregistra o pondere de 76,7%. Aproximativ aceeași situație se înregistra și în anul 2022.

Distribuția populației ocupate după *statutul profesional* arată că în anul 2023, similar situației din anul precedent, salariații dețineau cea mai ridicată pondere în totalul populației ocupate (85,7%, respectiv 85,3% în anul 2022).

Grafic 5.1.2. Structura populației ocupate, după statutul profesional, pe sexe

¹⁾ Inklusiv membru al unei societăți agricole sau al unei cooperative neagricole.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

În valoare absolută, numărul persoanelor ocupate care lucrau cu statutul profesional de salariat a scăzut în anul 2023 față de anul 2022 cu 60,1 mii persoane (cu 43,7 mii persoane în cazul bărbaților și cu 16,4 mii persoane în cazul femeilor).

Numărul persoanelor ocupate ne-salariate (patroni, lucrători pe cont propriu, lucrători familiari neremunerați) a scăzut între cei doi ani cu 49,9 mii persoane.

În anul 2023, lucrătorii pe cont propriu și lucrătorii familiari neremunerați reprezentau 13,0% din populația ocupată și locuiau în proporție de 82,4% în mediul rural.

Persoanele de sex feminin reprezentau cea mai mare parte dintre lucrătorii familiari neremunerați (65,8%), dețineau o pondere de 44,4% în categoria salariaților și de 24,7% în cea a lucrătorilor pe cont propriu.

Cea mai mare discrepanță pe sexe se constată în rândul patronilor, numărul femeilor din această categorie fiind de 3,6 ori mai mic decât cel al bărbaților.

Repartizarea populației ocupate pe forme de proprietate arată că, în anul 2023, sectorul privat a absorbit 82,8% din populația ocupată, valoare ușor mai ridicată decât cea înregistrată pentru anul 2022 (82,0%); dintre persoanele care au lucrat în sectorul privat 60,3% erau de sex masculin, iar 53,6% aveau domiciliul în mediul urban.

În anul 2023, sectorul public concentra 16,6% din populația ocupată comparativ cu 17,3% în anul 2022; majoritatea persoanelor ocupate în sectorul public (69,5%) locuia în mediul urban, iar 57,9% erau femei. În sectorul mixt lucrau 0,6% din persoanele ocupate, valoare mai mică decât cea din anul 2022 (0,7%).

În anul 2023, pe activități ale economiei naționale, 11,9% dintre persoanele ocupate lucrau în ramurile agricole (comparativ cu 11,3% în anul 2022). Din cele 6779,5 mii persoane ocupate în ramurile neagricole, 22,2% se regăseau în industria prelucrătoare, 19,7% în comerț și 11,9% în construcții.

Activitățile cu cel mai pronunțat grad de feminizare a populației ocupate erau: sănătate și asistență socială (82,0%), învățământ (78,5%), intermediere financiare și asigurări (69,7%), hoteluri și restaurante (64,0%).

Persoanele ocupate în vârstă de muncă (15-64 ani) au lucrat în proporție de 55,2% în servicii, 33,4% lucrau în industrie și construcții, iar 11,4% în sectorul agricol.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, scăderi mai importante ale numărului populației ocupate s-au înregistrat în industria extractivă (-11,2%), informații și comunicații (-9,7%), distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (-9,1%) și intermediere financiare (-8,2%). În ceea ce privește activitățile în care numărul persoanelor ocupate a crescut față de anul precedent, cele mai semnificative creșteri au fost în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (8,0%) și construcții (5,0%).

Repartizarea populației ocupate pe grupe de ocupații în anul 2023 evidențiază faptul că cele mai mari ponderi în total le dețin muncitorii calificați și asimilați (17,7%), specialiștii în diverse domenii de activitate (17,6%) și lucrătorii în domeniul serviciilor (17,3%).

Comparativ cu anul 2022, numărul persoanelor ocupate a scăzut la majoritatea grupelor de ocupații, cel mai mult în cazul membrilor corpului legislativ ai executivului, al înalților conducători ai administrației publice, conducătorilor și funcționarilor superiori (-12,5%), al specialiștilor în diverse domenii de activitate (-4,9%) și al funcționarilor administrativi (-4,2%). A crescut însă numărul muncitorilor necalificați (+4,0%) și cel al muncitorilor calificați în agricultură, silvicultură și pescuit (+3,1%).

Similar situației din anul anterior, și în anul 2023 femeile predominau în grupele de lucrători în domeniul serviciilor (67,0%), funcționari administrativi (65,9%), specialiști în diverse domenii de activitate (60,4%) și tehnicieni și alți specialiști din domeniul tehnic (52,3%).

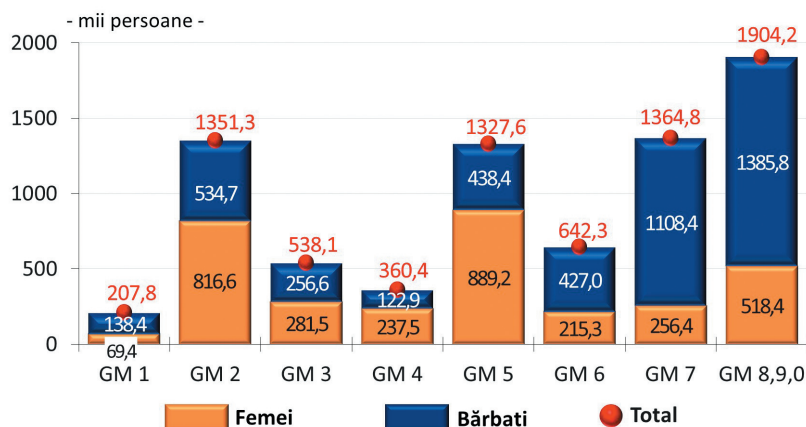
Bărbații erau majoritari în grupa muncitorilor calificați și asimilați (81,2%), în grupa membrilor corpului legislativ, ai executivului, a înalților conducători ai administrației publice și a conducătorilor și funcționarilor superiori (66,6%), în grupa lucrătorilor calificați în agricultură, silvicultură și pescuit (66,5%) și în grupa muncitorilor necalificați (62,0%).

În anul 2023 au lucrat cu program de lucru complet 96,3% dintre persoanele ocupate. Femeile reprezentau 42,9% din totalul persoanelor cu program complet.

Dintre cele 282,9 mii persoane care în anul 2023 aveau program parțial de lucru, 85,5% locuiau în mediul rural și 62,1% erau bărbați.

Ponderea persoanelor ocupate cu program parțial a crescut atât la bărbați (4,0% în anul 2023 față de 3,9% în anul 2022), cât și la femei (3,3% în anul 2023 comparativ cu 3,2% în anul 2022).

Grafic 5.1.3. Populația ocupată, pe grupe de ocupații și sexe, în anul 2023

- GM 1: Membri ai corpului legislativ, ai executivului, înalți conducători ai administrației publice, conducători și funcționari superiori
 GM 2: Specialiști în diverse domenii de activitate
 GM 3: Tehnicienii și alți specialiști din domeniul tehnic
 GM 4: Funcționari administrativi
 GM 5: Lucrători în domeniul serviciilor
 GM 6: Lucrători calificați în agricultură, silvicultură și pescuit
 GM 7: Muncitori calificați și asimilați
 GM 8, 9, 0: Alte categorii de ocupații

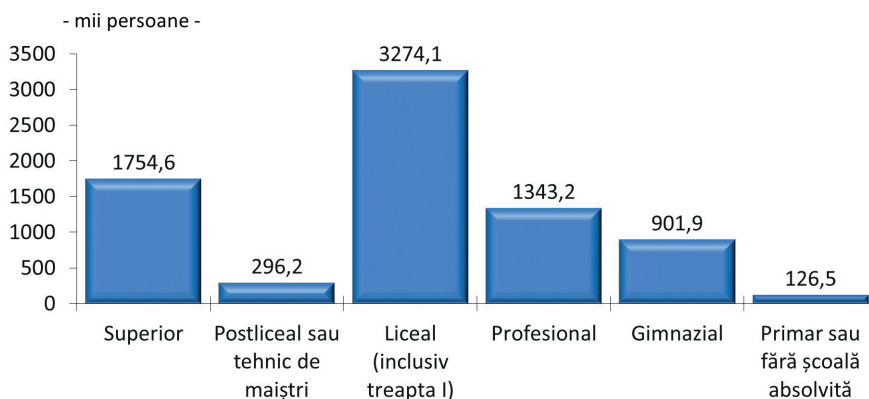
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO); conform COR 2008.

În anul 2023, *durata medie efectivă a săptămânii de lucru* a fost de 39,4 ore/săptămână, mai mică decât valoarea din anul precedent (39,6 ore/săptămână). Comparativ cu anul 2022, numărul mediu de ore lucrate pe săptămână a scăzut în majoritatea activităților economiei naționale, mai puțin în distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare unde au crescut ușor, cu 0,1 ore pe săptămână).

5.1.2. Nivelul de educație

În anul 2023, analizând repartizarea populației ocupate după *nivelul de educație*, se observă că ponderile cele mai mari reveneau persoanelor cu studii liceale (42,5%). Ponderea persoanelor cu studii universitare a fost de 22,8% (din care 54,3% erau femei), iar cea a persoanelor cu nivel de instruire primar sau fără școală absolvită era de 1,7% (ponderea bărbaților în această categorie de persoane fiind de 72,0%).

Grafic 5.1.4. Populația ocupată, după nivelul de educație, în anul 2023

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO), nivelul de educație conform ISCED 2011.

În anul 2023, *rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă* (15-64 ani) cu nivel superior de educație a fost de 89,8%.

Erau ocupate 65,6% dintre persoanele cu nivel mediu de educație, în cazul acestora constatându-se diferențe atât pe sexe (18,2 puncte procentuale în favoarea persoanelor de sex masculin), cât și între mediile de rezidență (cu 3,3 puncte procentuale mai mult pentru persoanele din mediul urban față de cele din rural). În ceea ce privește persoanele cu nivel scăzut de educație, doar 36,9% erau ocupate, în acest caz, cea mai mare discrepanță (27,7 puncte procentuale) înregistrându-se pe sexe: pentru persoanele de sex masculin rata de ocupare a fost de 51,2%, față de 23,5% în cazul persoanelor de sex feminin.

5.1.3. Disparități în profil teritorial

În anul 2023, la fel ca și în anul precedent, regiunea Nord-Est concentra cea mai mare parte a populației ocupate (16,6%), la polul opus situându-se regiunea Vest cu numai 8,6% din totalul ocupării.

Tabel 5.1.2. Distribuția populației ocupate, pe regiuni de dezvoltare și medii de rezidență, în anul 2023

	- procente -	
	Urban	Rural
Total	56,3	43,7
Nord-Vest	53,8	46,2
Centru	59,7	40,3
Nord-Est	42,9	57,1
Sud-Est	55,7	44,3
Sud-Muntenia	41,9	58,1
București-Ilfov	86,1	13,9
Sud-Vest Oltenia	52,2	47,8
Vest	60,1	39,9

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Ca și în anul precedent, în anul 2023 ponderea populației ocupate din mediul urban a fost superioară celei din mediul rural în șase din cele opt regiuni de dezvoltare. Regiunea București-Ilfov, prin specificul ei, înregistra cea mai ridicată valoare: 86,1% dintre persoanele ocupate locuiau în mediul urban (88,4% în anul 2022).

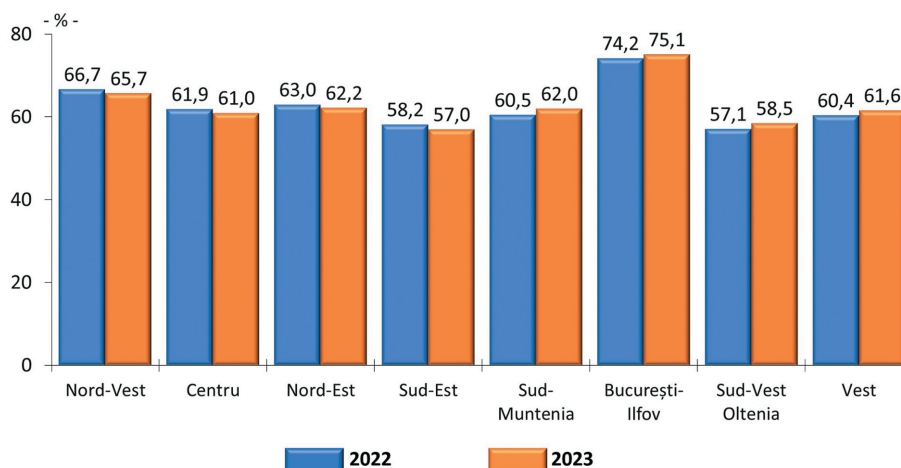
Dintre cele două regiuni în care populația ocupată se regăsea cu preponderență în mediul rural, regiunea Sud-Muntenia se află pe primul loc cu 58,1% (56,3% în anul 2022).

Rata de ocupare a *populației în vârstă de muncă* (15-64 ani) a atins cele mai ridicate valori în regiunea București-Ilfov (75,1%) și în regiunea Nord-Vest (65,7%), iar cele mai scăzute în regiunile Sud-Est (57,0%) și Sud-Vest Oltenia (58,5%).

Comparativ cu anul precedent, valoarea indicatorului a crescut în anul 2023 în 4 regiuni de dezvoltare: Sud-Muntenia (cu 1,5 puncte procentuale), Sud-Vest Oltenia (cu 1,4 puncte procentuale), Vest (cu 1,2 puncte procentuale) și București-Ilfov (cu 0,9 puncte procentuale). În celelalte 4 regiuni de dezvoltare, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă a scăzut, scăderile fiind cuprinse între 0,8 puncte procentuale (în regiunea Nord-Est) și 1,2 puncte procentuale în regiunea Sud-Est.

În anul 2023, indiferent de regiune, rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă a fost mai mare la bărbați decât la femei, ecartul pe sexe având valori cuprinse între 9,2 puncte procentuale în regiunea București-Ilfov și 25,5 puncte procentuale în regiunea Sud-Muntenia. Pe medii de rezidență, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă din mediul urban a deținut, cu o singură excepție, valori superioare față de cele calculate pentru mediul rural. Doar în regiunea București-Ilfov rata de ocupare a fost mai mare în mediul rural cu 0,7 puncte procentuale. Cele mai mari diferențe s-au înregistrat în regiunile Sud-Vest Oltenia (14,8 puncte procentuale) și Sud-Est (12,0 puncte procentuale). Cele mai mici diferențe s-au înregistrat în regiunile Nord-Vest (9,5 puncte procentuale), Sud-Muntenia (9,1 puncte procentuale) și Vest (8,9 puncte procentuale).

Graficul 5.1.5. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

5.1.4. Numărul de salariați în sectorul formal

5.1.4.1. Numărul mediu al salariaților

În anul 2023, numărul mediu al salariaților a fost 5364,9 mii persoane. Ca urmare a extinderii activității anumitor unități economico-sociale, numărul mediu al salariaților a crescut pe parcursul anului 2023 cu 155,4 mii persoane comparativ cu anul precedent.

Numărul mediu al salariaților bărbați a predominat ca și în anii precedenți, reprezentând 52,0% din totalul salariaților (respectiv 2790,3 mii persoane). Comparativ cu anul anterior, numărul mediu al salariaților bărbați a crescut cu 78,9 mii persoane, iar cel al salariaților femei cu 76,5 mii persoane.

Din anul 2005, repartizarea salariaților pe sectoare economice de activitate arată că aproximativ 30% se regăseau în sfera serviciilor comerciale²⁾, iar ponderea acestora a crescut continuu, ajungând la 44,0% în anul 2023, cu 0,4 puncte procentuale mai mare față de anul precedent și cu 13,2 puncte procentuale mai mare față de anul 2005 (30,8%). În anul 2023, numărul mediu al salariaților angajați în sectorul serviciilor sociale³⁾ a reprezentat 20,1% din numărul total al salariaților din economie, în ușoară scădere față de anul 2022 (cu 0,4 puncte procentuale).

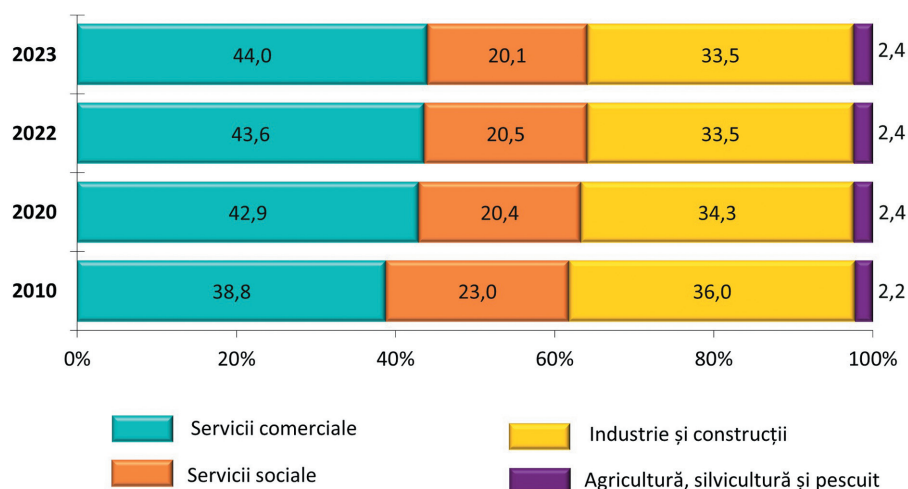
În sectorul secundar (industrie și construcții) au lucrat 33,5% dintre salariați, pondere egală cu cea din anul precedent, respectiv cu 10,8 puncte procentuale sub ponderea din anul 2005 (44,3%).

Ponderea numărului mediu al salariaților care și-au desfășurat activitatea în agricultură, silvicultură și pescuit (sectorul primar) a fost 2,4%, pondere constantă comparativ cu anul precedent, respectiv cu 0,8 puncte procentuale mai mică față de anul 2005 (3,2%).

²⁾ Sectorul serviciilor comerciale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii, iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare și tranzacții imobiliare.

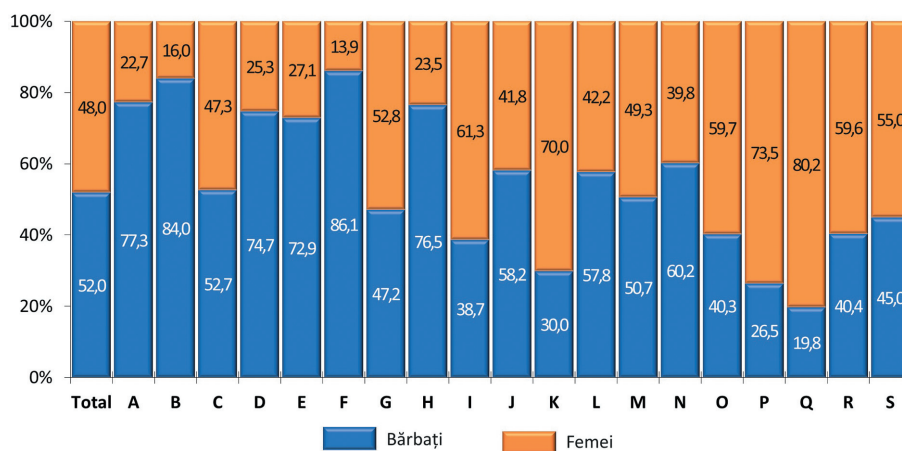
³⁾ Sectorul serviciilor sociale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ (inclusiv 5,9% sector privat în anul 2023), sănătate și asistență socială (inclusiv 15,2% sector privat în anul 2023), activități de spectacole, culturale și recreative (inclusiv 59,0% sector privat în anul 2023), iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială și alte activități de servicii.

Grafic 5.1.6. Distribuția numărului mediu al salariaților, pe sectoare economice de activitate

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

Grafic 5.1.7. Distribuția numărului mediu al salariaților pe sexe, în cadrul activităților economice, în anul 2023

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

Activități economice (secțiuni CAEN Rev.2):

A	Agricultură, silvicultură și pescuit	K	Intermedieri financiare și asigurări
B	Industrie extractivă	L	Tranzacții imobiliare
C	Industrie prelucrătoare	M	Activități profesionale, științifice și tehnice
D	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
E	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	O	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, exclusiv forțele armate și personalul asimilat (M.Ap.N., M.A.I., S.R.I. etc.)
F	Construcții	P	Învățământ
G	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	Q	Sănătate și asistență socială
H	Transport și depozitare	R	Activități de spectacole, culturale și recreative
I	Hoteluri și restaurante	S	Alte activități de servicii
J	Informații și comunicații		

Profilul activităților economice influențează și distribuția salariilor pe sexe. Astfel, salariații femei s-au regăsit cu preponderență în sectorul serviciilor (comerciale²⁾ și sociale³⁾). Activitățile economice în care salariații femei au deținut majoritatea au fost cele de sănătate și asistență socială (80,2%), învățământ (73,5%), intermediari financiare și asigurări (70,0%), hoteluri și restaurante (61,3%), administrație publică (59,7%), activități de spectacole, culturale și recreative (59,6%), alte activități de servicii (55,0%), respectiv comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (52,8%).

Activitățile din construcții și industrie extractivă au fost desfășurate cu preponderență de salariații bărbați și au reprezentat 86,1%, respectiv 84,0% din totalul salariilor acestor activități economice.

Distribuția salariilor pe sexe a fost relativ egală în industria prelucrătoare, comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, respectiv în activitățile profesionale, științifice și tehnice. Aceste activități au deținut însă ponderi semnificativ diferite ale numărului mediu al salariilor în total economie, și anume: 21,1% în industria prelucrătoare, 17,1% în comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, respectiv 3,8% în activități profesionale, științifice și tehnice.

Sectorul privat⁴⁾ a cuprins cea mai mare parte a forței de muncă salariate. Astfel, în anul 2023, repartizarea numărului mediu al salariilor pe forme de proprietate relevă faptul că peste trei pătrimi dintre aceștia au lucrat în societăți cu capital privat⁴⁾ (76,3%). Comparativ cu anul precedent s-a înregistrat o creștere a numărului mediu al salariilor în societățile cu capital privat⁴⁾ (+147,6 mii persoane). Dacă salariații femei au predominat în sectorul public⁵⁾ (63,1% din totalul salariilor din unitățile cu formă de proprietate publică⁵⁾), salariații bărbați au constituit majoritatea (56,7%) în întreprinderile ce aparțin sectorului privat⁴⁾.

Din distribuția pe forme juridice se observă că în societățile comerciale au lucrat 79,6% din numărul mediu total al salariilor, proporție în creștere cu 0,5 puncte procentuale față de anul precedent. Distribuția pe sexe a numărului mediu al salariilor care au lucrat în societățile comerciale a evidențiat preponderența salariilor bărbați (57,4%, pondere egală cu cea deținută în anul precedent).

5.1.4.2. Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2023

Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2023 a fost 5677,3 mii persoane. Comparativ cu sfârșitul anului precedent, efectivul salariaților a înregistrat o creștere cu 70,2 mii persoane.

Din efectivul total al salariaților, mai mult de jumătate au fost bărbați (51,5%), iar numărul acestora a înregistrat o creștere cu 33,6 mii persoane față de sfârșitul anului 2022. Efectivul salariaților femei la sfârșitul anului 2023 a înregistrat o creștere cu 36,6 mii persoane față de anul precedent.

Din repartizarea efectivului salariaților pe sectoare economice de activitate se remarcă diferențe semnificative pe sexe. Astfel, proporția salariaților femei angajate în sectorul serviciilor sociale³⁾ a depășit cu 19,4 puncte procentuale proporția salariaților bărbați (29,9% salariați femei, față de 10,5% salariați bărbați), iar ponderea salariaților bărbați care au lucrat în industrie și construcții a depășit cu 15,8 puncte procentuale ponderea salariaților femei (40,7% salariați bărbați, față de 24,9% salariați femei).

²⁾ Sectorul serviciilor comerciale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii, iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare și tranzacții imobiliare.

³⁾ Sectorul serviciilor sociale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ (inclusiv 5,9% sector privat în anul 2023), sănătate și asistență socială (inclusiv 15,2% sector privat în anul 2023), activități de spectacole, culturale și recreative (inclusiv 59,0% sector privat în anul 2023), iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială și alte activități de servicii.

⁴⁾ Sectorul privat cuprinde: proprietatea majoritară privată (capital social privat peste 50%), proprietatea integral privată, proprietatea cooperatistă, proprietatea obștească, proprietatea integral străină.

⁵⁾ Sectorul public cuprinde: proprietatea integrală de stat, proprietatea majoritară de stat (capital social de stat peste 50%), proprietatea publică de interes național și local.

Mobilitatea forței de muncă salariate dinspre sectorul primar și secundar către cel terțiar s-a manifestat constant în ultimii ani. Comparativ cu anul precedent, ponderea salariaților din sectorul serviciilor comerciale²⁾ a crescut cu 0,1 puncte procentuale atât pe total (44,6% în anul 2023, față de 44,5% în anul 2022), cât și pentru salariații femei (44,1% în anul 2023, față de 44,0% în anul 2022), respectiv cu 0,2 puncte procentuale pentru salariații bărbați (45,2% în anul 2023, față de 45,0% în anul 2022).

Ponderea salariaților din sectorul serviciilor sociale³⁾ a rămas constantă pe total (19,9% atât în anul 2023, cât și în anul 2022), în timp ce ponderea pe sexe a avut ușoare fluctuații. Astfel, ponderea salariaților femei din sectorul serviciilor sociale³⁾ a crescut cu 0,3 puncte procentuale (29,9% în anul 2023, față de 29,6% în anul 2022), în timp ce ponderea salariaților bărbați a scăzut cu 0,3 puncte procentuale (10,5% în anul 2023, față de 10,8% în anul 2022).

La polul opus, ponderea salariaților din industrie și construcții a scăzut ușor pe total cu 0,1 puncte procentuale comparativ cu anul precedent (33,1% în anul 2023, față de 33,2% în anul 2022). Scăderea acestei ponderi s-a înregistrat doar pentru salariații femei (-0,4 puncte procentuale), în timp ce pentru salariații bărbați ponderea a rămas egală cu cea din anul 2022.

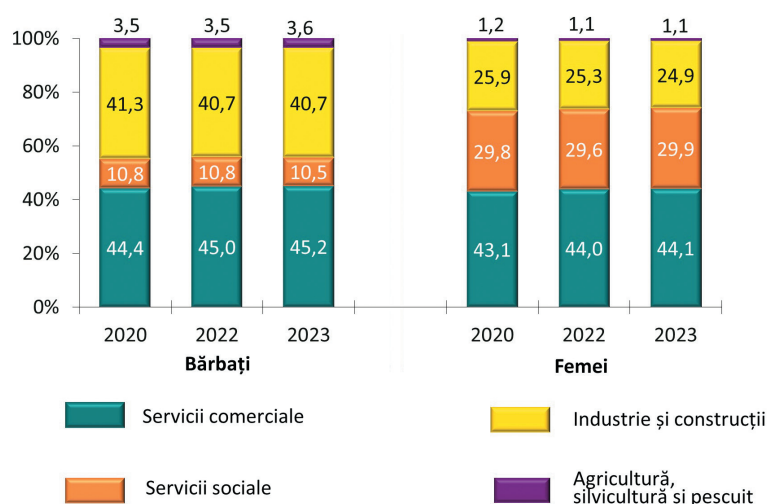
Ponderea sectorului primar a rămas constantă în anul 2023 comparativ cu anul precedent, atât pe total, cât și pentru salariații femei, în timp ce ponderea salariaților bărbați din acest sector a crescut ușor, cu 0,1 puncte procentuale.

În activitățile industriei prelucrătoare au lucrat cei mai mulți salariați, 20,9% din efectivul salariaților din economie de la sfârșitul anului 2023 (din care 52,5% salariați bărbați). Pe locul al doilea ca pondere a salariaților s-au situat activitățile de comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor cu 17,5% din efectivul salariaților din economie (din care 53,6% salariați femei).

Activitățile de construcții și industrie extractivă, care împreună au deținut 9,3% din efectivul salariaților din economie (526,5 mii persoane), au fost desfășurate cu preponderență de salariații bărbați (85,5% din efectivul salariaților din construcții, respectiv 83,6% din efectivul salariaților din industria extractivă).

Activitățile economice cu un grad de atractivitate mai pronunțat pentru salariații femei au fost cele din sănătate și asistență socială (80,3%), învățământ (73,6%), intermediari financiare și asigurări (71,3%), respectiv hoteluri și restaurante (61,5%). Ponderea tuturor salariaților din aceste activități economice reprezintă circa o cincime din efectivul salariaților din economie de la sfârșitul anului 2023.

Grafic 5.1.8. Structura efectivului salariaților (bărbați și femei), pe sectoare economice de activitate și pe sexe

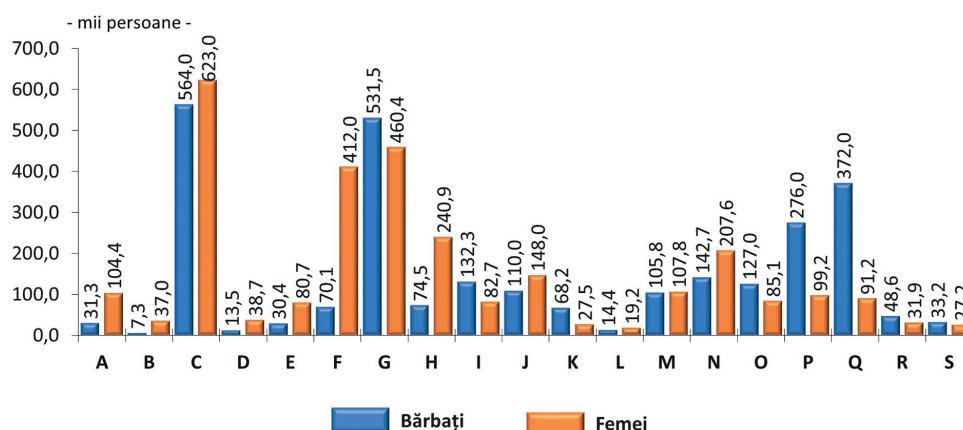

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

²⁾ Sectorul serviciilor comerciale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermediari financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii, iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermediari financiare și tranzacții imobiliare.

³⁾ Sectorul serviciilor sociale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ (inclusiv 5,9% sector privat în anul 2023), sănătate și asistență socială (inclusiv 15,2% sector privat în anul 2023), activități de spectacole, culturale și recreative (inclusiv 59,0% sector privat în anul 2023), iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială și alte activități de servicii.

Grafic 5.1.9. Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2023, pe activități economice și sexe

Activități economice (secțiuni CAEN Rev.2):

A	Agricultură, silvicultură și pescuit	K	Intermedieri financiare și asigurări
B	Industrie extractivă	L	Tranzacții imobiliare
C	Industrie prelucrătoare	M	Activități profesionale, științifice și tehnice
D	Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	N	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport
E	Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	O	Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public, exclusiv forțele armate și personalul asimilat (M.Ap.N., M.A.I., S.R.I. etc.)
F	Construcții	P	Învățământ
G	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	Q	Sănătate și asistență socială
H	Transport și depozitare	R	Activități de spectacole, culturale și recreative
I	Hoteluri și restaurante	S	Alte activități de servicii
J	Informații și comunicații		

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

5.1.4.3. Disparități în profil teritorial

În profil regional, în regiunea București-Ilfov s-au concentrat 22,6% din salariații din economie, fiind urmată de regiunile Nord-Vest (13,8%), respectiv Centru (12,7%). Regiunile Sud-Vest Oltenia, Vest, respectiv Sud-Est au deținut cele mai mici ponderi ale salariaților din economie de la sfârșitul anului 2023 (7,7%, 10,0%, respectiv 10,5%).

Efectivul salariaților la sfârșitul anului 2023 a înregistrat creșteri față de sfârșitul anului precedent în toate regiunile de dezvoltare, astfel: regiunea București-Ilfov cu 25,7 mii persoane, regiunea Nord-Est cu 12,5 mii persoane, regiunea Centru cu 7,9 mii persoane, regiunea Nord-Vest cu 7,3 mii persoane, regiunea Sud-Muntenia cu 5,4 mii persoane, regiunea Vest cu 4,7 mii persoane, regiunea Sud-Est cu 4,1 mii persoane, respectiv regiunea Sud-Vest Oltenia cu 2,6 mii persoane.

Regiunile de dezvoltare în care activitățile din sectorul primar au depășit ponderea la nivel național (2,4%) au fost: Sud-Muntenia (4,0%), Sud-Est (3,6%), Nord-Est (3,2%), Sud-Vest Oltenia (2,9%), Vest (2,8%), respectiv Centru (2,5%).

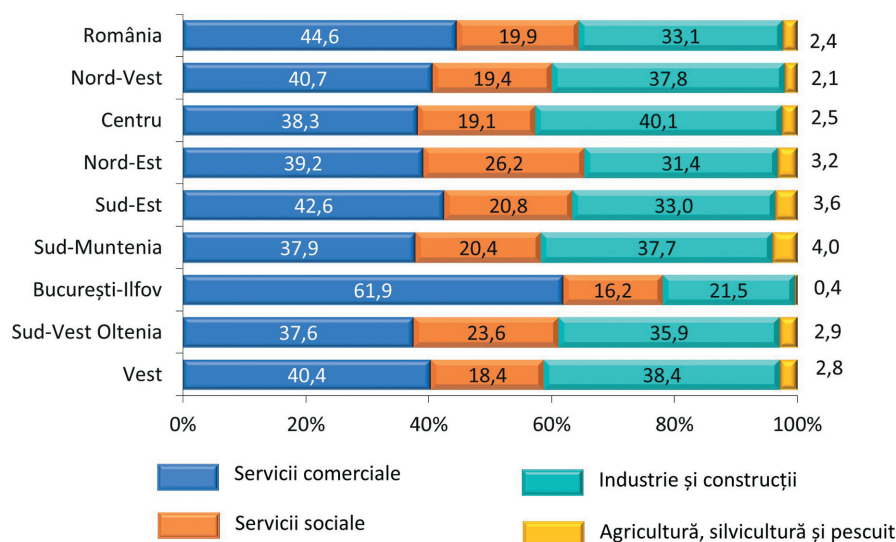
Regiunile de dezvoltare în care s-a concentrat o proporție a salariaților din sectorul industriei și construcțiilor mai mare decât ponderea la nivel național (33,1%) au fost: Centru (40,1%), Vest (38,4%), Nord-Vest (37,8%), Sud-Muntenia (37,7%), respectiv Sud-Vest Oltenia (35,9%).

Cea mai mare pondere a salariaților din serviciile comerciale²⁾ s-a regăsit în regiunea București-Ilfov (61,9%, față de 44,6% ponderea la nivel național), iar în sectorul serviciilor sociale³⁾ cea mai mare pondere a salariaților s-a înregistrat în regiunea Nord-Est (26,2%, față de 19,9% ponderea la nivel național).

²⁾ Sectorul serviciilor comerciale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, hoteluri și restaurante, transport și depozitare, informații și comunicații, intermedieri financiare și asigurări, tranzacții imobiliare, activități profesionale, științifice și tehnice, activități de servicii administrative și activități de servicii suport, alte activități de servicii, iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: comerț, hoteluri și restaurante, transport, depozitare și comunicații, intermedieri financiare și tranzacții imobiliare.

³⁾ Sectorul serviciilor sociale cuprinde în anii **2008-2023** activitățile conform CAEN Rev.2: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ (inclusiv 5,9% sector privat în anul 2023), sănătate și asistență socială (inclusiv 15,2% sector privat în anul 2023), activități de spectacole, culturale și recreative (inclusiv 59,0% sector privat în anul 2023), iar pentru anii **2000-2007** activitățile conform CAEN Rev.1: administrație publică (exclusiv forțele armate și asimilați), învățământ, sănătate și asistență socială și alte activități de servicii.

Grafic 5.1.10. Distribuția efectivului salariaților la sfârșitul anului 2023, pe sectoare economice de activitate, în cadrul fiecărei regiuni de dezvoltare

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

5.2. Șomajul

5.2.1. Șomajul – conform definiției internaționale BIM⁶⁾

5.2.1.1. Caracteristici, structuri și tendințe

În anul 2023, numărul șomerilor definiți conform criteriilor stabilite de Biroul Internațional al Muncii era de 455,6 mii persoane, în scădere cu 8,8 mii, comparativ cu anul 2022.

Față de anul anterior, în anul 2023 numărul șomerilor de sex masculin a scăzut cu 9,9 mii iar numărul celor de sex feminin a crescut cu 1,1 mii.

Pe medii de rezidență, numărul șomerilor s-a redus în anul 2023 față de anul 2022 cu 20,2 mii persoane în mediul urban, dar a crescut cu 11,4 mii în mediul rural.

Numărul șomerilor din mediul urban era în anul 2023 de 133,1 mii persoane, semnificativ mai scăzut decât cel din mediul rural, de 322,5 mii persoane.

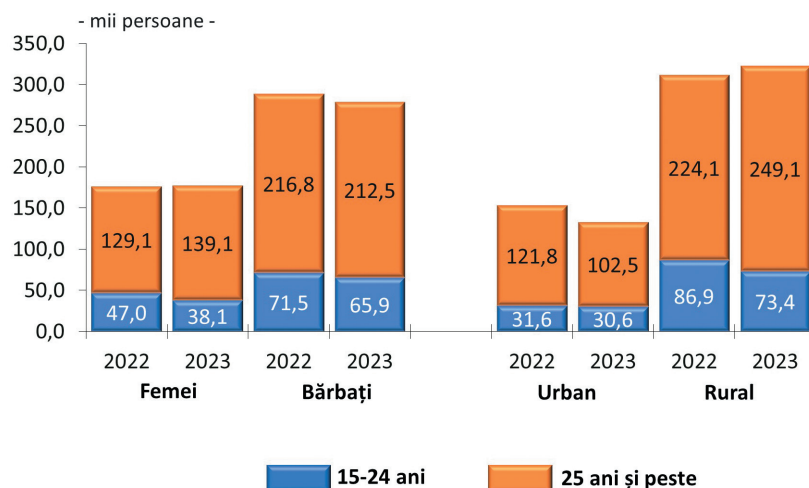
Ca și în anii precedenți, șomajul se manifestă mai acut în rândul bărbaților și în rândul tinerilor.

Repartizarea *pe sexe* a șomerilor relevă că, în ambii ani analizați, preponderente în numărul total al șomerilor erau persoanele de sex masculin (61,1% în anul 2023, respectiv 62,1% în anul 2022). Pe medii de rezidență, ponderea cea mai mare era deținută de șomerii din mediul rural (70,8% în anul 2023 și 67,0% în anul 2022).

Distribuția șomerilor pe grupe de vârstă arată că în anul 2023 tinerii (15-24 ani) continuau să dețină o pondere ridicată (22,8%) în totalul șomerilor BIM, la fel ca și în anul 2022 (25,5%).

⁶⁾ BIM = Biroul Internațional al Muncii.

Grafic 5.2.1. Numărul șomerilor, pe sexe, medii de rezidență și grupe de vârstă

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

În anul 2023, în mediul urban, 23,0% dintre șomeri erau tineri, față de 22,8% în mediul rural.

Dintre șomerii tineri, 63,4% erau bărbați, iar 70,6% trăiau în mediul rural.

Ponderea șomerilor tineri în totalul persoanelor tinere (15-24 ani) a fost în anul 2023 de 5,2%. Nivelul acestui indicator a fost mai mare pentru persoanele de sex masculin (6,4 %, față de 3,9% în cazul femeilor) și pentru cele din mediul rural (7,0%, față de 3,2% în mediul urban).

În anul 2023, la nivelul țării, rata șomajului BIM (proporția șomerilor BIM în populația activă) a înregistrat o valoare de 5,6%, valoare identică cu cea înregistrată în anul 2022.

La femei s-a înregistrat o rată a șomajului de 5,1% (față de 5,0% în anul 2022), iar la bărbați de 5,9% (față de 6,0% în anul 2022).

În mediul urban, rata șomajului a fost de 3,0%, mai scăzută decât în rural (8,8%). Comparativ cu anul 2022, rata șomajului a scăzut cu 0,2 puncte procentuale în mediul urban și cu 0,1 puncte procentuale în mediul rural.

Pe grupe de vârstă, rata șomajului a atins nivelul cel mai ridicat (21,8%) în rândul tinerilor (15-24 ani), fiind cu un punct procentual mai scăzută decât valoarea înregistrată în anul anterior. Pentru șomerii în vârstă de 25 de ani și peste, rata șomajului era de 4,6%, față de 4,5% în anul precedent.

Tabel 5.2.1. Rata șomajului¹⁾ pe sexe, medii și grupe de vârstă

	%		2023 față de 2022, pp ²⁾
	2022	2023	
Total	5,6	5,6	-
Sexe			
Femei	5,0	5,1	0,1
Bărbați	6,0	5,9	-0,1
Medii de rezidență			
Urban	3,2	3,0	-0,2
Rural	8,9	8,8	-0,1
Grupe de vârstă			
15-24 ani	22,8	21,8	-1,0
25 ani și peste	4,5	4,6	0,1

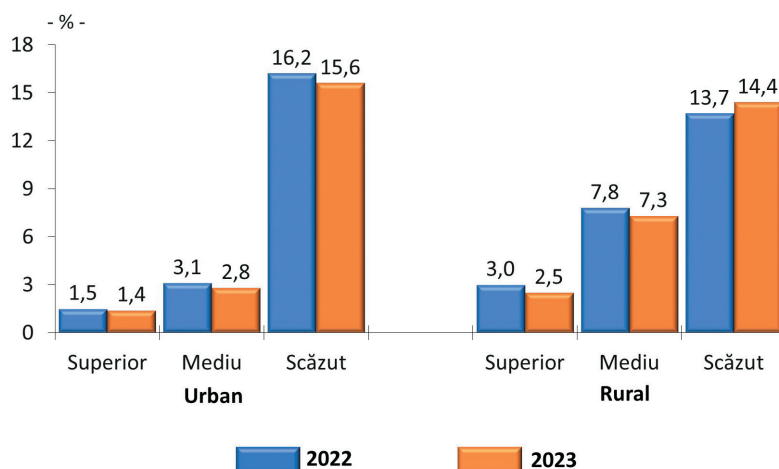
¹⁾ Conform definiției internaționale a Biroul Internațional al Muncii (BIM).

²⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

În anul 2023, șomajul a afectat în măsură mai mare absolvenții cu nivel de educație scăzut și mediu, pentru care rata șomajului a avut valoarea de 14,6% (față de 14,2% în anul 2022), respectiv 4,9% (față de 5,2% în anul 2022). Pentru persoanele cu studii superioare, rata șomajului a fost de 1,6% (1,7% în anul 2022).

Grafic 5.2.2. Rata șomajului după nivelul de educație, pe medii de rezidență

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

5.2.1.2. Durata șomajului

În anul 2023, durata medie a șomajului a fost de 15,8 luni (față de 14,7 luni în anul 2022).

Șomerii care s-au aflat în șomaj de lungă durată (12 luni și peste) au reprezentat 38,5% din totalul șomerilor. Dintre șomerii pe termen lung (aflați în șomaj de 12 luni și peste) 60,1% erau bărbați. Pe medii de rezidență 64,2% locuiau în mediul rural.

În anul 2023, se aflau în șomaj de 12 luni și peste 47,0% dintre șomerii în vârstă de 45 ani și peste, 37,1% dintre persoanele din grupa de vârstă 35-44 ani, 36,4% dintre persoanele din grupa de vârstă 25-34 ani și 30,3% dintre persoanele în vârstă de 15-24 ani.

Tabel 5.2.2. Incidența șomajului de lungă durată, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2023 față de 2022, pp ²⁾
	2022	2023	
Total	38,5	38,5	-
Sexe			
Femei	38,7	39,5	0,8
Bărbați	38,3	37,9	-0,4
Grupe de vârstă			
15-24 ani	55,2	51,0	-4,2
25 ani și peste	41,0	41,0	-

¹⁾ Conform definiției internaționale a Biroului Internațional al Muncii (BIM)

²⁾ Puncte procentuale.

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodării (AMIGO).

Incidența șomajului de lungă durată în rândul tinerilor (ponderea șomerilor de 15-24 ani cu durata șomajului de 6 luni și peste în numărul total al șomerilor din aceeași grupă de vârstă) a fost în anul 2023 de 51,0%. Pentru șomerii în vârstă de 25 ani și peste, *incidența șomajului de lungă durată* (ponderea șomerilor de 25 ani și peste cu durata șomajului de 12 luni și peste în numărul total al șomerilor din aceeași grupă de vârstă) a fost de 41,0%.

În anul 2023, *rata șomajului BIM de lungă durată* (ponderea șomerilor BIM aflați în șomaj de 12 luni și peste în populația activă) a fost 2,2%. Pe sexe, acest indicator a înregistrat valori de 2,3% pentru bărbați și 2,0% pentru femei, iar pe medii, de 1,4% în urban față de 3,1% în rural. Comparativ cu anul 2022, rata șomajului de lungă durată a rămas constantă.

Tabel 5.2.3. Rata șomajului¹⁾ de lungă durată, pe sexe și grupe de vârstă

	%		2023 față de 2022, pp ²⁾
	2022	2023	
Total	2,2	2,2	-
Sexe			
Femei	2,0	2,0	-
Bărbați	2,3	2,3	-
Grupe de vârstă			
15-24 ani	12,6	11,1	-1,5
25 ani și peste	1,8	1,9	0,1

¹⁾ Conform definiției internaționale a Biroului Internațional al Muncii (BIM)

²⁾ Puncte procentuale.

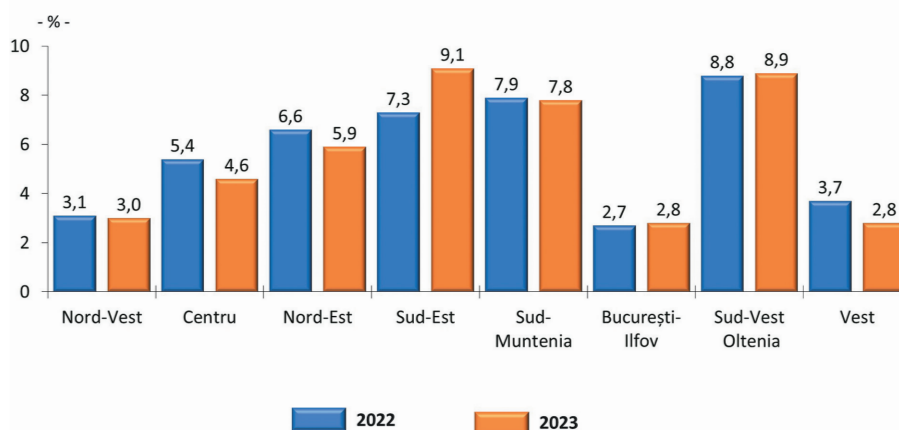
Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodărie (AMIGO).

Rata șomajului de foarte lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj de doi ani și peste, în populația activă) 1,0% în anul 2023, în creștere cu 0,1 puncte procentuale față de anul 2022.

5.2.1.3. Disparități în profil teritorial

În anul 2023, cel mai mare număr al șomerilor BIM s-a înregistrat în regiunea de dezvoltare Sud-Muntenia (94,7 mii persoane), la fel ca în anul 2022 (93,6 mii persoane). În ambii ani analizați, cel mai mic număr de șomeri se înregistra în regiunea Vest (19,2 mii în anul 2023 și 26,7 mii în anul 2022).

Grafic 5.2.3. Rata șomajului, pe regiuni de dezvoltare

Sursa: Cercetarea statistică asupra forței de muncă în gospodărie (AMIGO).

În anul 2023, rata șomajului a atins valorile cele mai ridicate în regiunile: Sud-Est (9,1%), Sud-Vest Oltenia (8,9%) și Sud-Muntenia (7,8%), iar cele mai mici în regiunile: Nord-Vest (3,0%), București-Ilfov și Vest (ambele cu 2,8%). Rata șomajului a scăzut față de anul 2022 în cinci din cele opt regiuni, cea mai mare reducere fiind înregistrată în regiunea Vest (-0,9 puncte procentuale), urmată de regiunea Centru (-0,8 puncte procentuale). În ceea ce privește cele trei regiuni în care rata șomajului a crescut, cea mai mare creștere se observă în regiunea Sud-Est (+1,8 puncte procentuale), în celelalte două regiuni creșterea fiind de numai 0,1 puncte procentuale (pentru fiecare regiune).

5.2.2. Șomajul înregistrat

La sfârșitul anului 2023, potrivit datelor furnizate de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă, numărul șomerilor înregistrați era de 235,6 mii persoane. Comparativ cu luna decembrie din anul 2022, numărul șomerilor înregistrați la Agențiile pentru Ocuparea Forței de Muncă a fost mai mic cu 3,4 mii persoane. Ponderea femeilor în numărul total al șomerilor înregistrați la 31 decembrie 2023 a fost de 47,8% față de 46,8% la aceeași dată în anul 2022, reprezentând o creștere de 590 de persoane, spre deosebire de numărul bărbaților care a înregistrat o scădere de 4 mii de persoane.

La sfârșitul lunii decembrie 2023, rata șomajului înregistrat a fost de 2,9% în raport cu populația activă civilă, înregistrându-se o scădere de 0,1 puncte procentuale față de luna decembrie a anului precedent.

Șomajul a afectat în mai mare măsură populația feminină, rata șomajului înregistrată la sfârșitul anului 2023 pentru femei, întrecând rata șomajului înregistrat pentru bărbați cu un 0,3 puncte procentuale (2,8% pentru bărbați și 3,1% pentru femei).

Tabel 5.2.4. Numărul șomerilor înregistrați și rata șomajului înregistrat, la 31 decembrie

	2022			2023		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Șomeri înregistrați - total (persoane)	239064	127122	111942	235636	123104	112532
<i>din care după nivelul de educație:</i>						
- primar, gimnazial, profesional	179010	101321	77689	180291	100332	79959
- liceal și postliceal	49030	21565	27465	44623	18956	25667
- universitar	11024	4236	6788	10722	3816	6906
Rata șomajului înregistrat (%)	3,0	2,9	3,1	2,9	2,8	3,1

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Pe grupe de vârstă, ponderile cele mai mari au fost deținute de șomerii înregistrați de 40-49 ani (24,1% în anul 2023, la fel ca în anul precedent), urmate fiind de cei din categoria 55 ani și peste (21,3% în anul 2023 față de 19,3% în anul 2022).

Șomerii tineri (sub 30 ani) au deținut o pondere în totalul șomerilor înregistrați de 20,1% în anul 2023, în scădere față de anul 2022 când ponderea lor a fost de 22,2%.

Ponderea șomerilor indemnizați în totalul șomerilor înregistrați a crescut de la 19,0% în anul 2022 la 22,2% în anul 2023. Totodată, între șomerii indemnizați, ponderea tinerilor sub 30 de ani a scăzut de la 16,1% în anul 2022, la 15,2% în anul 2023.

Ponderea bărbaților a fost mai mare decât cea a femeilor în totalul șomerilor înregistrați (52,2% bărbați față de 47,8% femei, în anul 2023 și 53,2% bărbați față de 46,8% femei, în anul 2022).

Ca și în anul precedent, în anul 2023 diferența cea mai semnificativă între bărbați și femei s-a înregistrat în rândul șomerilor în vârstă de 55 de ani și peste, bărbații reprezentând 57,9% din totalul grupei de vârstă. La nivelul aceleiași grupe de vârstă, în rândul șomerilor înregistrați indemnizați, ponderea femeilor a fost de 51,7% în anul 2023, și 47,5% în anul 2022.

Tabel 5.2.5. Numărul șomerilor înregistrați, pe grupe de vârstă, la 31 decembrie

	2022			2023		
	Total	Bărbați	Femei	Total	Bărbați	Femei
Șomeri înregistrați - total (persoane)	239064	127122	111942	235636	123104	112532
<i>din care:</i>						
sub 25 ani	35819	18785	17034	32543	16763	15780
25-29 ani	17163	8769	8394	14804	7673	7131
30-39 ani	36574	19527	17047	36255	19154	17101
40-49 ani	57598	29518	28080	56674	28411	28263
50-55 ani	45696	22926	22770	45190	22054	23136
peste 55 ani	46214	27597	18617	50170	29049	21121
Din șomerii indemnizați:						
Șomeri indemnizați - total (persoane)	45531	19830	25701	52416	22387	30029
<i>din care:</i>						
sub 25 ani	5782	2672	3110	6274	2962	3312
25-29 ani	1533	566	967	1706	698	1008
30-39 ani	6516	2326	4190	7233	2767	4466
40-49 ani	12035	5038	6997	13521	5508	8013
50-55 ani	11139	4748	6391	12405	5003	7402
peste 55 ani	8526	4480	4046	11277	5449	5828

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În profil teritorial, fenomenul șomajului înregistrat prezintă discrepanțe accentuate, cu un ecart al ratei de 7,4 puncte procentuale între valoarea cea mai mică și cea mai mare înregistrate la nivel de județ.

Astfel, la sfârșitul anului 2023 s-au înregistrat rate ridicate ale șomajului în județele: Vaslui (7,9%), Teleorman (7,5%), Dolj (7,3%) și Mehedinți (7,0%).

Cele mai scăzute rate ale șomajului au fost înregistrate în județele: Ilfov (0,5%), Timiș (0,9%) și Municipiul București (0,9%).

6. VENITURILE ȘI CONSUMUL POPULAȚIEI

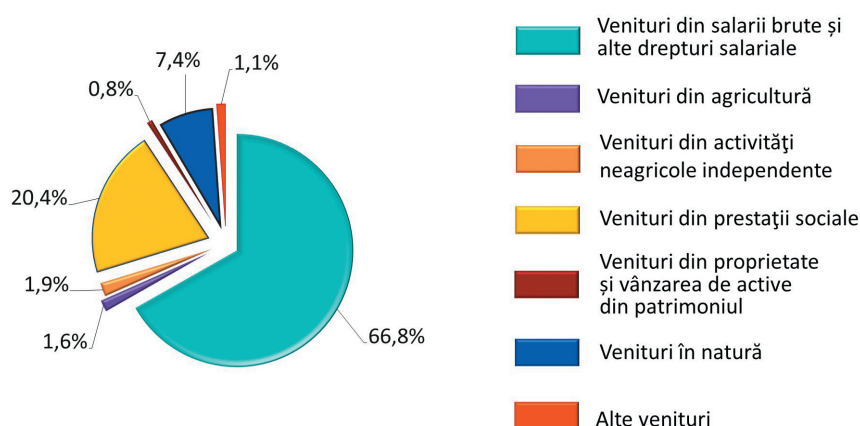
6.1. Nivelul și structura veniturilor populației

6.1.1. Veniturile totale

În anul 2023⁷⁾, veniturile totale - în termeni nominali - au fost de 7174,9 lei lunar pe o gospodărie, respectiv 2871,6 lei pe o persoană și au fost formate în principal din veniturile bănești (6643,5 lei lunar pe o gospodărie și de 2658,9 lei pe o persoană).

Ponderea veniturilor în natură a fost de 7,4% din veniturile totale ale gospodăriilor. Contravaloarea consumului de produse agroalimentare și nealimentare din resurse proprii a avut o pondere de 5,8%, acestea din urmă sunt produse alimentare și nealimentare de proveniență agricolă care intră în consumul gospodăriei din producție proprie, din stoc, precum și din cele primite pentru munca prestată în alte gospodării sau primite în dar de la rude, prieteni sau alte persoane.

Grafic 6.1.1. Structura veniturilor totale ale gospodăriilor, pe surse de formare, în anul 2023

Salariile brute și alte drepturi salariale, au format cea mai importantă categorie de venituri, având ponderea cea mai mare din veniturile totale ale gospodăriilor (66,8%).

O altă categorie de venituri care a deținut o pondere importantă în structura veniturilor totale ale gospodăriilor, o reprezintă veniturile din prestații sociale (20,4%). Veniturile din agricultură⁸⁾ au fost de 114,9 lei pe o gospodărie (1,6%) și veniturile din activități neagricole independente (comerț, prestări de servicii, practicarea unor meserii și profesii libere) au de asemenea o pondere scăzută (1,9%) în veniturile totale ale gospodăriilor.

6.1.1.1. Distribuția veniturilor

După statutul ocupațional al capului gospodăriei se poate constata că în gospodăriile de salariați⁹⁾ se realizează cele mai mari venituri medii pe o gospodărie (10254,2 lei lunar), cu 42,9% mai mari decât cele medii pe ansamblul gospodăriilor, iar cele mai mici (3857,6 lei lunar) se regăsesc în gospodăriile de șomeri, cu 46,2% mai mici decât cele medii. Raportul dintre veniturile medii ale celor două categorii de gospodării a fost de 2,7 : 1.

⁷⁾ Date statistice obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada **ianuarie – decembrie 2023**. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

⁸⁾ Veniturile din agricultură cuprind vânzările de produse agroalimentare, animale și păsări, prestarea unor munci agricole și încasări de la societăți și asociații agricole.

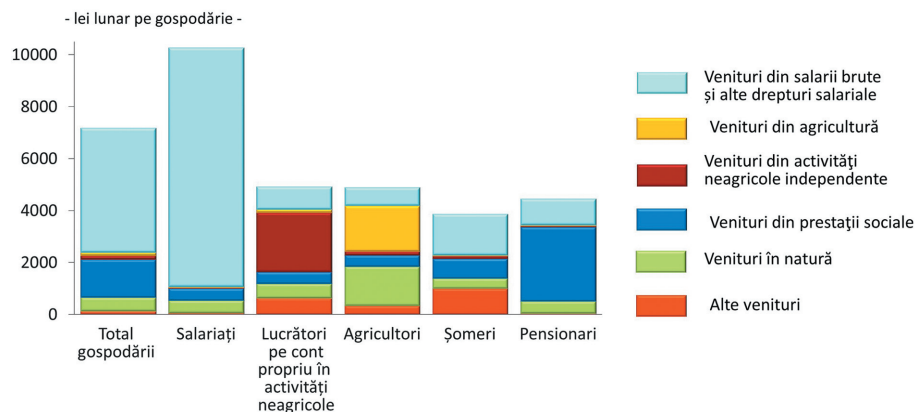
⁹⁾ Prin gospodării de salariați, gospodării de șomeri, gospodării de pensionari etc. se înțeleg gospodăriile al căror cap de gospodărie a fost desemnat un membru al gospodăriei care avea statutul ocupațional de salariat, șomer, pensionar etc.

Tabel 6.1.1. Veniturile totale, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Venituri totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	7174,9	10254,2	4910,4	4892,1	3857,6	4443,7
- medii lunare pe o persoană	2871,6	3610,8	1422,8	1559,1	1153,3	2318,7
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	142,9	68,4	68,2	53,8	61,9
- medii lunare pe o persoană	100,0	125,7	49,5	54,3	40,2	80,7

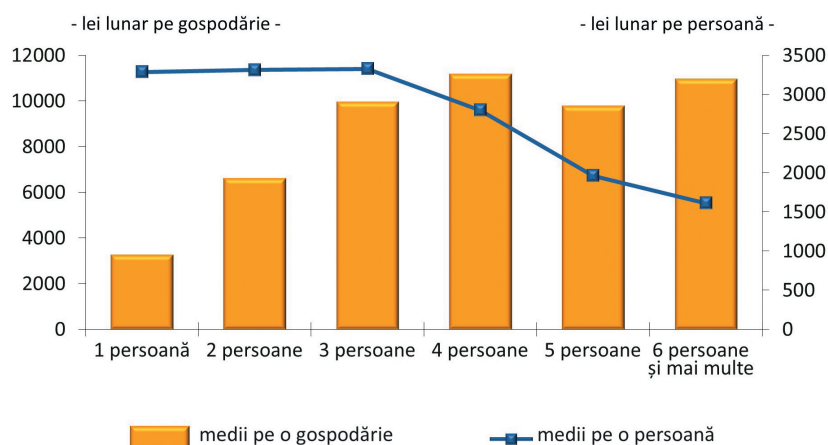
Contribuția diferitelor surse la formarea veniturilor gospodăriilor este determinată de statutul ocupațional al persoanelor care compun gospodăriile, în principal de statutul capului gospodăriei, care se identifică, în cele mai multe cazuri, cu principalul aducător de venituri. Astfel, în cazul gospodăriilor de salariați principala formă de venit o reprezintă veniturile salariale (89,6% din veniturile totale), la gospodăriile de pensionari - veniturile din prestații sociale (64,0%), la gospodăriile de lucrători pe cont propriu - veniturile din activități neagricole independente (46,4%), iar în cazul gospodăriilor de agricultori - veniturile din agricultură (35,9%) și contravaloarea consumului de produse agroalimentare și nealimentare din resurse proprii (29,7%).

Grafic 6.1.2. Veniturile totale ale gospodăriilor, pe surse de formare, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

La formarea veniturilor gospodăriilor de șomeri, veniturile caracteristice statutului capului gospodăriei - veniturile din prestații sociale - nu ocupă locul principal: veniturile gospodăriilor de șomeri provin din prestații sociale în proporție de 19,6%, din salarii în proporție de 40,7% și din contravaloarea consumului de produse agroalimentare și nealimentare din resurse proprii în proporție de 7,8%.

Grafic 6.1.3. Veniturile totale ale gospodăriilor, după mărimea gospodăriei, în anul 2023

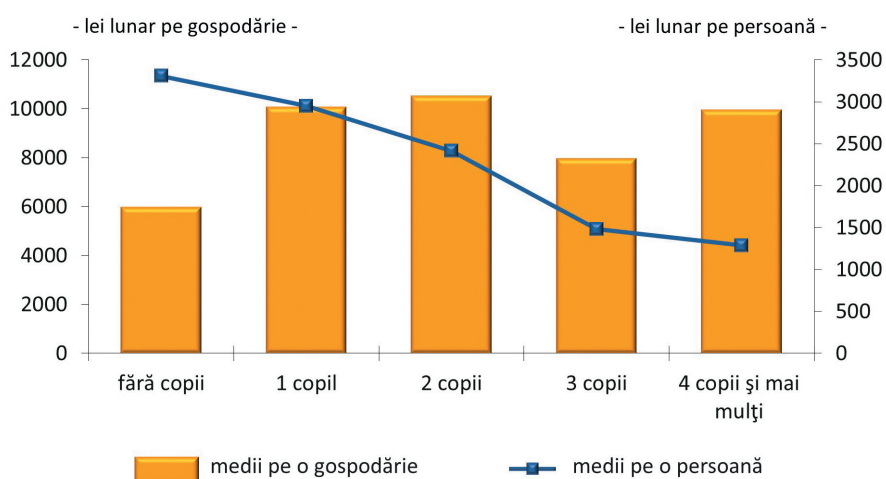

Influența pe care mărimea gospodăriei și, mai ales, numărul de persoane întreținute o au asupra veniturilor pe persoană este evidențiată de analiza veniturilor medii ale gospodăriilor grupate după numărul persoanelor din gospodărie și a veniturilor medii ale gospodăriilor grupate după numărul copiilor. Veniturile ce revin în medie pe o persoană din gospodării de diferite dimensiuni scad, pe măsură ce numărul de persoane crește. Astfel, în anul 2023, veniturile gospodăriilor formate din persoane singure au depășit venitul total mediu pe o persoană cu 14,5%, în timp ce pentru gospodăriile cu șase și mai mulți membri veniturile totale pe o persoană au fost cu 43,9% mai mici.

În anul 2023, veniturile medii pe o persoană din gospodăriile cu copii sub 18 ani în întreținere au fost cu 26,8% mai mici decât cele înregistrate în gospodăriile fără copii.

Veniturile pe o persoană din gospodăriile cu un copil au fost cu 10,8% mai mici decât veniturile gospodăriilor fără copii, iar cele din gospodăriile cu doi copii au reprezentat 72,9% din veniturile gospodăriilor fără copii.

Grafic 6.1.4. Veniturile totale ale gospodăriilor, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2023

Pe măsură ce numărul de copii din gospodărie crește, decalajul față de gospodăriile fără copii se adâncește. Astfel, veniturile gospodăriilor cu trei sau patru și mai mulți copii înseamnă pentru gospodărie un venit egal în medie cu 44,7%, respectiv 38,9% din veniturile gospodăriilor fără copii.

Diferențe de nivel și mai ales de structură între veniturile gospodăriilor s-au înregistrat și în funcție de mediul de rezidență. În anul 2023, veniturile medii pe o gospodărie din mediul urban au fost cu 28,8% mai mari decât ale gospodăriilor din mediul rural.

În mediul urban, veniturile gospodăriilor au provenit în proporție de 72,8% din salarii, 19,7% din prestații sociale. Veniturile în natură au reprezentat doar 4,3% din total.

În mediul rural, ca și în mediul urban, o contribuție importantă la formarea veniturilor gospodăriilor a revenit și veniturilor salariale (57,1%) și celor din prestații sociale (21,6%).

Ponderea veniturilor din producția agricolă, în mediul rural, a fost de 14,7% din totalul veniturilor gospodăriilor. Cea mai mare parte a acestora a fost formată de contravaloarea consumului de produse agroalimentare și nealimentare din resurse proprii (10,7% din totalul veniturilor), veniturile bănești din agricultură asigurând numai 4,0% din totalul veniturilor gospodăriilor din mediul rural.

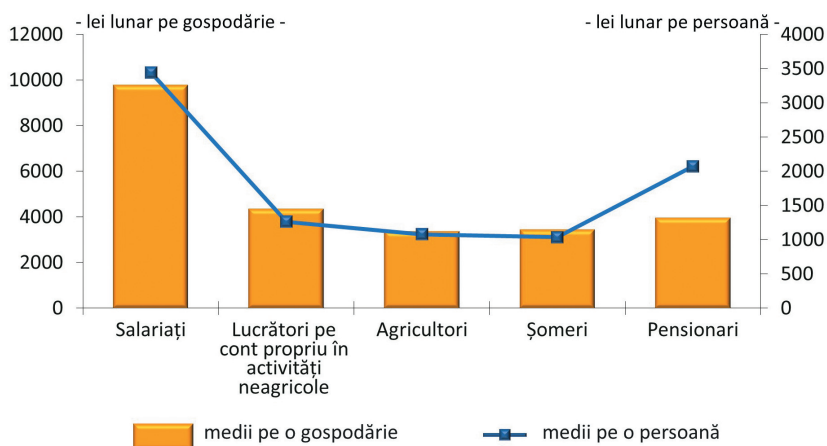
6.1.2. Veniturile bănești

În anul 2023, nivelul mediu lunar al veniturilor bănești a fost de 6643,5 lei pe o gospodărie (2658,9 lei pe o persoană) și a reprezentat 92,6% din veniturile totale ale gospodăriilor.

Cele mai mari venituri bănești, medii lunare pe o gospodărie, le-au realizat gospodăriile care au capul gospodăriei o persoană cu statutul ocupațional de salariat (9771,0 lei), iar cele mai mici venituri bănești medii pe o gospodărie le-au realizat gospodăriile care au cap de gospodărie un agricultor (3376,9 lei), raportul dintre ele fiind de 2,9 : 1.

Veniturile bănești medii ale gospodăriilor din mediul urban au fost de 1,4 ori mai mari decât cele ale gospodăriilor din mediul rural și au reprezentat 95,7% din veniturile totale ale gospodăriilor din mediul urban și 87,6% din cele ale gospodăriilor din mediul rural.

Grafic 6.1.5. Veniturile bănești pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

6.1.2.1. Veniturile salariale

În anul 2023, veniturile brute realizate din salarii și alte drepturi salariale au fost de 4797,2 lei în medie lunar pe o gospodărie și 1918,7 lei în medie lunar pe o persoană.

Veniturile salariale brute ale gospodăriilor de salariați au fost, în anul 2023, de 9188,7 lei lunar pe o gospodărie (94,0% din veniturile bănești ale acestei categorii de gospodării), în condițiile în care numărul mediu de salariați pentru această categorie de gospodărie a fost de 1,658.

Nivelul mult mai scăzut al veniturilor salariale obținute în medie de celelalte categorii de gospodării analizate (determinate de statutul ocupațional al capului gospodăriei), se explică, în principal prin frecvența mai mică a salariaților în aceste gospodării (1570,3 lei lunar în gospodăriile de șomeri; 1001,6 lei lunar în cele de pensionari; 870,7 lei lunar în cele de lucrători pe cont propriu în activități neagricole și 708,0 lei lunar în gospodăriile de agricultori).

6.1.2.2. Veniturile din agricultură

Veniturile din agricultură au fost, în anul 2023, de 114,9 lei medie lunară pe o gospodărie și au reprezentat doar 1,7% din veniturile bănești medii pe o gospodărie. După statutul ocupațional al capului gospodăriei, veniturile din agricultură, au avut o pondere de 51,9% în veniturile bănești ale gospodăriilor de agricultori. În gospodăriile de șomeri ponderea acestora a fost de 0,9%, în cele de pensionari 1,0% și doar 0,2% în gospodăriile de salariați. Veniturile din vânzări de produse agroalimentare, de animale și păsări au reprezentat 69,3% din veniturile din agricultură, iar veniturile din prestarea unor munci agricole și veniturile în bani de la societăți și asociații agricole au reprezentat 29,5%, respectiv 1,2%.

6.1.2.3. Veniturile din activități neagricole independente

În anul 2023, nivelul mediu pe o gospodărie al veniturilor din activități neagricole independente a fost de 137,7 lei lunar, asigurând 2,1% din veniturile bănești. Din totalul acestor venituri, 6,6% provin din comerț, 23,1% din prestări de servicii, 56,8% din meserii și 13,5% din profesii liberale și drepturi de proprietate intelectuală.

Această categorie de venituri a înregistrat nivelul mediu lunar cel mai mare (2280,7 lei) pentru gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole, iar cel mai mic (35,9 lei) pentru cele de salariați. Gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole au câștigat în medie din activități independente 52,4% din veniturile lor bănești, din care cea mai mare parte a provenit din meserii (63,6%).

6.1.2.4. Veniturile din prestații sociale

În anul 2023, veniturile din prestații sociale au avut un nivel mediu lunar de 1464,2 lei pe o gospodărie, contribuind la formarea veniturilor bănești în proporție de 22,0%.

Cea mai mare parte a acestor venituri o constituie pensiile (85,1%). Dintre acestea, cea mai mare pondere, 76,8%, au avut-o pensiile de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă.

Prestațiile din fondul de șomaj au reprezentat 0,1% din ansamblul prestațiilor sociale.

Prestațiile familiale, care cuprind alocațiile pentru copii, alocațiile pentru susținerea familiei, precum și bursele de care beneficiază elevii și studenții, au format 10,1% din volumul prestațiilor sociale.

Prestațiile de asistență socială au deținut o pondere de 2,0% în ansamblul veniturilor din prestații sociale.

Veniturile din prestații sociale de care beneficiază gospodăriile care au capul gospodăriei un pensionar se ridică la 2843,4 lei lunar, din care 97,1% sunt pensii. Pensiile asigură 62,1% din veniturile totale ale acestor gospodării, restul veniturilor fiind formate din salarii brute și alte drepturi salariale (22,5%), din contravaloarea consumului din resurse proprii (8,2%), din activități agricole și neagricole, din proprietate și alte venituri (7,2%).

Prestațiile sociale au format 42,3% din veniturile bănești ale gospodăriilor alcătuite din o persoană și 32,1% din veniturile bănești ale gospodăriilor alcătuite din două persoane, cea mai mare parte din aceste venituri fiind pensii.

Ponderea prestațiilor sociale (în special a pensiilor) este mai mare în veniturile bănești ale gospodăriilor fără copii (29,3%), comparativ cu cea înregistrată în cazul gospodăriilor care au copii sub 18 ani în întreținere (11,9%).

6.1.3. Veniturile disponibile (nete)

Determinate prin scăderea din veniturile gospodăriilor a impozitelor asupra veniturilor și a contribuțiilor de asigurări sociale aflate în sarcina acestora, precum și a unor cheltuieli legate de producția gospodăriei (bănești și în natură), veniturile nete reprezintă acea parte a veniturilor care rămâne la dispoziția gospodăriilor pentru acoperirea cheltuielilor de consum și pentru economisire.

În anul 2023, veniturile nete medii pe o gospodărie au fost de 5031,2 lei lunar, cele medii pe o persoană de 2013,6 lei, iar ponderea lor în veniturile totale de 70,1%.

Dintre categoriile de gospodării analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, cele mai mici venituri medii nete s-au înregistrat în gospodăriile de agricultori (3087,7 lei lunar pe o gospodărie). Acestea au reprezentat 63,1% din veniturile totale ale acestei categorii de gospodării.

Veniturile medii nete pe o gospodărie de agricultori au reprezentat 61,4% din nivelul mediu pe ansamblul gospodăriilor, iar veniturile medii nete ce revin pe o persoană au reprezentat 48,9%.

Tabel 6.1.2. Veniturile disponibile (nete), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricele	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Venituri disponibile, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	5031,2	6442,5	4368,8	3087,7	3176,1	3848,1
- medii lunare pe o persoană	2013,6	2268,6	1265,9	984,0	949,5	2008,0
<i>Pondere în veniturile totale, (%)</i>	70,1	62,8	89,0	63,1	82,3	86,6
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	128,1	86,8	61,4	63,1	76,5
- medii lunare pe o persoană	100,0	112,7	62,9	48,9	47,2	99,7

6.1.4. Câștigurile salariale¹⁰⁾ în sectorul formal

Câștigul salarial mediu brut lunar înregistrat la nivelul economiei naționale în anul 2023 a fost 7042 lei, mai mare cu 15,0% (+916 lei) față de anul precedent.

Câștigul salarial mediu net lunar a fost 4412 lei, în creștere cu 16,1% (+611 lei) comparativ cu anul precedent.

Indicele câștigului salarial real¹¹⁾ a fost 105,2% pentru anul 2023, comparativ cu anul precedent.

Dacă la începutul anilor 2000, comparativ cu deceniul anterior, s-a înregistrat un reviriment al valorii reale a câștigului salarial, abia în anul 2007 această valoare a depășit-o pentru prima dată pe cea înregistrată în anul 1990 (cu 11,8% față de anul 1990). În anul 2008 s-a înregistrat o valoare a indicelui câștigului salarial real de 130,3% față de anul 1990, iar în anii următori tendința a fost ușor descrescătoare.

În perioada 2012-2021, indicele câștigului salarial real și-a reluat tendința crescătoare față de perioada de referință analizată, iar în anul 2022 a înregistrat o nouă scădere față de anul precedent (cu 5,0 puncte procentuale). Valoarea maximă a indicelui câștigului salarial real s-a atins în anul 2023 (233,8% față de anul 1990), cu 11,4 puncte procentuale peste valoarea anului 2022.

În anul 2023, comparativ cu media pe economie, câștigul salarial mediu net lunar a fost mai mare cu 94,6% în informații și comunicații (8585 lei), cu 63,3% în intermediari financiare și asigurări (7207 lei), cu 62,0% în producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (7147 lei), cu 42,2% în industria extractivă (6272 lei), cu 41,1% în administrație publică (6225 lei), cu 21,6% în activități profesionale, științifice și tehnice (5363 lei), cu 4,7% în învățământ (4621 lei), respectiv cu 0,3% în sănătate și asistență socială (4427 lei).

Sub media pe economie s-au situat câștigurile salariale medii nete lunare din activitățile de hoteluri și restaurante (-41,7%), alte activități de servicii (-36,0%), tranzacții imobiliare (-25,9%), activități de servicii administrative și activități de servicii suport (-21,2%), distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (-18,8%), activități de spectacole, culturale și recreative (-18,1%), agricultură, silvicultură și pescuit (-15,9%), comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (-14,7%), industria prelucrătoare (-8,4%), transport și depozitare (-2,8%), respectiv construcții (-1,8%).

¹⁰⁾ Conform prevederilor legislației naționale în vigoare (OUG nr. 79/2017 cu modificările și completările ulterioare), contribuțiile de asigurări sociale, respectiv cele de asigurări sociale de sănătate care cădeau în sarcina angajatorului au fost transferate în sarcina salariatului și, începând cu anul 2018, sunt suportate în totalitate de salariat, fiind reflectate în cuantumul brut al câștigului salarial. În consecință, indicatorul „câștigul salarial mediu brut lunar” produs și diseminat începând cu anul 2018 nu mai este comparabil cu seria de date anterioară. Aceste prevederi legale nu influențează comparabilitatea datelor pentru seria de „câștig salarial mediu net lunar”.

¹¹⁾ Calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal net și indicele prețurilor de consum al populației.

Față de anul 2022, creșteri ale câștigului salarial mediu net lunar s-au înregistrat în toate activitățile economice, iar cele mai semnificative s-au regăsit în transport și depozitare (+23,7%), construcții (+23,6%), învățământ (+20,4%), activități de servicii administrative și activități de servicii suport (+19,5%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (+19,4%), tranzacții imobiliare (+19,0%), hoteluri și restaurante (+18,7%), alte activități de servicii (+18,6%), industria prelucrătoare (+17,5%), comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (+16,8%).

Cele mai mici creșteri ale câștigului salarial mediu net lunar s-au înregistrat în sănătate și asistență socială (+6,4%), informații și comunicații (+11,6%), activități profesionale, științifice și tehnice, respectiv administrație publică (+11,8% pentru fiecare în parte).

Diferențele salariale pe sexe ce apar în anumite activități economice sunt consecința influenței mai multor factori precum nivelul de calificare profesională, poziția ierarhică la locul de muncă sau ocupația exercitată.

Salariații femeii au câștigat în medie, în expresie brută, cu 5,5% mai puțin decât salariații bărbați, realizând un câștig salarial mediu brut lunar de 6835 lei (față de 7233 lei al salariaților bărbați). În expresie netă, salariații femeii au câștigat cu 8,2%, respectiv cu 377 lei lunar mai puțin decât salariații bărbați (4216 lei câștigul salarial mediu net al salariaților femeii, față de 4593 lei al salariaților bărbați).

Față de media pe economie, câștigul salarial mediu net lunar al salariaților femeii a reprezentat 95,6% din cel al tuturor salariaților.

Salariații bărbați au realizat câștiguri salariale medii nete lunare mai ridicate decât cele ale salariaților femeii în majoritatea activităților economice, iar cele mai semnificative diferențe s-au regăsit în intermediari financiare și asigurări (32,8%), industria prelucrătoare (24,2%), informații și comunicații (21,1%), alte activități de servicii (18,6%), respectiv în comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor (18,5%).

Salariații femeii au realizat câștiguri salariale medii nete lunare mai ridicate decât cele ale salariaților bărbați în activitățile de servicii administrative și activitățile de servicii suport (cu 16,6%), însă ponderea salariaților femeii s-a ridicat la puțin peste o treime din numărul mediu total al salariaților din această activitate. Salariații femeii au realizat câștiguri salariale medii nete lunare mai ridicate decât cele ale salariaților bărbați și în alte activități economice, precum: industria extractivă (cu 14,9%), unde ponderea salariaților femeii a fost 16,0%, construcții (cu 9,5%), unde ponderea salariaților femeii a fost 13,9%, administrație publică (cu 6,9%), unde salariații femeii au deținut totodată și ponderea majoritară a acestei activități (59,7%), producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (cu 2,5%), unde ponderea salariaților femeii a fost 25,3%, respectiv agricultură, silvicultură și pescuit (cu 0,1%), unde ponderea salariaților femeii a fost 22,7%.

Tabelul 6.1.3. Câștigul salarial mediu lunar net, pe activități economice

- lei/persoană -

	Câștigul salarial mediu lunar net			
	2022		2023	
	Total	din care: Femei	Total	din care: Femei
Total	3801	3672	4412	4216
Agricultură, silvicultură și pescuit	3251	3181	3709	3710
Industrie	3580	3166	4198	3705
Industrie extractivă	5475	5804	6272	7040
Industrie prelucrătoare	3441	3064	4043	3586
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	5984	5947	7147	7278
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	3088	3090	3583	3510
Construcții	3503	3849	4331	4682
Comerț	3222	2959	3764	3461
Transport și depozitare	3466	3536	4289	4225
Hoteluri și restaurante	2165	2130	2570	2519
Informații și comunicații	7694	6821	8585	7646
Intermedieri financiare și asigurări	6273	5678	7207	6561
Tranzacții imobiliare	2748	2684	3270	3158
Activități profesionale, științifice și tehnice	4795	4700	5363	5259
Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	2911	3268	3478	3804
Administrație publică ¹⁾	5568	5703	6225	6391
Învățământ	3838	3782	4621	4554
Sănătate și asistență socială	4160	4087	4427	4364
Activități de spectacole, culturale și recreative	3218	3155	3612	3548
Alte activități de servicii	2380	2188	2822	2604

¹⁾ Exclusiv forțele armate și personalul asimilat (Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Român de Informații etc.).

Sursa: Cercetarea statistică privind costul forței de muncă.

6.1.5. Disparități în profil teritorial

În profil teritorial, pe județe, câștigul salarial mediu net lunar în anul 2023 s-a situat sub media la nivel național în 37 județe. Cele mai scăzute câștiguri s-au înregistrat în județele Vrancea (3344 lei, cu 24,2% mai puțin decât media pe economie), Teleorman (3353 lei, cu 24,0% mai puțin decât media pe economie), Botoșani (3430 lei, cu 22,3% mai puțin decât media pe economie), Vâlcea (3435 lei, cu 22,1% mai puțin decât media pe economie), Brăila și Vaslui (3446 lei fiecare în parte, cu 21,9% mai puțin decât media pe economie), respectiv Bistrița-Năsăud (3447 lei, cu 21,9% mai puțin decât media pe economie).

La polul opus, cu cele mai ridicate valori ale câștigurilor salariale medii nete lunare s-au situat Municipiul București (6053 lei, cu 37,2% peste media pe economie), respectiv județele Cluj (5344 lei, cu 21,1% peste media pe economie), Timiș (4910 lei, cu 11,3% peste media pe economie), Ilfov (4602 lei, cu 4,3% peste media pe economie) și Iași (4568 lei, cu 3,5% peste media pe economie).

Față de anul 2022, câștigul salarial mediu net lunar a crescut în toate regiunile de dezvoltare. Cea mai mare creștere a fost în regiunea Sud-Est (+17,6%), iar cea mai mică în regiunea București-Ilfov (+14,3%).

Singura regiune al cărei câștig salarial mediu net lunar s-a situat peste nivelul mediu pe economie a fost regiunea București-Ilfov (+32,4%), celelalte regiuni au avut câștiguri salariale medii nete lunare sub nivelul mediu pe economie; nivelul cel mai scăzut s-a înregistrat în regiunea Sud-Est (-15,4% față de media pe economie).

Și în profil teritorial s-au evidențiat disparități salariale pe sexe. Astfel, salariații bărbați au realizat câștiguri salariale medii nete lunare mai mari decât salariații femei în toate regiunile. Cea mai mare diferență dintre câștigurile salariale medii nete lunare ale salariaților bărbați și cele ale salariaților femei s-a înregistrat în regiunea Sud-Est (10,4%), iar cea mai mică diferență în regiunea Sud-Vest Oltenia (6,8%).

Nivelul cel mai scăzut al câștigului salarial mediu net lunar s-a înregistrat în regiunea Sud-Est, atât pentru salariații bărbați (3915 lei, cu 14,8% sub media câștigului pe economie pentru salariații bărbați), cât și pentru salariații femei (3545 lei, cu 15,9% sub media câștigului pe economie pentru salariații femei). În regiunea București-Ilfov, atât salariații bărbați, cât și salariații femei, au realizat câștiguri salariale medii nete lunare peste media pe economie, cu 33,0%, respectiv 31,8%.

6.2. Nivelul și structura cheltuielilor populației

6.2.1. Cheltuielile totale

În anul 2023¹²⁾, cheltuielile totale ale gospodăriilor au fost, în medie, de 6223,0 lei lunar pe o gospodărie și de 2490,6 lei pe o persoană și au reprezentat 86,7% din veniturile totale.

Tabel 6.2.1. Cheltuielile totale, pe categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	6223,0	8958,7	4350,5	4441,7	3712,3	3716,7
- medii lunare pe o persoană	2490,6	3154,6	1260,6	1415,5	1109,9	1939,4
Pondere în veniturile totale, (%)	86,7	87,4	88,6	90,8	96,2	83,6
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	144,0	69,9	71,4	59,7	59,7
- medii lunare pe o persoană	100,0	126,7	50,6	56,8	44,6	77,9

Dintre categoriile de gospodării analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, nivelul cel mai mare al cheltuielilor totale medii lunare pe o persoană (3154,6 lei) a fost realizat de gospodăriile de salariați, care dispun și de veniturile cele mai mari, iar cel mai scăzut (1109,9 lei) de gospodăriile de șomeri. Niveluri scăzute și sub media pe ansamblul gospodăriilor s-au înregistrat și în gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole (1260,6 lei), agricultori (1415,5 lei) și pensionari (1939,4 lei).

¹²⁾ Date statistice obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada **ianuarie - decembrie 2023**. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

6.2.1.1. Principalele componente

Principalele destinații ale cheltuielilor efectuate de gospodării sunt consumul de bunuri alimentare, nealimentare, servicii și transferurile către administrația publică și privată și către bugetele asigurărilor sociale, sub forma impozitelor, cotizațiilor și contribuțiilor, precum și acoperirea unor nevoi legate de producția gospodăriei (hrana animalelor și păsărilor, plata muncii pentru producția gospodăriei, produse pentru însămânțat, servicii veterinare etc).

În structura pe destinații a cheltuielilor sunt incluse și cheltuielile pentru investiții, constând în cumpărarea sau construcția de locuințe, cumpărarea de terenuri și echipament necesar producției gospodăriei, cumpărare de acțiuni etc.

O componentă a cheltuielilor gospodăriilor - legată de consum, dar evidențiată distinct în structura cheltuielilor - o reprezintă cheltuielile efectuate pentru acea parte a produselor alimentare și băuturilor cumpărate în vederea consumului, care nu sunt consumate în perioada de referință, rămânând în stoc sau fiind date în prelucrare sau date ca hrană pentru animale etc.

Tabel 6.2.2. Cheltuielile totale pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale	6223,0	8958,7	4350,5	4441,7	3712,3	3716,7
Cheltuieli totale de consum	3860,1	4841,6	3641,6	3072,6	2896,8	2923,1
din care:						
- cheltuieli bănești de consum	3546,2	4548,6	3221,6	2386,7	2617,0	2640,7
- contravaloarea consumului uman din resurse proprii	313,9	293,0	420,0	685,9	279,8	282,4
Cheltuieli pentru alimente și băuturi neconsumate	116,2	130,6	110,2	101,4	65,5	104,2
Cheltuieli pentru investiții	34,7	46,9	21,1	25,4	22,7	21,1
Cheltuieli totale de producție	129,0	70,7	115,6	929,1	24,0	111,6
Impozite, contribuții, cotizații, taxe	1974,3	3739,6	380,1	290,2	655,6	459,4
Alte cheltuieli	108,7	129,3	81,9	23,0	47,7	97,3

Cheltuielile de consum au fost de 3860,1 lei lunar pe o gospodărie. Principala destinație a cheltuielilor gospodăriilor - consumul - a deținut în anul 2023, în medie pe ansamblul gospodăriilor, 62,0% din cheltuielile totale.

Cheltuielile bănești de consum au avut o pondere de 57,0% din cheltuielile totale, cealaltă parte a cheltuielilor de consum, contravaloarea consumului uman din resurse proprii (acele produse alimentare și nealimentare din resurse proprii care sunt consumate de membrii gospodăriei) a fost egală cu 313,9 lei pe o gospodărie și a reprezentat 5,0% din cheltuielile totale.

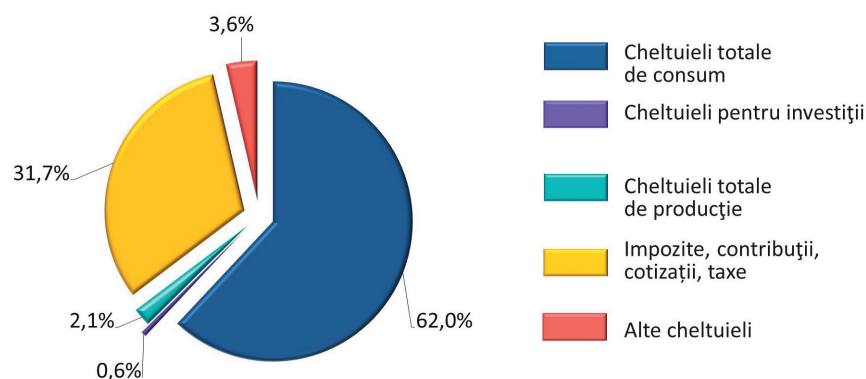
În anul 2023, cheltuielile totale¹³⁾ pentru producția gospodăriei au reprezentat 2,1% din cheltuielile totale, din care 0,5% au revenit cheltuielilor bănești, iar 1,6% contravalorii consumului furajer din resurse proprii utilizate pentru producția gospodăriei. Acestea din urmă au însumat, în medie, 100,8 lei lunar pe o gospodărie.

În anul 2023, impozitele asupra veniturilor, contribuțiile la bugetele de asigurări sociale, cotizațiile și alte impozite și taxe, au deținut o pondere de 31,7% din cheltuielile totale, ridicându-se în medie, la suma de 1974,3 lei lunar pe o gospodărie.

Impozitul pe salariu a reprezentat 14,7%, iar impozitul pentru pensie, contribuțiile de asigurări sociale și contribuțiile pentru asigurările de sănătate au avut o pondere de 84,6% din totalul impozitelor. Cheltuielile pentru investiții au fost și în anul 2023 foarte mici, reprezentând numai 0,6% din cheltuielile totale.

¹³⁾ Cheltuielile totale de producție reprezintă ansamblul cheltuielilor bănești efectuate de o gospodărie pentru producția gospodăriei precum și contravaloarea consumului furajer din resurse proprii.

Grafic 6.2.1. Structura cheltuielilor totale ale gospodăriilor, în anul 2023

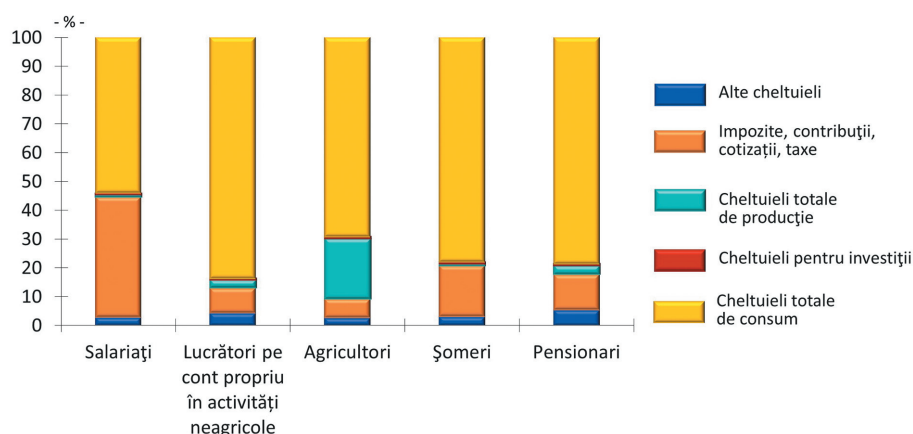
6.2.1.2. Diferențe privind structura cheltuielilor

Structura pe destinații a cheltuielilor prezintă diferențe importante între categoriile de gospodării analizate, mai ales în ceea ce privește ponderea transferurilor și a cheltuielilor pentru producția gospodăriei.

Ponderea impozitelor, contribuțiilor, cotizațiilor și a taxelor în anul 2023, în cheltuielile totale ale gospodăriilor, a fost de 41,7% pentru gospodăriile de salariați, 17,7% la gospodăriile de șomeri, 12,4% la cele de pensionari, 8,7% la cele de lucrători pe cont propriu în activități neagricole și numai 6,5% în cazul gospodăriilor de agricultori.

De altfel, în anul 2023, cuantumul mediu al transferurilor aflate în sarcina gospodăriilor al căror cap de gospodărie desemnat este un salariat a fost de 12,9 ori mai mare decât al celor plătite de gospodăriile al căror cap de gospodărie este un agricultor și de 9,8 ori mai mare decât al celor plătite de gospodăriile al căror cap de gospodărie este un lucrător pe cont propriu în activități neagricole.

Grafic 6.2.2. Structura cheltuielilor totale ale gospodăriilor, pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

După mărimea gospodăriei, ponderea transferurilor în cheltuielile totale este de 38,5% la gospodăriile formate din trei persoane, respectiv 37,9% la gospodăriile formate din patru persoane, care cuprind în general mai mulți salariați. O pondere mai mică a transferurilor se regăsește la gospodăriile formate dintr-o singură persoană (21,5%), unde predomină cele de pensionari, precum și la gospodăriile formate din șase persoane și mai multe (24,6%). Ponderea transferurilor este, în medie, mai mare în cazul gospodăriilor cu copii (34,6%), decât în cazul gospodăriilor fără copii (29,6%), fiind însă mai mică în cazul celor cu patru copii și mai mulți (23,9%).

Pe medii de rezidență, se înregistrează diferențe relativ mari, cuantumul impozitelor, contribuțiilor, cotizațiilor, taxelor, plătite în medie de o gospodărie din mediul urban a fost de 1,7 ori mai mare decât al celor plătite de gospodăriile din mediul rural, iar ponderea lor în totalul cheltuielilor a fost de 35,2% în mediul urban și de 26,2% în mediul rural.

Cheltuielile totale pentru producția gospodăriei sunt considerabil mai mari în cazul gospodăriilor care își asigură din resurse proprii o parte însemnată a nevoilor de consum.

În anul 2023, cele mai mari cheltuieli pentru producția gospodăriei au fost cele efectuate de gospodăriile al căror cap de gospodărie este un agricultor: 929,1 lei lunar în medie pe o gospodărie (20,9% din cheltuielile totale ale acestor gospodării). Gospodăriile al căror cap de gospodărie este un salariat au cheltuit pentru producția gospodăriei în medie 0,8% din totalul cheltuielilor, iar cele al căror cap de gospodărie este șomer și pensionar 0,6%, respectiv 3,0%.

Cheltuielile pentru investiții au înregistrat, în medie, la toate categoriile de gospodării analizate, niveluri practic neglijabile, ponderea acestora în cheltuielile totale fiind de numai 0,6%.

6.2.2. Cheltuielile bănești

Cheltuielile totale ale gospodăriilor includ două componente de natură diferită: cheltuielile bănești și contravaloarea consumului din resurse proprii.

Cheltuielile bănești cuprind cheltuielile pentru cumpărarea bunurilor și plata serviciilor de consum și a celor folosite pentru producția gospodăriei, pentru investiții, pentru plata impozitelor, contribuțiilor, cotizațiilor, precum și a altor cheltuieli.

În anul 2023, nivelul mediu al cheltuielilor bănești a fost de 5808,4 lei pe o gospodărie și de 2324,7 lei pe o persoană, iar ponderea lor în cheltuielile totale a reprezentat în medie pe ansamblul gospodăriilor 93,3%.

Contravaloarea consumului din resurse proprii, în anul 2023, a însumat, în medie 414,6 lei pe o gospodărie și 165,9 lei pe o persoană, reprezentând 6,7% din cheltuielile totale.

Dintre categoriile de gospodării analizate, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, nivelul mediu cel mai mare al cheltuielilor bănești (8610,0 lei lunar) s-a înregistrat la gospodăriile de salariați, cu o pondere în cheltuielile totale de 96,1%, iar cel mai mic (2991,8 lei lunar) la gospodăriile de agricultori (67,4% din cheltuielile totale).

Tabel 6.2.3. Cheltuielile bănești, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli bănești, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	5808,4	8610,0	3836,4	2991,8	3410,9	3352,5
- medii lunare pe o persoană	2324,7	3031,8	1111,6	953,4	1019,7	1749,3
<i>Pondere în cheltuielile totale, (%)</i>	93,3	96,1	88,2	67,4	91,9	90,2
În % față de total gospodării						
- medii lunare pe o gospodărie	100,0	148,2	66,1	51,5	58,7	57,7
- medii lunare pe o persoană	100,0	130,4	47,8	41,0	43,9	75,3

Nivelul cheltuielilor bănești ce revine în medie pe o persoană este puternic influențat de mărimea gospodăriei și, mai ales, de numărul copiilor aflați în întreținerea gospodăriei. Astfel, dacă la gospodăriile formate din una, două sau trei persoane se înregistrează niveluri apropiate ale cheltuielilor bănești medii lunare pe o persoană, în cazul gospodăriilor formate din patru, cinci sau șase persoane și mai multe, cuantumul cheltuielilor bănești descrește progresiv la 80,0%, 53,3% și, respectiv, 47,0% din cel înregistrat în medie de gospodăriile formate din persoane singure.

Cheltuielile bănești efectuate de gospodăriile cu copii sunt în medie cu 25,7% mai mici decât cele efectuate de gospodăriile fără copii, cele ale gospodăriilor cu un copil sunt mai mici (cu 9,2%), în timp ce gospodăriile cu doi, trei sau patru copii și mai mulți își pot permite să cheltuiască în medie pe o persoană sume care reprezintă 74,8%, 43,0% și 38,6% comparativ cu nivelul înregistrat în medie de gospodăriile fără copii.

Cheltuielile bănești ale gospodăriilor din mediul rural de 1762,1 lei lunar pe o persoană s-au ridicat numai la 62,0% din nivelul celor realizate în mediul urban. Ponderea lor în cheltuielile totale ale gospodăriilor urbane a fost de 96,8%, iar în cheltuielile gospodăriilor rurale de 87,9%.

6.2.3. Cheltuielile de consum

Cheltuielile totale de consum cuprind, în proporții diferite, două componente: cumpărările de pe piață, care înseamnă cheltuieli bănești și contravaloarea consumului din resurse proprii, care reprezintă contravaloarea consumului uman și furajer de produse alimentare și nealimentare din resursele proprii ale gospodăriilor.

După statutul ocupațional al capului gospodăriei și în raport cu nivelul mediu al cheltuielilor totale de consum înregistrat pe ansamblul gospodăriilor (3860,1 lei lunar pe o gospodărie) numai cel al gospodăriilor al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de salariat a depășit media cu 25,4%, celelalte categorii de gospodării analizate situându-se sub medie: la lucrători pe cont propriu cu 5,7%, la agricultori cu 20,4%, la pensionari cu 24,3% și la șomeri cu 25,0%.

Tabel 6.2.4. Nivelul cheltuielilor totale de consum, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

- lei lunar -

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum						
- medii pe o gospodărie	3860,1	4841,6	3641,6	3072,6	2896,8	2923,1
- medii pe o persoană	1544,9	1704,9	1055,2	979,2	866,1	1525,3
Cheltuieli bănești de consum						
- medii pe o gospodărie	3546,2	4548,6	3221,6	2386,7	2617,0	2640,7
- medii pe o persoană	1419,3	1601,7	933,5	760,6	782,4	1377,9

6.2.3.1. Cheltuielile pentru consumul alimentar, nealimentar și de servicii

În anul 2023, cheltuielile pentru consumul alimentar (1486,3 lei lunar pe o gospodărie) au deținut, pe ansamblul gospodăriilor, o pondere de 38,5% din totalul cheltuielilor de consum.

În medie, pe ansamblul gospodăriilor, ponderea cheltuielilor pentru mărfuri nealimentare (1445,5 lei lunar pe o gospodărie), în totalul cheltuielilor de consum, a fost de 37,4%. Amplitudinea variației acestei ponderi pe categoriile de gospodării analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, a fost de 10,0 puncte procentuale, cea mai mare pondere înregistrându-se la gospodăriile de salariați (39,2%), iar cea mai scăzută la cele de șomeri (29,2%).

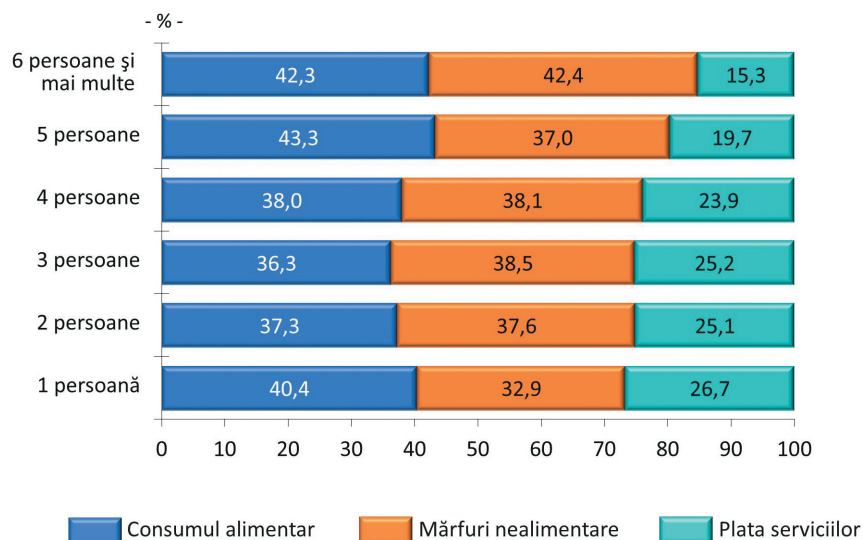
Tabel 6.2.5. Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	3860,1	4841,6	3641,6	3072,6	2896,8	2923,1
din care, în % pentru:						
- consumul alimentar	38,5	36,0	44,5	49,5	47,7	40,6
- mărfuri nealimentare	37,4	39,2	35,5	34,6	29,2	35,5
- plata serviciilor	24,1	24,8	20,0	15,9	23,1	23,9

Cheltuielile pentru plata serviciilor (928,4 lei lunar în medie pe o gospodărie) dețin, pe ansamblul gospodăriilor, o pondere de 24,1% în totalul cheltuielilor de consum.

Un factor important care diferențiază cheltuielile de consum pe o persoană din gospodărie este mărimea gospodăriei, respectiv numărul de persoane care compun gospodăria.

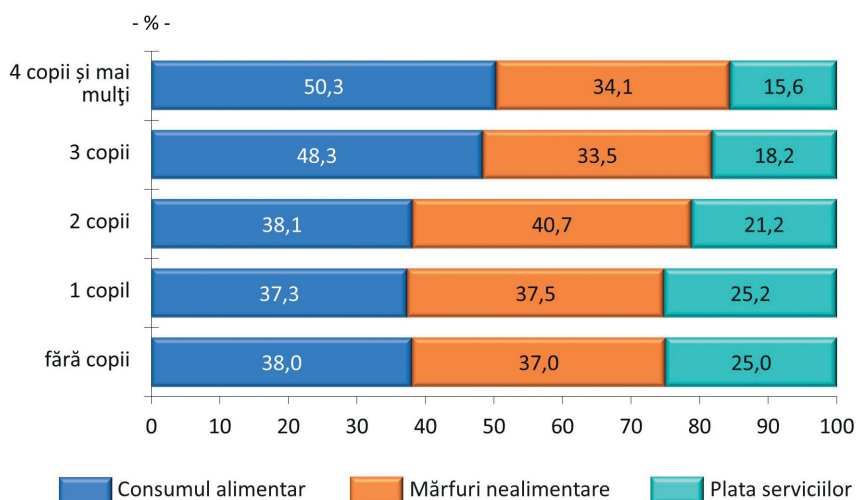
Grafic 6.2.3. Structura cheltuielilor totale de consum, după mărimea gospodăriei, în anul 2023

În anul 2023, cheltuielile totale de consum, medii pe o persoană, descresc odată cu creșterea numărului persoanelor care compun gospodăria, astfel acest indicator calculat pentru gospodăriile formate din 6 și mai multe persoane reprezintă 45,5% din cel determinat pentru gospodăriile formate dintr-o singură persoană și 64,6% din media pentru total gospodării.

Numărul de copii sub 18 ani aflați în întreținere constituie, de asemenea, un factor important de diferențiere a nivelului cheltuielilor de consum ce revine pe o persoană din gospodărie.

Grafic 6.2.4. Structura cheltuielilor totale de consum, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2023

Într-o gospodărie cu 4 copii și mai mulți, cheltuielile de consum, medii pe o persoană, au fost de 2,4 ori mai mici decât într-o gospodărie fără copii și au reprezentat 49,7% din media pe total gospodării.

Nivelul cheltuielilor totale de consum, medii lunare pe o gospodărie, a fost mai mare în mediul urban cu 605,5 lei, cel pentru consumul alimentar a fost mai mare numai cu 56,1 lei.

Aceasta derivă din faptul că, în gospodăriile din mediul rural, 30,4% din cheltuielile pentru consumul alimentar reprezintă contravaloarea consumului din resurse proprii. Și pentru gospodăriile din mediul urban consumul de produse alimentare din resurse proprii joacă un rol important, acoperind 14,0% din cheltuielile de consum alimentar.

Tabel 6.2.6. Nivelul și structura cheltuielilor totale de consum, pe medii de rezidență, în anul 2023

	Total gospodării	din care, în mediul:	
		Urban	Rural
Cheltuieli totale de consum, lei			
- medii lunare pe o gospodărie	3860,1	4127,8	3522,2
<i>din care: cheltuieli bănești de consum, lei</i>			
- medii lunare pe o gospodărie	3546,2	3915,7	3079,8
În % din cheltuieli totale de consum pentru:			
- consumul alimentar	38,5	36,6	41,3
- mărfuri nealimentare	37,4	35,6	40,2
- plata serviciilor	24,1	27,8	18,5

O altă particularitate rezidă din diferența semnificativă dintre gospodăriile din urban și cele din rural, în ceea ce privește structura cheltuielilor pe categorii de bunuri și servicii.

În gospodăriile din mediul rural, cea mai mare parte a cheltuielilor gospodăriilor au fost pentru consumul alimentar (41,3%), iar cea mai mică pentru servicii (18,5%).

Structura cheltuielilor de consum ale gospodăriilor din mediul urban este mai echilibrată, consumul alimentar absorbind mai puțin (36,6%), iar serviciile substanțial mai mult (27,8%) din totalul cheltuielilor de consum.

6.2.3.2. Principalele destinații ale cheltuielilor totale de consum

Conform Clasificării standard pe destinații a cheltuielilor de consum (COICOP)¹⁴⁾, produsele alimentare și băuturile nealcoolice dețin, în medie, 35,0% din consumul gospodăriilor.

O altă componentă a consumului, cu pondere relativ mare în cheltuieli, este legată de locuință. Acestea i s-a alocat 21,2% din cheltuielile de consum, cea mai mare parte a acestora fiind absorbită de consumul de utilități necesar funcționării și încălzirii locuinței (apă, energie electrică și termică, gaze naturale și alți combustibili), care presupune cheltuieli în mare măsură obligatorii pentru gospodării (15,2%).

În schimb, cheltuielile implicate de dotarea și întreținerea locuinței au o pondere mult mai scăzută (6,0%).

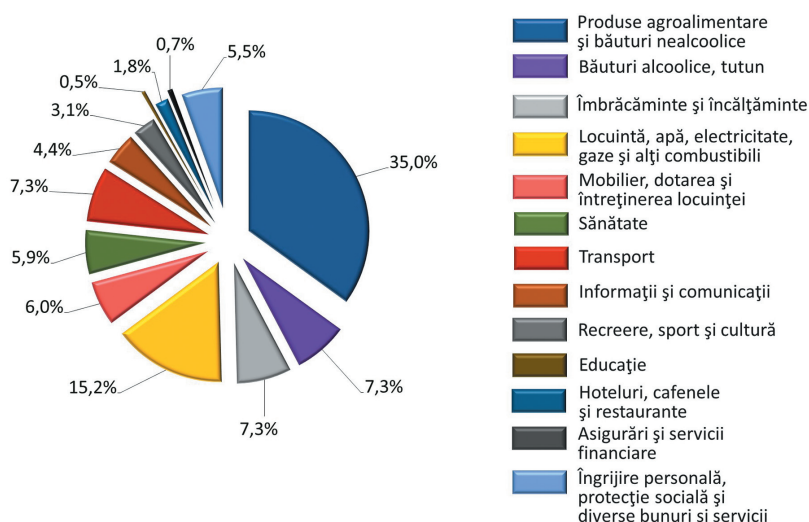
Cheltuielile efectuate de gospodării pentru sănătate (5,9%) și mai ales cele pentru educație (0,5%) înregistrează un nivel scăzut, în special din cauza faptului că satisfacerea acestor nevoi ale membrilor gospodăriilor se realizează în cea mai mare parte prin servicii publice de care aceștia beneficiază în cadrul sistemului asigurărilor sociale sau gratuit.

Nivelul mediu cel mai scăzut al cheltuielilor pentru locuință (444,6 lei pe o gospodărie) a fost înregistrat la gospodăriile al căror cap are statutul ocupațional de agricultor, în timp ce, cel al celor pentru asigurări și servicii (5,2 lei) s-a înregistrat în cazul gospodăriilor al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de șomer.

Cheltuielile efectuate de gospodăriile de agricultori pentru sănătate și educație reprezintă mai puțin de jumătate decât cele înregistrate pe ansamblul gospodăriilor.

¹⁴⁾ Clasificarea consumului individual pe destinații (COICOP) conform metodologiei EUROSTAT.

Grafic 6.2.5. Structura cheltuielilor totale de consum, pe destinații, în anul 2023

Tabel 6.2.7. Nivelul cheltuielilor totale de consum, pe destinații și categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

- medii lunare pe o gospodărie, lei -

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum	3860,1	4841,6	3641,6	3072,6	2896,8	2923,1
Produse agroalimentare și băuturi nealcoolice	1351,1	1552,7	1491,8	1387,4	1258,0	1111,9
Băuturi alcoolice, tutun	283,9	387,5	250,8	255,5	299,3	179,7
Îmbrăcăminte și încălțăminte	282,3	414,7	281,8	209,4	129,0	152,7
Locuință, apă, electricitate, gaze și alți combustibili	586,5	668,1	482,7	444,6	498,6	521,5
Mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	230,3	281,5	210,9	154,8	86,9	191,4
Sănătate	227,4	206,6	126,5	103,7	123,6	280,7
Transport	280,9	441,4	255,6	185,3	130,6	126,6
Informații și comunicații	170,0	214,8	171,5	129,2	125,3	126,1
Recreere, sport și cultură	118,7	188,7	86,8	41,4	46,1	49,1
Educație	18,2	33,3	17,9	3,7	19,2	3,7
Hoteluri, cafenele și restaurante	70,5	114,8	67,3	33,9	54,5	23,8
Asigurări și servicii financiare	28,1	41,1	23,0	10,7	5,2	17,9
Îngrijire personală, protecție socială și diverse bunuri și servicii	212,2	296,4	175,0	113,0	120,5	138,0

Există diferențe semnificative între nivelul cheltuielilor efectuate pentru diferite componente ale consumului de către gospodăriile din mediul urban și cele din mediul rural, determinate în parte de diferențele în modelul de consum, precum și de nivelul și structura veniturilor.

Astfel, dacă partea din cheltuielile de consum destinată produselor agroalimentare, băuturilor alcoolice și tutunului care au intrat în consumul gospodăriilor rurale a fost cu 5,6 puncte procentuale mai mare decât cea alocată în același scop de gospodăriile din mediul urban, acestea din urmă au cheltuit mai mult decât primele la aproape toate celelalte componente ale consumului.

6.2.3.3. Cheltuielile bănești de consum

Analiza cheltuielilor de consum ale populației pe surse de acoperire – cumpărări de pe piață care înseamnă cheltuieli bănești și consum din resurse proprii – este relevantă în special pentru gospodăriile grupate pe criterii teritoriale și profesionale.

Tabel 6.2.8. Nivelul și structura cheltuielilor de consum, pe surse de acoperire și categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

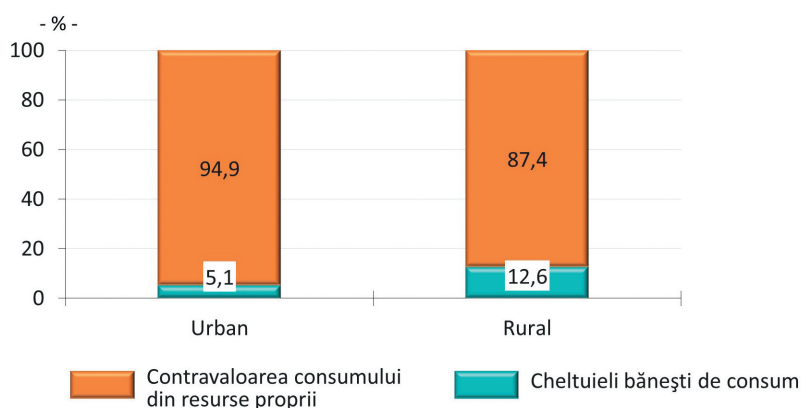
	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	3860,1	4841,6	3641,6	3072,6	2896,8	2923,1
din care:						
- cheltuieli bănești de consum	3546,2	4548,6	3221,6	2386,7	2617,0	2640,7
- contravaloarea consumului uman din resurse proprii	313,9	293,0	420,0	685,9	279,8	282,4
În % din cheltuieli totale de consum						
- cheltuieli bănești de consum	91,9	93,9	88,5	77,7	90,3	90,3
- contravaloarea consumului uman din resurse proprii	8,1	6,1	11,5	22,3	9,7	9,7

În anul 2023, volumul și ponderea cea mai mică a cheltuielilor bănești de consum în cheltuielile totale de consum s-au înregistrat pentru gospodăriile al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de agricultor.

De altfel, în gospodăriile al căror cap de gospodărie este un agricultor cheltuielile bănești de consum au reprezentat 77,7% din cheltuielile totale de consum.

Pe medii de rezidență, volumul cheltuielilor bănești de consum, în medie pe o gospodărie, a fost de 1,3 ori mai mare în gospodăriile din urban, decât în rural. Ca pondere în totalul cheltuielilor de consum, acestea au reprezentat 94,9% în urban și 87,4% în rural.

Grafic 6.2.6. Sursele de acoperire a cheltuielilor totale de consum, pe medii de rezidență, în anul 2023

6.2.3.4. Cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare

Cheltuielile bănești medii lunare pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unități de alimentație publică) au fost, în anul 2023, de 1172,4 lei pe o gospodărie și 469,2 lei pe o persoană.

Ponderea cheltuielilor pentru cumpărarea de produse alimentare (inclusiv cheltuielile în unități de alimentație publică) în totalul cheltuielilor pentru consumul alimentar - medie pe o gospodărie - a fost de 78,9%, în anul 2023, pondere diferențiată pe categorii de gospodărie și medii de rezidență.

Astfel, cumpărările au reprezentat peste 75% din totalul cheltuielilor pentru consumul alimentar: în gospodăriile al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de salariat (83,2%), de șomer (79,8%) și de pensionar (76,2%).

Cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice (inclusiv rămase în stoc, date în prelucrare, date la animale etc.) au însumat în anul 2023, în medie, 489,6 lei lunar pe o persoană.

În anul 2023, din totalul cheltuielilor bănești pentru cumpărarea de alimente și băuturi alcoolice cele destinate cumpărării de pâine și produse de franzelărie au fost de 11,8% pe ansamblul gospodăriilor. Această pondere a înregistrat cele mai ridicate valori în cazul gospodăriilor al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de șomer (16,3%) și în cazul gospodăriilor din mediul rural (14,6%).

O pondere importantă dețin și cheltuielile pentru cumpărarea de carne și preparate din carne, care împreună absorb, pe ansamblul gospodăriilor, în medie, 24,0% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice.

Legumele și conservele din legume au reprezentat 7,3% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice.

Așadar, cheltuielile pentru cumpărarea celor trei grupe de produse alimentare - pâine și produse de franzelărie; carne proaspătă și preparate din carne; legume și conserve din legume - însumează sub 50% din cheltuielile pentru cumpărarea de produse alimentare și băuturi alcoolice (43,1%).

Tabel 6.2.9. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea principalelor produse alimentare, pe categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o persoană	489,6	518,4	364,4	291,2	333,0	514,5
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Cereale și produse din cereale	19,0	18,9	21,5	24,2	22,7	18,3
<i>din care:</i>						
- pâine și produse de franzelărie	11,8	11,3	13,1	15,9	16,3	11,9
Carne proaspătă	15,2	15,4	13,8	11,8	13,1	15,5
Preparate din carne	8,8	8,7	9,9	9,2	9,7	8,7
Lapte	6,2	6,0	6,6	5,6	6,2	6,6
Brânzeturi și smântână	8,4	8,2	8,3	7,4	7,3	9,0
Grăsimi	3,5	3,4	3,6	3,9	3,2	3,8
Fructe	5,9	6,0	5,4	5,3	5,6	5,9
Cartofi	1,7	1,6	1,7	1,6	2,5	1,9
Legume și conserve din legume	7,3	7,2	6,3	5,1	7,3	7,9
Zahăr	0,9	0,8	0,9	1,2	0,9	1,0

6.2.3.5. Cheltuielile pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare

Nivelul mediu lunar al cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare a fost, în anul 2023, de 1445,5 lei pe o gospodărie și 578,5 lei pe o persoană. Ponderea lor în totalul cheltuielilor de consum a fost de 37,4%.

Pe categorii de gospodărie analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, mărimea cheltuielilor pentru mărfuri nealimentare, medii lunare pe o gospodărie, a variat între 1899,8 lei la gospodăriile de salariați și 846,5 lei la gospodăriile de șomeri, raportul între cele două extreme fiind de 2,2: 1.

În anul 2023, aproape toate categoriile de gospodărie analizate au alocat pentru cumpărarea articolelor de îmbrăcăminte și încălțăminte peste 15% din suma totală a cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, cu excepția gospodăriilor al căror cap de gospodărie este un pensionar (14,7%).

Tabel 6.2.11. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o gospodărie	1445,5	1899,8	1291,8	1062,9	846,5	1037,5
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Îmbrăcăminte și încălțăminte	19,4	21,7	21,8	19,7	15,2	14,7
Combustibili lichizi și solizi	10,0	6,6	11,7	21,4	11,2	15,4
Produse medicale, aparate și medicamente	10,0	5,9	6,7	6,5	8,1	19,1
Mijloace auto-moto și alte mijloace de transport, carburanți, lubrifianți și alte produse de întreținere	14,9	18,6	15,2	12,7	12,5	7,9
Articole și produse pentru îngrijire personală	9,3	9,7	8,2	7,2	10,9	8,8
Țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat	14,8	16,1	13,6	13,6	27,1	12,3

Următoarele priorități pentru cea mai mare parte a gospodăriilor au fost legate de procurarea și utilizarea mijloacelor de transport și cumpărarea de țigări, tutun și articole pentru fumat.

Pe ansamblul gospodăriilor, în anul 2023, aceste grupe de cheltuieli, împreună cu cea pentru îmbrăcăminte și încălțăminte, reprezintă 49,1% din cheltuielile pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare.

Pentru gospodăriile al căror cap de gospodărie este un pensionar, principală prioritate a constituit-o cumpărarea de medicamente, aparate și produse medicale (19,1%), iar pentru gospodăriile al căror cap de gospodărie este un agricultor principală prioritate a constituit-o cumpărarea combustibililor (21,4%).

Existența copiilor în familie implică schimbări semnificative, atât în ceea ce privește nivelul cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, cât mai ales în structura acestora.

Tabel 6.2.12. Nivelul și structura cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, după numărul copiilor sub 18 ani, în anul 2023

	Gospodării fără copii sub 18 ani	Gospodării cu copii sub 18 ani	Gospodării cu:			
			1 copil	2 copii	3 copii	4 copii și mai mulți
Total cheltuieli, lei lunar pe o persoană	668,5	486,1	554,8	532,0	291,1	262,0
<i>din care, în %, pentru:</i>						
Îmbrăcăminte și încălțăminte	17,3	22,5	22,5	21,2	26,2	26,4
Combustibili lichizi și solizi	10,7	9,1	8,6	8,3	10,8	16,9
Produse medicale, aparate și medicamente	12,6	6,2	6,6	5,5	7,2	5,8
Mijloace auto-moto și alte mijloace de transport, carburanți, lubrifianți și alte produse de întreținere	12,0	19,0	15,8	25,7	12,1	9,4
Articole și produse pentru îngrijire personală	9,5	9,1	9,9	8,1	9,2	8,0
Țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat	15,8	13,5	14,8	12,1	14,4	9,7

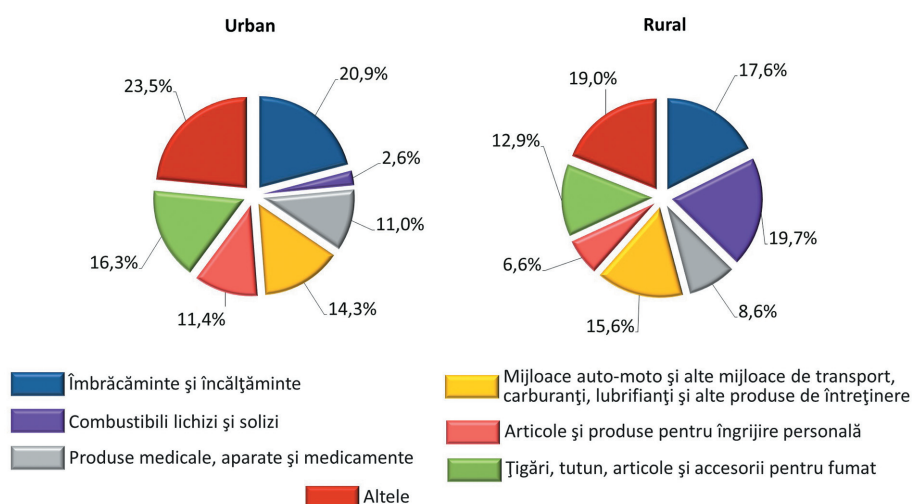
În anul 2023, în gospodăriile cu 4 copii și mai mulți s-a cheltuit pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, în medie pe o persoană, de 2,6 ori mai puțin decât în gospodăriile fără copii.

Articolele de îmbrăcăminte și încălțăminte dețin o pondere de 17,3% din totalul cheltuielilor pentru cumpărarea de produse nealimentare, la gospodăriile fără copii și ajung la 26,4% la gospodăriile cu 4 copii și mai mulți.

Țigările și accesoriile pentru fumat reprezintă și în cazul gospodăriilor cu copii, o componentă importantă a cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare, deținând, în anul 2023, o pondere de 13,5%.

O particularitate ce trebuie subliniată se referă la discrepanțele relativ mici, în ceea ce privește mărimea cheltuielilor pentru cumpărarea de produse nealimentare, între gospodării grupate pe medii de rezidență. Astfel, raportul între cheltuielile medii pe o gospodărie din mediul urban (1467,7 lei lunar) și din cel rural (1417,4 lei lunar) a fost de 1,04 : 1.

Grafic 6.2.7. Structura cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare, pe medii de rezidență, în anul 2023

În mediul urban, capitolele care absorb cea mai mare parte a cheltuielilor pentru cumpărarea mărfurilor nealimentare sunt cele pentru articole de îmbrăcăminte și încălțăminte și cele pentru țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat. Astfel, împreună dețin o pondere de 37,2% în total cheltuieli pentru cumpărarea produselor nealimentare.

În mediul rural, în anul 2023, peste 50% din totalul cheltuielilor pentru cumpărarea de mărfuri nealimentare s-au efectuat, pentru procurarea a trei grupe de bunuri: îmbrăcăminte și încălțăminte, combustibili (lichizi și solizi) și țigări, tutun, articole și accesorii pentru fumat (50,2%).

6.2.3.6. Cheltuielile pentru plata serviciilor

În configurația consumului populației, serviciile constituie un reper important pentru evaluarea condițiilor de viață. Apelul la utilizarea serviciilor pentru satisfacerea nevoilor de consum este strâns legat de numeroși factori, între care cei mai importanți sunt: puterea de cumpărare, respectiv veniturile bănești; mediul de rezidență și condițiile de locuit; comportamentul consumatorilor.

În anul 2023, pe ansamblul gospodăriilor, cheltuielile pentru plata serviciilor dețin o pondere relativ scăzută: 24,1% în totalul cheltuielilor de consum și 26,2% în totalul cheltuielilor bănești de consum.

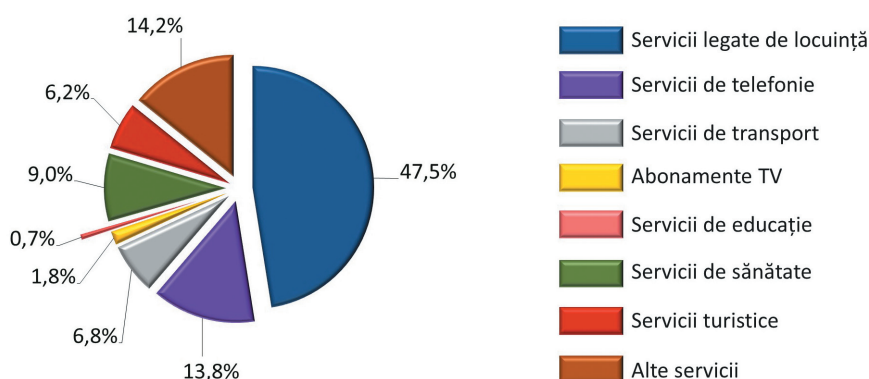
Cheltuielile pentru plata serviciilor însumează, în medie pe o gospodărie, 928,4 lei lunar. Din acest total, în anul 2023, cele legate de locuință dețin de departe ponderea cea mai mare, 47,5%.

În cadrul acestora, cele pentru energie electrică și gaze naturale dețin ponderi mari, ajungând la 58,3% din totalul cheltuielilor pentru serviciile legate de locuință.

Serviciile de telefonie dețin o pondere de 13,8% în totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor, fiind urmate, ca mărime și pondere, de cheltuielile de sănătate (9,0%).

Cheltuielile pentru aceste trei categorii de servicii (locuință, telefonie și sănătate) absorb 70,3% din totalul cheltuielilor pentru servicii, pe ansamblul gospodăriilor.

Grafic 6.2.8. Structura cheltuielilor pentru plata serviciilor, pe total gospodării, în anul 2023

Pe categoriile de gospodării analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, nivelul mediu lunar cel mai mare al cheltuielilor pentru plata serviciilor s-a înregistrat la gospodăriile de salariați, iar cel mai scăzut la gospodăriile de agricultori. În anul 2023, gospodăriile al căror cap de gospodărie este un salariat au cheltuit, în medie lunar de 2,5 ori mai mult decât cele al căror cap de gospodărie este un agricultor.

Serviciile legate de locuință constituie cea mai importantă componentă a cheltuielilor cu serviciile pentru toate categoriile de gospodării analizate. Ele au reprezentat în anul 2023, peste 50% la gospodăriile al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de șomer și de pensionar.

Cheltuielile pentru telefonie dețin o pondere de 13,4% în totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor pentru gospodăriile al căror cap de gospodărie este un salariat, iar pentru gospodăriile al căror cap de gospodărie este un lucrător pe cont propriu în activități neagricole 17,5%, pentru cele al căror cap de gospodărie este un agricultor 21,2%, pentru cele al căror cap de gospodărie este un șomer 15,6% și pentru gospodăriile al căror cap de gospodărie este un pensionar 13,8%.

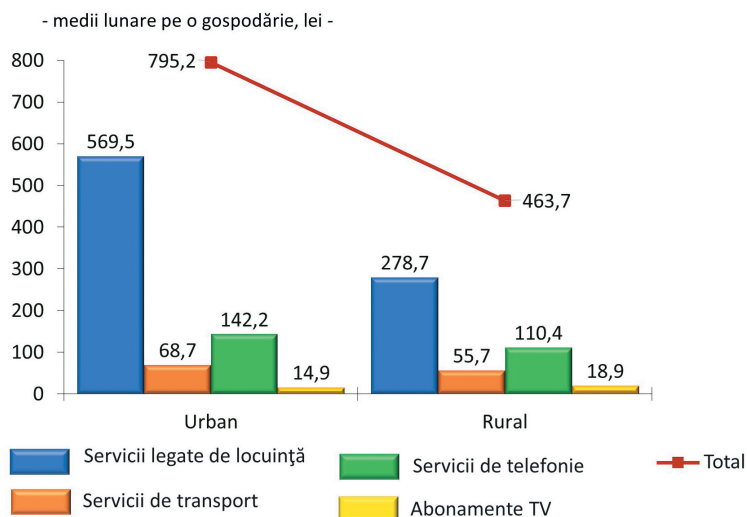
Tabel 6.2.13. Nivelul și structura cheltuielilor pentru plata serviciilor, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Total cheltuieli, lei lunar pe o gospodărie	928,4	1200,4	727,5	487,2	668,3	698,8
din care, în %, pentru:						
Servicii legate de locuință	47,5	44,7	45,9	44,5	58,7	52,4
din care:						
- energie electrică	15,5	13,3	19,0	28,7	21,6	18,3
- gaze naturale	12,2	11,5	8,3	4,9	13,0	14,9
- apă, canal, salubritate și servicii comunale	10,5	10,0	7,9	6,5	13,1	12,1
Servicii de sănătate	9,0	7,9	5,4	7,1	8,3	11,8
Servicii de transport	6,8	7,0	7,9	9,3	3,7	6,3
Servicii de telefonie	13,8	13,4	17,5	21,2	15,6	13,8
Abonamente radio - TV	1,8	1,2	2,8	3,3	2,9	2,7
Servicii de educație	0,7	1,1	0,9	*)	1,4	*)
Servicii turistice	6,2	8,3	4,1	0,7	2,6	3,1

*) Sub 0,5.

Mediul de rezidență este un element care diferențiază semnificativ cheltuielile pentru plata serviciilor, cheltuielile medii lunare pe o gospodărie în mediul urban fiind, în anul 2023, de 1149,0 lei, de 1,8 ori mai mari decât în rural. Principalul factor de diferențiere este tipul locuințelor și al nevoilor de servicii generate de acestea.

Grafic 6.2.9. Cheltuielile gospodăriilor pentru principalele tipuri de servicii, pe medii de rezidență, în anul 2023

În urban, cheltuielile medii lunare pentru plata serviciilor legate de locuință au fost de 2,0 ori mai mari decât în rural și au deținut o pondere de 49,6% în total cheltuieli pentru plata serviciilor. Pentru gospodăriile din mediul urban, principalele categorii de cheltuieli legate de locuință au fost cele pentru energie electrică, apă, canal, salubritate și servicii comunale și gaze naturale. Împreună acestea absorb 38,2% din totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor.

Pentru gospodăriile din mediul rural, particularitatea constă în faptul că, ponderea cea mai mare a serviciilor legate de locuință o dețin cheltuielile pentru plata energiei electrice, numai acestea reprezentând 22,7% din totalul cheltuielilor pentru plata serviciilor.

Un alt element de diferențiere îl reprezintă serviciile de telefonie care, în anul 2023, în gospodăriile din urban, au deținut o pondere de 12,4% din totalul pentru plata serviciilor și au fost de 1,3 ori mai mari decât în rural.

6.3. Echilibrul balanței veniturilor și cheltuielilor gospodăriilor populației

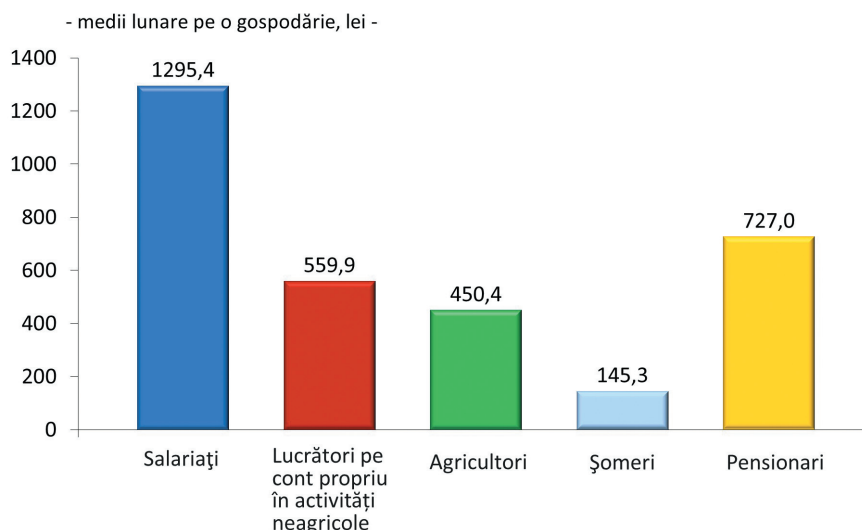
Pe ansamblul gospodăriilor, în anul 2023, *economiile* au reprezentat în medie pe o gospodărie 951,9 lei lunar, ceea ce a însemnat 13,3% din veniturile totale.

Tabel 6.3.1. Economia (+) / deficitul de resurse (-), pe categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități negricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Medii lunare pe o gospodărie, lei	+951,9	+1295,4	+559,9	+450,4	+145,3	+727,0
În % față de veniturile totale	+13,3	+12,6	+11,4	+9,2	+3,8	+16,4

Situația pe categoriile de gospodării analizate, în funcție de statutul ocupațional al capului gospodăriei, se prezintă astfel: gospodăriile de pensionari au economisit în medie +16,4% din venituri, cele de salariați +12,6%, cele de lucrători pe cont propriu în activități neagricole +11,4%, cele de agricultori +9,2% în timp ce, nivelul cel mai scăzut al economiilor, s-a înregistrat la gospodăriile de șomeri +3,8%.

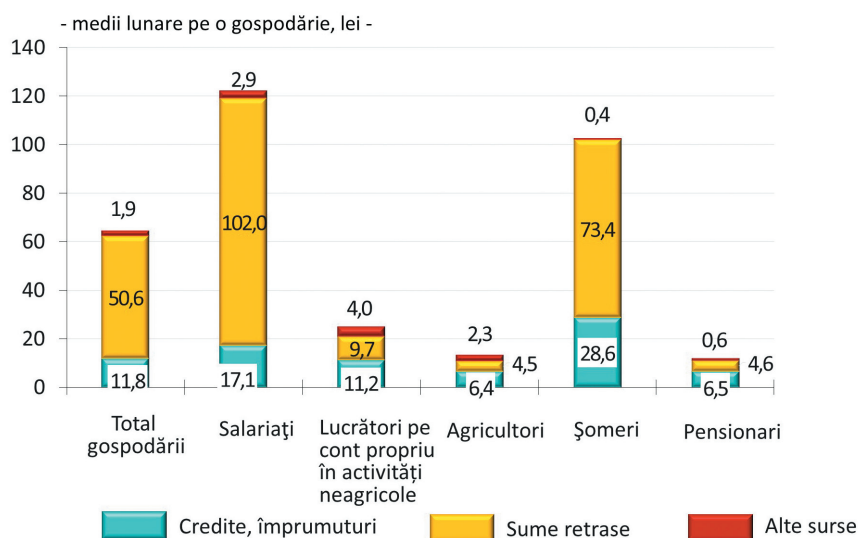
Grafic 6.3.1. Economia (+) / deficitul de resurse (-), pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

În anul 2023, diferența dintre veniturile și cheltuielile gospodăriilor din mediul rural a fost, de 11,9%, iar în mediul urban s-au înregistrat, în medie, economii care au reprezentat 14,1% din veniturile totale.

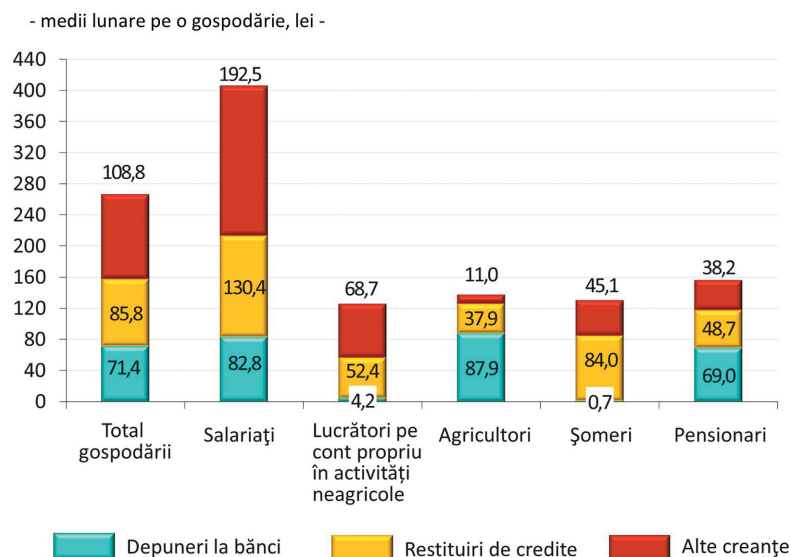
Pentru acoperirea cheltuielilor, o parte din gospodării au retras sume din economiile realizate în perioadele anterioare depuse la bănci și alte instituții financiare, sau au apelat la împrumuturi și credite de la bănci, CAR, agenți economici și de la persoane particulare, sumele intrate cu acest titlu în bugetele gospodăriilor formând în medie 50,6 lei și respectiv 11,8 lei lunar pe o gospodărie.

Grafic 6.3.2. Împrumuturi și alte resurse atrase, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

Împreună cu sumele încasate sub formă de avans sau prin restituirea unor sume acordate altor persoane, precum și cu contravaloarea mărfurilor cumpărate și a serviciilor prestate pe credit, toate aceste fluxuri monetare intrate în bugetele gospodăriilor s-au ridicat, în medie, la 64,3 lei lunar pe o gospodărie, acoperind 1,0% din cheltuielile totale ale gospodăriilor.

Grafic 6.3.3. Împrumuturi restituite, sume depuse la bănci etc., pe categorii de gospodărie, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

În anul 2023, gospodăriile al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de pensionar au apelat în cea mai mică măsură la credite și la economii, sumele utilizate ridicându-se, în medie, la numai 11,7 lei (0,3% din cheltuielile totale).

În cazul gospodăriilor al căror cap de gospodărie are statutul ocupațional de șomer, 2,8% din cheltuieli au fost acoperite din aceste surse, din care împrumuturile au reprezentat 27,9%, iar sumele retrase de la bănci din economiile anterioare 71,7%.

Raportate la totalul gospodăriilor, sumele pe care o parte dintre gospodării le-au economisit, utilizându-le pentru restituirea creditelor și împrumuturilor contractate anterior, pentru a acorda împrumuturi altor gospodării, sau pe care le-au depus în bănci, sunt mai mari cu 201,8 lei lunar pe o gospodărie, decât cele care au intrat în bugetele gospodăriilor sub forma împrumuturilor, retragerilor de economii etc..

În medie, pe o gospodărie, acestea din urmă au reprezentat 266,0 lei lunar, respectiv 3,7% din veniturile totale.

La toate categoriile de gospodării analizate, suma intrărilor rezultate în urma operațiunilor de creditare la care participă gospodăriile, este mai mică decât suma ieșirilor ocazionate de aceste operațiuni. Cu toate că, în medie pe ansamblul gospodăriilor, soldul acestor fluxuri este negativ (-201,75 lei lunar pe o gospodărie), acesta împreună cu soldul balanței veniturilor și cheltuielilor (+951,91 lei) se concretizează în creșterea cu 750,16 lei în medie pe o gospodărie, a soldului în numerar aflat în gospodării.

7. CONDIȚII DE LOCUIT ȘI ÎNZESTRAREA CU BUNURI DE FOLOSINȚĂ ÎNDELUNGATĂ

7.1. Fondul de locuințe

Fondul de locuințe s-a majorat constant, an de an, ajungând la sfârșitul anului 2023 să fie constituit din 9722 mii locuințe, cu 66,5 mii mai mare decât în anul 2022.

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, creșterea numărului de locuințe înregistrată s-a reflectat în majorarea numărului de camere de locuit (cu 201 mii camere, reprezentând 0,8%), precum și a suprafeței locuibile cu 4330 mii metri pătrați (reprezentând 0,9%).

Tabel 7.1.1. Evoluția fondului de locuințe

- existent la sfârșitul anului -

	Locuințe mii	Camere de locuit mii	Suprafața locuibilă mii mp	Suprafața locuibilă pe o locuință mp	Suprafața locuibilă pe o cameră mp
2022					
Total	9656	26720	470187	48,7	17,6
Proprietate majoritar de stat	120	217	4148	34,6	19,1
Proprietate majoritar privată	9536	26503	466039	48,9	17,6
2023¹⁾					
Total	9722	26921	474517	48,8	17,6
Proprietate majoritar de stat	121	220	4219	34,9	19,2
Proprietate majoritar privată	9601	26701	470298	49,0	17,6

¹⁾ Datele referitoare la numărul de locuințe, camerele de locuit și suprafața locuibilă sunt estimate și provizorii până la definitivarea rezultatelor Recensământului Populației și al Locuințelor 2021.

Analiza fondului de locuințe existent la sfârșitul anului 2023, pe forme de proprietate, relevă faptul că 98,8% din total locuințe au aparținut proprietății majoritar private, păstrându-se aceeași tendință evolutivă și în cazul indicatorilor **camere de locuit** (99,2%) și a **suprafeței locuibile** (99,1%).

În anul 2023, pe **medii de rezidență**, cele mai multe locuințe s-au înregistrat în mediul urban (5392697 locuințe, reprezentând 55,5% din numărul total); la indicatorul număr de camere de locuit, raportul urban / rural este relativ mai echilibrat, în sensul că 51,5% din numărul total de camere de locuit sunt în mediul urban și 48,5% în mediul rural; la indicatorul suprafață locuibilă 55,3% din total este în mediul urban și 44,7% în mediul rural.

În anul 2023 au fost terminate 70957 locuințe, în scădere față de anul 2022 cu 2381 locuințe (reprezentând 3,4%). În anul 2023, comparativ cu anul 2022, pe surse de finanțare a locuințelor terminate, sunt de evidențiat următoarele aspecte:

- la numărul de locuințe terminate din fonduri publice se observă o creștere (de la 1395 locuințe în anul 2022 la 1968 locuințe în anul 2023);
- au fost terminate, din fonduri private, 68989 locuințe, acestea deținând cea mai mare pondere în numărul total de locuințe terminate (97,2%), înregistrându-se față de anul precedent o scădere a acestora cu 2954 locuințe.

După numărul camerelor de locuit, locuințele terminate au avut următoarea structură: 10,4% din numărul total au fost locuințe cu o cameră, 32,2% au fost locuințe cu două camere, 26,2% au fost locuințe cu trei camere, 31,2% au fost locuințe cu patru camere și peste.

În funcție de sursele de finanțare, situația locuințelor terminate după numărul de camere de locuit, relevă următoarele aspecte:

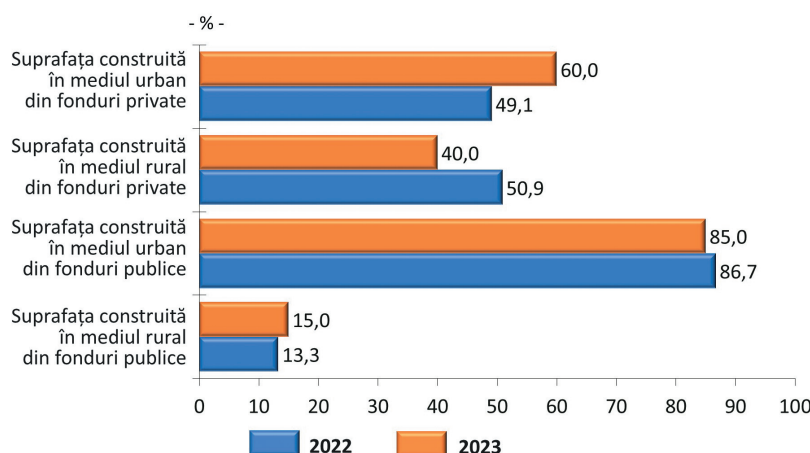
- pentru locuințele finanțate din fonduri private, cea mai mare pondere au deținut-o locuințele cu două camere (31,6% din locuințele totale terminate din fonduri private), iar cea mai mică pondere au avut-o locuințele terminate cu o cameră (10,1%);
- pentru locuințele finanțate din fonduri publice, cea mai mare pondere au deținut-o locuințele cu două camere (54,2% din totalul locuințelor terminate din fonduri publice) și cea mai mică pondere au avut-o locuințele terminate cu patru camere și peste (2,5%).

Tabel 7.1.2. Locuințe terminate, după numărul camerelor de locuit și sursele de finanțare

	2022	2023	2023 față de 2022	
			+/-	%
Total	73338	70957	-2381	96,8
Cu o cameră	7045	7398	353	105,0
Cu două camere	22120	22845	725	103,3
Cu trei camere	18860	18599	-261	98,6
Cu patru camere și peste	25313	22115	-3198	87,4
<i>Din acestea, finanțate din:</i>				
Fonduri private				
Total	71943	68989	-2954	95,9
Cu o cameră	6725	6981	256	103,8
Cu două camere	21352	21778	426	102,0
Cu trei camere	18622	18164	-458	97,5
Cu patru camere și peste	25244	22066	-3178	87,4
Fonduri publice				
Total	1395	1968	573	141,1
Cu o cameră	320	417	97	130,3
Cu două camere	768	1067	299	138,9
Cu trei camere	238	435	197	182,8
Cu patru camere și peste	69	49	-20	71,0

În anul 2023, în funcție de *fondurile utilizate*, în cazul locuințelor terminate, cea mai mare parte a suprafeței construite din fonduri publice s-a realizat în mediul urban (85,0% din toată suprafața construită din fonduri publice). În ceea ce privește suprafața construită din fonduri private pentru cele două medii de rezidență, s-a înregistrat o creștere în mediul urban de 60,0%, față de 40,0% în mediul rural.

Din analiza evoluției suprafețelor locuințelor terminate rezultă că, în ceea ce privește suprafața construită, s-a înregistrat creștere la suprafețele locuințelor terminate în mediul urban, la cele din fondurile private (de la 49,1% în anul 2022, la 60,0% în anul 2023) iar în mediul urban din fondurile publice s-a înregistrat o scădere a acestora (de la 86,7% în anul 2022, la 85,0% în anul 2023). Observăm o creștere la suprafețele locuințelor terminate în mediul rural din fonduri publice (de la 13,3% în anul 2022, la 15,0% în anul 2023) iar în mediul rural din fonduri private se observă o scădere (de la 50,9% în anul 2022, la 40,0% în anul 2023).

Grafic 7.1.1. Suprafața construită din fonduri publice și private, pe medii de rezidență

7.2. Sisteme de canalizare, rețele de distribuire a gazelor naturale și a apei potabile, precum și spații verzi

În directă legătură cu fondul de locuințe, deosebit de importanți sunt și indicatorii referitori la sistemele de canalizare, rețelele și volumul distribuit de gaze naturale și de apă potabilă precum și spațiile verzi.

În anul 2023, numărul localităților cu instalații de canalizare publică a fost de 1567, cu 3,2% mai mare decât în anul 2022. În municipii și orașe s-au înregistrat 20% din totalul localităților dotate cu rețele de canalizare publică.

În anul 2023, lungimea totală simplă a conductelor de canalizare a fost de 47873 km, în creștere față de anul anterior cu 4,6%.

Tabel 7.2.1. Canalizarea publică și spații verzi

	2022	2023 ¹⁾	2023 față de 2022	
			+/-	%
Localități ²⁾ cu instalații de canalizare publică (număr)	1518	1567	+49	103,2
din care:				
Municipii și orașe	314	314	-	100,0
Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare (km)	45762	47873	+2111	104,6
Suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe (ha)	31508	33620	+2112	106,7

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2023, suprafața spațiilor verzi din municipii și orașe a fost de 33620 hectare, în creștere cu 6,7% față de cea din anul anterior.

În anul 2023, numărul de localități în care s-au distribuit gaze naturale a fost de 998, în creștere cu 1,3% față de anul anterior. Lungimea totală simplă a conductelor de gaze naturale a fost de 49144 km, în creștere cu 3,7% față de anul anterior.

În anul 2023, volumul de gaze naturale distribuit a fost de 7322 milioane metri cubi, în scădere cu 16,1% față de anul 2022. În anul 2023, din cantitatea totală de gaze naturale distribuită, se constată că, pentru uz casnic s-au consumat 3099 milioane metri cubi, respectiv 42,3% din total. Comparativ cu anul 2022, cantitatea de gaze naturale distribuită pentru uz casnic a scăzut cu 3,9%.

Tabel 7.2.2. Lungimea rețelei de distribuție a gazelor naturale și volumul lor distribuit

	2022 ¹⁾	2023 ¹⁾	2023 față de 2022	
			+/-	%
Numărul localităților ²⁾ în care se distribuie gaze naturale	985	998	+13	101,3
Lungimea simplă a conductelor de distribuție a gazelor naturale (km)	47397	49144	+1747	103,7
Gaze naturale distribuite (milioane mc)	8727	7322	-1405	83,9
din care:				
Pentru uz casnic	3223	3099	-124	96,2

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2023, numărul de localități cu instalații de alimentare cu apă potabilă a fost de 2690, în creștere cu 1,2% față de anul anterior.

Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile a fost la sfârșitul anului 2023 de 95111 km, în creștere cu 2076 km, față de anul 2022, respectiv 2,2%. În municipii și orașe lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile a reprezentat 33,6% din total, respectiv 31947 km.

Tabel 7.2.3. Lungimea rețelei de distribuție a apei potabile și volumul ei distribuit

	2022 ¹⁾	2023 ¹⁾	2023 față de 2022	
			+/-	%
Numărul localităților ²⁾ cu instalații de alimentare cu apă potabilă	2659	2690	+31	101,2
din care:				
Municipii și orașe	316	316	-	100,0
Lungimea totală simplă a rețelei de distribuție a apei potabile (km)	93035	95111	+2076	102,2
din care:				
Municipii și orașe	31766	31947	+181	100,6
Apă potabilă distribuită consumatorilor (milioane mc)	793	790	-3	99,6
din care:				
Pentru uz casnic	598	601	+3	100,5

¹⁾ La sfârșitul anului.

²⁾ Municipii, orașe, comune.

În anul 2023, volumul de apă potabilă distribuit consumatorilor a fost de 790 milioane metri cubi, în scădere cu 0,4% față de anul 2022 (respectiv 3 milioane metri cubi). Din cantitatea totală de apă potabilă distribuită, consumatorilor casnici le-au revenit 601 milioane metri cubi, respectiv 76,1% din total. În anul 2023 comparativ cu anul 2022, cantitatea de apă potabilă distribuită pentru uz casnic a crescut cu 3 milioane metri cubi, respectiv cu 0,5%.

7.3. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată

În anul 2023¹²⁾ din cheltuielile totale medii lunare pe o gospodărie (6223,0 lei), 3,7% au fost destinați pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței.

Dacă se are în vedere că acest ultim element de costuri aparține categoriei cheltuieli totale de consum ale gospodăriilor, care în anul 2023 au însumat 3860,1 lei lunar pe o gospodărie, rezultă că ponderea cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței a fost de 6,0%.

Pe categoriile de gospodării analizate, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, au existat diferențe în ceea ce privește nivelul mediu al cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, după cum urmează: gospodăriile de salariați au alocat pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței 281,5 lei lunar (3,1% din cheltuielile totale ale unei gospodării, respectiv 5,8% din cheltuielile totale de consum); gospodăriile de lucrători pe cont propriu în activități neagricole au cheltuit 210,9 lei lunar (4,8%, respectiv 5,8%); cele de agricultori au cheltuit 154,8 lei lunar (3,5%, respectiv 5,0%); cele de șomeri au cheltuit 86,9 lei lunar (2,3%, respectiv 3,0%); cele de pensionari au cheltuit 191,4 lei lunar (5,1%, respectiv 6,6%).

Tabel 7.3.1. Cheltuielile pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

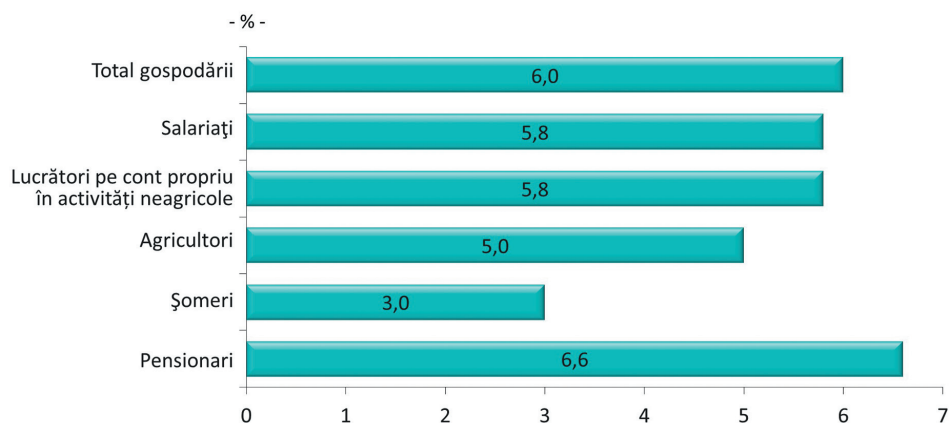
	Total gospodării	Din total, după statutul ocupațional al capului gospodăriei:				
		Salariați	Lucrători pe cont propriu în activități neagricole	Agricultori	Șomeri	Pensionari
Cheltuieli totale, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	6223,0	8958,7	4350,5	4441,7	3712,3	3716,7
din care, cheltuieli totale de consum, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	3860,1	4841,6	3641,6	3072,6	2896,8	2923,1
din care, mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, lei						
- medii lunare pe o gospodărie	230,3	281,5	210,9	154,8	86,9	191,4
Pondere în cheltuielile totale, %						
- mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	3,7	3,1	4,8	3,5	2,3	5,1
Pondere în cheltuielile totale de consum, %						
- mobilier, dotarea și întreținerea locuinței	6,0	5,8	5,8	5,0	3,0	6,6

¹²⁾ Date statistice obținute prin "Ancheta Bugetelor de Familie (ABF)" desfășurată în perioada **ianuarie - decembrie 2023**. ABF asigură colectarea informațiilor necesare pentru evaluarea nivelului de trai al populației prin indicatori statistici privind veniturile, cheltuielile și consumul gospodăriilor.

În anul 2023, cea mai mare valoare a cheltuielilor medii lunare ale gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, peste media tuturor gospodăriilor, s-a înregistrat la gospodăriile de salariați¹⁵⁾.

Ponderea cheltuielilor medii lunare ale gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în total cheltuieli de consum a avut în anul 2023 valori între 3,0% și 6,6%.

Grafic 7.3.1. Ponderea cheltuielilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței în cheltuielile totale de consum, pe categorii de gospodării, după statutul ocupațional al capului gospodăriei, în anul 2023

O parte din cheltuielile gospodăriilor pentru mobilier, dotarea și întreținerea locuinței, la care s-au adăugat și creditele de consum contractate de acestea, s-au regăsit în creșterea gradului de înzestrare a gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată.

Tabel 7.3.2. Înzestrarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, în anul 2023

- număr mediu la 100 gospodării -

	Total gospodării	din care, în mediul:	
		Urban	Rural
Aparate de radio ¹⁾	63,3	63,6	62,9
Televizoare color	176,9	177,3	176,4
Frigidere și congelatoare	71,3	54,9	92,2
Combine frigorifice	66,5	73,3	57,9
Aragaze	100,0	100,0	99,9
Mașini de spălat rufe automate	84,6	93,3	73,6
Aspiratoare de praf	82,4	91,4	71,0
Computere PC	53,8	67,1	36,9
Telefoane mobile	195,8	193,2	199,2
Autoturisme	45,7	50,2	39,9

¹⁾ Inclusive combine muzicale.

Mediul de rezidență este un element care diferențiază înzestrarea gospodăriilor. Principalul factor de diferențiere este tipul locuințelor și al nevoilor de bunuri de folosință îndelungată generate de acestea.

În anul 2023, cea mai mare valoare a înzestrării gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată s-a înregistrat pentru telefoane mobile, atât pe ansamblul gospodăriilor, în medie 196 telefoane mobile la 100 gospodării, cât și pe medii de rezidență (199 telefoane mobile la 100 gospodării în mediul rural, respectiv 193 telefoane mobile la 100 gospodării în mediul urban).

¹⁵⁾ Prin gospodării de salariați, gospodării de șomeri, gospodării de pensionari etc. se înțeleg gospodăriile al căror cap de gospodărie a fost desemnat un membru al gospodăriei care avea statutul ocupațional de salariat, șomer, pensionar etc.

8. CONSUMUL ALIMENTAR ȘI DE BĂUTURI AL POPULAȚIEI¹⁶⁾

Evoluția consumului alimentar și de băuturi al populației a fost influențată de: resursele de produse agroalimentare și băuturi (producție și import), exportul de produse agroalimentare și băuturi (produse primare și transformate), variația stocurilor (stocul final - stocul inițial), consumul intern - altul decât consumul alimentar propriu-zis (consumul de sămânță, de furaje, alte consumuri).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, evoluția *consumului mediu anual pe locuitor*¹⁷⁾ la *principalele produse agroalimentare și băuturi* s-a caracterizat prin următoarele aspecte:

- consumul mediu anual, pe locuitor, la cereale și produse din cereale, în echivalent făină s-a menținut constant;
- creșteri ale consumului mediu anual, pe locuitor, la: grăsimi animale, greutate brută (+5,3%), cartofi (+4,8%), zahăr și produse din zahăr în echivalent zahăr rafinat (+3,2%), carne și produse din carne și organe comestibile, în echivalent carne proaspătă (+1,9%) și pește și produse din pește, în echivalent pește proaspăt (+1,6%);
- scăderi ale consumului mediu anual, pe locuitor, la: grăsimi vegetale, greutate brută (-9,8%), legume și produse din legume în echivalent legume proaspete, leguminoase boabe și pepeni (-1,6%), fructe și produse din fructe în echivalent fructe proaspete (-1,5%), ouă (-0,4%) și lapte și produse din lapte, în echivalent lapte de 3,5% grăsime, exclusiv unt (-0,2%);
- s-au înregistrat creșteri ale consumului mediu anual de băuturi, pe locuitor: la băuturi alcoolice distilate în echivalent alcool 100% (+25,9%), la vin și produse din vin (+3,9%) și la băuturi nealcoolice (+2,3%);
- s-au înregistrat scăderi ale consumului mediu anual de băuturi, pe locuitor la bere (-3,5%).

Tabel 8.1.1. Consumul mediu anual, pe locuitor, la principalele produse alimentare și băuturi

	U.M.	2022	2023 ¹⁾	2023 față de 2022, diferențe (+/-)
Produse de origine vegetală				
Cereale și produse din cereale				
- în echivalent boabe	kg	198,6	198,5	-0,1
- în echivalent făină	kg	150,4	150,4	-
Cartofi	kg	97,7	102,4	4,7
Legume și produse din legume (în echivalent legume proaspete), leguminoase boabe și pepeni	kg	169,3	166,6	-2,7
Fructe și produse din fructe (în echivalent fructe proaspete)	kg	112,2	110,5	-1,7
Zahăr și produse din zahăr (în echivalent zahăr rafinat)	kg	24,7	25,5	0,8
Grăsimi vegetale (greutate brută)	kg	19,3	17,4	-1,9
Produse de origine animală				
Lapte și produse din lapte, în echivalent lapte de 3,5% grăsime (exclusiv unt)	litri	256,1	255,6	-0,5
Ouă	bucăți	244	243	-1,0
Pește și produse din pește (în echivalent pește proaspăt)	kg	6,4	6,5	0,1
Carne, produse din carne și organe comestibile (în echivalent carne proaspătă)	kg	77,4	78,9	1,5
Grăsimi animale (greutate brută)	kg	3,8	4,0	0,2
Băuturi				
Băuturi nealcoolice ²⁾	litri	240,1	245,6	5,5
Bere	litri	83,3	80,4	-2,9
Vin și produse din vin	litri	23,3	24,2	0,9
Băuturi alcoolice distilate (în echivalent alcool 100%)	litri	2,7	3,4	0,7

¹⁾ Date provizorii.

²⁾ Inclusiv consumul de bere nealcoolică.

¹⁶⁾ Indicatorii referitori la consumul mediu anual alimentar și de băuturi pe locuitor, pentru anii **2022** și **2023** s-au calculat pe baza datelor definitive privind populația rezidentă la **1 iulie**.

¹⁷⁾ Consumurile medii la principalele produse agroalimentare pe locuitor reprezintă, consumuri aparente corespunzătoare disponibilului de consum al întregii populații și se deosebesc de consumurile alimentare efective ale gospodăriilor individuale (medii lunare pe persoană) prin conținut, sferă de cuprindere, perioadă de referință, sursă de date, precum și mod de calcul.

Tabel 8.1.2. Consumul alimentar mediu zilnic (exprimat în calorii și factori nutritivi), pe locuitor

	U.M.	2022		2023 ¹⁾		2023 față de 2022, diferențe (+/-)
		Absolut	Relativ	Absolut	Relativ	
Calorii	Număr	3557	100,0	3533	100,0	-24,0
De origine animală	Număr	980	27,6	988	28,0	8,0
De origine vegetală	Număr	2577	72,4	2545	72,0	-32,0
Proteine	Grame	117,1	100,0	118,1	100,0	1,0
De origine animală	Grame	62,7	53,6	63,3	53,6	0,6
De origine vegetală	Grame	54,4	46,4	54,8	46,4	0,4
Lipide	Grame	123,6	100,0	119,4	100,0	-4,2
De origine animală	Grame	62,8	50,8	63,4	53,1	0,6
De origine vegetală	Grame	60,8	49,2	56,0	46,9	-4,8
Glucide	Grame	471,5	100,0	474,3	100,0	2,8

Notă: S-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

¹⁾ Date provizorii.

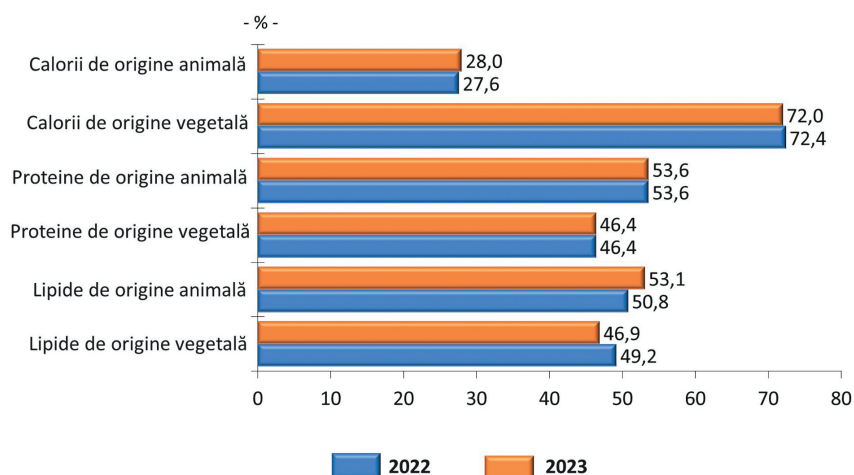
În anul 2023 comparativ cu anul 2022, consumul alimentar mediu zilnic pe locuitor, exprimat în calorii și factori nutritivi se prezintă astfel:

- consumul mediu zilnic de calorii, pe locuitor, a scăzut cu 0,7%, aceasta s-a datorat atât creșterii consumului mediu zilnic de calorii de origine animală cu 0,8%, cât și scăderii consumului mediu zilnic de calorii de origine vegetală cu 1,2%;
- consumul mediu zilnic de proteine, pe locuitor, a crescut cu 0,9%, componentele acestuia au evoluat astfel: consumul mediu zilnic de proteine de origine animală, pe locuitor, a crescut cu 1,0%, iar consumul mediu zilnic de proteine de origine vegetală, pe locuitor, a crescut cu 0,7% față de nivelul anului precedent;
- consumul mediu zilnic de lipide, pe locuitor, a scăzut cu 3,4%, datorită creșterii consumului mediu zilnic de lipide de origine animală, cu 1,0%, cât și din cauza scăderii consumului mediu zilnic de lipide de origine vegetală, cu 7,9%;
- consumul mediu zilnic de glucide, pe locuitor, a înregistrat o creștere cu 0,6%.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, structura consumului alimentar mediu zilnic pe locuitor, exprimat în calorii și factori nutritivi, se caracterizează prin următoarele aspecte:

- ponderea consumului alimentar mediu zilnic, pe locuitor, exprimat în calorii de origine animală a înregistrat creștere cu 0,4 puncte procentuale, în defavoarea consumului mediu zilnic de calorii de origine vegetală, care a înregistrat scădere;
- în anul 2023 consumul alimentar mediu zilnic de proteine de origine animală este cu 15,5% mai mare față de consumul alimentar mediu zilnic de proteine de origine vegetală. Ponderea consumului alimentar mediu zilnic de proteine de origine animală, pe locuitor, cât și ponderea consumului alimentar mediu zilnic de proteine de origine vegetală, pe locuitor, s-au menținut la același nivel, comparativ cu anul precedent;
- ponderea lipidelor de origine animală a înregistrat o creștere cu 2,3 puncte procentuale, pe locuitor, în defavoarea ponderii lipidelor de origine vegetală, care a scăzut în aceeași proporție.

Grafic 8.1.1. Ponderea caloriilor și a factorilor nutritivi de origine vegetală și animală în consumul mediu zilnic, pe locuitor

9. PROTECȚIA SOCIALĂ

9.1. Protecția socială a șomerilor

În anul **2023** cheltuielile cu protecția socială a șomerilor au fost de **2103129,9 mii lei**, în scădere cu 3,2% față de anul 2022. Din totalul acestora, sumele aferente indemnizațiilor de șomaj au reprezentat 18,5%, în creștere cu 3,7 puncte procentuale față de anul precedent, plățile pentru stimularea angajatorilor care încadrează în muncă, pe perioadă nedeterminată, șomeri în vârstă de peste 45 de ani, șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale, șomeri de lungă durată sau tineri NEET au reprezentat 36,6%, în creștere cu 10,4 puncte procentuale față de anul 2022.

Tabel 9.1.1. Cheltuielile cu protecția socială a șomerilor

	Cheltuielile cu protecția socială a șomerilor - mii lei -		2023 față de 2022		Structura %	
	2022	2023	+/-	%	2022	2023
Total	2172144,8	2103129,9	-69014,9	-3,2	100,0	100,0
Indemnizație de șomaj ¹⁾	321369,3	388692,4	67323,1	20,9	14,8	18,5
Plăți pentru angajarea absolvenților, elevilor și studenților ²⁾	31039,8	25142,4	-5897,4	-19,0	1,4	1,2
Plăți pentru stimularea angajatorilor care încadrează șomeri din categorii defavorizate ³⁾	568625,8	770260,6	201634,8	35,5	26,2	36,6
Alte cheltuieli ⁴⁾	1251109,9	919034,5	-332075,4	-26,5	57,6	43,7

¹⁾ Indemnizația de șomaj acordată persoanelor aflate în șomaj ca urmare a pierderii locului de muncă, conform art.39 din Legea nr.76/2002 și indemnizația de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ, conform art.40 din Legea nr.76/2002, precum și alte sume acordate în completarea veniturilor salariale ale angajaților conform articolelor 72-73 din Legea nr.76/2002.

²⁾ Include plata stimulentei financiare acordate pentru angajatorii care angajează absolvenți, sau pentru angajatorii care încadrează în muncă elevi și studenți pe perioada vacanțelor ori pentru angajatorii care încheie contracte de stagiu și plăți pentru pregătirea profesională a absolvenților, conform art. 80 și art. 84 din Legea nr.76/2002; art. 1 din Legea nr.72/2007 și art.28 din Legea nr.335/2013.

³⁾ Include plata angajatorilor care încadrează în muncă, pe perioadă nedeterminată, șomeri în vârstă de peste 45 de ani, șomeri care sunt părinți unici susținători ai familiilor monoparentale, șomeri de lungă durată sau tineri NEET, conform prevederilor art. 85 din Legea nr. 76/2002.

⁴⁾ Inclusiv plăți pentru stimularea șomerilor care se angajează înainte de expirarea perioadei de acordare a indemnizației; pentru stimularea mobilității forței de muncă, cheltuieli cu calificarea, recalificarea și alte cheltuieli; OUG nr. 30/2020, OUG nr. 92/2020 și OUG nr. 132/2020.

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În anul 2023, plata stimulentei financiare acordate pentru angajatorii care angajează absolvenți, sau pentru angajatorii care încadrează în muncă elevi și studenți pe perioada vacanțelor ori pentru angajatorii care încheie contracte de stagiu și plăți pentru pregătirea profesională a absolvenților a reprezentat 1,2% în totalul cheltuielilor cu protecția socială a șomerilor, față de 1,4% în anul 2022.

Tabel 9.1.2. Indemnizații de șomaj

	2022	2023	2023 față de 2022, (+/-)
Media lunară (lei /persoană)			
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în muncă) ¹⁾	564	763	199
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în muncă) ²⁾	231	280	49
În procente față de salariul minim brut pe economie			
	Procente		Puncte procentuale
Indemnizație de șomaj (șomeri cu experiență în muncă) ¹⁾	22,1	23,1	1,0
Indemnizație de șomaj (șomeri fără experiență în muncă) ²⁾	9,1	8,5	-0,6

¹⁾ Indemnizația de șomaj acordată persoanelor aflate în șomaj ca urmare a pierderii locului de muncă, conform art.39 din Legea nr.76/2002.

²⁾ Indemnizația de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ, conform art.40 din Legea nr.76/2002.

Sursa: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

În anul 2023, valoarea medie a indemnizației pentru șomeri cu experiență în muncă a fost de 763 lei, în creștere cu 199 lei față de anul anterior și a reprezentat 23,1% din salariul minim brut pe economie (22,1% în anul 2022). Ponderea indemnizației de șomaj acordată absolvenților instituțiilor de învățământ în salariul minim brut pe economie a înregistrat o scădere cu 0,6 puncte procentuale comparativ cu anul precedent.

9.2. Asigurările sociale pentru pensii

9.2.1. Numărul mediu al pensionarilor

Evoluțiile demografice din ultimii ani, schimbările din economia și societatea românească și-au pus amprenta asupra structurii populației active care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii, dar și asupra dimensionării populației inactive.

În anul 2023, deși în ușoară scădere, pensionarii dețineau o pondere însemnată în totalul populației inactive, numărul acestora menținându-se la un nivel relativ ridicat.

Numărul mediu al pensionarilor, înregistrat în anul 2023, a fost de 4980 mii persoane, în scădere cu 24 mii persoane (-0,5%) față de anul 2022. Comparativ cu aceeași perioadă, numărul pensionarilor de asigurări sociale de stat a scăzut cu 6 mii persoane (-0,1%), iar cel al pensionarilor proveniți din fostul sistem pentru agricultori a scăzut cu 26 mii persoane (-13,4%).

Tabel 9.2.1. Evoluția numărului mediu al pensionarilor, după sistemul de pensionare

	2022	2023	2023 față de 2022	
			+/-	%
Pensionari - total (I+II+III)	5004	4980	-24	99,5
I. Asigurări sociale - total	5003	4980	-23	99,5
din care:				
- asigurări sociale de stat	4607	4601	-6	99,9
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	194	168	-26	86,6
- asigurări sociale - culte	4	4	-	100,0
- asigurări sociale - avocați	3	4	1	133,3
II. Beneficiari de ajutor social - tip pensie	¹⁾	¹⁾	¹⁾	¹⁾
III. I.O.V.R.	1	¹⁾	¹⁾	¹⁾

¹⁾ Sub 1000 persoane.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

În anul 2023, din totalul celor 4980 mii pensionari de asigurări sociale, 4601 mii au fost pensionari de asigurări sociale de stat. Pensionarii de asigurări sociale de stat au reprezentat 92,4% din totalul pensionarilor de asigurări sociale, ponderea acestora fiind mai mare cu 0,3 puncte procentuale față de anul 2022.

Numărul mediu al pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori a scăzut față de aceeași perioadă cu 26 mii persoane, aceștia reprezentând 3,4% din totalul pensionarilor de asigurări sociale (față de 3,9% în anul 2022).

La fel ca în anul 2022, în anul 2023, atât numărul mediu al pensionarilor din sistemul de asigurări sociale pentru culte, cât și cel al pensionarilor din sistemul de asigurări sociale pentru avocați a fost de aproximativ 4 mii persoane, iar numărul mediu al pensionarilor I.O.V.R a fost sub o mie de persoane. În anul 2023, au beneficiat, în medie, de ajutor social - tip pensie 151 persoane, față de 176 persoane în anul precedent.

Tabel 9.2.2. Distribuția pensionarilor, după sistemul de pensionare

- % -

	2022	2023
Pensionari -total (I+II+III)	100,0	100,0
I. Asigurări sociale - total	100,0	100,0
din care:		
- asigurări sociale de stat	92,1	92,4
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	3,9	3,4
- asigurări sociale - culte	0,1	0,1
- asigurări sociale - avocați	0,1	0,1
II. Beneficiari de ajutor social - tip pensie	**)	**)
III. I.O.V.R.	**)	**)

**) Sub 0,05%.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

În anul 2023, numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale, inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori a fost de 4980 mii persoane, reprezentând o scădere de 0,5% față de anul 2022. Comparativ cu aceeași perioadă, se observă modificări de structură ale acestei categorii, determinate de creșterea numărului pensionarilor pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare (+1,0%) și scăderea numărului de pensionari cu pensie anticipată (-22,2%), pentru limită de vârstă cu stagiul incomplet de cotizare (-3,9%), de urmaș (-2,4%) și de invaliditate (-1,7%).

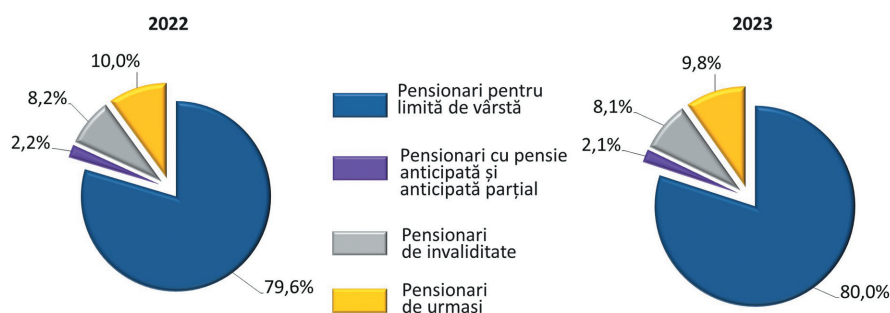
Tabel 9.2.3. Evoluția numărului mediu de pensionari de asigurări sociale, inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori, pe principalele categorii de pensii

- mii persoane -

	2022	2023	2023 față de 2022, %
Pensionari de asigurări sociale - total (A+B+C+D+E)	5003	4980	99,5
din care:			
A) Limită de vârstă	3984	3982	99,9
- cu stagiul complet de cotizare	3155	3185	101,0
- cu stagiul incomplet de cotizare	829	797	96,1
B) Anticipată	9	7	77,8
C) Anticipată parțial	102	102	100,0
D) Invaliditate	409	402	98,3
- gradul I	45	45	100,0
- gradul II	173	170	98,3
- gradul III	191	187	97,9
E) Urmaș	499	487	97,6

Sursa: Institutul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Grafic 9.2.1. Distribuția pensionarilor de asigurări sociale inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori, pe principalele categorii de pensii

Sursa: Institutul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

Evoluția numărului mediu al pensionarilor de asigurări sociale pe principalele categorii de pensii reliefează faptul că, în perioada 2022-2023, numărul mediu de pensionari cu limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare a înregistrat o creștere medie de 30 mii persoane, în timp ce numărul mediu al pensionarilor cu limită de vârstă cu stagiul incomplet de cotizare a scăzut cu 32 mii de persoane, iar cel al pensionarilor cu invaliditate a scăzut cu 7 mii de persoane. Numărul mediu al pensionarilor cuprinși în categoriile de pensie anticipată și pensie anticipată parțială a reprezentat 2,2%, numărul acestora diminuându-se cu trei mii de persoane față de anul anterior.

9.2.2. Pensia medie lunară

Pensia medie lunară la nivelul anului 2023 a fost de 2113 lei, mai mare cu 13,9% comparativ cu anul precedent. Pentru categoriile de pensii din sistemul asigurărilor sociale, s-au înregistrat creșteri față de anul 2022 cu +13,0% (asigurări sociale de stat), +12,9% (pensionari din fostul sistem pentru agricultori), +15,2% (sistemul de asigurări sociale pentru avocați) și +16,5% (sistemul de asigurări sociale pentru culte).

În anul 2023, pensia medie de asigurări sociale a pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori a fost de 2,5 ori mai mică, comparativ cu pensia de asigurări sociale de stat. Pensia medie lunară a pensionarilor din sistemul de asigurări sociale pentru avocați a fost de 2728 lei, de 1,4 ori mai mare decât a pensionarilor din sistemul asigurărilor sociale de stat.

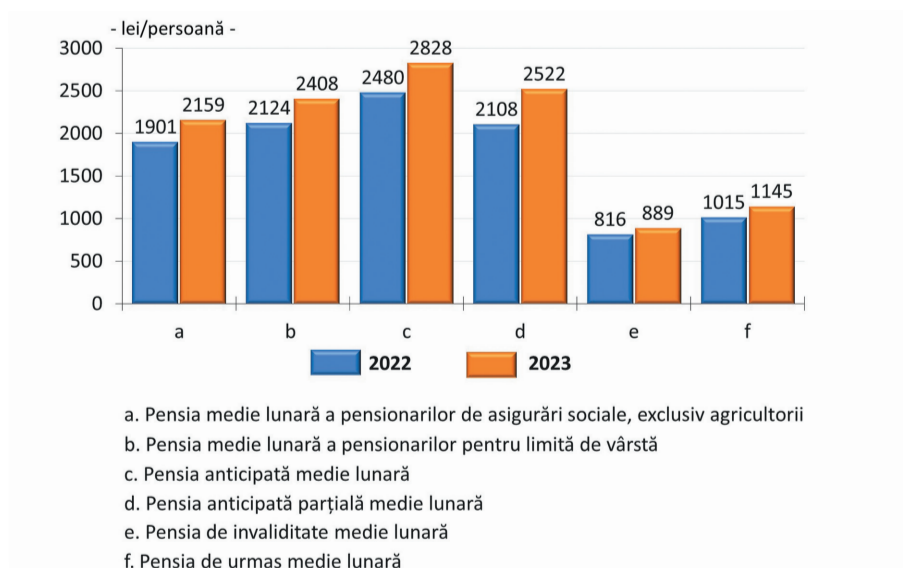
Tabel 9.2.4. Evoluția pensiei medii lunare, după sistemul de pensionare

- lei/persoană -

	2022	2023	2023 față de 2022, %
Total	1855	2113	113,9
I. Asigurări sociale - total	1855	2113	113,9
din care:			
- asigurări sociale de stat	1775	2006	113,0
- asigurări sociale din fostul sistem pentru agricultori	712	804	112,9
- asigurări sociale - culte	1082	1260	116,5
- asigurări sociale - avocați	2368	2728	115,2
II. Ajutoare sociale - tip pensie	425	485	114,1
III. I.O.V.R.	227	228	100,4

Sursa: Institutul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

**Grafic 9.2.2. Evoluția pensiei medii lunare de asigurări sociale
(exclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori),
pe principalele categorii de pensii**

Unui pensionar pentru limită de vârstă, provenit din rândul pensionarilor din fostul sistem pentru agricultori, i-a revenit, în anul 2023, o pensie medie lunară de 836 lei, în timp ce unui pensionar pentru limită de vârstă din sistemul de asigurări sociale de stat, i-a revenit o pensie medie lunară de 2,7 ori mai mare (2246 lei).

**Tabelul 9.2.5. Evoluția pensiei medii lunare de asigurări sociale
(inclusiv pensionarii din fostul sistem pentru agricultori),
pe principalele categorii de pensii**

- mii persoane -

	2022	2023	2023 față de 2022, %
Total	1855	2113	113,9
din care:			
Limită de vârstă	2061	2346	113,8
Invaliditate	815	888	109,0
Urmaș	996	1127	113,2

Sursa: Institutul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară.

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, pensia medie netă estimată (pensia medie fără impozit și fără contribuția de asigurări sociale de sănătate) pentru un pensionar de asigurări sociale a fost de 2057 lei, în creștere cu 13,4% față de anul anterior.

9.2.3. Pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat

În anul 2023, pensia medie lunară a pensionarilor de asigurări sociale de stat a fost de 2006 lei, în termeni nominali, în creștere cu 13,0% față de anul 2022.

Pensia medie netă estimată¹⁸⁾ (pensia medie fără impozit și fără contribuția de asigurări sociale de sănătate) de asigurări sociale de stat pentru limită de vârstă cu stagiul complet de cotizare era de 2303 lei. Aceasta a fost cu 12,3% în creștere față de anul 2022.

¹⁸⁾ Datele privind contribuțiile de asigurări de sănătate corespunzătoare sistemului de pensii de stat includ și o parte din contribuția datorată de acei pensionari care au și venituri din pensie de asigurări sociale de stat și din pensie din fostul sistem de asigurări pentru agricultori (cca 3%); datele nu cuprind contribuțiile aferente categoriei de pensii de urmaș, acestea nefiind disponibile din surse administrative.

Pensia reală exprimă contravaloarea mărfurilor și serviciilor care pot fi cumpărate, respectiv utilizate, cu pensia medie nominală netă într-o anumită perioadă de timp, comparativ cu altă perioadă, având în vedere evoluția prețurilor de consum și a tarifelor serviciilor. În anul 2023, indicele pensiei medii reale a pensionarilor de asigurări sociale de stat (inclusiv pensionarii din sistemul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului Român de Informații) a fost de 102,9% comparativ cu anul 2022.

Tabel 9.2.6. Indicii pensiei medii reale a pensionarilor de asigurări sociale de stat¹⁾

- procente -

Anii	2000	2005	2010	2015	2020	2021	2022	2023
2000	100,0	141,8	278,9	287,8	439,7	461,6	445,9	458,7
2001		133,8	263,3	271,7	415,1	435,8	420,9	433,0
2002		129,4	254,6	262,8	401,5	421,4	407,1	418,8
2003		120,7	237,6	245,2	374,5	393,2	379,8	390,7
2004		108,1	212,7	219,4	335,2	351,9	340,0	349,7
2005		100,0	196,7	203,0	310,1	325,6	314,5	323,5
2006			180,0	185,9	284,0	298,1	288,0	296,2
2007			146,7	151,3	231,2	242,8	234,5	241,2
2008			109,4	112,9	172,4	181,0	174,8	179,9
2009			97,5	100,7	153,8	161,5	156,0	160,5
2010			100,0	103,2	157,7	165,5	159,9	164,4
2011				108,3	165,5	173,7	167,8	172,6
2012				108,3	165,4	173,7	167,7	172,5
2013				108,2	165,3	173,6	167,7	172,5
2014				105,0	160,4	168,5	162,7	167,4
2015				100,0	152,7	160,4	154,9	159,4
2016					142,1	149,3	144,1	148,3
2017					124,4	130,6	126,2	129,8
2018					118,4	124,4	120,1	123,6
2019					112,2	117,8	113,8	117,1
2020					100,0	105,0	101,4	104,3
2021						100,0	96,6	99,3
2022							100,0	102,9
2023								100,0

¹⁾ Inclusiv pensiile din sistemul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Afacerilor Interne și Serviciului Român de Informații.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Cercetarea statistică privind numărul de pensionari și pensia medie lunară și statistica prețurilor de consum ale populației.

9.3. Asistența socială

Asistența socială a fost asigurată prin intermediul serviciilor sociale și beneficiilor de asistență socială. Acestea au fost finanțate, conform legii, din fonduri alocate de la bugetul de stat, de la bugetele locale, din donații, sponsorizări sau din alte contribuții din partea unor persoane fizice ori juridice, din țară și din străinătate, din contribuții ale beneficiarilor, precum și din alte surse.

Ministerul Muncii și Solidarității Sociale este autoritatea publică centrală care elaborează politica de asistență socială și promovează drepturile familiei, copilului, persoanelor vârstnice, persoanelor cu dizabilități și ale oricăror altor persoane aflate în nevoie.

În anul 2023, din bugetul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale suma cheltuită pentru asistența socială a fost de 33935175,3 lei, cu 9,4% mai mare decât în anul 2022. Creșterea s-a datorat în cea mai mare parte măririi cuantumurilor unor beneficii pentru alocația de stat pentru copii, indemnizația pentru creșterea copilului, precum și creșterii sumelor alocate pentru plata unor beneficii pentru persoanelor cu dizabilități.

În totalul cheltuielilor cu beneficiile și serviciile sociale efectuate prin bugetul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale, cele mai mari ponderi le-au avut cheltuielile cu alocațiile de stat pentru copii (39,1% în anul 2023 și 40,4% în anul 2022), urmate de cheltuielile cu indemnizațiile pentru creșterea copilului (18,1% în anul 2023 și 18,3% în anul 2022) și de cheltuielile cu unele beneficii acordate persoanelor cu dizabilități (17,7% în anul 2023, în scădere cu 1,4 puncte procentuale față de anul precedent).

Tabel 9.3.1. Beneficii și servicii de asistență socială finanțate prin bugetul MMSS

- mii lei -

	2022	2023
TOTAL sume plătite, din care:	31022224,3	33935175,3
I. Beneficii de asistență socială		
Alocații de stat pentru copii	12519306,4	13258046,4
Indemnizația pentru creșterea copilului	5682222,6	6153135,6
Indemnizația de acomodare în vederea adopției	24713,1	27653,5
Indemnizație lunară de sprijin pentru persoanele sau familiile adoptatoare	13807,3	28235,8
Stimulent de inserție	797058,5	831249,1
Alocație pentru susținerea familiei	278806,7	305637,5
Ajutoare de încălzire cu energie termică furnizată în sistem centralizat	14694,1	13711,5
Ajutoare de încălzire cu gaze naturale	44967,3	39167,4
Ajutoare de încălzire cu lemne, cărbuni sau combustibil petrolier	795923,8	757827,5
Ajutoare de încălzire cu energie electrică	3007,4	3317,0
Ajutoare sociale pentru asigurarea VMG	500779,9	573423,0
Alocații de plasament	367793,5	465125,4
Ajutorul pentru persoane refugiate	2957,2	2911,8
Ajutoare financiare	1920,0	2077,0
Ajutoare de urgență	7330,2	21466,3
Supliment pentru energie pentru consumul de combustibili solizi si/sau petrolieri	122361,2	162602,4
Contribuții pentru asigurarea obligatorie a locuințelor pentru familiile beneficiare de VMG	2216,1	2135,1
Supliment pentru energie pentru consumul de energie termică	2015,4	2126,3
Beneficii de asistență socială acordate persoanelor cu dizabilități		
Sprijin pentru creșterea copilului, acordat persoanelor cu dizabilități	136633,3	145030,8
Indemnizația lunară pentru însoțitorii persoanelor cu dizabilitate vizuală gravă	635125,5	791455,3
Indemnizație lunară pentru adulții cu dizabilitate gravă și accentuată	2791823,5	3259965,1
Bugetul personal complementar lunar pentru adulții cu dizabilități grave, accentuate și medii	1151539,8	1348830,7
Prestații sociale pentru părinții copiilor cu dizabilități grave, accentuate sau medii	224055,9	253646,9
Indemnizația lunară pentru persoanele infectate cu HIV sau bolnave de SIDA	115151,4	149170,9
Alocația lunară pentru copiii infectați cu HIV sau bolnavi de SIDA	1467,0	1934,8
Transport interurban gratuit	13322,0	48308,4
Dobânzi la credite bancare pentru cumpărarea unui autoturism adaptat sau pentru adaptarea locuinței	2511,4	1929,7
II. Servicii sociale		
Subvenții pentru asociații și fundații (persoane asistate)	24574,8	108930,8
Programe de interes național (instituții finanțate)	5,6	8816,4
Finanțarea pentru servicii sociale publice (instituții finanțate)	517,4	7450,6
Finanțarea pentru servicii sociale private (instituții finanțate)	2670,2	11533,6

VMG = Venit minim garantat.

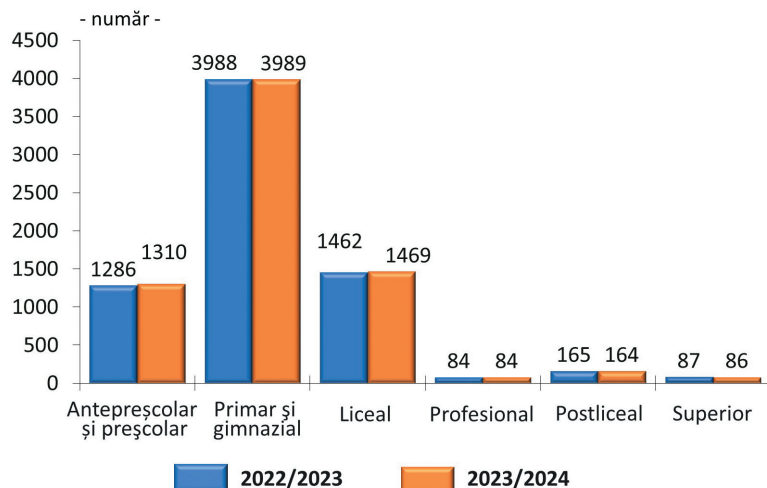
Sursa: Ministerul Muncii și Solidarității Sociale.

10. EDUCAȚIE

10.1. Infrastructura sistemului de educație

Unitățile/instituțiile de învățământ care au funcționat în anul școlar/universitar 2023/2024 au aparținut, în principal, nivelurilor de educație primar și gimnazial (56,2%), liceal (20,7%), respectiv antepreșcolar și preșcolar (18,4%).

Grafic 10.1.1. Unitățile¹⁾ sistemului național de educație, pe niveluri de educație

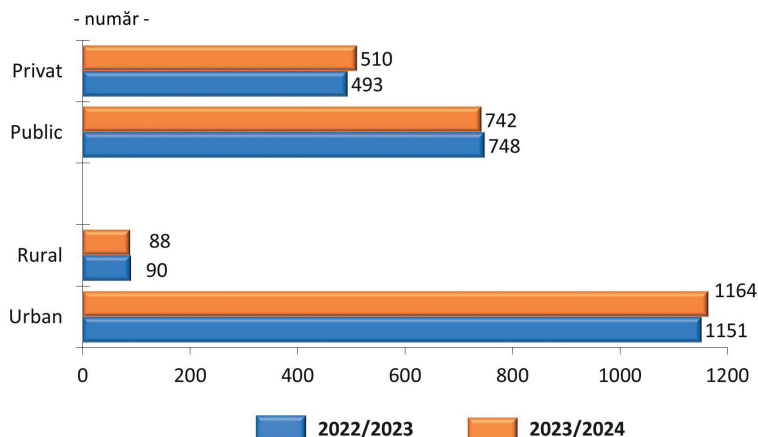
¹⁾ Exclusiv unități independente.

10.1.1. Învățământul antepreșcolar¹⁹⁾ și preșcolar

În anul școlar 2023/2024, activitatea educațională din învățământul antepreșcolar s-a desfășurat în 485 unități independente și secții din cadrul altor unități de învățământ care școlarizau acest nivel de educație (grupuri școlare), precum și în creșele aflate în subordinea Consiliilor locale comunale/orășenești/municipale, Direcțiilor de asistență socială și sănătate. Din numărul total al creșelor, 91,3% aparțin sectorului public, iar 88,5% se aflau în mediul urban.

Activitatea educațională din învățământul preșcolar, în anul școlar 2023/2024, s-a derulat în 1252 grădinițe și 9233 secții din cadrul grupurilor școlare și secții care școlarizau acest nivel de educație. Din numărul total al grădinițelor, 94,0% aparțineau sectorului public.

Grafic 10.1.2. Numărul grădinițelor, pe forme de proprietate și medii de rezidență

¹⁹⁾ Conform noii clasificări ISCED 2011, începând cu anul școlar 2014/2015, se urmărește și învățământul antepreșcolar.

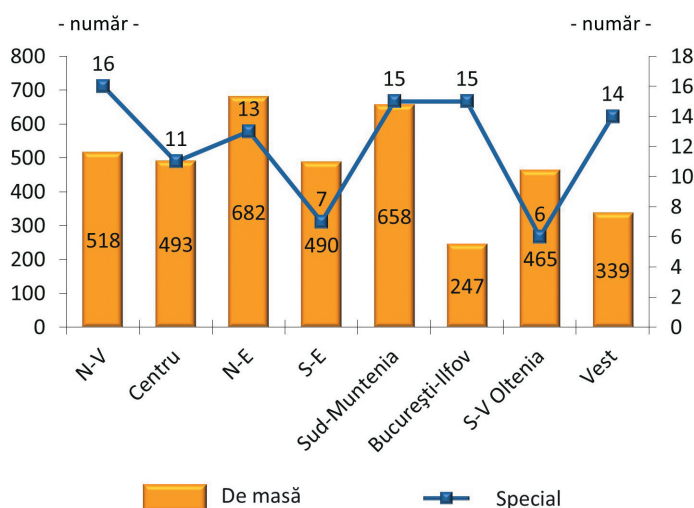
În anul școlar 2023/2024, comparativ cu anul precedent, s-a înregistrat o creștere la nivelul numărului de grădinițe independente în mediul urban (+13 unități) și o scădere în mediul rural (-2 unități).

10.1.2. Învățământul primar și secundar inferior (gimnazial)

În anul școlar 2023/2024, rețeaua învățământului primar și gimnazial din România era formată din 3989 unități educaționale independente, din care 1210 funcționau în mediul urban. La nivel național, 3865 unități de învățământ primar și gimnazial aparțineau sectorului public. Pe lângă unitățile independente, funcționau și 4860 secții de învățământ primar și gimnazial în cadrul unităților care școlarizau aceste niveluri educaționale (grupuri școlare) și secții (clase).

În profil teritorial, pe regiuni de dezvoltare, situația unităților independente din învățământul primar și secundar inferior se prezintă astfel: Nord-Est - 17,4%, Sud-Muntenia - 16,9%, Nord-Vest - 13,4%, Centru - 12,6%, Sud-Est - 12,5%, Sud-Vest Oltenia - 11,8%, Vest - 8,8% și București-Ilfov - 6,6%.

Grafic 10.1.3. Distribuția unităților independente din învățământul primar și gimnazial, pe regiuni de dezvoltare, în anul școlar 2023/2024

10.1.3. Învățământul secundar superior

În anul școlar 2023/2024, învățământul secundar superior dispunea de o rețea formată din 1469 unități independente (358 licee și 1111 unități care școlarizau învățământul liceal - grupuri școlare) și 84 unități independente și alte unități care școlarizau învățământul profesional (grupuri școlare independente). Totodată, un număr de 1670 secții de învățământ liceal și 897 secții de învățământ profesional funcționau pe lângă alte tipuri de unități educaționale.

Rețeaua învățământului liceal, la începutul anului școlar 2023/2024, cuprindea 1469 unități independente (licee și alte unități care școlarizau acest nivel de învățământ - grupuri școlare). Unitățile de învățământ aparțineau în cea mai mare parte învățământului public (94,0%), alternativa particulară fiind foarte puțin reprezentată (6,0%). Din totalul unităților școlare de învățământ liceal, 86,0% funcționau în mediul urban.

În totalul unităților independente, liceele din filiera tehnologică dețin cea mai mare pondere (45,8%), iar dintre acestea, profilul tehnic deține peste jumătate (51,7%).

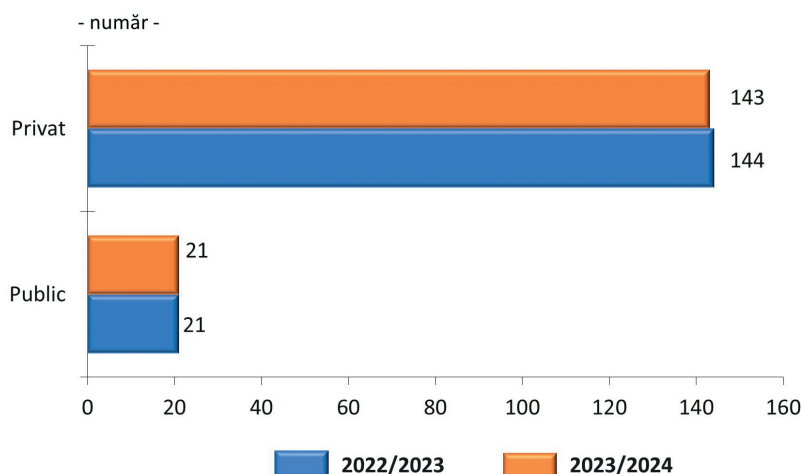
Rețeaua învățământului profesional, la începutul anului școlar 2023/2024, cuprindea 84 de unități independente și alte unități care școlarizau acest nivel de învățământ (grupuri școlare), din care 80 de unități aparțineau sectorului public și 4 unități, sectorului privat.

10.1.4. Învățământul postliceal (terțiar nonuniversitar)

La începutul anului școlar 2023/2024, rețeaua învățământului postliceal a cuprins 164 unități independente și alte unități care școlarizau acest nivel de învățământ (grupuri școlare independente), precum și un număr de 447 secții care funcționau pe lângă alte tipuri de unități de învățământ.

Din cele 164 unități independente și alte unități care școlarizau acest nivel de învățământ (grupuri școlare), 21 unități aparțineau sectorului public și 143 unități erau particulare.

Grafic 10.1.4. Distribuția unităților din învățământul postliceal, pe forme de proprietate

10.1.5. Învățământul superior

În anul universitar 2023/2024, infrastructura sistemului național de educație cuprindea 86 instituții de învățământ superior, în cadrul cărora au funcționat 545 de facultăți.

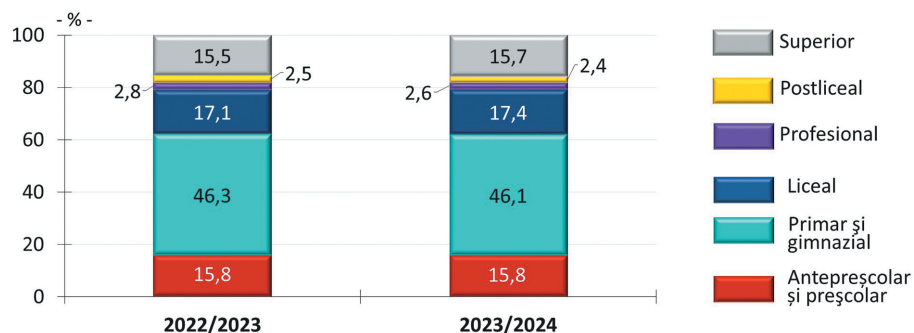
După o perioadă de extindere a rețelei de unități din învățământul superior particular, începând cu anul universitar 2002/2003, numărul instituțiilor din învățământul superior se află într-o relativă scădere. Astfel, comparativ cu anul universitar precedent, în anul universitar 2023/2024, numărul instituțiilor de învățământ superior publice a înregistrat o diminuare cu o unitate.

În învățământul superior, din totalul instituțiilor de învățământ 60,5% erau instituții publice și 39,5% aparțineau sectorului privat.

10.2. Populația școlară²⁰⁾

În anul școlar/universitar 2023/2024, populația școlară din sistemul național de educație a fost de 3466,5 mii copii, elevi și studenți/cursanți, în scădere cu 6,2 mii comparativ cu anul școlar/universitar precedent.

Grafic 10.2.1. Structura populației școlare, pe niveluri de educație

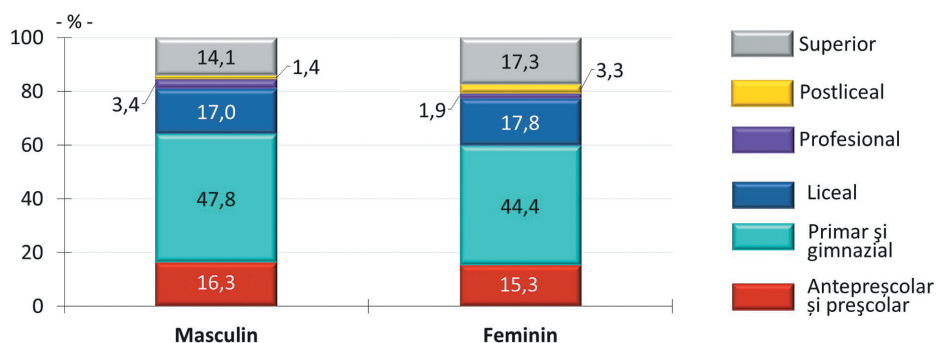

²⁰⁾ În populația școlară sunt cuprinși și copiii din învățământul antepreșcolar.

Raportat la anul școlar/universitar anterior, s-au înregistrat creșteri în învățământul antepreșcolar (+4,8 mii copii, respectiv +17,8%), liceal (+6,7 mii elevi, respectiv +1,1%) și superior (+5,9 mii studenți/cursanți, respectiv +1,1%).

Din totalul populației școlare cuprinsă în sistemul de educație, 50,2% au reprezentat copiii, elevii și studenții/cursanții de sex feminin, iar 73,0% din totalul copiilor, elevilor și studenților/cursanților au studiat în mediul urban.

Grafic 10.2.2. Structura populației școlare, pe niveluri de educație și sexe, în anul școlar / universitar 2023/2024

În anul școlar 2023/2024, majoritatea elevilor din învățământul preuniversitar urmau cursurile la forma de învățământ cu frecvență - program de zi (96,1%), restul fiind înscriși în învățământul cu frecvență - program seral sau cu frecvență redusă.

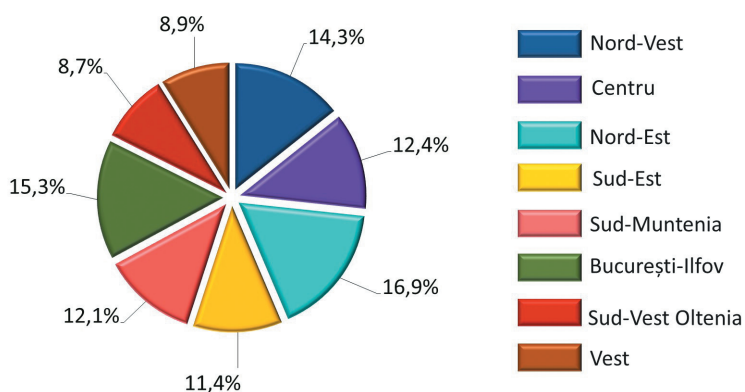
În învățământul superior, 90,9% dintre studenți/cursanți au participat la cursurile cu frecvență - program de zi, 3,5% la cursurile cu frecvență redusă iar 5,6% erau înscriși la forma de învățământ la distanță.

În anul universitar 2023/2024, în învățământul superior au fost cuprinși 544,6 mii de studenți/cursanți, reprezentând 15,7% din totalul populației școlare.

Cele mai atractive specializări (conform clasificării ISCED-F) din învățământul superior, în anul universitar 2023/2024, au fost cele din grupa afaceri, administrație și drept (23,7% din totalul studenților/cursanților), respectiv inginerie, prelucrare și construcții (19,7% din totalul studenților/cursanților).

În anul școlar/universitar 2023/2024, pe regiuni de dezvoltare, populația școlară cuprinsă în toate nivelurile de educație era distribuită astfel: Nord-Est - 16,9%, București-Ilfov - 15,3%, Nord-Vest - 14,3%, Centru - 12,4%, Sud-Muntenia - 12,1%, Sud-Est - 11,4%, Vest - 8,9% și Sud-Vest Oltenia 8,7%.

Grafic 10.2.3. Distribuția populației școlare, pe regiuni de dezvoltare, în anul școlar / universitar 2023/2024

10.3. Personalul didactic

Resursele umane cuprinse în sistemul național de educație au înregistrat în ultimii ani o creștere ușoară, care nu a fost însă corelată cu evoluția populației școlare în aceeași perioadă.

În anul școlar/universitar 2023/2024, numărul mediu de copii, elevi și studenți/cursanți ce au revenit la un cadru didactic a fost de 14.

În anul școlar/universitar 2023/2024, numărul de elevi din învățământul primar și gimnazial ce revin unui cadru didactic a scăzut comparativ cu anul școlar/universitar 2022/2023.

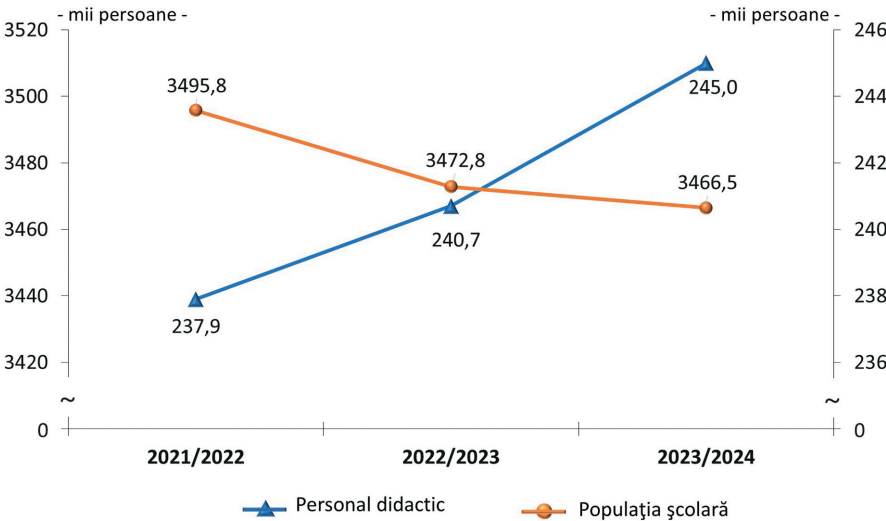
Tabel 10.3.1. Numărul de preșcolari/elevi/studenți ce revine la un cadru didactic, pe niveluri de educație

Anul școlar/universitar	Nivelul de educație			
	Preșcolar ¹⁾	Primar și gimnazial	Secundar Superior ²⁾	Superior
2022/2023	14	14	14	20
2023/2024	14	14	14	20

¹⁾ În învățământul preșcolar sunt cuprinși și copiii din învățământul antepreșcolar.

²⁾ Cuprinde învățământul liceal, profesional și postliceal.

Grafic 10.3.1. Evoluția personalului didactic și a populației școlare

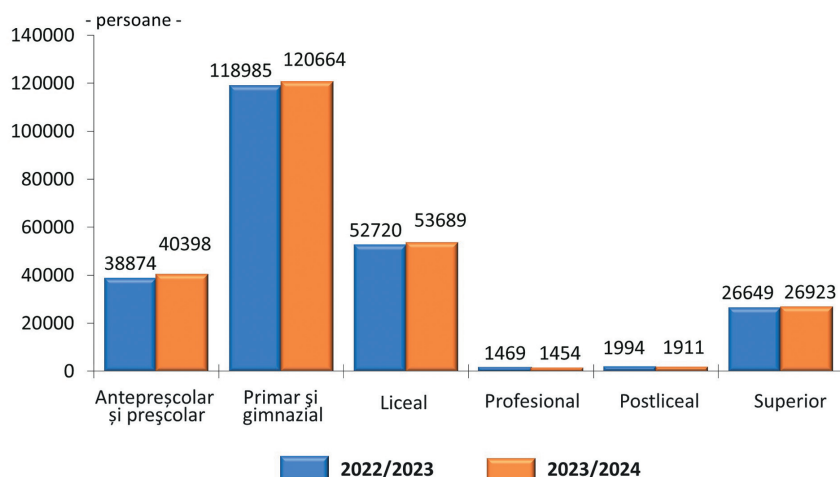
Notă: În învățământul preșcolar sunt cuprinși și copiii din creșe.

În perioada 2021-2023, se remarcă o scădere a numărului populației școlare, în timp ce numărul personalului didactic a înregistrat o evoluție crescătoare.

În anul școlar 2023/2024, activitatea educațională din grădinițe și creșe a fost asigurată de 40,4 mii cadre didactice, din care, 26,8 mii (66,3%) profesau în mediul urban, la un cadru didactic revenind 14 copii (12 copii în mediul urban, respectiv 16 copii în mediul rural).

Cadrele didactice de sex feminin dețineau o pondere importantă în totalul personalului didactic (79,8%), mai ales în învățământul preșcolar și antepreșcolar (99,7%) și în învățământul primar și gimnazial (82,1%). În învățământul superior, ponderea cadrelor didactice de sex masculin (46,2%) este ușor devansată de ponderea cadrelor didactice de sex feminin (53,8%).

Grafic 10.3.2. Numărul personalului didactic din sistemul național de învățământ

10.4. Gradul de cuprindere²¹⁾ în învățământ

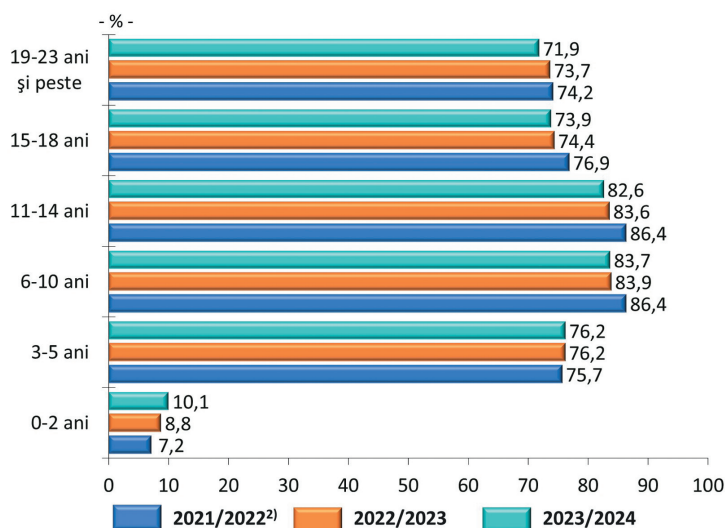
În anul școlar/universitar 2023/2024, gradul de cuprindere în învățământ a populației de vârstă școlară a fost de 70,4% (cu 0,3 puncte procentuale mai puțin față de anul precedent).

Gradul de cuprindere a înregistrat cea mai mare valoare pentru populația școlară din grupa de vârstă 6-10 ani (83,7%). Pentru grupa de vârstă 19-23 ani și peste, gradul de cuprindere a fost de 71,9%, cu o diferență de 21,2 puncte procentuale în favoarea populației feminine (82,8% feminin, respectiv 61,6% masculin).

Pe niveluri de educație, rata brută de cuprindere școlară în anul școlar/universitar 2023/2024 a fost de 84,9% în învățământul primar, de 82,1% în învățământul secundar inferior (gimnazial), de 79,2% în învățământul secundar superior (liceal și profesional) și de 63,5% în învățământul superior (inclusiv învățământul postliceal).

În anul școlar/universitar 2023/2024, rata netă de cuprindere (0-23 ani) în învățământ a fost de 60,1% (86,2% în mediul urban și 34,2% în rural).

Grafic 10.4.1. Gradul de cuprindere a populației de vârstă școlară¹⁾

¹⁾ S-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

²⁾ Date revizuite, conform Calendarului de revizuire al INS.

²¹⁾ În calculul ratelor corespunzătoare datelor statistice pentru anul școlar/universitar 2021/2022 s-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie 2021, iar pentru anul școlar/universitar 2022/2023 s-au utilizat datele definitive privind populația rezidentă la 1 iulie 2022. Conform legislației în vigoare (Legea educației naționale nr.1/2011), grupele de vârstă pentru populația școlară sunt: 3-5 ani, 6-10 ani, 11-14 ani, 15-18 ani, 19-23 ani și peste. Numărul de copii din învățământul antepreșcolar formează grupa de vârstă 0-2 ani.

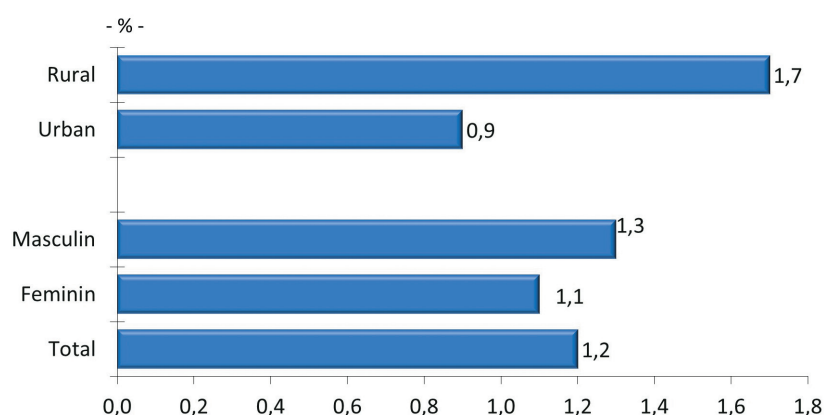
10.5. Performanțele sistemului de educație

Evaluarea calității procesului educațional se realizează pe baza principalelor rezultate ale activității educaționale, utilizându-se indicatori statistici relevanți, precum numărul absolvenților, numărul elevilor promovați și gradul de promovabilitate, numărul elevilor declarați repetenți și rata abandonului școlar.

Numărul absolvenților în învățământul preuniversitar a înregistrat o creștere cu 0,1% în anul școlar 2022/2023, față de anul anterior, determinată de creșterea numărului absolvenților din învățământul gimnazial (cu 3,1%) și din învățământul postliceal (cu 1,2%).

Pe niveluri de educație, rata abandonului a înregistrat creșteri cu 0,2 puncte procentuale în învățământul gimnazial, comparativ cu anul școlar precedent, iar în învățământul primar s-a menținut la același nivel.

Grafic 10.5.1. Rata abandonului școlar în învățământul primar și gimnazial, pe sexe și medii de rezidență, în anul școlar 2022/2023

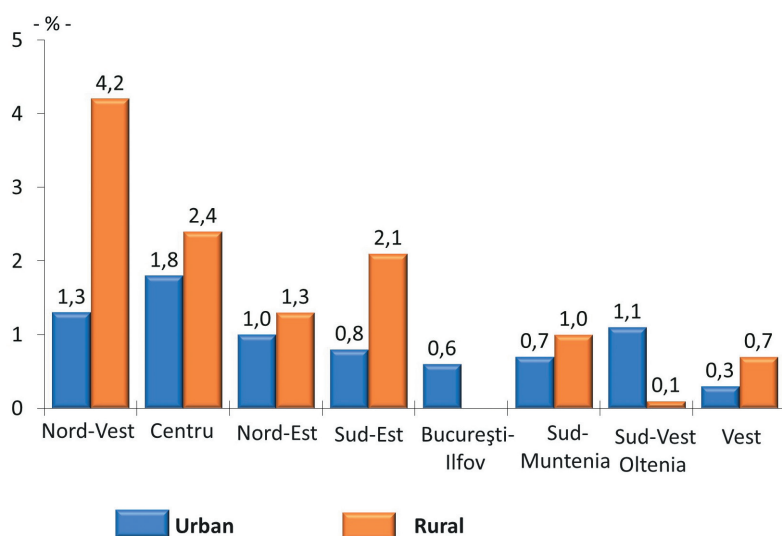

Notă: În calculul ratei abandonului nu intră elevii din învățământul primar și gimnazial special.

În învățământul primar și gimnazial nu există diferențe mari pe sexe ale ratei abandonului (1,3% masculin, 1,1% feminin). În mediul urban, această rată este mai ridicată în învățământul primar (0,9%) decât în învățământul gimnazial (0,8%). În anul școlar 2022/2023, rata abandonului în învățământul primar și gimnazial a cunoscut un ecart de 0,8 puncte procentuale pe medii de rezidență (1,7% în rural, respectiv 0,9% în urban).

În *profil teritorial*, în anul școlar 2022/2023, valori mai crescute ale ratei abandonului școlar, în învățământul primar și gimnazial din mediul urban, s-au înregistrat în *regiunile de dezvoltare*: Sud-Est (1,5%), Centru (1,2%) și Vest (1,0%), iar în mediul rural în regiunile Centru (2,7%), Sud-Est (2,0%), Nord-Vest (1,9%), Sud-Muntenia și Sud-Vest Oltenia (1,6% fiecare în parte), București-Ilfov (1,5%), și Nord-Est (1,3%). În învățământul liceal și profesional, rata abandonului școlar a înregistrat valori ridicate în regiunea Centru (1,8%), regiunea Nord-Vest (1,5%), regiunea Nord-Est (1,1%) și regiunea Sud-Vest Oltenia (1,0%).

Grafic 10.5.2. Rata abandonului școlar în învățământul liceal și profesional, pe medii de rezidență și regiuni de dezvoltare, în anul școlar 2022/2023

Gradul de promovabilitate din învățământul gimnazial a cunoscut un ecart de 1,3 puncte procentuale pe sexe (fetele au promovat în proporție de 96,4%, iar băieții au promovat în proporție de 95,1%).

În învățământul liceal, numărul elevilor promovați a fost de 571,6 mii, gradul de promovabilitate fiind de 96,8% (97,6% la elevii de sex feminin și 96,1% la elevii de sex masculin).

La sfârșitul anului școlar 2022/2023 au fost înregistrați 158,8 mii de elevi promovați în învățământul profesional și postliceal (81,1 mii în învățământul profesional și 77,7 mii în învățământul postliceal).

Gradul de promovabilitate a fost de 91,3% (86,1% în învățământul profesional și 97,4% în învățământul postliceal).

În învățământul universitar de licență, gradul de promovabilitate a fost de 95,6% (95,6% în învățământul superior public și 95,4% în cel privat).

11. CERCETARE-DEZVOLTARE

În continuarea strategiei Europa 2020, strategia Europa 2030 are ca obiectiv printre alte domenii de interes și cercetarea-dezvoltarea.

Activitatea de cercetare-dezvoltare, conform metodologiei internaționale și Clasificării Activităților din Economia Națională, reprezintă activitatea sistematică și creatoare inițiată pentru a spori volumul de cunoștințe, inclusiv cele despre om, cultură și societate, precum și utilizarea acestora pentru noi aplicații.

Fac obiectul cercetării statistice unitățile specializate în cercetare-dezvoltare, unitățile economice și sociale care au colective de cercetare-dezvoltare, stațiunile și institutele de cercetare și producție agricolă, unitățile de învățământ superior și clinicile universitare care au structuri de cercetare-dezvoltare, organizațiile non-profit care desfășoară activitate de cercetare-dezvoltare.

Sursa datelor o constituie anchetele statistice anuale privind activitatea de cercetare-dezvoltare, prin care se culeg date privind indicatorii cantitativi și calitativi referitori la resursele umane implicate în activitatea de cercetare-dezvoltare și la cheltuielile destinate acestei activități.

11.1. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare

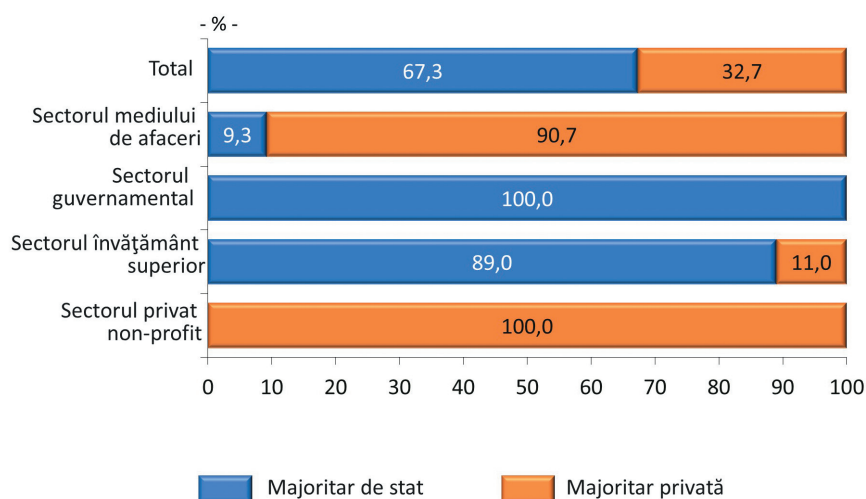
La sfârșitul anului 2023, își desfășurau activitatea în cercetare-dezvoltare 48103 salariați, număr în scădere față de cel înregistrat la sfârșitul anului 2022.

Din totalul salariaților de 48103 din activitatea de cercetare-dezvoltare, 22182 erau femei, reprezentând 46,1%.

Din cei 48103 salariați existenți în activitatea de cercetare-dezvoltare, 20185 activau în sectorul învățământ superior, 14395 în sectorul mediului de afaceri, 13035 în sectorul guvernamental și 488 în sectorul privat non-profit.

În anul 2023, activitatea de cercetare-dezvoltare s-a desfășurat atât în unitățile cu formă de proprietate majoritar de stat, respectiv 32348 salariați, din care 16696 femei, cât și în unitățile cu formă de proprietate majoritar privată, respectiv 15755 salariați, din care 5486 femei.

Grafic 11.1.1. Ponderea salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe sectoare de performanță și forme de proprietate, la 31 decembrie 2023

În anul 2023, din totalul de 22182 femei salariate în activitatea de cercetare-dezvoltare, 10997 lucrau în sectorul învățământ superior, 6406 în sectorul guvernamental, 4541 în sectorul mediului de afaceri și 238 în sectorul privat non-profit.

Pentru cunoașterea utilizării resurselor de personal, salariații care lucrează în activitatea de cercetare-dezvoltare sunt clasificați, după ocupație, în: cercetători, tehnicieni și asimilați și alte categorii de salariați.

În anul 2023, ponderea cea mai mare în cadrul salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare o dețineau cercetătorii (64,8%), urmată de alte categorii de salariați (21,6%) și tehnicieni și asimilați (13,6%).

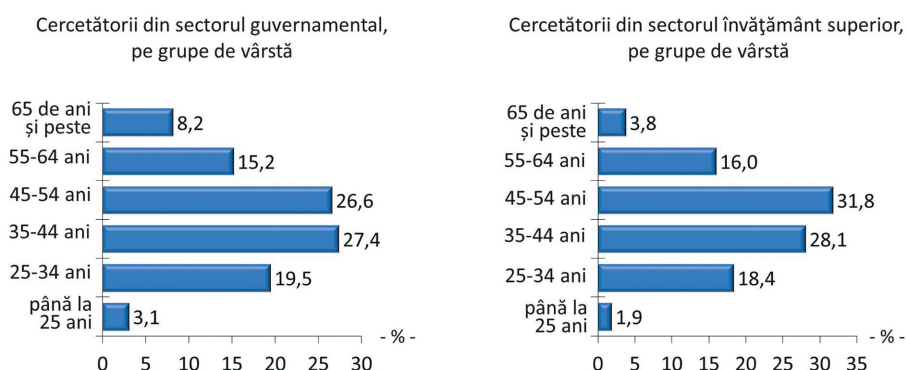
Tabel 11.1.1. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe ocupații

	Efectivul salariaților la sfârșitul anului			Structură, %	
	2022	2023	2023 față de 2022 (±)	2022	2023
Total	49052	48103	-949	100,0	100,0
Cercetători	29837	31182	1345	60,8	64,8
Tehnicieni și asimilați	8845	6535	-2310	18,1	13,6
Alte categorii de salariați	10370	10386	16	21,1	21,6

După **sectorul de performanță**, cercetătorii au ponderea cea mai ridicată în sectorul învățământ superior (51,8%) și în sectorul guvernamental (23,3%).

Distribuția cercetătorilor pe grupe de vârstă arată că ponderea cea mai mare este deținută de cercetători cu vârste cuprinse între 35-44 ani în sectorul guvernamental și de cercetători cu vârste cuprinse între 45-54 ani în sectorul învățământ superior.

Grafic 11.1.2. Structura cercetătorilor din sectorul guvernamental și sectorul învățământ superior, pe grupe de vârstă, în anul 2023

O altă clasificare a salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare este și cea pe **domenii științifice**, prezentată în tabelul următor:

Tabel 11.1.2. Structura salariaților din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe domenii științifice¹⁾, la 31 decembrie 2023

- procente -

	Total	Cercetători	Tehnicieni și asimilați	Alte categorii de salariați
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
Științe naturale și exacte	20,8	22,3	16,5	19,0
Științe ingineresti și tehnologice	48,3	43,1	68,6	51,2
Științe medicale și de sănătate	13,3	18,0	4,6	4,8
Științe agricole	7,6	5,4	5,3	15,6
Științe sociale și economice	5,7	6,4	2,9	5,2
Științe umaniste	4,3	4,8	2,1	4,2

¹⁾ Conform domeniului științific preponderent al activității de cercetare-dezvoltare.

Domeniul științific în care a activat cel mai mare număr de salariați a fost domeniul științelor ingineresti și tehnologice (48,3%), iar domeniul științific în care au activat cei mai puțini salariați a fost domeniul științelor umaniste (4,3%).

După **nivelul de pregătire profesională**, din numărul salariaților existenți la sfârșitul anului 2023, în activitatea de cercetare-dezvoltare au avut pregătire superioară 40873 persoane și alt nivel de pregătire (exclusiv superioară) 7230 persoane.

Ponderea salariaților cu studii superioare în total salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare a scăzut în anul 2023, față de anul 2022 cu 1,8 puncte procentuale.

În cadrul studiilor superioare, 19492 persoane au avut studii doctorale și programe postdoctorale, 20914 studii superioare de licență, master și studii postuniversitare și 467 persoane studii superioare de scurtă durată.

În anul 2023, ponderea salariaților care au lucrat în activitatea de cercetare-dezvoltare și sunt deținători ai titlului de doctor și a programelor postdoctorale este de 40,5%, în scădere (0,4 puncte procentuale) față de anul 2022.

În anul 2023, din salariații care au desfășurat activitate de cercetare-dezvoltare, după orele efectiv lucrate, 73,3% au lucrat normă întreagă de timp.

Tabel 11.1.3. Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe ocupații, în echivalent normă întreagă

- echivalent normă întreagă -

	Salariații din activitatea de cercetare-dezvoltare			din care femei:		
	2022	2023	2023 față de 2022 (±)	2022	2023	2023 față de 2022 (±)
Total	35607	35273	-334	15343	15334	-9
Cercetători	19140	20743	1603	8655	9151	496
Tehnicienii și asimilați	7761	5849	-1912	2769	2286	-483
Alte categorii de salariați	8706	8681	-25	3919	3897	-22

11.2. Cheltuieli pentru activitatea de cercetare-dezvoltare

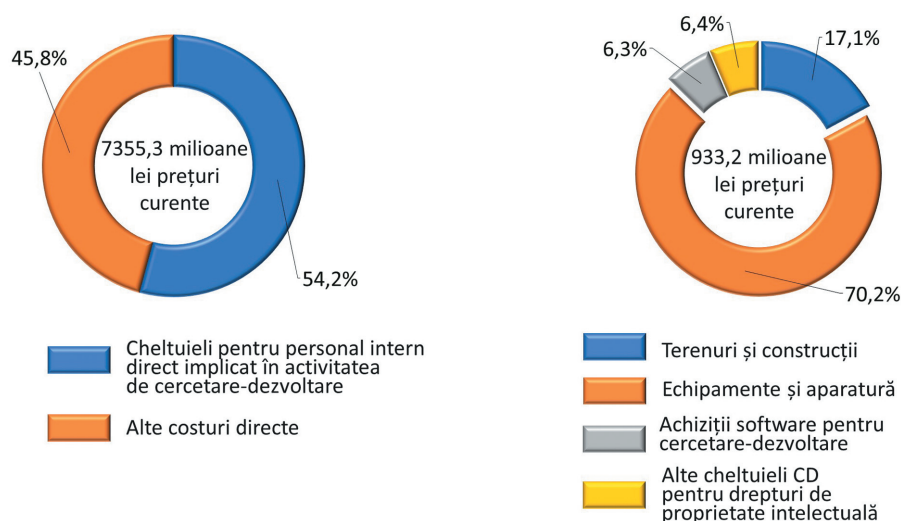
În anul 2023, cheltuielile totale efectuate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare au însumat 8288,5 milioane lei, din care 7355,3 milioane lei, respectiv 88,7% cheltuieli curente și 933,2 milioane lei, respectiv 11,3% cheltuieli de capital.

Tabel 11.2.1. Structura cheltuielilor totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, pe forme de proprietate, în anul 2023

- procente -

	Cheltuieli totale	Cheltuieli curente	Cheltuieli de capital
Total	100,0	100,0	100,0
Forma de proprietate:			
- majoritar de stat	39,1	36,8	56,7
- majoritar privată	60,9	63,2	43,3

Grafic 11.2.1. Structura cheltuielilor curente și a cheltuielilor de capital, pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, în anul 2023

Din totalul cheltuielilor curente pentru activitatea de cercetare-dezvoltare, 3504,2 milioane lei (respectiv 47,7%) au fost destinate cercetării cu caracter aplicativ și 1414,5 milioane lei (respectiv 19,2%) destinate cercetării fundamentale.

Din cheltuielile curente pentru activitatea cercetare-dezvoltare, dezvoltării experimentale au fost alocate 2436,6 milioane lei, respectiv 33,1%, procent în creștere cu 2,7 puncte procentuale față de anul 2022.

Tabel 11.2.2. Cheltuielile curente de cercetare-dezvoltare, pe tipuri de cercetare și sectoare de performanță, în anul 2023

- milioane lei prețuri curente -

	Total	Cercetare fundamentală	Cercetare aplicativă	Dezvoltare experimentală
Total	7355,3	1414,5	3504,2	2436,6
Sectorul mediului de afaceri	4758,4	278,8	2572,4	1907,2
Sectorul guvernamental	1941,2	808,2	733,6	399,4
Sectorul învățământ superior	630,3	321,4	187,7	121,2
Sectorul privat non-profit	25,4	6,1	10,5	8,8

După **sursele de finanțare** ale cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare, în anul 2023, sursele de la întreprinderi au avut cea mai ridicată pondere, respectiv 54,2%, urmate de fondurile publice (inclusiv fondurile publice generale universitare), respectiv 28,4%.

Tabel 11.2.3. Structura surselor de finanțare a cheltuielilor totale de cercetare-dezvoltare, în anul 2023

- procente -

Total	100,0
Fonduri din țară:	
din care:	
Întreprinderi	54,2
Fonduri publice ¹⁾	28,4
Unități din învățământul superior	0,3
Instituții fără scop lucrativ	0,2
Fonduri din străinătate	15,0

¹⁾ Inclusive fonduri publice generale universitare.

Cheltuielile totale pentru activitatea de cercetare-dezvoltare se repartizează pe principalele programe de cercetare conform Nomenclatorului pentru analiză și comparația bugetelor și programelor științifice (NABS).

Tabel 11.2.4. Structura cheltuielilor totale din activitatea de cercetare-dezvoltare, pe principalele tipuri de programe, în anul 2023

- procente -

TOTAL	100,0
din care, pe programe NABS¹⁾:	
Explorarea și exploatarea pământului	0,7
Mediul înconjurător	5,8
Exploatarea și explorarea spațiului	1,9
Transport, telecomunicații și alte infrastructuri	1,9
Energie	4,6
Producția și tehnologia industrială	6,3
Sănătate	7,8
Agricultură	12,3
Educație	2,9
Cultură, activități recreative, religie și mass-media	0,8
Sisteme politice și sociale, structuri și procese	1,2
Promovarea generală a cunoașterii: cercetare-dezvoltare finanțată din fondurile generale universitare (GUF), pentru:	14,9
· științe naturale și exacte	3,6
· științe ingineresti și tehnologice	7,3
· științe medicale și de sănătate	0,3
· științe agricole	0,6
· științe sociale și economice	2,1
· științe umaniste	1,0
Promovarea generală a cunoașterii: cercetare-dezvoltare finanțată din alte surse decât fondurile generale universitare, pentru:	35,0
· științe naturale și exacte	18,0
· științe ingineresti și tehnologice	10,3
· științe medicale și de sănătate	0,4
· științe agricole	0,6
· științe sociale și economice	1,8
· științe umaniste	3,9

¹⁾ Nomenclatorul pentru analiza și comparația bugetelor și programelor științifice.

12. SĂNĂTATE

12.1. Infrastructura sistemului de sănătate

Sistemul național de sănătate prezintă o infrastructură dinamică și flexibilă formată din ansamblul unităților sanitare din sectorul public și privat, utilizată pentru furnizarea de servicii medicale și pentru monitorizarea stării de sănătate a populației.

Prin măsurile politice și legislative și prin programele de sănătate publică, Ministerul Sănătății coordonează activitatea sistemului național de sănătate în scopul promovării sănătății, îmbunătățirii calității vieții și prevenirii îmbolnăvirilor.

Serviciile de îngrijire a sănătății au fost furnizate printr-o rețea de unități sanitare aparținând atât sectorului public, cât și celui privat. În anul 2023, rețeaua unităților sistemului de sănătate și de ocrotire a sănătății era formată din peste 67 mii unități sanitare publice și private.

Tabel 12.1.1. Principalele unități sanitare

- unități -

	Total		Mediul de rezidență			
	2022	2023	Urban		Rural	
			2022	2023	2022	2023
Spitale ¹⁾	544	554	488	495	56	59
Alte unități asimilate spitalelor care oferă numai servicii de internare de zi	160	163	151	153	9	10
Ambulatorii integrate spitalelor (inclusiv policlinici) și de specialitate	590	609	549	567	41	42
Centre medicale ²⁾	858	928	840	909	18	19
Dispensare medicale	184	184	179	179	5	5
Centre de sănătate ³⁾	98	96	94	92	4	4
Sanatorii T.B.C.	2	2	2	2	-	-
Sanatorii balneare ⁴⁾	11	11	9	9	2	2
Preventorii	2	2	-	-	2	2
Unități medico-sociale	66	66	27	27	39	39
Cabinete medicale școlare și studențești	2141	2208	2114	2172	27	36
Cabinete independente de medicină de familie	10444	10266	6296	6182	4148	4084
Cabinete de medicină generală	775	767	658	635	117	132
Cabinete stomatologice școlare și studențești	515	522	514	521	1	1
Cabinete stomatologice independente	16341	16946	14003	14535	2338	2411
Cabinete medicale independente de specialitate	13740	14484	13012	13691	728	793
Alte tipuri de cabinete medicale	810	835	767	790	43	45
Centre de dializă și punctele de lucru ale centrelor de dializă	95	98	92	95	3	3
Societăți civile medicale, de specialitate și stomatologice	1396	1471	1181	1237	215	234
Farmacii, puncte farmaceutice și drogherii	9885	9977	6121	6081	3764	3896
Depozite farmaceutice	229	194	210	186	19	8
Laboratoare medicale	4524	4674	4312	4458	212	216
Laboratoare de tehnică dentară	2258	2351	2158	2239	100	112
Centre de transfuzie sanguină	43	43	43	43	-	-
Unități de ambulanță, transportul pacienților și SMURD	123	127	118	120	5	7

Notă: În numărul cabinetelor medicale de medicină generală, cabinetelor medicale de familie, cabinetelor stomatologice și cabinetelor medicale de specialitate nu sunt incluse cabinetele din structura altor tipuri de unități sanitare, cum ar fi: policlinici, societăți medicale civile, centre de diagnostic și tratament etc.

¹⁾ Inclusiv institute, centre medicale, centre de sănătate și clinici medicale cu paturi de spital, care oferă servicii de spitalizare continuă, combinate sau nu cu servicii de spitalizare de zi sau în ambulatoriu. Unitățile asimilate spitalelor (centre de diagnostic și tratament cu paturi de spital, centre medicale de specialitate cu paturi de spital, centre de sănătate cu paturi de spital, clinici medicale etc.) care oferă numai servicii de spitalizare de zi sunt evidențiate separat de spitale.

²⁾ Centre medicale de specialitate, centre de diagnostic și tratament.

³⁾ Centrele de sănătate fără paturi de spital, centrele de sănătate multifuncționale și centrele de sănătate mintală.

⁴⁾ Inclusiv sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea rețelei sanitare și de ocrotire a sănătății.

În anul 2023, rețeaua sanitară și de ocrotire a sănătății și-a continuat evoluția în sensul dezvoltării serviciilor de sănătate și a diversificării categoriilor de unități care furnizează serviciile medicale în condițiile încheierii oficiale a stării de urgență, de risc epidemiologic și biologic generată de pandemia de COVID-19 atât la nivel internațional, cât și la nivel național (HG nr. 20/2023 privind constatarea încetării stării de risc epidemiologic și biologic generate de pandemia de COVID-19).

Totodată, prin Hotărârea nr. 1004/2023 pentru aprobarea Strategiei naționale de sănătate pentru perioada 2023 – 2030 se stabilesc obiectivele viitoare în domeniul sănătății, printre care se află: îmbunătățirea infrastructurii și investițiilor în sănătate, creșterea resurselor umane, extinderea programului de vaccinare, extinderea screening-ului la nivel național pentru cancerele prevenibile (cancer de sân, cancer de col uterin, cancer colorectal, hepatite virale B, C și D, factori de risc pentru bolile cardio-vasculare). De asemenea, se acordă o atenție deosebită activității medicilor de familie în vederea prioritizării serviciilor de prevenție și monitorizare a bolilor cronice cu prevalență ridicată, precum și mărirea gradului de acoperire cu cabinete medicale în mediul rural.

În acest context, dezvoltarea rețelei de unități sanitare și de ocrotire a sănătății (spitale și alte unități asimilate spitalelor, cabinete medicale, centre medicale, ambulatorii de specialitate, policlinici și alte instituții medicale) aparținând atât sectorului public, cât și celui privat, a avut ca obiectiv asigurarea accesului continuu și nediscriminatoriu al populației la servicii medicale, medicamente, dispozitive medicale, investigații paraclinice și de laborator necesare pentru prevenirea, diagnosticarea, tratarea și monitorizarea afecțiunilor, acute și cronice.

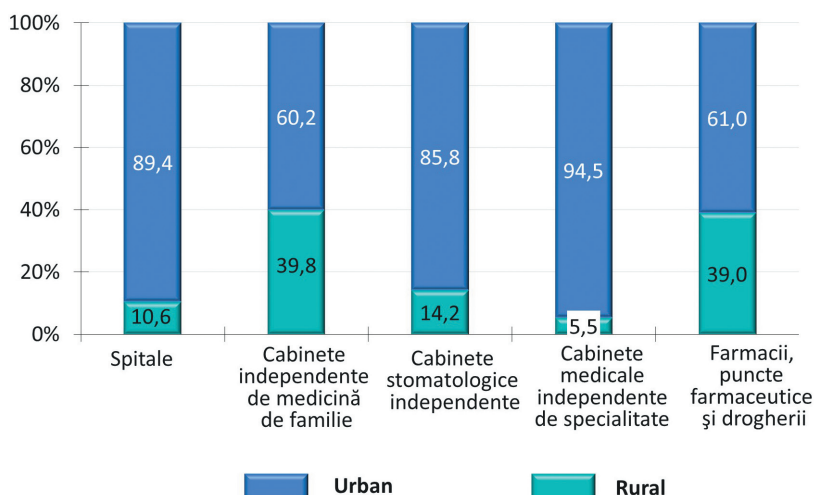
Rețeaua unităților sanitare și de ocrotire a sănătății a înregistrat modificări în anul 2023 față de anul precedent, cu precădere în rândul cabinetelor medicale independente de specialitate, cabinetelor stomatologice independente, societăților civile medicale, de specialitate și stomatologice și centrelor medicale. Numărul spitalelor și al unităților medicale asimilate spitalelor (centre de sănătate, centre medicale, centre de diagnostic și tratament, institute, clinici) care furnizează servicii medicale cu internare continuă și de zi, numai servicii de internare continuă sau numai servicii de internare de zi a crescut cu 17 unități față de anul 2022. Astfel, în anul 2023, s-a înregistrat un număr de 554 spitale care au furnizat servicii de internare continuă sau atât servicii de internare continuă cât și de zi, cu 10 unități mai mult față de anul 2022 și un număr de 163 unități asimilate spitalelor, care au furnizat numai servicii de internare de zi, cu 3 unități mai mult față de anul 2022.

Distribuția rețelei unităților sanitare pe medii de rezidență evidențiază faptul că aceasta s-a dezvoltat în principal în mediul urban unde, în anul 2023, au oferit servicii medicale 89,4% dintre spitale, 93,9% dintre unitățile asimilate spitalelor care oferă numai servicii de internare de zi, 98,0% dintre centrele medicale (de specialitate sau de diagnostic și tratament), 97,3% dintre dispensarele medicale, 96,9% dintre centrele de dializă și punctele de lucru ale acestora, 95,8% dintre centrele de sănătate ambulatorii, 94,5% dintre unitățile de ambulanță, transportul pacienților și SMURD și 93,1% dintre ambulatoriile integrate spitalelor (inclusiv policlinici) și de specialitate. Cele două sanatorii TBC și toate centrele de transfuzie sanguină sunt localizate în mediul urban. De asemenea, tot în mediul urban și-au desfășurat activitatea aproape toate cabinetele școlare și studențești, medicale și stomatologice, peste 94,0% dintre cabinetele medicale independente de specialitate, alte tipuri de cabinete medicale, laboratoarele medicale și laboratoarele de tehnică dentară. Totodată, 95,9% dintre depozitele farmaceutice, 85,8% dintre cabinetele stomatologice independente, 84,1% dintre societățile civile medicale, de specialitate și stomatologice, 82,8% dintre cabinetele de medicină generală, își desfășoară activitatea în mediul urban.

Rețeaua sanitară care și-a desfășurat activitatea în mediul rural a fost reprezentată, în anul 2023, în principal de 59 de spitale și de 10 unități asimilate spitalelor care furnizează numai servicii de internare de zi, de două sanatorii balneare și de două preventorii. De asemenea, în mediul rural au funcționat 59,1% dintre unitățile medico-sociale, 39,8% dintre cabinetele independente de medicină de familie și 39,0% dintre farmacii, puncte farmaceutice și drogherii.

Primul contact al pacienților cu sistemul sanitar se realizează la cabinetul medicului de familie. Din acest punct de vedere, în mediul rural, au funcționat mai puțin de jumătate dintre cabinetele independente de medicină de familie (4084 unități) înregistrate la nivel național, numărul acestor cabinete scăzând în mediul rural cu 64 unități față de anul 2022. Continuarea procesului de asistență medicală prin consultarea unui medic specialist este și mai deficitară în cazul populației din mediul rural care are la dispoziție doar 10,6% dintre spitale, 6,1% dintre unitățile medicale asimilate spitalelor în care pot beneficia de îngrijire medicală cu spitalizare de zi, 14,2% dintre cabinetele stomatologice independente și 5,5% dintre cabinetele medicale independente de specialitate.

Grafic 12.1.1. Distribuția principalelor categorii de unități sanitare, pe medii de rezidență, în anul 2023

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea rețelei sanitare și de ocrotire a sănătății.

Rețeaua sanitară din *sectorul public* a fost formată, în anul 2023, din 374 de spitale (67,5%), un număr de 389 ambulatorii integrate spitalelor (inclusiv policlinici) și de specialitate (63,9%), un număr de 2272 laboratoare medicale (48,6%). Totodată, rețeaua de cabinete medicale și stomatologice școlare și studențești, rețeaua de dispensare, de centre de sănătate mintală și centre multifuncționale, centrele de transfuzie sanguină, unități medico-sociale, cele două sanatorii TBC și cele două preventorii au aparținut în totalitate sectorului public.

În anul 2023, rețeaua sanitară din *sectorul privat* a continuat să se extindă. În sectorul privat au funcționat 180 de spitale (32,5%), 161 unități asimilate spitalelor cu servicii de spitalizare de zi (98,8%) și 220 ambulatorii integrate spitalelor, de specialitate și policlinici (36,1%), precum și peste 85% dintre centrele de dializă și punctele de lucru ale acestora, peste 95% dintre centrele medicale, farmacii, puncte și depozite farmaceutice, peste 97% dintre cabinetele independente de medicină generală, toate societățile civile medicale, de specialitate și stomatologice, cabinetele medicale independente de specialitate, aproape toate cabinetele independente de medicină de familie și stomatologice și laboratoarele de tehnică dentară. Numai 42 de unități din cele 127 unități aparținând rețelei de urgență (unități de ambulanță, transportul pacienților și SMURD) au aparținut sectorului privat.

Schimbările intervenite în structura și numărul unităților sanitare au condus la modificări ale numărului de paturi din diversele categorii de unități sanitare. Astfel, în anul 2023, spitalele au pus la dispoziția pacienților un număr de 136145 paturi pentru spitalizare continuă (inclusiv paturile pentru spitalizare continuă din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate), cu 228 paturi mai multe față de anul 2022.

Din numărul total al paturilor de spital pentru internare continuă, 92,0% s-a înregistrat în sectorul public. În anul 2023 comparativ cu anul 2022 în sectorul privat s-a înregistrat o creștere cu 710 a numărului de paturi pentru spitalizare continuă.

Tabel 12.1.2. Paturile de spital pentru internare continuă, din spitale, pe forme de proprietate

	2022	2023	- paturi -	
			2023 față de 2022	
			+/-	%
Paturi de spital ¹⁾ în unitățile sanitare - total	135917	136145	228	0,2
proprietate publică	125673	125191	-482	-0,4
proprietate privată	10244	10954	710	6,9

¹⁾ Inclusiv paturile de spital din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate cu paturi de spital. Sunt incluse numai paturile pentru spitalizare continuă.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea rețelei sanitare și de ocrotire a sănătății.

Pentru îngrijirea pacienților cu spitalizare de zi în spitale, centre de sănătate, centre de diagnostic și tratament și centre medicale de specialitate, în anul 2023, au funcționat 10191 paturi (6423 paturi pentru cazuri de zi au funcționat în sectorul public și 3768 în sectorul privat).

Sanatoriile TBC, sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie și preventoriile fac parte din sectorul public, iar în anul 2023, nu au înregistrat nicio schimbare față de 2022 în ceea ce privește numărul de paturi pe care îl pun la dispoziția pacienților. Astfel, în sanatoriile TBC au funcționat 400 paturi, în sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie 260 paturi și în preventorii 297 paturi. În sanatoriile balneare aparținând sectorului public au fost puse la dispoziția pacienților 1069 paturi. Paturile din unitățile medico-sociale au înregistrat o ușoară scădere, de la 3452, în anul 2022, la 3435, în anul 2023.

Pe regiuni de dezvoltare, în anul 2023, cel mai mare număr de paturi de spital pentru spitalizare continuă s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov (24272 paturi), urmată de regiunea Nord-Est (20646 paturi), iar cele mai mici valori ale acestui indicator s-au înregistrat în regiunile Sud-Vest Oltenia (13235 paturi) și Vest (12941 paturi).

După specialitatea pentru care au fost alocate, în anul 2023, aproape trei sferturi din numărul de paturi pentru internare continuă din spitale au fost înregistrate la specialitățile: interne²²⁾ (19,1%), chirurgie²³⁾ (17,5%), psihiatrie și neuropsihiatrie (12,7%), recuperare medicină fizică și balneologie (6,7%), obstetrică-ginecologie (6,2%), tuberculoză și pneumologie²⁴⁾ (5,8%) și pediatrie²⁵⁾ (5,4%).

Cele mai scăzute ponderi în distribuția paturilor de spital pe specialități medicale s-au înregistrat la O.R.L. (1,7%), oftalmologie (1,2%) și la dermato-venerologie (1,0%).

În anul 2023, s-au produs modificări în structura paturilor pe specialități, în sensul reducerii substanțiale a numărului paturilor alocate pentru pacienți cu COVID-19. Astfel, un număr de 2603 paturi pentru spitalizare continuă au fost alocate pentru tratarea pacienților COVID-19 (6383 paturi în anul 2022), reprezentând 1,9% din totalul paturilor pentru internare continuă. Dintre acestea, 36,2% au fost distribuite către specialitatea boli infecțioase, 11,8% către specialitatea interne, 9,2% către specialitatea pneumologie și 4,4% către specialitatea psihiatrie. În cadrul secțiilor de ATI, a fost alocat un număr de 231 paturi pentru pacienți cu COVID-19 (562 paturi în anul 2022), reprezentând 8,9% din totalul acestor paturi și 4,2% din totalul paturilor ATI. Deși sectorul public a preluat cea mai importantă parte a activității de îngrijire a pacienților COVID-19, 98,2% dintre paturile de îngrijire continuă alocate COVID-19 aparținând spitalelor publice, sectorul privat a contribuit, de asemenea, la îngrijirea pacienților COVID-19 cu 46 paturi de îngrijire continuă (393 paturi în anul 2022).

La 1000 locuitori, în anul 2023 au revenit 7 paturi de spital pentru spitalizare continuă²⁶⁾ (inclusiv paturile de spital din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate).

²²⁾ La specialitatea interne sunt incluse paturile pentru: interne (inclusiv paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile de interne), endocrinologie, boli profesionale, cardiologie, reumatologie, diabet zaharat, nutriție și boli metabolice, gastroenterologie, hematologie și nefrologie.

²³⁾ La specialitatea chirurgie sunt incluse paturile pentru: chirurgie generală, chirurgie maxilofacială, chirurgie infantilă, chirurgie plastică și reparatorie, chirurgie cardio-vasculară, neurochirurgie, chirurgie toracică, chirurgie endocrină, chirurgie oncologică, ortopedie-traumatologie și urologie.

²⁴⁾ La specialitatea tuberculoză și pneumologie sunt incluse paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile TBC și paturile de pneumologie TBC.

²⁵⁾ La specialitatea pediatrie sunt incluse paturile pentru pediatrie, distrofici (recuperare pediatrică) și pneumologie netuberculoasă din pediatrie.

²⁶⁾ Paturile de spital care au revenit la 1000 locuitori s-au calculat cu populația rezidentă la 1 iulie 2023.

Tabel 12.1.3. Numărul de paturi de spital pentru internare continuă pe unele specialități

- paturi -

	2022	2023	2023 față de 2022		%	
			+/-	%	2022	2023
Total	135917	136145	228	0,2	100,0	100,0
din care:						
Interne ¹⁾	25999	25996	-3	-	19,1	19,1
Chirurgie ²⁾	23479	23820	341	1,5	17,3	17,5
Obstetrică-ginecologie	8561	8495	-66	-0,8	6,3	6,2
Neonatologie	4607	4605	-2	-	3,4	3,4
Pediatrie ³⁾	7455	7339	-116	-1,6	5,5	5,4
Boli infecțioase	5611	5423	-188	-3,4	4,1	4,0
Tuberculoză și pneumologie ⁴⁾	8035	7836	-199	-2,5	5,9	5,8
Psihiatrie și neuropsihiatrie ⁵⁾	17303	17344	41	0,2	12,7	12,7
Oftalmologie	1683	1690	7	0,4	1,2	1,2
O.R.L.	2339	2307	-32	-1,4	1,7	1,7
Neurologie	5586	5644	58	1,0	4,1	4,2
Dermato-venerologie	1346	1333	-13	-1,0	1,0	1,0
Oncologie	3587	3635	48	1,3	2,7	2,7
Recuperare medicină fizică și balneologie	8817	9132	315	3,6	6,5	6,7
Anestezie și terapie intensivă	5556	5504	-52	-0,9	4,1	4,0
Alte specialități ⁶⁾	5953	6042	89	1,5	4,4	4,4

Notă: În numărul paturilor de spital nu sunt incluse paturile destinate exclusiv cazurilor de zi și paturile pentru însoțitori.

¹⁾ La specialitatea interne sunt incluse paturile pentru: interne (inclusiv paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile de interne), endocrinologie, boli profesionale, cardiologie, reumatologie, diabet zaharat, nutriție și boli metabolice, gastroenterologie, hematologie și nefrologie.

²⁾ La specialitatea chirurgie sunt incluse paturile pentru: chirurgie generală, chirurgie maxilofacială, chirurgie infantilă, chirurgie plastică și reparatorie, chirurgie cardio-vasculară, neurochirurgie, chirurgie toracică, chirurgie endocrină, chirurgie oncologică, ortopedie-traumatologie și urologie.

³⁾ La specialitatea pediatrie sunt incluse paturile pentru pediatrie, distrofici (recuperare pediatrică) și pneumologie netuberculoasă din pediatrie.

⁴⁾ La specialitatea tuberculoză și pneumologie sunt incluse paturile de pneumologie netuberculoasă din secțiile TBC și paturile de pneumologie TBC.

⁵⁾ La specialitatea psihiatrie și neuropsihiatrie sunt incluse paturile pentru psihiatrie și paturile pentru recuperare neuro-psiho-motorie.

⁶⁾ La alte specialități medicale sunt incluse paturile pentru bolnavi cronici, geriatrie și gerontologie, medicină generală și alte secții.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea rețelei sanitare și de ocrotire a sănătății.

În anul 2023, gradul de utilizare a paturilor pentru spitalizare continuă²⁷⁾ din spitale a fost de 188 zile/an (cu 17 zile mai multe față de anul 2022), a paturilor din sanatoriile TBC a fost de 188 zile/an (cu 36 zile mai multe față de anul 2022), a paturilor din sanatoriile balneare a fost de 216 zile/an (cu 50 zile mai multe față de anul 2022), a celor din sanatoriile de nevroze sau de neuropsihiatrie de 224 zile/an (cu 11 zile mai multe față de anul 2022), iar a celor din preventorii de 120 zile/an (cu 1 zi mai mult față de anul 2022).

12.2. Personalul medico-sanitar²⁸⁾

În anul 2023, activitatea medicală a unităților din sistemul național de sănătate a fost asigurată de 376188 cadre medico-sanitare. Din total, 38,2% (143635 persoane) au fost cadre medico-sanitare cu pregătire superioară (medici, medici stomatologi, farmaciști, fiziokinetoterapeuți, asistenți medicali cu studii superioare și alt personal sanitar²⁹⁾ cu studii superioare), 41,5% (156268 persoane) au fost cadre medicale cu pregătire sanitară medie și 20,3% (76285 persoane) a fost personal sanitar auxiliar.

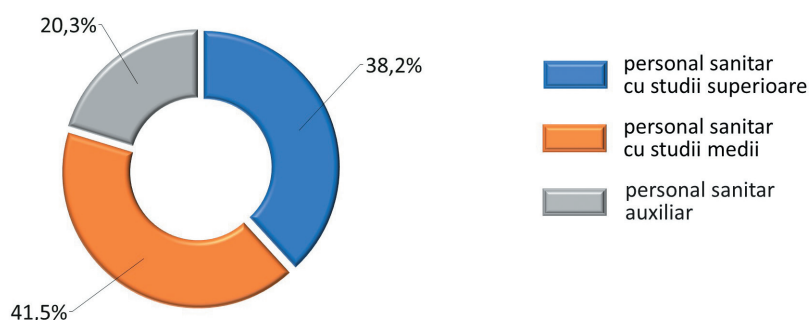
Numărul medicilor, înregistrat în anul 2023, a fost de 72740 persoane (cu 2,0% mai mulți față de anul 2022), cel al medicilor stomatologi a fost de 21200 persoane (cu 1,1% mai puțini față de anul precedent), iar cel al farmaciștilor a fost de 21736 persoane (cu 4,1% mai puțini față de anul 2022). Ponderea personalului sanitar de sex feminin în totalul medicilor a fost de 71,0%, în cel al medicilor stomatologi de 66,5%, iar în cel al farmaciștilor de 89,7%.

²⁷⁾ Inclusiv paturile de spital din institute, centre medicale, clinici și centrele de sănătate cu paturi de spital.

²⁸⁾ Personalul sanitar a fost înregistrat o singură dată, la unitatea sanitară unde are funcția de bază. În personalul medico-sanitar este inclus și personalul medical din unitățile aparținând sectorului de protecție socială (rețeaua destinată persoanelor cu dizabilități și cea destinată persoanelor vârstnice).

²⁹⁾ Categoria **alt personal sanitar cu studii superioare** se referă numai la unitățile sanitare cu paturi, nu și la unitățile sanitare în care sunt furnizate servicii medicale în regim ambulatoriu.

Grafic 12.2.1. Structura personalului medical, pe niveluri de pregătire profesională, în anul 2023

Notă: În personalul medical cu **studii superioare** s-au inclus: medici, medici stomatologi, farmaciști, fiziokinetoterapeuți, asistenți medicali cu studii universitare și alte tipuri de personal sanitar cu studii superioare (biologi, chimiști, biochimiști, fizicieni, profesori de cultură fizică medicală, psihologi, logopezi, sociologi). Personalul medical cu **studii medii** include: asistenți medicali, asistenți de laborator clinic, asistenți de radiologie și imagistică, asistenți de farmacie, surori medicale, educatori puericultori, asistenți de stomatologie și igienisti, fiziokinetoterapeuți cu studii medii, fizioterapeuți. Personalul **sanitar auxiliar** include: infirmiere, brancardieri, ambulanțieri, băieși, gipsari, nămolari, agenți dezinsecție, dezinfecție, deratizare, șoferi de autosanitare, îngrijitoare, spălătorese.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea rețelei sanitare și de ocrotire a sănătății.

Distribuția personalului sanitar *pe medii de rezidență* este determinată de repartizarea teritorială a unităților sanitare. În anul 2023, în unitățile sanitare din *mediul urban* își desfășurau activitatea 67330 medici (92,6%), dintre aceștia 8516 sunt medici de familie (68,3% din totalul medicilor de familie), 18905 medici stomatologi (89,2%) și 18377 farmaciști (84,6%). De asemenea, în mediul urban lucrează și majoritatea personalului sanitar mediu, 139354 persoane (89,2%) și auxiliar 67115 persoane (88,0%).

În *mediul rural* își desfășurau activitatea 31,7% dintre medici de familie, 10,8% din totalul medicilor stomatologi și 15,5% din totalul farmaciștilor.

Tabel 12.2.1. Principalele categorii de personal medico-sanitar¹⁾

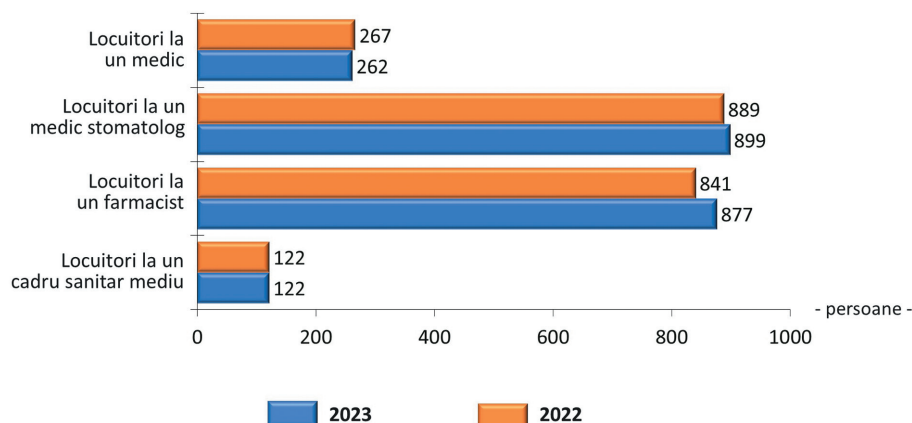
	2022	2023	2023 față de 2022, %
Medici (exclusiv stomatologi)	71293	72740	2,0
Locuitori la un medic	267	262	-1,9
Medici la 10000 locuitori	37	38	2,7
Medici stomatologi	21430	21200	-1,1
Locuitori la un medic stomatolog	889	899	1,1
Medici stomatologi la 10000 locuitori	11	11	-
Farmaciști	22661	21736	-4,1
Locuitori la un farmacist	841	877	4,3
Farmaciști la 10000 locuitori	12	11	-8,3
Personal sanitar mediu	156688	156268	-0,3
Locuitori la un cadru sanitar mediu	122	122	-
Personal sanitar mediu la 10000 locuitori	82	82	-
Personal sanitar auxiliar	76583	76285	-0,4

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la **1 iulie** a fiecărui an.

În anul 2023, în medie, unui medic i-au revenit 262 locuitori (267 în anul 2022), unui medic stomatolog 899 locuitori (889 în anul 2022), unui farmacist 877 locuitori (841 în anul 2022), iar unui cadru sanitar mediu 122 locuitori (la fel ca în anul 2022).

La 10000 locuitori, în anul 2023, au revenit, în medie, 38 medici (față de 37 în anul 2022), 11 medici stomatologi (la fel ca în anul 2022), 11 farmaciști (față de 12 în anul 2022) și 82 personal sanitar mediu (la fel ca în anul 2022).

Grafic 12.2.2. Populația ce a revenit la un cadru medico-sanitar¹⁾

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Activitatea rețelei sanitare și de ocrotire a sănătății.

În anul 2023, în *profil teritorial*, regiunea de dezvoltare în care s-a înregistrat cel mai mare număr de cadre medico-sanitare a fost București-Ilfov, unde și-au desfășurat activitatea 19140 medici (din care, 2504 medici de familie), 4713 medici stomatologi, 5232 farmaciști și 27266 cadre sanitare medii, urmată de regiunea Nord-Vest, unde și-au desfășurat activitatea 9612 medici (din care, 1557 medici de familie), 3202 medici stomatologi, 2973 farmaciști și 18968 cadre sanitare medii.

Cel mai mic număr de medici a fost înregistrat în regiunea Sud-Muntenia (4897 medici), cel mai mic număr de medici de familie s-a înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia (1237 medici de familie), cel mai mic număr de medici stomatologi (1662 medici stomatologi) s-a înregistrat în regiunea Sud-Muntenia, regiune în care s-a înregistrat și cel mai mic număr de farmaciști (1682 farmaciști). În regiunea Vest s-a înregistrat cel mai mic număr al personalului sanitar mediu (14361 persoane).

12.3. Principalii indicatori ai sistemului sanitar

Tabel 12.3.1. Principalii indicatori de sănătate¹⁾

	2022	2023 ²⁾	2023 față de 2022, diferențe (+/-)
Cazuri noi de îmbolnăviri prin boli infecțioase și parazitare (la 100000 locuitori)	3658,8	2957,0	-701,8
din care:			
- TBC	39,1	40,5	1,4
- Boli diareice acute	289,2	355,3	66,1
Cazuri noi de SIDA (la 100000 locuitori)	1,7	1,6	-0,1
Numărul pacienților care au beneficiat de asistență medicală de urgență prespitalicească (la 100000 locuitori)³⁾	19902,4	17646,4	-2256,0
Numărul pacienților ieșiți din spital (la 100000 locuitori)	15792,0	18238,7	2446,7

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.

²⁾ Date provizorii.

³⁾ Datele se referă la persoanele transportate și la persoanele asistate de către serviciile de asistență medicală de urgență prespitalicească, prim ajutor și transport sanitar.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul de Pneumoftiziologie "Marius Nasta" și Institutul Național de Boli Infecțioase "Prof.Dr.Matei Balș"; Institutul Național de Management al Serviciilor de Sănătate, București.

În anul 2023, numărul pacienților care au beneficiat de asistență medicală de urgență prespitalicească a fost mai mic decât în anul 2022, la 100000 locuitori revenind mai puțin cu 2256 pacienți. În ceea ce privește numărul cazurilor noi de îmbolnăvire s-a înregistrat o scădere a numărului de *cazuri noi de îmbolnăviri prin boli infecțioase și parazitare* cu 701,8 cazuri noi la 100000 locuitori.

Tabel 12.3.2. Principalele boli infecțioase și parazitare (cazuri noi)

- cazuri noi -

	2022	2023	2023 față de 2022	
			+/-	%
Boli diareice acute	55096	67743	12647	23,0
Hepatită virală	1311	1037	-274	-20,9
Tuberculoză	7446	7719 ¹⁾	273	3,7
Gripă	11631	34831	23200	199,5
Dizenterie	35	43	8	22,9
Sifilis	503	569	66	13,1
Tuse convulsivă	9	17	8	88,9
Scarlatină	416	3750	3334	801,4
Toxiinfecții alimentare	167	230	63	37,7
Rujeolă	17	3677	3660	21529,4
Erizipel	518	9	-509	-98,3
Trichineloză	16	31	15	93,8
Salmoneloză	1115	1487	372	33,4
Leptospiroză	70	117	47	67,1
Rubeolă	-	1	1	-

¹⁾ Date provizorii.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul de Pneumoftiziologie "Marius Nasta", Institutul Național de Sănătate Publică - Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică.

Situația cazurilor noi de îmbolnăvire prin unele boli infecțioase și parazitare a avut o tendință crescătoare în aproape toate clasele de boli infecțioase analizate.

În anul 2023, cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat la: gripă 34831 cazuri noi (față de 11631 în anul 2022), boli diareice acute 67743 cazuri noi (față de 55096 în anul 2022), scarlatină 3750 cazuri noi (față de 416 în anul 2022) și rujeolă 3677 cazuri noi (față de 17 în anul 2022).

Tabel 12.3.3. Cazuri noi de îmbolnăvire prin unele boli infecțioase și parazitare, la 100000 locuitori¹⁾

- cazuri noi/100000 locuitori -

	2022	2023	2023 față de 2022	
			+/-	%
Boli diareice acute	289,2	355,3	66,1	22,9
Hepatită virală	6,9	5,4	-1,5	-21,7
Tuberculoză	39,1	40,5 ²⁾	1,4	3,6
Gripă	61,0	182,7	121,7	199,5
Dizenterie	0,2	0,2	-	-
Sifilis	2,6	3,0	0,4	15,4
Tuse convulsive	**))	0,1	**))	**))
Scarlatină	2,2	19,7	17,5	795,5
Toxiinfecții alimentare	0,9	1,2	0,3	33,3
Rujeolă	0,1	19,3	19,2	19200,0
Erizipel	2,7	**))	-2,7	-100,0
Trichineloză	0,1	0,2	0,1	100,0
Salmoneloză	5,9	7,8	1,9	32,2
Leptospiroză	0,4	0,6	0,2	50,0
Rubeolă	-	**))	**))	-

¹⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie a fiecărui an.²⁾ Date provizorii.

**) Sub 0,05.

Sursa: Ministerul Sănătății: Institutul de Pneumoftiziologie "Marius Nasta", Institutul Național de Sănătate Publică - Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică.

Față de anul anterior, în anul 2023 s-au înregistrat creșteri mai importante ale numărului de cazuri noi care au revenit la 100000 locuitori în cazul gripei, cu 121,7 mai multe cazuri, bolilor diareice acute, cu 66,1 mai multe cazuri, rujeolei cu 19,2 mai multe cazuri și scarlatinei cu 17,5 mai multe cazuri. În restul cazurilor de boli infecțioase și parazitare analizate, creșterea numărului de cazuri noi la 100000 locuitori a fost sub 1,9 cazuri noi, situându-se la valori apropiate de cele din anul 2022. În anul 2023, incidența hepatitei virale a fost de 5,4 cazuri noi la 100000 locuitori, în scădere cu 21,7% față de anul 2022. În cazul erizipelului și rubeolei incidența a fost sub 0,05 cazuri noi la 100000 locuitori.

În anul 2023, s-au înregistrat 3477 mii pacienți externati din spitale, dintre aceștia aproape jumătate au fost tratați de: boli ale aparatului circulator (13,6% din numărul total de pacienți externati), tumori (11,4%), boli ale aparatului respirator (10,7%) și boli ale aparatului digestiv (10,4%).

În anul 2023 comparativ cu anul 2022, numărul pacienților externati din spitale a crescut cu 468 mii pacienți (15,6%). Cele mai semnificative creșteri s-au înregistrat la următoarele boli sau clase de boli: boli infecțioase și parazitare (28,3%), boli endocrine, de nutriție și metabolism (27,7%), boli ale sistemului nervos, boli ale ochiului și anexelor sale, boli ale urechii și apofizei mastoide (19,3%) și boli ale aparatului circulator (19,1%).

Tabel 12.3.4. Numărul pacienților externati din spital¹⁾, pe unele clase de boli

- mii persoane -

Clase de boli	2022 ²⁾	2023 ²⁾	2023 față de 2022		%	
			+/-	%	2022	2023
Total³⁾	3009	3477	468	15,6	100,0	100,0
Boli infecțioase și parazitare	138	177	39	28,3	4,6	5,1
din care:						
Tuberculoză	16	18	2	12,5	0,5	0,5
Tumori	337	395	58	17,2	11,2	11,4
Boli endocrine, de nutriție și metabolism	101	129	28	27,7	3,4	3,7
din care:						
Diabet zaharat	41	49	8	19,5	1,4	1,4
Tulburări mentale și de comportament	189	223	34	18,0	6,2	6,4
Boli ale sistemului nervos, boli ale ochiului și anexelor sale, boli ale urechii și apofizei mastoide	161	192	31	19,3	5,3	5,5
Boli ale aparatului circulator	398	474	76	19,1	13,4	13,6
din care:						
Boala ischemică a inimii	54	59	5	9,3	1,8	1,7
Boli cerebro-vasculare	48	50	2	4,2	1,6	1,4
Boli ale aparatului respirator	359	371	12	3,3	11,9	10,7
Boli ale aparatului digestiv	312	361	49	15,7	10,3	10,4
Boli ale aparatului genito-urinar	156	185	29	18,6	5,2	5,3
Sarcină, naștere și lăuzie	211	208	-3	-1,4	7,0	6,0
Unele afecțiuni a căror origine se situează în perioada perinatală	103	100	-3	-2,9	3,5	2,9
Malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale	18	19	1	5,6	0,6	0,5
Leziuni traumatiche, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor externe	140	154	14	10,0	4,6	4,4
Alte cauze	386	489	103	26,7	12,8	14,1

¹⁾ Pacienți externati din regim de internare continuă.

²⁾ Numărul de pacienți externati include și cazurile cu diagnostic secundar U07.1 (COVID-19 cu virus identificat) și U07.2. (COVID-19 cu virus neidentificat) care sunt distribuite pe clase de boli în funcție de diagnosticul principal.

³⁾ În totalul pacienților externati nu sunt incluși cei al căror diagnostic principal este inclus în categoria CIM "Cauze externe de morbiditate și mortalitate" (clasele de boli V01-Y98) sau în categoria "Factori care influențează starea de sănătate și motivele recurgerii la serviciile de sănătate" (clasele de boli Z00-Z99).

Sursa: Institutul Național de Management al Serviciilor de Sănătate, București.

Asistența medicală de urgență reprezintă un alt indicator de caracterizare a funcționalității sistemului sanitar. În anulul 2023, un număr de 3808 autosalvări au fost la dispoziția populației, cu 49 mai multe față de anul precedent.

Tabel 12.3.5. Asistența medicală de urgență

	2022	2023	2023 față de 2022	
			+/-	%
Autosalvări (unități)	3759	3808	49	1,3
Solicitări ale pacienților	4096947	3755951	-340996	-8,3
Numărul pacienților care au beneficiat de asistență medicală de urgență prespitalicească, din care:				
- persoane transportate	3791943	3364328	-427615	-11,3
- persoane asistate la locul solicitării fără a fi transportate	2501828	2406226	-95602	-3,8
	1290115	958102	-332013	-25,7

Rețeaua publică și privată de asistență medicală de urgență prespitalicească a înregistrat, în anul 2023, un număr de 3756,0 mii solicitări ale pacienților (rezolvate sau pentru care nu a fost necesară intervenția). Din totalul pacienților care au apelat la serviciile de urgență, 71,5% (2406,2 mii persoane) au fost pacienți transportați și 28,5% (958,1 mii persoane) au fost pacienți asistați fără a fi transportați la o unitate medicală.

13. CULTURĂ

Transformările majore pe care le-a parcurs societatea românească au condus în domeniul culturii și artei la un proces de dezvoltare a activității cultural-artistice cu multiple schimbări intervenite în structura organizatorică a unităților culturale, diversificarea modalităților prin care actul de cultură se adresează publicului, sectorul privat ocupând un rol din ce în ce mai important.

Rețeaua unităților și a serviciilor culturale oferite de acestea populației include: activitatea bibliotecilor, activitatea muzeelor și colecțiilor publice, activitatea instituțiilor și companiilor de spectacole sau concerte, producția, distribuția și exploatarea cinematografică, activitatea posturilor de radio și televiziune publice și private.

13.1. Activitatea bibliotecilor

Rețeaua bibliotecilor care au funcționat în anul 2023 a cuprins 8263 unități administrative, din care 72,5% biblioteci școlare, 22,5% biblioteci publice (județene, municipale, orășenești și comunale), 3,9% biblioteci specializate și 1,1% biblioteci naționale sau de importanță națională și universitare (ale instituțiilor de învățământ superior).

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, numărul bibliotecilor a scăzut cu 109 unități. Cele mai semnificative diminuări ale numărului de biblioteci s-au înregistrat în rândul celor publice, 61 biblioteci mai puține decât în anul 2022 și în rândul bibliotecilor școlare, numărul acestora diminuându-se cu 29 de unități față de anul precedent.

Tabel 13.1.1. Numărul și activitatea bibliotecilor

	Anii	Biblioteci ¹⁾ - unități -	Volume existente - mii volume -	Utilizatori (activi) - mii persoane -	Volume eliberate - mii volume -
Biblioteci - total	2022	8372	154391	2362	18643
	2023	8263	153346	2419	19245
Biblioteci naționale	2022	3	21705	29	167
	2023	3	21800	29	235
Biblioteci universitare	2022	90	25638	217	1944
	2023	90	25595	226	2151
Biblioteci specializate	2022	343	5978	33	177
	2023	324	5764	32	171
Biblioteci școlare ²⁾	2022	6022	58529	1268	6815
	2023	5993	58207	1290	7027
Biblioteci publice ³⁾	2022	1914	42541	815	9540
	2023	1853	41980	842	9661

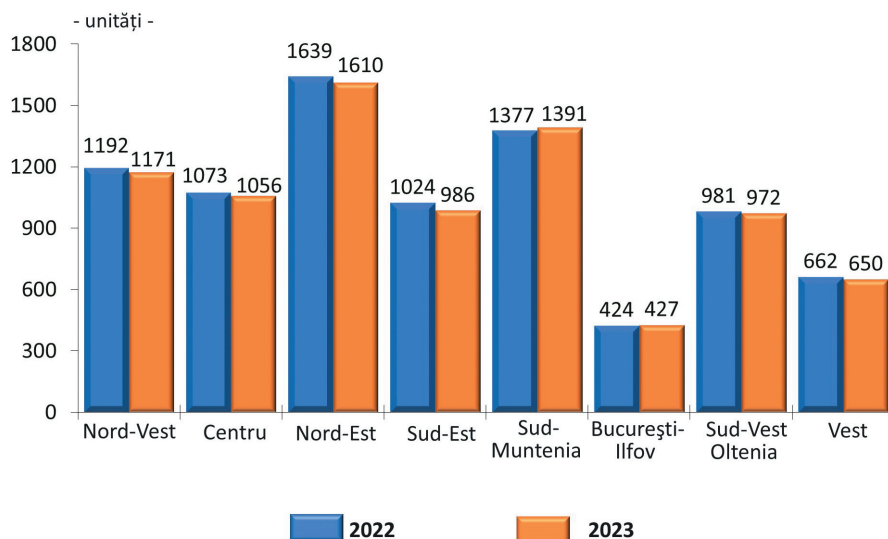
¹⁾ Unități administrative, exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

²⁾ Inclusiv rețeaua de biblioteci care aparține Casei Corpului Didactic.

³⁾ Bibliotecile publice includ: bibliotecile județene, bibliotecile municipale și orășenești și bibliotecile comunale.

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, s-au înregistrat scăderi ale numărului de biblioteci în majoritatea regiunilor de dezvoltare. Scăderile cele mai mari au fost înregistrate în regiunile Sud-Est (-38 biblioteci), Nord-Est (-29 biblioteci), iar cea mai mică scădere s-a înregistrat în regiunea Sud-Vest Oltenia (-9 biblioteci). Creșteri ale numărului de biblioteci s-au înregistrat în regiunile Sud-Muntenia (14 biblioteci) și București-Ilfov (3 biblioteci).

Grafic 13.1.1. Distribuția numărului de biblioteci¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

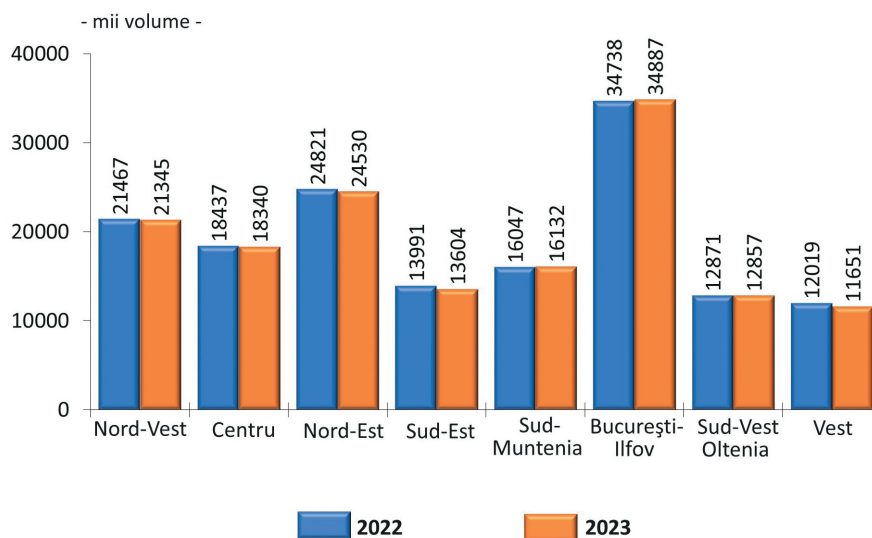
¹⁾ Unități administrative, exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

În anul 2023, numărul volumelor existente în biblioteci a fost de 153346 mii exemplare, în scădere cu 1045 mii volume față de anul precedent (-0,7%).

Repartizarea volumelor existente la sfârșitul anului 2023 pe tipuri de biblioteci a fost următoarea: 37,9% în biblioteci școlare, 27,4% în biblioteci publice, 16,7% în biblioteci universitare, 14,2% în biblioteci naționale și de importanță națională și 3,8% în biblioteci specializate.

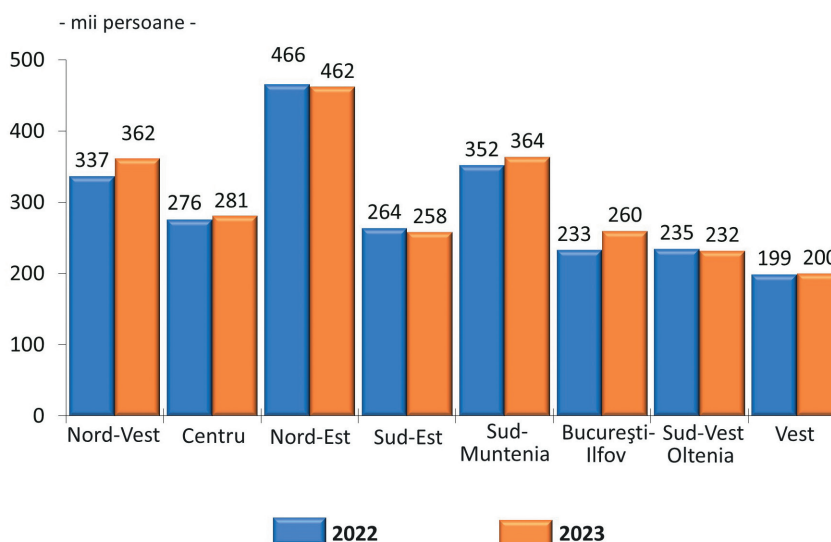
La nivel teritorial, în majoritatea regiunilor au fost înregistrate scăderi ale numărului de volume existente la sfârșitul anului 2023 față de anul 2022. Cea mai mare scădere a fondului de carte existent la sfârșitul anului 2023 s-a înregistrat în regiunea Sud-Est cu 387 mii volume (-2,8%), urmată de regiunea Vest cu o scădere de 368 mii volume (-3,1%). În regiunea București-Ilfov s-a înregistrat cea mai mare creștere a numărului de volume existente la sfârșitul anului 2023, cu 149 mii volume (0,4%) față de anul 2022.

Grafic 13.1.2. Distribuția numărului de volume existente în biblioteci, pe regiuni de dezvoltare

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, numărul utilizatorilor activi (persoane fizice) ai serviciilor de bibliotecă a fost de 2419 mii persoane, mai mare cu 57 mii persoane (2,4%). Pe tipuri de biblioteci repartizarea utilizatorilor activi a fost următoarea: 53,3% din totalul utilizatorilor activi s-au înregistrat la bibliotecile școlare; 34,8% la bibliotecile publice (județene, municipale, orașenești și comunale); 9,4% la bibliotecile universitare; 1,3% la bibliotecile specializate și 1,2% la bibliotecile naționale și de importanță națională.

Grafic 13.1.3. Distribuția numărului de utilizatori activi, pe regiuni de dezvoltare

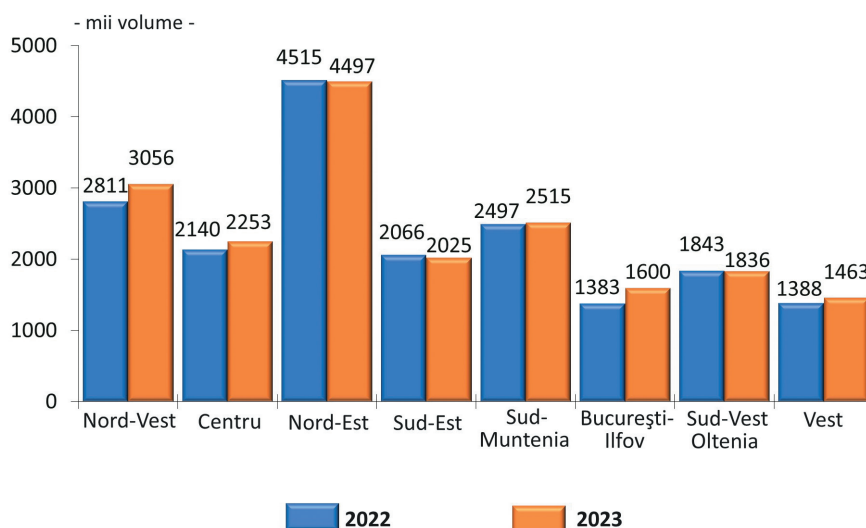
La nivel teritorial, în anul 2023, cea mai mare creștere a numărului de utilizatori activi s-a înregistrat în regiunea București-Ilfov, cu 27 mii utilizatori activi (11,6%), urmată de regiunile Nord-Vest cu 25 mii (7,4%) și Sud-Muntenia cu 12 mii utilizatori (3,4%). Cea mai mică creștere a numărului de utilizatori activi s-a înregistrat în regiunea Vest, o mie utilizatori, reprezentând o creștere de 0,5%, față de anul anterior.

În anul 2023, numărul volumelor eliberate diferiților utilizatori a fost de 19245 mii volume.

Comparativ cu anul 2022, în anul 2023 s-a înregistrat o creștere a numărului de volume eliberate utilizatorilor activi, cu 602 mii volume (3,2%); în ceea ce privește numărul de volume eliberate unui utilizator în anul 2023 acesta a fost, în medie, de 8 volume, la fel ca în anul 2022.

Repartizarea numărului documentelor de bibliotecă împrumutate pe parcursul anului 2023 (volume eliberate) pe tipuri de biblioteci, a fost următoarea: 50,2% din volume s-au eliberat utilizatorilor în bibliotecile publice (biblioteci județene, municipale, orașenești și comunale), 36,5% în bibliotecile școlare, 11,2% în bibliotecile universitare, 0,9% în bibliotecile specializate și 1,2% în bibliotecile naționale și de importanță națională.

Grafic 13.1.4. Distribuția numărului de volume eliberate, pe regiuni de dezvoltare

În anul 2023, comparativ cu anul 2022, în majoritatea regiunilor de dezvoltare au fost înregistrate creșteri ale numărului de volume împrumutate (volume eliberate) utilizatorilor serviciilor de bibliotecă.

Cele mai semnificative creșteri ale numărului de volume eliberate s-au înregistrat în regiunile: Nord-Vest, cu 245 mii volume eliberate (8,7%) și București-Ilfov, cu 217 mii volume eliberate (15,7%).

În anul 2023, după forma de proprietate, 95,7% din totalul bibliotecilor sunt unități de stat, între acestea ponderea cea mai mare având-o bibliotecile școlare: 72,2% (5706 unități).

Tabelul 13.1.2. Numărul și activitatea bibliotecilor, după forma de proprietate

Forma de proprietate	Biblioteci ¹⁾ - unități -		Volume existente - mii volume -		Utilizatori (activi) - mii persoane -		Volume eliberate - mii volume -	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	8372	8263	154391	153346	2362	2419	18643	19245
Majoritar de stat ²⁾	8030	7904	150770	149629	2295	2346	18355	18937
Majoritar privată ³⁾	342	359	3621	3717	67	73	288	308

¹⁾ Exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

²⁾ Proprietate majoritar de stat, integral de stat, publică de interes național și local (instituții și unități de interes public).

³⁾ Proprietate integral privată, cooperatistă, obștească și integral străină.

În anul 2023 au funcționat 1853 biblioteci publice (județene, municipale, orășenești și comunale), unități de cultură la care are acces publicul larg, numărul acestora înregistrând o scădere de 61 de unități, în principal reprezentate de bibliotecile comunale (-54 unități). Un număr mai mare de cititori au utilizat serviciile bibliotecilor județene, care au înregistrat o creștere de 11,1% a utilizatorilor și de 3,8% a volumelor eliberate, față de anul anterior.

Tabel 13.1.3. Numărul și activitatea bibliotecilor publice

Forma de proprietate	Biblioteci ¹⁾ - unități -		Volume existente - mii volume -		Utilizatori (activi) - mii persoane -		Volume eliberate - mii volume -	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	1914	1853	42541	41980	815	842	9540	9661
Județene	41	41	17596	17657	280	311	4951	5138
Municipale și orășenești	243	236	9799	9599	212	214	2256	2232
Comunale	1630	1576	15146	14724	323	317	2333	2291

¹⁾ Exclusiv filiale, puncte externe de servicii sau biblioteci mobile.

În colecțiile bibliotecilor publice au intrat, în cursul anului 2023, un număr de 472 mii cărți și periodice tipărite (volume), din care: 277 mii volume în bibliotecile județene; 71 mii volume în bibliotecile municipale și orășenești; 124 mii volume în bibliotecile comunale.

Tabel 13.1.4. Indicatori de performanță înregistrați de bibliotecile publice

Tipul de bibliotecă	Numărul mediu de volume existente în bibliotecile publice care revine unui utilizator activ (bucăți/persoană)		Numărul mediu de volume împrumutate spre lectură care revine unui utilizator activ (bucăți/persoană)		Numărul mediu de de utilizatori activi care revine unei biblioteci publice ¹⁾ (persoane/bibliotecă)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	52,2	49,9	11,7	11,5	416	444
Județene	62,9	56,7	17,7	16,5	3634	4044
Municipale și orășenești	46,2	45,0	10,6	10,5	859	889
Comunale	46,8	46,3	7,2	7,2	198	201

¹⁾ Inclusiv filiale.

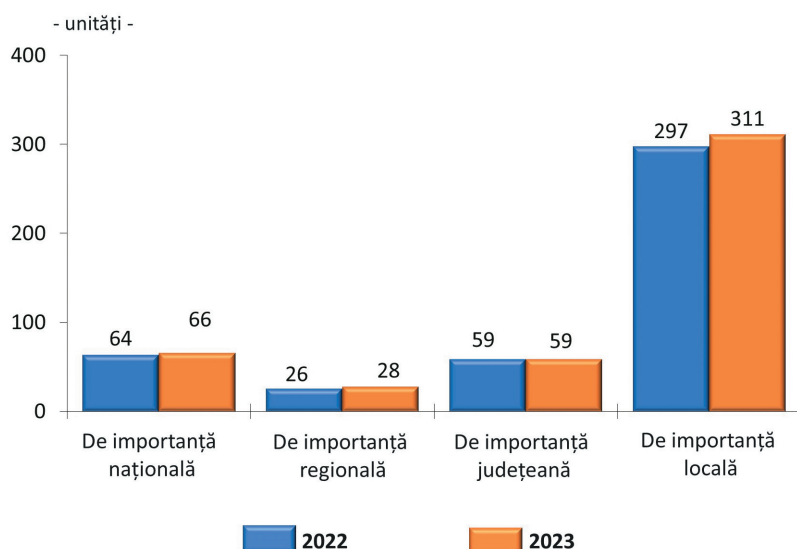
Bibliotecile publice dispuneau în anul 2023 de un fond de carte de 41980 mii volume și înregistrau un număr de 842 mii utilizatori activi (4,4% din populația rezidentă³⁰⁾). La o bibliotecă publică au revenit 10289 locuitori³⁰⁾ (cu 335 locuitori³⁰⁾ mai mulți decât în anul precedent), iar unui locuitor i-au revenit în medie 2,2 volume de carte din colecțiile bibliotecilor publice.

13.2. Activitatea muzeelor și colecțiilor publice

Rețeaua muzeelor și colecțiilor publice a funcționat în anul 2023 cu un număr de 464 unități și 314 filiale și secții ale acestora. Suprafața expozițională a muzeelor și monumentelor a fost de 2982,6 mii metri pătrați, cea a acvariilor, grădinilor zoologice și a celor botanice de 4072,0 mii metri pătrați, iar cea a rezervațiilor naturale de circa 491,6 mii de hectare.

Comparativ cu anul 2022, în anul 2023 numărul total al unităților muzeale a crescut cu 18 unități. Redeschiderea pentru publicul larg a unor unități muzeale închise temporar a condus, în anul 2023, față de anul 2022, la creșterea cu 7 unități a numărului de muzee de artă, cu 5 unități a numărului de muzee de etnografie și antropologie, cu câte 3 unități a numărului de muzee specializate, a numărului de muzee de știință și tehnică și a numărului de muzee mixte. De asemenea, față de anul 2022, o nouă rezervație naturală a fost înregistrată în cadrul cercetării din domeniul culturii în anul 2023, declarând că a fost deschisă publicului și a avut vizitatori. În același timp, față de anul precedent un muzeu general, un muzeu de arhitectură și istorie, un monument și o grădină botanică și-au suspendat activitatea.

Grafic 13.2.1. Distribuția muzeelor și colecțiilor publice, după importanța patrimoniului¹⁾

¹⁾ Exclusiv filialele și secțiile muzeelor.

După aria de acoperire teritorială, după mărimea și importanța patrimoniului, în anul 2023 au funcționat: 66 muzee și colecții publice de importanță națională (cu 49 filiale și secții), 28 muzee și colecții publice de importanță regională (cu 46 filiale și secții), 59 muzee și colecții publice de importanță județeană (cu 149 filiale și secții), 311 muzee și colecții publice de importanță locală (cu 70 filiale și secții).

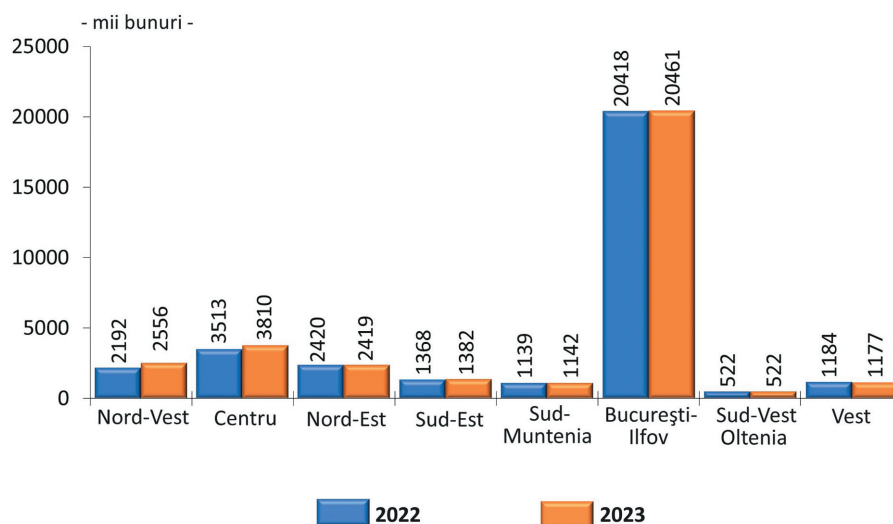
În anul 2023, *numărul bunurilor culturale (piese de muzeu)* a fost de 33469 mii exemplare, dintre acestea, 32265 mii au fost bunuri culturale și piese de muzeu, iar 1204 au fost specimene (plante și animale) din grădinile botanice, zoologice, acvarii și rezervații naturale.

Numărul vizitatorilor la muzee și colecții publice a fost de 19107 mii persoane, în creștere cu 19,2% (3082 mii persoane) față de anul 2022. Din totalul vizitatorilor, 13486 mii persoane (70,6%) au vizitat muzeele și monumentele, 4218 mii persoane (22,1%) au vizitat grădinile botanice, zoologice și acvariile, iar 1403 mii persoane (7,3%) au vizitat rezervațiile naturale.

³⁰⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie 2023.

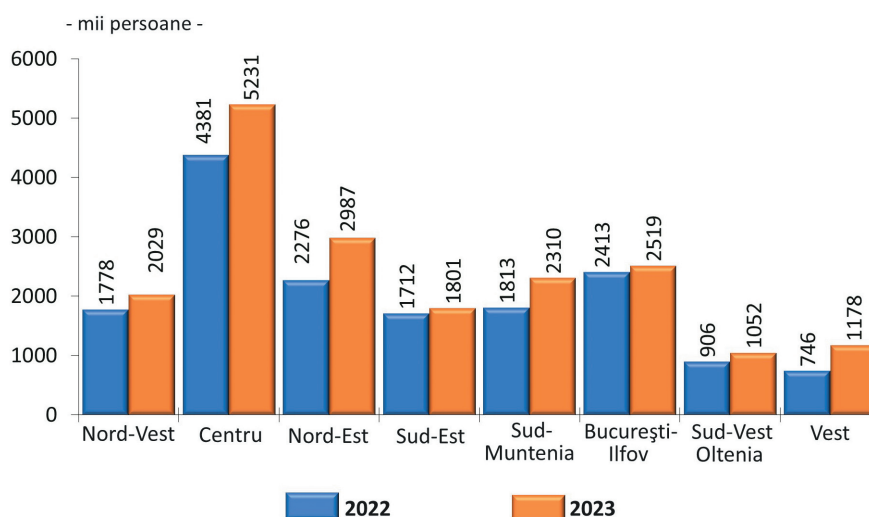
Pe regiuni de dezvoltare, în anul 2023, față de anul 2022, s-a înregistrat o creștere a numărului de bunuri culturale și naturale din muzee, colecții publice, grădinile botanice, zoologice, acvarii și rezervații naturale în 5 dintre cele 8 regiuni de dezvoltare, creșterile fiind de 16,6% în regiunea Nord-Vest, 8,5% în regiunea Centru, de 1,0% în regiunea Sud-Est, de 0,3% în regiunea Sud-Muntenia și de 0,2% în regiunea București-Ilfov. Singurele regiuni de dezvoltare unde numărul bunurilor culturale expuse publicului s-au diminuat au fost în regiunea Vest cu 7 mii bunuri culturale (-0,6%) și regiunea Nord-Est o mie bunuri culturale (-0,04%). În regiunea Sud-Vest numărul bunurilor culturale expuse publicului a rămas același ca în anul 2022.

Grafic 13.2.2. Distribuția bunurilor culturale din muzee și colecții publice, pe regiuni de dezvoltare

La nivelul teritorial, în anul 2023 față de anul precedent, s-au înregistrat creșteri ale numărului de vizitatori în toate regiunile, cele mai mari creșteri înregistrându-se în regiunile Vest cu 57,9%, Nord-Est cu 31,2% și Sud-Muntenia cu 27,4%.

Grafic 13.2.3. Distribuția vizitatorilor la muzee și colecții publice, pe regiuni de dezvoltare

După forma de proprietate, 86,1% (364 unități de bază și 306 filiale și secții) dintre muzeele și colecțiile publice înregistrate în anul 2023 au fost proprietate majoritară de stat, deținând 99,5% (33304 mii) din numărul bunurilor culturale și naturale.

Tabel 13.2.1. Numărul și activitatea muzeelor și colecțiilor publice¹⁾

Tipul de unitate	Muzeu și colecții publice - unități -		Numărul bunurilor culturale și naturale - mii bunuri -		Vizitatori - mii persoane -	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	446	464	32756	33469	16025	19107
Muzee de artă	95	102	433	436	2133	2714
Muzee de arheologie și istorie	59	58	20778	21123	3080	3743
Muzee de știință și istorie naturală	12	12	3664	3702	1014	1145
Muzee de știință și tehnică	10	13	106	107	255	354
Muzee de etnografie și antropologie	120	125	1143	1151	2112	2113
Muzee specializate	32	35	785	819	592	866
Muzee generale	18	17	2513	2496	474	664
Alte muzee (mixte)	46	49	2142	2430	752	1343
Monumente	8	7	12	2	374	544
Grădini botanice, zoologice, acvarii	21	20	1151	1174	3910	4218
Rezervații naturale	25	26	29	29	1329	1403

¹⁾ Exclusiv filialele și secțiile muzeelor.

În anul 2023 s-au organizat 7886 *expoziții* (3748 expoziții permanente și 4138 expoziții temporare). Dintre expozițiile temporare, un număr de 2096 expoziții s-au organizat la sediile proprii ale muzeelor, iar 404 au fost expoziții itinerante în țară și în străinătate.

Totodată, muzeele au găzduit în sediile proprii un număr de 1070 expoziții temporare, iar colecțiile proprii au fost expuse în 568 expoziții găzduite de alte muzee (97 expoziții organizate de muzeele din străinătate și 471 expoziții organizate de muzeele din țară).

13.3. Activitatea instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte

Rețeaua instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte a cuprins, în anul 2023, un număr de 175 unități de bază formate din: 62 de teatre dramatice, 16 teatre de păpuși și marionete (animație), 18 de filarmonici și orchestre simfonice, 10 opere, 5 orchestre populare, 3 teatre muzicale, de estradă și de operetă, 3 coruri, un circ, precum și 30 de centre culturale și 27 alte tipuri de instituții culturale (ansambluri artistice, fanfare, trupe de dans și de divertisment), care au funcționat independent sau în cadrul centrelor culturale, centrelor județene pentru conservarea și promovarea culturii, caselor municipale de cultură sau caselor orașenești de cultură.

În anul 2023, instituțiile și companiile de spectacole și concerte au susținut 24082 de reprezentații, cele mai multe fiind susținute de teatrele dramatice (10721 spectacole), teatrele de păpuși și marionete (animație) (4503 spectacole) și alte tipuri de instituții culturale (ansambluri artistice, fanfare, trupe de dans și de divertisment) (2445 spectacole).

În anul 2023 la spectacolele instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte au participat 6148 mii spectatori și auditori, mai mulți cu 1907 mii (45,0%) față de anul 2022, reprezentând, în medie, 323 spectatori la 1000 locuitori³⁰⁾ (față de 223 spectatori în anul 2022).

Cei mai mulți spectatori au fost prezenți la spectacolele susținute de teatre, reprezentațiile acestora fiind urmărite de 2668 mii persoane (43,4% dintre spectatori) și spectacolele susținute de ansambluri artistice, trupe de dans și de divertisment, la care s-au înregistrat 1161 mii persoane (18,9% dintre spectatori).

Cei mai puțini spectatori au participat la spectacolele susținute de circ, 95 mii persoane (1,6% dintre spectatori).

³⁰⁾ La calculul indicatorilor s-a utilizat populația rezidentă la 1 iulie 2023.

Tabelul 13.3.1. Rețeaua și activitatea¹⁾ instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte

Tipul de unitate	Instituții și companii de spectacole și concerte ²⁾ - unități -		Spectacole - număr reprezentații -		Spectatori - mii persoane -		Locuri în sălile proprii - număr locuri -	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Total	172	175	21474	24082	4241	6148	53310	56621
Teatre dramatice	63	62	9809	10721	1493	1884	24946	24659
Teatre de animație	16	16	4342	4503	725	688	3659	3943
Opere	9	10	1329	1758	454	785	3050	3450
Teatre muzicale, de estradă și de operetă	3	3	327	321	71	96	2071	1671
Filarmonici și orchestre simfonice	19	18	1806	1978	353	491	7524	7732
Ansambluri artistice, trupe de dans și de divertisment ³⁾	25	27	1711	2445	571	1161	3388	5819
Orchestre populare	6	5	253	310	190	167	697	-
Coruri	1	3	117	148	42	412	510	860
Circ	1	1	103	98	83	95	1800	1800
Centre culturale	29	30	1677	1800	259	369	5665	6687

¹⁾ Datele se referă numai la activitatea desfășurată în țară de instituțiile și companiile de spectacole sau concerte.

²⁾ Exclusiv secții.

³⁾ Inclusiv alte tipuri (fanfare și ansambluri artistice care funcționează independent sau în cadrul centrelor culturale, centrelor județene pentru conservarea și promovarea culturii, caselor municipale de cultură, caselor orășenești de cultură).

Comparativ cu anul 2022, numărul total al instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte înregistrate în anul 2023 a crescut cu 3 unități (de la 172 la 175 de unități).

Pe regiuni de dezvoltare, comparativ cu anul 2022, numărul instituțiilor și companiilor de spectacole și concerte (unități de bază) care au funcționat în anul 2023 a crescut cu 3 unități în regiunea Centru, cu 2 unități în regiunea Nord-Vest, cu o unitate în regiunea Nord-Est și a scăzut cu 3 unități în regiunea București-Ilfov, în restul regiunilor, numărul acestora rămânând neschimbat.

În anul 2023 se remarcă regiunea Centru, în care se regăsesc cele mai multe instituții și companii de spectacole sau concerte, 35 de unități de bază (20,0%), regiunea București-Ilfov în care s-au înregistrat 32 de unități de bază (18,3%), regiunea Nord-Vest cu 28 unități (16,0%) și regiunea Sud-Est cu 19 unități (10,9%).

Regiunile București-Ilfov și Centru se disting și prin numărul mare de spectacole și concerte în aceste regiuni desfășurându-se aproape jumătate din reprezentațiile susținute la nivel național.

13.4. Producția, distribuția și exploatarea cinematografică

În anul 2023, *producția națională de filme pentru marele ecran* a cuprins 49 de filme, cu 7 filme mai puțin față de anul precedent, din care: 27 filme artistice producție românească (19 filme de lung metraj și 8 filme de scurt metraj), 8 filme realizate în coproducție (7 filme de lung metraj și un film de scurt metraj), 6 filme documentare și științifice (din care 5 filme de lung metraj și un film de scurt metraj) și 8 filme de animație (2 filme de lung metraj și 6 filme de scurt metraj).

În cinematografe au fost *distribuite*, în anul 2023, un număr de 1590 filme naționale și internaționale. Dintre acestea 229 filme (14,4%) au fost filme integral naționale, 33 filme (2,1%) au fost filme realizate în coproducție și 1328 filme (83,5%) au fost filme străine.

Rețeaua cinematografică existentă în evidențele Centrului Național al Cinematografiei, la sfârșitul anului 2023 era formată din 103 unități cinematografice cu bandă normală (102 cinematografe și o caravană), cu 8 cinematografe mai multe decât în anul 2022.

Tabel 13.4.1. Numărul și activitatea cinematografelor¹⁾

	2022	2023	2023 față de 2022	
			+/-	%
Cinematografe și instituții cinematografice – (unități)				
(la sfârșitul anului)	94	102	8	8,5
Săli de spectacole (număr săli)	453	462	9	2,0
Spectacole (mii reprezentații)	641	674	33	5,1
Spectatori (mii persoane)	11125	12941	1816	16,3
Locuri în sălile cinematografelor (număr locuri)	79779	81268	1489	1,9

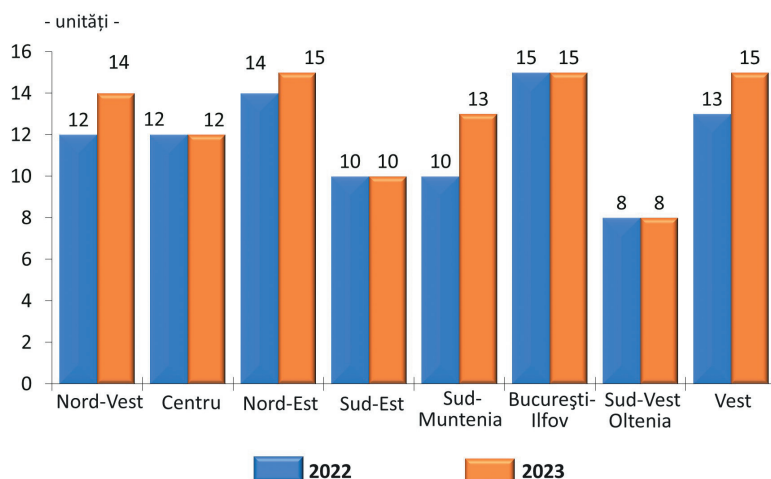
¹⁾ Inclusive caravana cinematografică.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Proiecția cinematografică a cuprins 674 mii spectacole cinematografice vizionate de 13020 mii spectatori, în creștere cu 15,9% (1787 mii spectatori) față de anul 2022. Adicional, un număr de 450 spectacole cinematografice au fost distribuite prin intermediul caravanei. Cu ajutorul caravanei cinematografice, spectacolele au devenit accesibile și unor zone în care nu există cinematografe, în special în mediul rural, 79 mii spectatori vizionând spectacolele distribuite cu ajutorul acesteia.

Pe regiuni de dezvoltare, cele mai multe cinematografe (exclusiv caravana) sunt în regiunile București-Ilfov și Nord-Est (câte 15 unități fiecare), iar cele mai puține cinematografe au funcționat în regiunea Sud-Est (10 unități) și Sud-Vest Oltenia (8 unități).

În anul 2023 cele 102 unități cinematografice (exclusiv caravana) au dispus de 462 săli de spectacole, cele mai multe funcționând în regiunea București-Ilfov (127 săli), iar cele mai puține în regiunea Sud-Vest Oltenia (34 săli).

Grafic 13.4.1. Distribuția numărului de cinematografe¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

¹⁾ Exclusiv caravana cinematografică.

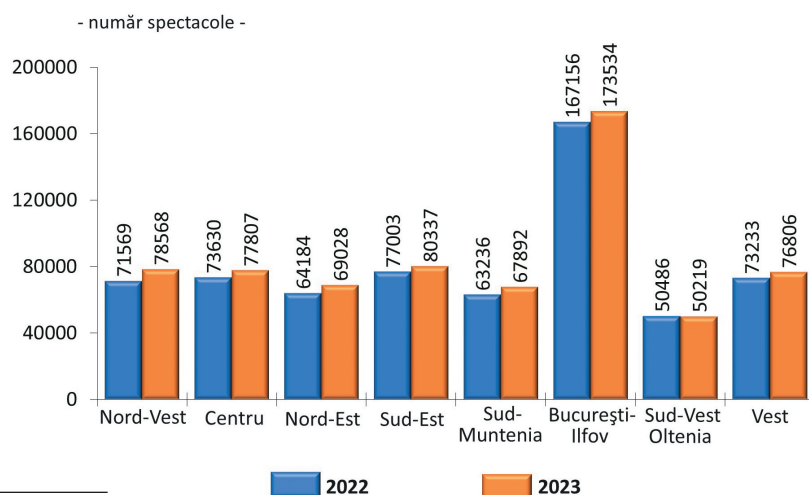
Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

În anul 2023, în sălile cinematografelor au funcționat 81268 locuri, în creștere cu 1,9% (1489 locuri) față de anul precedent.

La nivel teritorial, cele mai multe locuri în sălile de cinematograf au fost în regiunea București-Ilfov, 22827 locuri (28,1%), de peste 4 ori mai multe decât în regiunea Sud-Vest Oltenia, unde s-au înregistrat cele mai puține locuri în sălile de cinematograf, 5016 locuri (6,2%). A doua regiune din punct de vedere al numărului de locuri în sălile de cinematograf a fost regiunea Vest, cu 10767 locuri (13,2%), fiind urmată de regiunea Nord-Vest, cu 9781 locuri (12,0%).

Numărul spectacolelor susținute în cinematografe, în anul 2023, a fost în creștere cu 34 mii (5,3%), comparativ cu anul 2022.

Grafic 13.4.2. Distribuția numărului de spectacole cinematografice¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

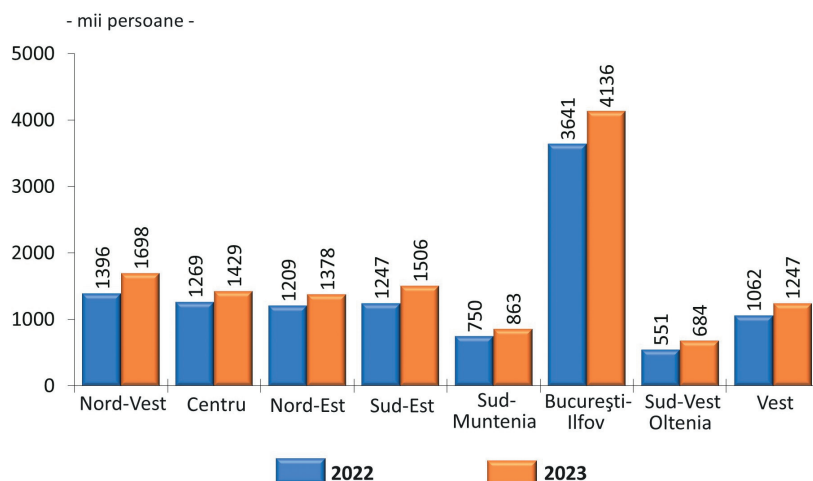

¹⁾ Exclusiv spectacolele caravanei cinematografice.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

Numărul mediu de spectatori care a revenit la un spectacol cinematografic a fost de 19 persoane, cu o persoană mai mult față de anul precedent.

Grafic 13.4.3. Distribuția numărului de spectatori¹⁾, pe regiuni de dezvoltare

¹⁾ Exclusiv spectacolele caravanei cinematografice.

Sursa: Ministerul Culturii – Centrul Național al Cinematografiei.

În sălile de cinematograf au fost prezenți 12941 mii spectatori (exclusiv spectatorii spectacolelor susținute de caravana cinematografică), pe regiuni de dezvoltare, cei mai mulți înregistrându-se în regiunea București-Ilfov, 4136 mii spectatori (32,0%), în timp ce, în regiunea Sud-Vest Oltenia s-a înregistrat cel mai mic număr, 684 mii spectatori (5,3%).

13.5. Structura programelor de radio și televiziune

În anul 2023, posturile de radio și televiziune publice au difuzat emisiuni care au totalizat 230256 ore-program. Programul de emisie al stațiilor de radio publice (centrale, teritoriale și externe) a fost de 168936 ore-program, cu 5,0% ore-program mai puține față de anul 2022. În anul 2023, din numărul total al orelor-program de emisie radio, 150165 ore-program au reprezentat emisiuni interne (88,9% din total) și 18771 ore-program emisiuni externe.

Emisiunile difuzate de posturile publice de televiziune au totalizat 61320 ore-program, cu 12144 ore-program mai multe decât în anul 2022.

Tabel 13.5.1. Emisiuni ale posturilor publice de radio și televiziune

	2022	2023	2023 față de 2022		%	
			+/-	%	2022	2023
I. RADIO¹⁾ – total (ore-program)	177898	168936	-8962	-5,0	100,0	100,0
Emisiuni interne	159127	150165	-8962	-5,6	89,4	88,9
Actualități	23337	20224	-3113	-13,3	13,1	12,0
Sportive	3380	2709	-671	-19,9	1,9	1,6
Sociale	6009	5578	-431	-7,2	3,4	3,3
Publicistice	7843	7411	-432	-5,5	4,4	4,4
Economice	1212	1694	482	39,8	0,7	1,0
Literare și de artă	6121	6462	341	5,6	3,4	3,8
Copii și tineret	3119	3022	-97	-3,1	1,8	1,8
Educație, știință, învățământ	5224	5610	386	7,4	2,9	3,3
Teatru	5150	4499	-651	-12,6	2,9	2,7
Variatăți	3459	3569	110	3,2	1,9	2,1
Muzicale	89267	86134	-3133	-3,5	50,2	51,0
Publicitate	3781	2055	-1726	-45,6	2,1	1,2
Diverse	1225	1198	-27	-2,2	0,7	0,7
Emisiuni externe	18771	18771	-	-	10,6	11,1
Vorbite	14641	14641	-	-	8,3	8,7
Muzicale	4130	4130	-	-	2,3	2,4
II. TELEVIZIUNE²⁾ – total (ore-program)	49176	61320	12144	24,7	100,0	100,0
Emisiuni în limba română	47932	60099	12167	25,4	97,5	98,0
Știri	6360	7463	1103	17,3	12,9	12,2
Informații, evenimente	11696	15192	3496	29,9	23,8	24,8
Educație, artă, cultură, muzică, știință, religie	13462	18078	4616	34,3	27,4	29,5
Sport	1810	869	-941	-52,0	3,7	1,4
Filme documentare, de animație și de ficțiune	4647	7049	2402	51,7	9,5	11,5
Emisiuni pentru copii	61	201	140	229,5	0,1	0,3
Divertisment	3699	4021	322	8,7	7,5	6,5
Publicitate	5744	6801	1057	18,4	11,7	11,1
Diverse (altele)	453	425	-28	-6,2	0,9	0,7
Emisiuni în limbile minorităților naționale	1244	1221	-23	-1,8	2,5	2,0

¹⁾ Sursa: Societatea Română de Radiodifuziune.

²⁾ Sursa: Societatea Română de Televiziune.

Din totalul orelor-program transmise la radio pe plan intern cele mai multe s-au alocat emisiunilor muzicale, 86134 ore-program (51,0% din numărul total de ore-program), urmate la mare distanță de emisiunile de actualități, cu un număr de 20224 ore-program (12,0%).

Emisiunile posturilor de televiziune publice transmise în limba română au însumat 60099 ore-program (98,0%), iar emisiunile difuzate în limbile minorităților naționale au însumat 1221 ore-program (2,0%).

Comparativ cu anul 2022, în anul 2023 durata totală a emisiunilor la televiziunea publică transmise în limbile minorităților naționale a scăzut cu 23 ore-program (1,8%).

În cadrul emisiunilor transmise de posturile publice de televiziune, cele mai multe ore-program au fost destinate emisiunilor de educație, artă și cultură, muzică, știință, religie cu un număr de 18078 ore-program (29,5% din total), fiind urmate de emisiuni de informații și evenimente, 15192 ore-program (24,8%) și de știri, cu un număr de 7463 ore-program (12,2%).

